Bajai Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

6500 Baja, Barátság tér 18.

Értelmileg Akadályozottak Általános Iskola

Helyi tanterv

2025/2026. tanév

ÖRÖKÖS ÖKOISKOLA

Akkreditált kiváló Tehetségpont

OKTATÁSI HIVATAL BÁZISINTÉZMÉNYE 2023-2026.

Az Értelmileg Akadályozottak Általános Iskola 1-8. évfolyam helyi tanterve a 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozók, a Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához, a Kerettanterv a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára 1-8. évfolyam alapján készült.

"Isten minden kis tücskének akad hely a kórusban,

Némelyik hangja mély, a másiké magas,

Megint másik hangosan cirpel a telefondróton,

És aki csak tapsolni tud, olyan is akad…"

Tartalomjegyzék:

1. *Témakörök*
2. *Célok, feladatok*
3. *Fejlesztési területek – nevelési célok*
4. *Kulcskompetenciák*
5. *Egységesség és differenciálás*
6. *Óratervi háló – KAP alapprogram alkalmazása*
7. *Tehetséggondozás*
8. *A pedagógiai folyamat hatékonyságát segítő tényezők*
9. *Egésznapos iskola*
10. *Az egészségfejlesztéssel és környezeti neveléssel összefüggő feladatok*
11. *A közlekedési ismeretekkel kapcsolatos tananyagrész oktatása, a tanulók értékelése, minősítése*
12. *Pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció*
13. *A tankönyvkiválasztás elvei*
14. *A mindennapos testnevelés megvalósításának módja*
15. *A tanulók tanulmányi munkájának értékelési és ellenőrzési módja*
16. *Szülők, tanulók kapcsolattartásának formái*
17. *Hiányzások szülői igazolása*
18. *A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések*
19. *A gyermekek, tanulók egészségét veszélyeztető helyzetek kezelésére irányuló eljárásrend*

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénenként is eltérő nevelési, oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A tanulási képességet a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében elsősorban a kognitív képességek eltérései határozzák meg. Jellemző az idegrendszer (elsősorban a központi, de gyakran a környéki is) struktúrájának átfogó érintettsége. Az érzékelés gyakran differenciálatlanabb, így a releváns ingerek, észleletek feldolgozási folyamata – detektálása (felfedezése-tudatosítása), szelektálása (az adott helyzetben lényegesek szűrése, kiemelése) – is nehezített. Gyakran tapasztaljuk az önkéntelen figyelem ingadozását, csapongását különféle ingerforrások között, vagy merev megtapadását egy-egy dolognál. A figyelem szándékos fókuszálása, irányítása nagy erőfeszítést kíván, így hamarabb alakul ki fáradtság. Ennek megnyilvánulási formái lehetnek rendhagyók, pl. ingerlékenység, kapkodó munkavégzés, indokolatlanul gyakori mosdóba vagy egyéb helyre kéredzkedés, egyéb elkerülő magatartás (állandó orrfújás, ceruzahegyezés vagy bármi, az egyénre jellemzően). Az emlékezeti funkciókra jellemző, hogy a munkamemória egyszerre kevesebb, sok esetben csupán egy-egy új elemet tud befogadni. A hosszú távú tárba nehezebben rögzülnek új elemek. A felejtés kevéssé jellemző, de a felidézéshez gyakran szükségesek a megfelelő kulcsingerek. A felidézést jelentősen támogatja, ha az adott dologhoz, ismerethez a tanulónak pozitív érzelmi kötődése van. A gondolkodásban a megszokott sztereotípiák fontos támpontokat adnak, ugyanakkor ezek okozzák más kontextusban a rigiditást (gondolkodásbeli merevséget, rugalmatlanságot) is. Általában az egy szempont szerinti ítéletalkotás, az egyenes következményes következtetések, a ha-akkor összefüggések felismerése jól alkalmazható. Az új ismeret korábbiakhoz való kötése, változó kontextusban való értelmezése, rugalmas alkalmazása, azaz az ismeretek generalizálása nehezített.

A célok és feladatok meghatározása a Nemzeti alaptanterven (Nat) és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvén alapul. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a Nat-ban meghatározott egységes fejlesztési feladatokat kell alapul venni. A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális igényeihez igazodva elsősorban a következő elvek szerint kell megszervezni:

- a feladatok megvalósításához hosszabb idősávokat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
- igény szerint sajátos, a fogyatékossággal összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket kell kialakítani és teljesíttetni;

- szükség esetén a tanuló számára legmegfelelőbb alternatív kommunikációs módszerek és eszközök, siket tanulóknál a magyar jelnyelv elsajátításának, alkalmazásának beépítése a nevelés, oktatás folyamatába;
- az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve; az egyes fogyatékkal élő tanulókkal összefüggő feladatokról a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve és a vizsgaszabályzatok adnak eligazítást.

A hatályos jogszabályok alapján az iskola pedagógiai programjának részeként, a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv elkészítésekor különös figyelmet kell fordítani a Nat jelzett elvei közül arra, hogy a helyi tanterv a fogyatékossággal, sajátos nevelési igénnyel összeegyeztethető tartalmakat, követelményeket jelenítsen meg, ennek érdekében a kerettanterv tartalmi elemei az igényeknek megfelelően adaptálhatóak, illetve ugyanazon célokat szolgáló elemekkel behelyettesíthetőek. A Nat. szerint meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok egyes esetekben összevontan, integráltan jelennek meg. Az egyes eltérő megnevezésű tantárgyak Nat tanulási terület és tantárgy szerinti megfeleltetése az „A tantárgyak struktúrája és a hozzájuk tartozó óraszámok” cím alatt történik meg.

1.Témakörök

A Nat témakörei a sajátos nevelési igény típusának és súlyosságának megfelelő módon adaptálva, horizontálisan érvényesülnek a kerettantantervben. A témakörök egy adott tantárgyon belül a Nat-tól esetenként eltérő megnevezéssel és más belső elrendezéssel jelennek meg, hogy igazodjanak a sajátos nevelési igényű tanulók speciális tanulási igényeihez, de összességükben – adaptált formában – lefedik a Nat által az adott tantárgyra meghatározott témakörök tartalmi egészét.

2.Célok, feladatok

Az iskolai nevelés-oktatás során az egyéni bánásmód elvét alkalmazva biztosítható a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók személyiségének harmonikus fejlődése.

Az általános iskolai nevelés-oktatás célja kialakítani a helyes közösségi magatartást, az együttműködési képességet és a szocializációs készséget a hiányosan működő képességek korrekciója, a hátrányok csökkentése érdekében, miközben folyamatos motivációval, az érdeklődés fenntartásával valósul meg a jól működő funkciók fejlesztése.

Az általános iskolai nevelés-oktatás feladata minél nagyobb mértékben előkészíteni az önálló vagy támogatott életvezetés lehetőségét, kialakítani a környezethez való kötődés igényét, a közösségi alkalmazkodást és elfogadást, törekedve az önérvényesítéssel és önálló döntési képességgel rendelkezés kialakítására, a tanuló felkészítésére a lehető legeredményesebb társadalmi integrációra.

Az általános iskolai nevelés-oktatás megalapozza a tanulói képességekhez és érdeklődéshez igazodó, készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatásban történő részvétel és a gyakorlati munkavégzés feltételeit úgy, hogy fokozott figyelmet fordít azoknak a kompetenciáknak a fejlesztésére, amelyre a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknak az iskolai oktatás után szükségük lehet (a készségfejlesztő iskola évfolyamain, napközi otthonokban, családban, lakóotthonokban, védő vagy integrált munkahelyeken).

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kiemelt figyelmet kell fordítani az egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazásával a képességstruktúra hiányosságainak kompenzálására, az épen maradt funkciók feltárásával és azokra építéssel. A pedagógusoknak feladatuk a gyakorlatorientált, a mindennapi élet tevékenységeire felkészítő képzés megvalósítása, az életvezetési technikák megalapozása, elsajátíttatása, gyakoroltatása. A személyiség gazdagítása érdekében az önelfogadásra és mások elfogadására a toleráns magatartás kialakításával tehet szert a gyermek/tanuló.

Mindehhez olyan iskolai légkört kell teremteni, amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a másságot is elfogadva.

3.Fejlesztési területek – nevelési célok

Az erkölcsi nevelés

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló képes szociális kapcsolatokat kialakítani és fenntartani, ismeri és elfogadja az alapvető emberi értékeket, a személyiségében rejlő pozitív tulajdonságokat meg tudja jeleníteni a környezete számára. Különböző élethelyzetekben képes az adekvát viselkedésre, elfogadja társait és környezetét, megismeri, követi és igyekszik betartani a szabályokat. Interperszonális kapcsolataiban együttműködő, megértő, türelmes.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanuló érdeklődik környezete és lakóhelye szokásai iránt, ismeri a legfontosabb nemzeti ünnepekhez köthető hagyományokat, képességeihez mérten bekapcsolódik az ünnepi megemlékezésekbe. Fokozatosan megismeri a szülőföld, a haza legfontosabb értékeit, megismeri környezetében előforduló szimbólumait.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A tanuló fokozatosan képessé válik az együttműködésre környezetével, közösségében magatartása elfogadó. Megismeri, és képességeinek megfelelően alkalmazza alapvető emberi jogait és kötelezettségeit. Kialakul igénye az önállóságra, megismeri az önérvényesítés és a támogatott döntéshozatal lehetőségét. Közösségének alakításába bevonható, igényli a rendezett, célszerűen kialakított környezetet.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

A tanuló megtapasztalja saját személyét, bekapcsolódik társas foglalkozásokba.

Megtanulja a helyzeteknek megfelelő kapcsolatokat megteremteni környezetével, cselekedeteit kontrollálni, képes a kapcsolatokban a közeledés és a távolságtartás egyensúlyának és szükségességének megválasztására. Konfliktusait önállóan, vagy segítséget kérve próbálja megoldani. Megtanul választani lehetőségei közül, képessé válik korlátai felismerésére, megismeri az adekvát segítségkérés módszereit.

Megismeri a nemi szerepekkel kapcsolatos alapvető társadalmi elvárásokat és a biológiai működés elemeit.

A családi életre nevelés

A tanuló lehetőség szerint minél nagyobb önállósággal közreműködő önmaga ellátásában, ismeri a családi élet szerepeit, feladatait. Képességeihez mérten elfogadja és kéri személyi segítő tanácsát a magánéletben adódó problémahelyzetek megoldásához.

A testi és lelki egészségre nevelés

A tanuló megismeri a helyes táplálkozás és a személyes higiéné alapjait, minél önállóbban képes gondoskodni magáról, ápolni testét. Igényli a rendszeres testmozgást, figyel testi épségének és egészségének megőrzésére.

Lehetőségeihez mérten felismeri és elkerüli a káros szokásokat és veszélyes helyzeteket.

Testi és lelki érzéseit képes környezetének megfelelő jelzésekkel tudomására hozni.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén a tanulóban megerősödik a másokra való odafigyelés igénye, szívesen törekszik közösségében a segítségnyújtásra. Felismeri gyakorlati tevékenységében az önmaga és mások testi és lelki épségének megóvása érdekében szükséges körültekintő magatartás fontosságát.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A tanuló igényli a kulturált környezetet, vigyáz lakóhelye, élettere tisztaságára, óvja épségét. Felismeri a szennyező anyagokat, kerüli a káros környezeti hatásokat. Igényévé válik a takarékosság az anyagokkal, energiával, kerüli a felesleges pazarlást. Megtanulja szükségleteihez mérten beosztani a javakat.

Megismeri és alkalmazza a szelektív hulladékgyűjtés, az újrafelhasználás és hasznosítás gyakorlati technikáit.

Pályaorientáció

A tanuló motivációja felkelthető a munkatevékenységek iránt, lehetőségeihez képest igényli a felnőtt élet alapvető tevékenységének, a munkának megismerését, elsajátítását.

Képes önmaga munkatevékenységi lehetőségeinek felismerésére, belátására, elfogadja a segítséget.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A tanuló megismeri a pénz fogalmát, adott nagyságrendben tisztában van az ár és az érték fogalmával. Tisztában van a takarékosság, a pazarlás és a felesleges fogalmával.
Képes saját tulajdonának felismerésére és megóvására.

Médiatudatosságra nevelés

A tanulóban fokozatosan tudatosul a virtuális valóság és az élet közötti különbség. Felismeri az elektronikus eszközök helyes információszerző és szabadidő eltöltési lehetőségeit, ügyel a mértékletességre.

A tanulás tanítása

A tanuló az elsajátított kompetenciák felhasználásával igényli az ismeretszerzést, az új információk, tevékenységek elsajátítását. Felkelthető a tanuláshoz és megismeréshez motivációja, kíváncsisága.

4.Kulcskompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók egyénileg nagyon eltérő képességprofilja miatt a Nat kulcskompetenciáinak fejlesztése is egyéni, individualizált módon valósulhat meg. Mindazonáltal a fejlesztésnek vannak olyan átfogó elemei, amelyeknek egységesen érvényesülniük kell. Kiindulási alap a kognitív fejlesztés, amely meghatározza a többi területen való sikerességet is. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az egyes kompetenciaterületek nem elszigetelten, hanem kölcsönhatásban jelennek meg és fejlődnek.

A tanulás kompetenciái

A Nat-ban meghatározott kapcsolódó ismeret, készség és attitűd kialakulása részlegesen várható el értelmi akadályozottság esetén. Ez távlati, ideális célkitűzésként értelmezhető, és a fejlesztést kis lépésekre, részcélokra kell bontani, az egyes tanulók képességstruktúrájához igazodva. Különös figyelmet kell fordítani a motiváció kialakítására, illetve fenntartására, az én-tudatosság, a saját értékek és lehetőségek felismerésének fejlesztésére. Elsődleges cél a szűkebb, majd tágabb környezetben való eligazodás, a közösségi részvétel különféle szerepköreire való felkészülés, a minél önállóbb életvitel kialakítása.

A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi)

A kommunikációs kompetenciák fejlesztése általános, tág értelmezésben megfeleltethetők a Nat vonatkozó célkitűzéseinek. Nélkülözhetetlen az információ befogadásához, az elemi gondolkodási műveletek hatékony működéséhez. Elsődleges a kommunikációs szándék felkeltése/fenntartása, a kommunikációs csatornák hatékony alkalmazása mind a megértés és információszerzés, mind az önkifejezés tekintetében. Mivel a társas helyzetek, kapcsolatok alapja, a szociális készségek fejlesztése szempontjából is kiemelten fejlesztendő terület. A más nyelvekkel való ismerkedés opcionális, sok középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében nem megvalósítható. Néhányan azonban rendelkezhetnek a szükséges alapképességekkel, és általános adottságaikhoz képest jó nyelvelsajátítási képességük lehet. Ezen nevelési-oktatási formában idegen nyelv oktatása nem folyik, a hangsúly az anyanyelvi kompetenciákra helyeződik.

A digitális kompetenciák

A digitális kompetenciák alapjaiban megfeleltethetők a Nat elvárásainak. A készségszintben, illetve a támogatási szükségletben lehetnek jelentős egyéni eltérések. A hamis információk kiszűrése, valamint a lehetséges visszaélések elkerülése érdekében fokozottan figyelmet kell fordítani a „gyanús", „bizonytalan" internetes tartalmak felismerésére, a megfelelő kapcsolati személytől való segítségkérésre, a támogatott döntéshozatal gyakorlására. A verbális kommunikációra képtelen tanulók esetén helyettesítő/kiegészítő jelleggel egyaránt alkalmazunk különféle IKT-eszközöket.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák

A gondolkodás kompetenciái megfelelően adaptálva jól értelmezhetők a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulókra is. Különös figyelmet kell fordítani a meglévő képességek fejlesztésére, a látókör szélesítésére, az elemi mérlegelő érzék, óvatosság alakítására, miközben meg kell tartani / ki kell alakítani a környezet iránti nyitottságot, kíváncsiságot is. Alapcél az egyszerű logikai összefüggések felismerése, az ismeretek minél rugalmasabb, eltérő kontextusokban való hatékony előhívása és alkalmazása.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák

A középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára kiemelten fontos terület, mivel nagy valószínűséggel hosszú távon, egész életen át valamilyen közösségi ellátásban fog részesülni. Az egyéni és közösségi javakat szolgáló tevékenységek, készségek gyakorlása a személyes

jóllétnek is egyik alappillére. A saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok ismerete, a viselkedésszabályozás alapjai, az együttműködési készség (ki)alakítása, a társas kapcsolatok szabályrendszerének megismerése kiemelten fejlesztendő. Cél a harmonikus, reális önértékeléssel, pozitív énképpel rendelkező személyiség kibontakoztatása. Fontos a helyes önellátási-önkiszolgálási szokások (beleértve a napirend, az egészséges életmód), a tanuló önmaga és környezete iránti igényesség kialakítása. Kiemelten fontos, hogy a tanuló érdeklődéséhez, igényeihez mérten megfelelő nemi és szexuális nevelést biztosítsunk, mint az önazonosság, én-tudatosság integráns része. Mint minden nevelésben, kisebb korban a szokások kialakítása van inkább előtérben, de a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál is fontos, hogy fokozatosan megtanulják az önálló felelősségvállalást. Ennek kardinális kérdése, hogy a tanuló felismerje a lehetőségek és lehetséges következmények közötti összefüggéseket, tudja, hogy mit jelent a következmények vállalása, és felismerje, hogy mikor van szüksége segítségre a lehetséges következmények feltárásában (támogatott döntéshozatalra való felkészítés). Ez leginkább konkrét élethelyzetekhez, eseményekhez kötötten valósulhat meg.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái

A Nat leírásában foglaltak megvalósulásában nagyobb szerep jut az érzelmi alapú megközelítésnek. A kreativitás, az alkotótevékenység sok középsúlyos értelmi fogyatékos ember számára az önkifejezés alapvető eszköze. Ennek elemei épülnek be a felnőttkori foglalkozásterápiás tevékenységekbe is. Sok esetben ez a szabadidő tartalmas eltöltésének egyik módja lehet. Külön figyelmet kell szentelni e téren a kiemelkedően teljesítő tanulók tehetséggondozására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A vonatkozó kompetenciák megfelelően adaptált értelmezésben megfeleltethetők a Nat leírásának. Elsődleges a pályaorientáció: adjuk meg a lehetőséget, hogy a tanuló különféle területeken próbálja ki magát. Ezáltal felszínre kerülhetnek erősségei, egyben érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot végezhet. Fejlesztendő területek a kitartás, a munkafegyelem, az adott tevékenység jelentőségének belátása, a munkavállalói szerepkörhöz igazodó viselkedési normák gyakorlása. Ettől elválaszthatatlan, hogy a tanuló tisztában legyen az alapvető jogokkal, amelyek munkavállalóként megilletik. A különféle eszközök, nyersanyagok, munkafolyamatok célirányos megismertetése is szükséges. Tudatossá kell tenni a különbséget a precíz teljesítményelvárás és a kreativitás, az alternatív megoldások lehetőségei között.

5.Egységesség és differenciálás

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók oktatásának követendő szempontja az életkori csoportokban történő fejlesztés megtartása mellett a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodó, az önmagához mért fejlődést értékelő, sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket folyamatosan szem előtt tartó oktatás, nevelés, képzés. A tananyag kiválasztásában és elrendezésében figyelembe kell venni, hogy a foglalkozások célja lépésről lépésre a károsodásokból eredő lemaradások csökkentése a meglévő képességekre építve, tanórai keretek között, figyelembe véve a harmonikus személyiségfejlődés igényeit. Fontos a folyamatos ismétlés, gyakorlás, nagy szerepe van a tevékenységek életközegben való alkalmazásának, a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzésnek. A tantárgyak tananyagánál a fő hangsúly nem a műveltségátadáson van, hanem azon komplex képességek, készségek, kompetenciák kialakításán, amelyek elősegítik az alapvető fejlesztési célok megvalósítását.

A pedagógiai munka során törekedni kell a gyógypedagógiai nevelésben, fejlesztésben kiemelkedő jelentőségű érzelmi motivációra, játékosságra. A nevelési és oktatási módszereket mindig a tanulók életkorának és személyiségjegyeinek megfelelően kell megválasztani.

A tanterv a kultúrtechnikai tantárgyak tanítása során, a magasabb évfolyamokon sem javasol képesség szerint differenciált csoportokat. A differenciálást az ismeretekben, módszerekben, a tanulói tevékenységekben és a segítségnyújtás mértékében a tanítási órán kell megvalósítani, mert a gyakorlati pedagógiai tapasztalat azt mutatja, hogy minden tanuló képes fiatal felnőtt koráig ezen a téren továbbfejlődésre. A kamaszkor és annak befejeződése után is motiváltak a tanulók az olvasás, írás, számolás elsajátítására.

Az egyénre szabott nevelés és oktatás mellett is mutatkoznak – az adott csoporton belül – leszakadó, lemaradó tanulók. A lemaradás oka a súlyos akadályozottságban, hosszantartó betegségben, a képesség, tudás elsajátításához rendelkezésre álló időkeret szűkösségében keresendő. A tanulási képességek terén mutatkozó nagyfokú eltérések leküzdésére fontos a differenciált foglalkoztatás, egyéni és kiscsoportos formában.

Tanórai keretben a figyelemfelkeltés, a cselekedtetés, az ismeretek közvetítése és megerősítése differenciált formában, képesség szerinti csoportok kialakításával, esetenként egyéni

bánásmóddal történik. Lehetőséget kell teremteni a feladatok elvégzésében az egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtásra, a szemléltető eszközök és tanulói segédletek szükséglet szerinti megválasztására. Ebben a munkában a legfontosabb segítők a pedagógiai asszisztensek és a gyermekfelügyelők. A tanulás szervezésénél döntő az állandó ösztönzés megvalósítása, a cselekedtetés, a különböző tantárgyaknál megjelenő tananyagok kapcsolódási pontjainak különböző szempontú megközelítése, megerősítése. Az iskola tanulásszervezése a napközi otthoni foglalkozásokkal együtt egész napos. A tanulók házi feladatot csak saját kérésre kapnak, minden kötelező tanulási tevékenység az iskolában történik.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs tanórai foglalkozások célja a károsodásból eredő nagyfokú lemaradások csökkentése, a meglévő képességelőnyökre építve az eredményes személyiségfejlesztés megvalósítása, tanórai keretek között, egyéni és kiscsoportos formában.

A fejlesztés célja nem a tanórai tananyag átismétlése, hanem a képességek, készségek, kompetenciák terápiás fejlesztése:

- érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, koncentráció, grafomotoros koordináció, tájékozódás;
- bazális stimuláció, beszédfejlesztés, szociális és kommunikációs tevékenység segítése,
- művészeti foglalkozások, zene, rajz, tánc stb.;
- mozgásállapot javítása, sporttevékenység.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, és az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít.

A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A kortárs csoportokat támogató programok sikerének legfontosabb belső elvárása részünkről, hogy hozzájáruljanak a befogadó attitűd és szemlélet pozitív formálásához az érintett külső intézményekből érkező diákközösségek, a kortársak körében is.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának kulcsmozzanatai:

- a bemeneti jellemzők megismerése, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait;
- a kimeneti elvárások, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenet, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén szükséges a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia módszereivel történik. A funkcionális képességek (az észlelés, az emlékezet, a figyelem, a gondolkodás), a tanult képességek (a kommunikációs, a kognitív, a cselekvés, a szocializációs képességek) és a család legjellemzőbb mutatói (a családi szocializáció színterei, a kommunikációs, cél-racionális, dramaturgiai tevékenységrendszer, az interakciók és struktúrák rendszere) együtt jelenthetik a gyermeki szükségletek megfogalmazásának alapjait, amelyre építeni lehet az egyéni út meghatározását, a pedagógiai diagnózist – a stratégiát és a terápiát.

A kimeneti elvárások – a pedagógiai folyamatban a tanulók egyéni jellemzőit, fejleszthetőségi sajátosságait mindvégig figyelembe véve – a társadalmi szükségletből vezethetők le. A társadalmi szükséglet meghatározásához a kiindulópontot a társadalom leírása jelenti, a jelen és a belátható jövő társadalom sajátosságainak számbavételét. Ez azt jelenti, hogy a klasszikus tudásközlés mellett az információrobbanás korszakának jellemzőjeként az integratív, interpretatív szerepet is figyelembe véve lehet az iskola helyi nevelési rendszerét a társadalom szocializációs közegének modelljeként tekinteni.

Így a fejlesztési-nevelési-oktatási-képzési rendszerben érvényesíthetők a következő jellemzők:

- a munka, a tanulás, a szabadidő, a szórakozás határainak elmosódása, az élethosszig tartó tanulás szükségessége,
- a piaci elemek mint a gazdasághoz való viszony fő jellemzői,
- nagy választási lehetőség, elágazó életutak mint az életút jellemzői,
- a nevelés mint kapcsolat, az értékek, a tudás, a cselekvési minták közvetlen cseréje,
- az identitás és önismeret mint szocializációs cél,
- párbeszéd, keresés, értékelés, válogatás, kritika, közvetlen megfigyelés mint tipikus tevékenységek,
- érték-pluralitás, egyéni boldogság mint értékek, és a kíváncsiság mint motiváció.

6.Óratervi háló

A **2023/2024-es tanévtől mind a 8 évfolyamon az alábbi tantervi háló szerint történik az oktatás.** A szabadon tervezhető óraszám elosztását a vastagon szedett számok mutatják. Az egyes évfolyamokra és tantárgyakra kidolgozott tananyagtartalmat és követelményeket a Pedagógiai Program 1/b. sz. melléklete tartalmazza.

Az Értelmileg Akadályozottak Általános Iskolai egységben 1-8 évfolyamon a kerettanterv által meghatározott tantárgyak, a tehetséggondozás, az egésznapos iskola, valamint az egyéni tanrend nevelése-oktatása során a **Komplex Alapprogram** szempontjait és módszertani elemeit és az alprogramok ismereteit alkalmazzuk.

A tanítási-tanulási folyamatban alkalmazott alprogramok:

- Logika alapú alprogram
- Életgyakorlat-alapú alprogram
- Művészet alapú alprogram
- Testmozgás-alapú alprogram
- Digitális alprogram

A munkaközösségeken belül a kollégák segítik egymást a Komplex Alapprogram módszereinek alkalmazásában, óratervek, foglalkozástervek elkészítésében, megvalósításában óralátogatással, szakmai megbeszélésekkel, valamint KAP belső munkamegbeszélésekkel.

	Alsó tagozat				Felső tagozat			
Tantárgyak	**1. évf.**	**2. évf.**	**3. évf.**	**4. évf.**	**5. évf.**	**6. évf.**	**7. évf.**	**8. évf.**
Kommunikáció	4	4	4	4+**1**	4+**1**	4+**1**	5	5
Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2+**1**	2+**2**
Számolás-mérés	2+**1**	2+**1**	2+**1**	2+**1**	3	3	3	3
Etika	**+1**	**+1**	**+1**	**+1**	**+1**	**+1**	**+1**	1
Állampolgári ismeretek					1	1	1	1
Hon- és népismeret							1	
Környezetismeret					1+**1**	1+**1**	2	2
Környezet- és egészségvédelem								
Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
Ábrázolás-alakítás	3	3	2	2	2	2	2	2
Digitális kultúra							1	1
Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5		
Testnevelés							5	5
Osztályfőnöki					1	1	1	1
Önkiszolgálás	2	2						
Életvitel és gyakorlat			2	2	2	2	3	3
Játékra nevelés	2	2	2	2				
Rendelkezésre álló órakeret	**24**	**24**	**24**	**25**	**28**	**28**	**30**	**30**
Habilitáció	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**	**4**	**4**

Intézményegységünk a **Boldogságóra Integrált Programhoz** csatlakozott a 2025-2026-os tanévre, BOLDOG ÓVODA ÉS BOLDOG ISKOLA PÁLYÁZAT keretében.

A program célja, küldetése, hogy elősegítsük a gyerekek és fiatalok mentális egészségének és jóllétének fejlesztését, támogatva őket abban, hogy boldogabb és kiegyensúlyozottabb életet élhessenek.

A Boldogságóra Integrált Program az érzelmi nevelés széles spektrumát érintő, érzelmi intelligencia és mentális egészségfejlesztő program. Kiemelt küldetése, hogy a pozitív pszichológia eredményeire építve adjon ötleteket és módszertani segítséget a boldogságra való képesség fejlesztéséhez az óvodás és iskolás korosztály számára.

A Boldogságóra habilitáció, valamint egésznapos iskola keretében valósul meg, kiscsoportos formában.

7.Tehetséggondozás

A 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről szerint:
27§/ (5) „Tehetséggondozásra és felzárkóztatásra osztályonként legalább további heti egy-egy óra biztosított az osztályok 6. mellékletben meghatározott időkerete felett.”

Tehetséggondozó programjaink fókuszában a tevékenységek állnak, melynek során megismerjük a gyerekek motivációját, irányultságát. Így az azonosítás szervesen beépül a tehetséggondozás folyamatába. A tanulók hatékony megismerése érdekében az osztályfőnökökön keresztül információt gyűjtünk a szülőktől is gyermekeik kedvelt tevékenységeiről.

A tehetséggondozás során a fő hangsúly az épen maradt részképességek fejlesztésén van, és elsősorban érdeklődési körök alapján szerveződik. Legfontosabb feladata a szabadidő hasznos eltöltésére nevelés, művészetekkel, az egészséges életmóddal és a környezettudatos magatartással összefüggő tevékenységek.

Projektjeinket, programjainkat team-munkában valósítjuk meg, amelyben átlátható, egyértelmű feladatmegosztásban, felelősségi körökkel végezzük tevékenységünket.

Tehetségpontként nagy hangsúlyt kívánunk fektetni mind a belső, mind a külső tudásmegosztásra. Az intézményünkre jellemző nyitottságot, a folyamatosan bővülő kapcsolatrendszert tanulóink menedzsment támogatásának és eredményeink, jó gyakorlataink disszeminációjának érdekében kívánjuk kamatoztatni.

Intézményegységünk elsősorban a művészeti és sport tehetségek fejlesztésére helyezi a hangsúlyt. Kiemelt szerepet kap a komplex képességfejlesztés, önismeret, kommunikáció, szociális kompetenciák fejlesztése. A tehetséggondozáson túlmenően biztosítjuk számukra a rekreációs célú, továbbá közösségépítésre és személyiségfejlesztésre lehetőséget adó alkalmakat is.

Tervezett programjaink:

- Tematikus foglalkozások
- Projektnapok
- Tehetséggondozó foglalkozások

- Sportversenyeken való megmérettetés, szervezés, lebonyolítás – egység szinten
- „Kapkodd a lábad” sor és váltóverseny
- Játékos vetélkedők szervezése
- Rajzpályázatokon és kiállításokon való részvétel
- Fellépések az intézményben és városi rendezvényeken
- Színházlátogatások
- Múzeumlátogatások
- Tanulmányi kirándulások
- Szakmai továbbképzéseken való részvétel
- Szakmai fórumokon való jelenlét
- Nyílt napokon való részvétel, nyílt napok megrendezése

Tevékenységünk fenntarthatóságát, garantált eredményességét saját munkánk ereje adja, a programok megvalósítását professzionális tervezés és kivitelezés, költséghatékonyság jellemzi.

A tehetséggondozás céljai:

• a tehetséges tanulókkal való kiemelt foglalkozás, továbbá az esélynövelést szolgáló tehetséggondozás támogatása,

• az iskolai tehetséggondozás feltételrendszerének fejlesztése, a pedagógusok szakmai-módszertani felkészítése a tehetségazonosításra, tehetség-felismerésre, tehetségsegítésre.

A tehetséggondozó programjaink alapelvei:

• A tehetségek segítését úgy kell megszervezni, hogy egyéni igényeikre épülve, rugalmas tervezet legyen, mely a befogadásra épül és nem a kizárásra.

• A választott módszerek szempontja az egyén életkorának megfelelő élménynyújtás és aktív részvétel az egyéni érdeklődésnek megfelelő tevékenységben.

• Tiszteletben tartjuk a gyermek egyéniségét, minden gyermeket önmagához képest kívánunk fejleszteni, vagy a megfelelő programba küldeni.

• A tanulás irányítása a gyermekek folyamatos megfigyelésére kell, hogy épüljön.

• Az egyéni igényeket a szülők bevonásával vesszük figyelembe.

• Minden érintett pedagógus feladata a tanulás tapasztalatszerző, képességfejlesztő, ismeretközvetítő hatásának érvényesítése.

Ennek megfelelően javasoljuk, hogy a tanítási órákon a tanulásszervezésben egyre több helyet kapjon a kooperatív tanulás, az öndifferenciáló módszerek alkalmazása, a projektoktatás, a tanulásmódszertan, a szociális kompetenciák fejlesztése, a pedagógiai értékelés területén a fejlesztő értékelés alkalmazása.

A tanórai differenciálás során mindenképpen a személyiségfejlesztést támogatva egyénre szabott feladatokat kell számukra tervezni.

8.A pedagógiai folyamat hatékonyságát segítő tényezők

a./ A tanulási képességek területén mutatkozó nagyfokú egyéni eltérések miatt fontos a **differenciált feladatadás és foglalkoztatás**, az egyéni és kiscsoportos fejlesztés. A tantárgyi programokat a tanulók adottságaikhoz, képességeikhez igazodó **egyéni fejlesztési programokkal** szükséges kiegészíteni.

b./ **Pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitációs foglalkozás**

Az oktatási törvényre hivatkozással, az irányelvben leírtakat figyelembe véve, a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára a kötelező tanórai foglalkozásokon túl egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs foglalkoztatást kötelező szervezni.

A foglakozások célja a károsodásból eredő nagyfokú lemaradások csökkentése és a meglévő képességelőnyökre építve az eredményes személyiségfejlesztés megvalósítása tanórai keretek között egyéni és kiscsoportos formában.

c./ **Célzott terápiák:**

Gyógytorna, hydroterápia, úszásoktatás, konduktív pedagógiai, gyógytestnevelés, gyógy-lovaglás, kutyaterápia, játékterápia, Ayres - terápia, snoezelen terápia, só terápia, gyógyászati segédeszközök használata. Az úszásoktatás és a gyógylovaglás fejlesztés megvalósításához szükséges szállítás megoldása az intézmény gépjárműivel történik.

d./ **Tanórán kívüli tevékenységek**

A tantervben leírt követelmények teljesítésének, a nevelési folyamatok eredményességének, a középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek **hatékony személyiségfejlesztésének**, eredményes szocializációjának feltétele az egész napos nevelés biztosítása, a tanórán kívüli tevékenységek magas szakmai színvonalú szervezettsége. Szabadidős tevékenységek egy részéhez - tanulóink fizikai- és mozgásállapotát figyelembe véve - szükséges az intézményi gépjármű használata (pl. színházlátogatás, korcsolyázás, tanulmányi kirándulások…).

9.Egésznapos iskola

Egésznapos iskolai nevelés és oktatás esetében a kötelező tanórai és egyéb foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva, egymást váltva, a tanulók arányos terhelését figyelembe véve kell megszervezni. A **dolgozó szülőknek segítséget jelent**,- ha az óvodához hasonlóan - **gyermekeik egész nap az iskolában tartózkodhatnak**. A pedagógusok irányítása mellett egyéni vagy csoportos **játékos képesség fejlesztő, speciális ismereteket adó**, **közösségi fejlesztést megvalósító, sportos és terápiás jellegű egyéni fejlesztő foglalkozások biztosítják számukra a szabadidő hasznos eltöltését. Így otthoni leckére nincs szükség**, hisz az egész napon át, **folyamatos a tanulás.**

A 2024/25-ös tanévben az Értelmileg Akadályozottak Általános Iskolában a tanulók neveléssel-oktatással töltött ideje 8:00-16:00 óra. Szülői igényre 7:00 órától gyermekfelügyeletet biztosítunk a tanulóink részére. Az egésznapos iskolai oktatási forma **az értelmileg akadályozott tanulók számára kevésbé megterhelő,** mint a hagyományos délelőtti oktatás.

Minden osztályban tehetséggondozó foglalkozás valósul meg heti 1 órában.

Az egésznapos iskola keretében megvalósuló alkalmak keretében fokozatosan bővül az egyes képességterületekre koncentráló fejlesztés, a tanulók sikerélményhez juttatását biztosító foglalkozások száma, mára már lefedi a megjelölt tehetségterületeket. Tapasztalataink azt bizonyítják, hogy gyermekeink rendelkeznek olyan kompetenciákkal, amelyekkel célzott tehetség kibontakoztató fejlesztést követően jó eredményeket érnek el egyes képességterületen.

Színvonalas szabadidős tevékenységeket biztosítunk tanulóink számára az egésznapos iskola keretein belül:

színjátszókör, sport foglalkozás, konyhatechnika, kézműves műhelyek, néphagyományok, projekt napok, színházlátogatások, osztályok közötti sportversenyek, rajzpályázatokon való rendszeres részvétel, iskolai rendezvényeken való aktív szereplések.

Színjátszókör célja:

- Színdarabok, bábjátékok bemutatása
- Verses, zenés műsorok összeállítása, bemutatása
- Gyermekeink által készített rajzok, tárgyak kiállítása
- Ki Mit Tud? tehetségkutató verseny szervezése, megvalósítása
- Önkifejezés, kreativitás fejlesztése
- Érzelmi intelligencia fejlesztése
- Fantázia fejlesztése

A tanítás és a szabadidős tevékenységek egész napra elosztott formában, rugalmas napirend kialakítására adnak lehetőséget. Ennek egyik előnye a tanulók egyenletesebb leterhelése, ezt az a törekvés vezérli, hogy az iskolában töltött időkeretbe beleférjen a felzárkóztatás, a sport, a hobbi tevékenység, a kommunikáció, az önkiszolgálás, a szocializáció. Ennek következtében nyílik lehetőség külön órakeret nélkül a differenciális pedagógia alkalmazására, a feladatok elkészítésére és az esetleges korrepetálás és/vagy tehetséggondozás megvalósítására is.

Az egésznapos iskola - együttműködve az iskolán kívüli szervezetekkel, ellátásokkal, szülőkkel - egész nap, az oktatás hagyományos keretei mellett több, a tanulókat és a szüleiket célzó tevékenységnek is helyet ad. Célja az oktatási eredmények javítása, az esélyek jobb kiegyenlítése.

Olyan foglalkozások, amelyre a személyre szabott pedagógia alkalmazása, a kompetencia alapú megközelítés a jellemző, amely elfogadja a változó és sokféle szükségletet és célokat, a tanulói sokféleség kezelését örömforrásnak tartja.

Az egésznapos iskola ebben a felfogásban nem csak a tanóráról és az ott alkalmazandó módszerekről szól, hanem a közösség építéséről, a szociális tér kiszélesítéséről, az egyén lehetőségeinek megteremtéséről is. Ezek a célkitűzések túlmutatnak az iskolai kereteken, mert megvalósulásuk esetén erős hatást gyakorolhatnak a társadalmi fejlődés kedvezőnek tekinthető irányára, sok más mellett a szolidaritás és a társadalmi kohézió erősödésére,

A nevelési-oktatási program pedagógiai koncepciójában áttekintést ad azokról a gyakorlati vonatkozásokról, amelyek szervezeti kereteket adnak az alternatívák, megoldások kulcsterületeinek kijelölésével a tanulói tehetséggondozásra, differenciálásra, egyéni fejlesztésre, felzárkóztatásra úgy, hogy az ne okozzon többletterhet sem a pedagógusnak, sem a szülőnek, sem a tanulónak, de örömforrás legyen a tanulás.

A pedagógiai koncepció az egésznapos iskolára jellemzőnek tartja, hogy:

- Az egésznapos iskolára a személyre szabott pedagógia alkalmazása, a kompetencia alapú megközelítés a jellemző, amely elfogadja a változó és sokféle szükségleteket és célokat, a tanulói sokféleség kezelését örömforrásnak tartja.
- Nemcsak a tudás átadásának, hanem a tanulás megszervezésének is a színhelye. Olyan iskola, amelyben a résztvevőknek egyéni tanulási céljaik és ezek megvalósítására szervezett programjuk van.

Az ugyanabban a tanulócsoportban lévő gyerekek adott pillanatban és adott témában különböző tudással és eltérő képességekkel rendelkeznek. Más tényező alakítja a motiváltságukat, máshogyan kommunikálnak egy-egy területen, más a viszonyulásuk a társakkal való együttműködéshez, más a figyelmük terjedelme, más áll az érdeklődésük középpontjában, mások a tapasztalataik stb.

A pedagógiai tudás a sokféleség lehető legjobb kezelését, a pedagógiai, pszichológiai eszközök ismeretét, azok felhasználni tudását és mindennapi alkalmazását jelenti a tervezésben, megvalósításban, a reflexiók kialakításában és a továbbhaladásban.

Teret kap a tanuló megismerése, az egyéni különbségek jelentősége. Az egyéni különbségek esetében az elsődleges fókusz az információfeldolgozás sebességére, ezen belül az előzetes ismeretek, az asszociációs lehetőségek gazdagsága, a gyakorlottság, mint fejleszthető készség szerepére és megismerésére, aktivizálására kerül.

A tanulást sokféle dolog segítheti: a látás, hallás, ízlelés, szavak, mozdulatok, tapintás, szaglás. A perceptuális (érzékelés, észlelés útján történő) tanulás azt jelenti, hogy a külvilágból látási, hallási, szaglási, ízlelési, bőr-és testérzékleti ingereket dolgozunk fel. Így tanuljuk meg a színeket és a formákat, a téri elrendeződést, képek, dallamok, tájak és személyek felismerését.

A tanuló fontos jellemzője, hogy melyik érzékszervi modalitást részesíti előnyben. Érzékszerveink más és más arányban vesznek részt a tanulásban. Minél több érzékszervünket használjuk, a tanulás annál eredményesebb lesz. (Látás 75 %, hallás 13 %, tapintás 6 %, szaglás 3 %, ízlelés 3 %).

Az egésznapos iskolai foglalkozások során a pedagógus munkája tevékenységorientált, a tanulók öntevékenységére és szociális érzékenységüket is fejlesztő csoport-munkára támaszkodó, sok-sok kommunikatív elemmel.

A rendszeres és tudatos, helyzethez és tanulói egyéni sajátosságokhoz illeszkedő módszerek alkalmazásának „járulékos” haszna, hogy segíti a tanulókat új nézőpontok felfedezésében, növeli egymás különbözőségével szembeni toleranciájukat. Ahhoz is hozzájárulhat, hogy ki tudják választani, milyen személyközi készségeket kell használniuk ahhoz, hogy eredményesen tudjanak dolgozni olyanokkal, akiknek más stílusuk illetve preferenciáik vannak.

Az egésznapos iskolában olyan módszereket, technikákat és eljárásokat alkalmaznak a pedagógusok, amelyek a tanulót a tanulási helyzetben aktív szerepbe hozzák.

Csoportmunka

A jól megszervezett, megtervezett és a megfelelő egyéni tanulói igényekhez igazított csoportmunkának sok előnye van. Fejleszti:

- a szociális készségeket azáltal, hogy munka közben a tanulók a többiekkel együttműködnek és kommunikálnak.
- a kognitív készségeket azáltal, hogy a többiekkel együtt kell megmagyarázni és megoldani a problémákat.

- stabil érzelmi alapok létrehozását teszi lehetővé azáltal, hogy a csoport vagy a vezető egyéniségek lelkesedése motiválja a többieket.

A csoportmunkában a tanulók közösen dolgoznak egyéni feladatokon, vagy csoportban dolgoznak olyan feladatokon, amelynek közös eredménye van – problémamegoldás folyik a csoportban, vagy a munka eredménye valamilyen konstrukció lesz.

A kooperatív tanulás

A csoportban folyó kooperatív tanulás lényege, hogy „a kölcsönös függőségi viszonyok között a tanulók motiváltak a közös célok elérésére, baráti viszonyok alakulnak ki közöttük, fejlődnek kommunikációs készségeik, technikáik".

A kooperatív tanulás során gyakran adódnak olyan helyzetek, ahol tanítványainknak figyelniük kell egymásra, alkalmazkodniuk a másikhoz, a feladat megoldása érdekében beszélgetni kell. Ezek a legtökéletesebb helyzetek a szociális és tanulási készségek tanítására.

A kooperatív tanulás nagy segítség a pedagógusnak, mert olyan spontán helyzeteket teremt, melyben alkalom nyílik az alapproblémán, esetleg a kiadott feladaton kívül egyéb hasznos ismeretet, készséget tanítani a gyermekeknek.

Az egésznapos iskola törekvése, hogy a célok és tanulási célok, valamint a tananyag és a módszerek differenciálása a lehető legnagyobb mértékben, a meglévő tudások aktivizálásával, azokra építve, de új tudások cseréjére is sort kerítve valósuljon meg.

A tanulási tevékenység az egész napos iskolában azokra a tanulási stratégiákra épül, amelyek kialakításában pedagógusok- tanulók-szülők együttese vesz részt. Az élethosszig történő tanulás, ezen a területen is alapvető változásokat követel meg egyrészt az intézményszervezésben, másrészt pedig a konkrét tanulásra vonatkozó módszertan tekintetében.

Az egésznapos iskola koncepciója szerint a tanulás színtere az iskolák kívül kiterjed térben és időben mindazokra valóságos és virtuális terekre, amelyekkel a tanuló kapcsolatba kerül(het). Az egésznapos iskola célja ezért az, hogy a tanulót felkészítse a tanórán kívül tanulási formák megismerésére és alkalmazására, amelyekre a kezdeményezés az oktatási folyamatból indul el.

Maga az egésznapos iskola *éppen azért több és más,* mint a hagyományos módon működő iskolák, mert nemcsak a tanulói tanórai (tantervi előírásokhoz kötött) tudását/teljesítményét kívánja mérni, hanem azokat is, amelyek a formális tanulás világán kívül keletkeztek.

Az egésznapos iskola célja a személyiség egészét átható fejlődés eredményeinek a rögzítése.

Az időben egész napra elosztott program lehetőséget ad arra, hogy ne 45 percenként kerüljön a gyerek tőle erős váltást igénylő helyzetbe, lehetőség nyílik arra, hogy elmélyültebben foglalkozzanak a tananyaggal. A következő blokk egy szabadidős sáv, amely a felfrissülést, feltöltődést teszi lehetővé. A tanítási-tanulási folyamathoz köthető blokk ad lehetőséget az egyéni fejlesztésre, egyéni feladatadásra-és megoldásra (pl. feladatok), de ebben nyílik lehetőség tehetséggondozásra és felzárkóztatásra is.

Ebéd után szabadidős tevékenységek zajlanak, szabad játék, majd tanulási blokk következik újra.

A nap végén reflexió zajlik a történtekre, és nem visznek haza a gyerekek házi feladatot, mert a nyolc órás időkeretbe belefér az egyéni önálló tanulás.

A felső tagozatban is fentiekhez igazodik a napirend, ott is az a cél, hogy úgy lehessen megszervezni az egész napot, hogy a hagyományos tanórák mellett művészetekre (ábrázolás-alakítás nevelésre), hobbira, sportolásra legyen lehetőség.

A tehetséggondozás, a felzárkózás, a korrepetálás, a tanulóra való egyéni figyelés eredményes megvalósulásának elengedhetetlen feltétele olyan értékelés, amely a pozitívumokat tárja fel annak érdekében, hogy a tanuló alkalmazásra képes tudása több, alaposabb legyen.

Az értékelés során a tanárok, és más, a tanulók oktatásában részt vevő személyek rendszeres formában és sokféle módon gyűjtenek információt az adott tanuló elért eredményeiről és/vagy oktatása-nevelése különböző (iskolai-tanulmányi, viselkedési és szociális) színtereiről, és azt később munkájukban felhasználják.

Az egésznapos iskola értékelésnek érti és tekinti, amikor egy pedagógus, vagy más szakember az oktatási folyamat sokféle eleméről gyűjt és kap adatokat. Ebben a tekintetben a tanulókról gyűjtött adatok az értékelési folyamat legfontosabb, de nem kizárólagos inputjai.

Az értékelés olyan *eljárásokat* tartalmaz, amelyek többféle funkciót is betölthetnek. Ilyen például a tanulók *megismerése, pedagógiai diagnosztikája*, a követelmények vizsgálata.

Az egésznapos iskola nevelési-oktatási programjában megvalósuló értékelésben *gyűjtött információ értéktöbbletet tartalmaz*: nem egy adott pillanatról szóló „felvétel", hanem figyelembe veszi az adott oktatási környezetet, beleértve az otthoni vagy egyéb környezeti tényezőket is, befolyásolja a gyerekek tanulását, és magát a nevelési-oktatási folyamatot is.

Jellemzője a tanuló, a tanárok, osztálytársak, szülők, és mások *bevonása az értékelésbe.*

Alapelvei:

1. Az egésznapos iskola pedagógiai tevékenységében az értékelést olyan *pozitív folyamatnak* tekinti, amely az egyéni fejlődésről és eredményről ad fontos információt, és amely felhasználható az összes tanuló fejlesztésére, nevelésének-oktatásának javítására is.
2. Az egésznapos iskolában zajló értékelés minden egyes tanuló érdekét szolgálja. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a tanulók sikeres iskolai pályafutását és aktív részvételét támogatja.
3. Az értékelési módszerek és az értékelési alapelvek kiegészítik és támogatják egymást.
4. Az értékelés törekszik az egyéni sajátosságok el-, és megismerésére.

A fentiekből következik, hogy:

- Az értékelésben különböző szereplők jelennek meg. A tanárok, az iskola többi dolgozója, külső szakértők, sőt, a szülők és maguk a tanulók is potenciálisan részesei lehetnek az értékelési folyamatnak. Valamennyi szereplő egymástól eltérő módon használhatja fel az értékelés révén szerzett információkat.
- Az értékelés során szerzett információ nem csupán a tanulóra vonatkozik, hanem a tanulás környezetére (esetenként még az otthoni környezetre) is.
  Az értékelés, mint a tanuló előmenetelének monitoringja arról ad képet, hogy a szülővel együtt megállapított személyes célok elérésében hol tart a tanuló, és ebben a tekintetben ez a monitoring a tantervek, egyéni tanulási-fejlődési programtervek összeállításának fő eszköze.

A napi időfelhasználás tervezése alapján, a tanítási órák és a tanítási órákon kívüli programok a nap teljes időszakában átszövik egymást.

10.Az egészségfejlesztéssel és környezeti neveléssel összefüggő feladatok

Egészségnevelés

Az iskolai egészségnevelés célja, hogy a tanulók képesek legyenek objektív módon felmérni saját egészségi állapotukat, ismerjék az egészségkárosító tényezőket, azok hatásait, elkerülésük módját.

Az egészségvédelem kiemelt témakörei

- betegségek, balesetek elkerülése
- egészség megőrzése, helyes szabadidős szokások kialakítása
- az egészséges állapot megbecsülésére nevelés, a helyes egészségfelfogás kialakítás
- egészséges táplálkozásra nevelés
- társkapcsolatok egészségügyi kérdései
- higiénés magatartásra nevelés
- egészséges mozgásfejlődés, helyes testtartás
- mentálhigiéné, krízis-prevenció
- függésekhez vezető szokások (alkohol, nikotin, drog) megelőzése
- harmonikus kapcsolat kialakítására nevelés, konfliktuskezelés
- családi életre nevelés

Az iskola feladata

- jól alkalmazható ismeretek
- helyes szabadidős magatartásminták kialakítása megtanítása

Az egészségnevelés színterei

tanórai foglalkozásokon:

- életvitel-gyakorlati ismeretek
- környezetismeret
- testnevelés, mozgásnevelés

tanórán kívüli foglalkozások:

- szakköri, önképzőköri tevékenység

- gyógytestnevelés
- iskolai sportköri
- mindennapos testnevelés megvalósítása
- tanulmányi kirándulások
- ismeretterjesztő előadások

Az egészségnevelés, egészségmegőrzés módszerei

- felvilágosítás
- tanácsadás (fogápolás)
- szolgáltatás
- szűrővizsgálatok:
- iskolafogászat
- belgyógyászati vizsgálatok (iskolaorvos, védőnő, ápoló)
- szemészet
- tisztasági vizsgálatok

A NAT kiemelt fontossággal kezeli a testi és lelki egészséget. A kiemelt fejlesztési feladatok az iskolai oktatás valamennyi elemét áthatják, elősegítik a tantárgyközi kapcsolatok erősítését, a tanítás-tanulás szemléleti egységét, a tanulók személyiségének fejlődését.
Ezen, kiemelt fejlesztési feladatok között szerepel a testi és lelki egészség is.
Az iskolára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében. Minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével az iskola segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészségi állapotát javítják.
Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értékként való tiszteletére is nevel.
A pedagógusok készítsék fel a gyerekeket arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani.
Fejlesszék a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást.
Ismertessék meg a környezet leggyakoribb, egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit.

Nyújtsanak segítséget, támogatást a gyerekeknek a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében. Segítsék a krízishelyzetbe jutottakat. Foglalkozik a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel.
Figyelmet fordít a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre.
Fontos, hogy az iskolai környezet is biztosítsa az egészséges testi, lelki szociális fejlődést. Ebben a pedagógusok életvitelének is jelentős szerepe van.
Az iskolában jelenleg egészségnevelési kérdésekkel tanórákon és azokon kívül is foglalkoznak pedagógusaink.
Munkánkat egészében áthatja az egészségnevelési program.

A tanulóink:
Szociokulturális helyzetük hátrányos.
Ruházatuk sokszor kifogásolható. Sokan ápolatlanul járnak iskolába. Gondot okoz a fejtetvesség.
Gyakran előfordul, hogy fertőző betegségekben szenvednek.
Egészségtelen életmódot folytatnak. Elhanyagolják a betegségeket, nem megfelelően táplálkoznak.
Ezen problémák megoldása a szülők segítségével, illetve a Gyermekjóléti Szolgálat bevonásával kell, hogy történjen.

Az egészségnevelés színterei az iskolánkban:

Hagyományos tanórai oktatásszervezésben:
- A tanórákon az adott témákhoz kapcsoljuk a megfelelő egészségnevelési feladatokat. Az óra jellege határozza meg, hogy melyik problémát hogyan dolgozzuk fel.
- Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos problémák, az egészségmegőrzéssel kapcsolatos feladatok.
- Különféle módszerekkel adjuk át az ismereteket.
- A szemléltetőeszközök, audiovizuális eszközök használata az élményszerű tanítást segíti.

Tanórán kívüli programok:
- Ismerkedés a város egészségügyi intézményeivel.
- Házi rajzversenyek rendezése.

- Egészségügyi vetélkedő rendezése.
- Iskolai védőnő egészséges életmódra nevelő előadásai osztályfőnöki órák keretében.
- Intézményegység szintű egészségnap

<u>Környezeti nevelés</u>

A környezeti nevelés cél és feladatrendszere

Környezetünk legyen tanítványaink számára az emberiség közös öröksége, mely minőségének megőrzése és javítása közös és egyéni kötelesség. A környezeti nevelés az egészségvédelem és az ökológiai egyensúly fenntartásának része, védelméhez minden ember képes hozzájárulni. Tudatosuljon bennük, hogy a környezet részét képező erőforrásokat előrelátóan és ésszerűen szabad csak felhasználni.

Célmeghatározások

- pozitív attitűd kialakítása a mindennapi környezetvédelem iránti tágabb és szűkebb környezetükben
- kortárscsoportok közötti kapcsolat elősegítése
- az iskolaközösség külső és belső kapcsolatrendszerének gazdagítása
- a szabadidő hasznos eltöltésének biztosítása
- kiemelt célunk Baja és környéke természeti értékeinek megismerése

Feladatunk: a természeti, az épített, a társadalmi környezet fenntarthatósága érdekében szükséges magatartásminták, ismeretek, értékek, életviteli szokások megtanítása, kialakítása.

Színterek, szervezeti keretek:

- iskolai: tanítási óra
- szabadtéri tevékenységek
- iskolán kívüli: állatkert, kirándulások, terepgyakorlatok, erdei iskola

A környezeti nevelés módszerei

Játékok:

- szituációs játékok
- memória játékok
- kombinációs játékok
- érzékelést fejlesztő játékok

- műalkotások, rajz, film, zene

A környezetnevelési program megvalósításához szükséges erőforrások

- anyagi: költségvetési, pályázati formák
- humán: pedagógus kompetenciák fejlesztése továbbképzésekkel
- pedagógus munkáját segítő alkalmazottak bevonása
- felügyelet biztosítása kirándulásokon és az erdei iskolában

Erdei iskola: olyan tanulásszervezési egység, amely a környezet adottságaira építő, szorgalmi időben megvalósuló, egybefüggő többnapos, különböző helyszínen folyó, aktív, cselekvő közösségi tevékenység.

Célja, feladata:

- Egységes környezet, életmód biztosítása.
- A környezetet károsító, veszélyeztető hatások megelőzése.
- Az élő és élettelen környezet kapcsolatának megismerése.
- A természeti értékek megóvása.
- Természeti erőforrások (föld, víz, levegő) vizsgálata.
- Tudatformálás, erkölcsi értékek közvetítése
- Életvezetési képességek fejlesztése.
- Közösségfejlesztés

11. A közlekedési ismeretekkel kapcsolatos tananyagrész oktatása, a tanulók értékelése, minősítése

Elengedhetetlen az, hogy az értelmileg akadályozott tanulók is alapjaiban tisztában legyenek a közlekedési szabályokkal. Nem kell biciklire szállni ahhoz, hogy szembesüljünk a KRESZ fontosságával:

Gyalogosként mindennap tapasztaljuk, hogy a tápláléklánc legalján állunk, és egy óra alatt nagyjából 20 életveszélyes helyzetbe keveredhetünk az autók, biciklisek vagy bármilyen más közlekedési eszköz miatt.

Tulajdonképpen minden, ami keréken közlekedik, az potenciális veszélyforrás a gyalogos ember számára, ez a veszély duplázódik egy gyereknél, aki sokszor meggondolatlanul és kiszámíthatatlanul mozog. Nyugodtan mondhatjuk, hogy mindenkinek szüksége van arra a

tananyagra már egészen kicsi korától kezdve, amit a biztonságos közlekedésről szóló tananyag nyújt.

A biztonságos közlekedés oktatása több, mint egyszerű KRESZ-oktatás, jóval több életszerű példa és több idő is áll a gyerekek rendelkezésére, hogy elsajátítsák az alapismereteket.

A közlekedésismeret tananyag célja az, hogy egy gyerek ne azért biciklizhessen a főúton, mert már betöltötte a 12. életévét és a KRESZ szerint megteheti, hanem azért, mert már képes és felkészült rá.

A közlekedésismeret nem számít meghatározó jegynek, így, ha a gyermek nem tudja, hogy a busznak mikor van elsőbbsége, akkor sem fogja változtatni a tanulmányi átlagát. Megbukni sem lehet a közlekedésismeretből. Egyetlen gyermek tanulmányi előmenetelét nem befolyásolja, ha a közlekedési ismeretekből nem sikerül levizsgáznia.

A leghatékonyabb oktatás mindig az, amikor a szülők és az iskola együtt tud működni a gyerek érdekében, ez igaz a közlekedésismeret tananyag elsajátítása esetében is. Csodát nem lehet várni az oktatástól, ha otthon a tananyag és tanárok ellen dolgozik a szülő. Hiába tanul a gyerek a biztonságos közlekedésről az iskolában és azintézményen kívüli tanulmányi sétákon, ha azt látja a szüleitől, hogy a járdán bicikliznek 25 km/órával, az autóval szabálytalanul előznek, gyorshajtanak vagy épp nem adják meg a zebránál a gyalogosoknak az elsőbbséget.

Nem csak abból tanul a gyerek, amit az iskolában hall, hiszen leginkább a szülői mintát másolja, úgyhogy nem tolhatjuk teljesen a felelősséget a közlekedéssel kapcsolatban (sem) az iskolára, oktatásra, tananyagra.

A szülőnek ugyanúgy feladata marad, hogy ebben is jó példát mutassanak, szabálykövetően közlekedjenek – ezt azért fontos kiemelni, mert jártunkban-keltünkben a városban kristálytisztán látszik, hogy egyre többen nem foglalkoznak azzal, hogy mégis hogyan kellene közlekedni úgy, hogy ne veszélyeztessenek másokat. Az „egyre többen” fogalmában pedig ugyanúgy benne vannak a szülők is, akik azzal sem törődnek, hogy a szabálytalanság közben esetleg épp a saját gyereküket sodorják veszélybe, aki ott ül mögöttük az autóban vagy a bicikliülésben. Ezáltal rendkívül fontos az iskola és a szülő kommunikációja, példamutatása.

A közlekedésismeret tananyag célja, hogy jó példával kell a gyerekek előtt járni akkor is, ha autóban ülünk vagy ha gyalogosan közlekedünk.

A közlekedésismeret tananyagot az egésznapos iskolai, a habilitáció órák tananyaga tartalmazza, ezáltal kerülnek a közlekedési ismeretek a tanulók számára átadásra, fejlesztésre, megerősítésre.

12.Pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció

A gyermekek között a beiskolázáskor jelentős egyéni különbségek állnak fenn. Ezek az eltérések elsősorban a tanulási képesség minőségében mutatkoznak meg. A környezetből érkező információk felfogása, feldolgozása és a közben végbemenő önreflexiós folyamat különböző mértékben gátolt, sérült. A gyógypedagógiai fejlesztés, oktatás, terápia, rehabilitáció a képességzavarok mérséklésére irányul, speciális eljárásaival a képességek fejlődésének akadályozottságát csökkenti. Olyan fejlesztési kínálatot biztosítunk, amely a lehető legnagyobb mértékben illeszkedik az egyén individuális igényeihez, képességeihez és tanulási előfeltételeihez. Mindezek megvalósítását egyéni vagy kiscsoportos keretek között biztosítjuk. Az értelmileg akadályozott tanulók habilitációs és rehabilitációs célú foglalkozásain, a különböző károsodásból eredő, nagyfokú lemaradást kell csökkenteni, és az egész személyiség fejlesztését kell megvalósítani.
A fejlesztés pedagógiai célja, hogy ezeket a zavarokat, akadályokat a gyermek állapotától függően csökkentsük, esetenként megszüntessük.

A tevékenység megtervezésénél mindenképpen szem előtt kell tartani az alábbi elveket:

- A habilitációs tevékenységet megelőzi olyan pedagógiai diagnosztizálás, amely pontos képet ad a gyermek ismereteiről, fejlettségi szintjéről, az alulteljesítés okairól.
- A tanuló, az egyes gyermek hiányos iskolakészültsége, fejlődési lemaradása pusztán funkciótréninggel nem pótolható. A tudáselemek, ismeretek elsajátítása többféle képesség együttes meglétét, működését feltételezi. Ugyanakkor képességfejlesztése nem függetleníthető az ismeretek, tevékenységek rendszerétől, struktúrájától. Ezért a foglalkozásokon központi szerep jut a műveleteknek, a feladatoknak, a lemaradás okaira irányuló fejlesztő gyakorlatoknak.

A habilitáció és rehabilitáció kiemelten kezelt területei valamennyi fejlődési szakaszban:

- A szociális érés elősegítése, tapasztalatok gyűjtése élethelyzetekben, társas kapcsolatokban, problémahelyzetekben.
- Cselekvőképesség alakítása.
- Művészeti terápiák alkalmazása – személyiség kiteljesítése, az önkifejezés, az örömszerzés megteremtése.
- Folyamatos logopédiai ellátás a súlyos beszédhibák, a beszédállapot javítása.
- A mozgásállapot, a mozgáskészültség alakítása a gyógytestnevelés és konduktív terápia eszközeinek bekapcsolódásával.
- A tanulási képesség területén mutatkozó nagyfokú egyéni eltérések csökkentése.
- Csatlakozó fogyatékosságok (érzékszervi, mozgásszervi) száma elenyésző. Amennyiben szükséges a látási-, mozgási-, hallási fogyatékosságok korrekciója a tanórán kívüli tevékenységek között is történik.
- Az értelmi fogyatékos gyerekek többsége magatartásproblémákkal küzd, különösen a relaxációs és jógafoglalkozásokon próbáljuk a tudatos pihenési tevékenység módjainak elsajátítását, a frusztrációs helyzetek megoldását.
- A habilitációs, rehabilitációs foglalkozásokon a tanuló életkorának, fejlettségének ismeretében egyidejűleg és egymással kölcsönhatásban kell korrigálni a beszédet, a megismerő tevékenységet, a cselekvésszabályozást, a mozgást, a tájékozódást.
- A fejlesztést logopédus, pszichológus, konduktor végzi, segítséget nyújtva az osztálytanító gyógypedagógusok munkájának.
- Intézményünk pedagógusai egyéni fejlesztési terveket készítenek a gyermekkel foglalkozó pedagógusokkal team-munkában. A fejlesztési tervek a tanév elején készülnek, a szakvélemény, a pedagógusok megfigyelései, tapasztalatai és a bemeneti P A C mérés eredményei alapján. Ezek alapján rögzítik a fejlesztendő területeket, s az ezekhez kapcsolódó rövid távú célokat, feladatokat, eszközöket és módszereket. Az egyéni fejlesztési tervre alapozva pedagógusaink a tanuló fejlesztését beépíthetik a tanulási folyamatba, a tanóra, illetve egyéb iskolai foglalkozások keretébe is. Ezzel lehetővé válik, hogy az egyéni fejlesztési terv az iskolai pedagógiai tevékenységünk szerves részévé váljon. A fejlesztés eredményeit a tapasztalatok, a megfigyelések alapján a pedagógusok tanév elején és a végén P A C méréssel alátámasztva írásban rögzítik.

13.A tankönyvkiválasztás elvei

A nevelőtestület az alábbi elvek szerint választja meg az iskolában használt tankönyveit:
- legyen a minősített NAT helyi tanterv kompatibilis
- igazodjon a helyi tanterv követelményeihez, tartalmához
- legyen vonzó, figyelemfelhívó, szép kivitelezésű, időtálló, jól olvasható és jól áttekinthető
- tartalmában, információiban, ábravilágában, a feldolgozás mélységében igazodjék a fogyatékos tanuló szükségleteihez
- az egyes tantárgyak könyvei egymásra épüljenek
- a tankönyvekhez lehetőleg feladatlap vagy munkafüzet tartozzon a megerősítés, a gyakorlás, a tanuló önálló munkáltatása, a tudás ellenőrzése érdekében
- azokat a tankönyveket rendeljük meg elsődlegesen, amelyek a tantárgyak tanterveihez illeszkednek és kézikönyveket is kínálnak
- a helyi tankönyvcsomagok részét képezik azok a könyvek, amelyek egy-egy helyi sajátosságot tükröző egységhez készülnek
- az évfolyamok könyvét néhány példányban a könyvtárban kell megőrizni az esetleges tankönyvhiány pótlására és a tanév közben érkező új tanulók miatt.

14.A mindennapos testnevelés megvalósításának módja

Cél, hogy minden iskolás hetente legalább öt alkalommal a mozgásnevelés-, testnevelés órákon sportoljon, felfedezze a mozgás örömét, és egészséges felnőtté váljon.
A tanulók nagyfokú mozgásigényének kielégítését játékos mozgást fejlesztő foglalkozások biztosítják.

15.A tanulók tanulmányi munkájának értékelési és ellenőrzési módja

A diagnosztikus és a segítő célú, folyamatos értékelésnek a teljes képzési időszakban kiemelkedő szerepet kell kapnia a tanulók értékelésében.

Az értékelést kiegészíti a **P-A-C kördiagram alapján elkészített szöveges értékelés.** Újszerű képet nyújt a szociális kompetenciákról, a minőségi és mennyiségi jellemzőket feltüntetve.

A rendszeres felmérés, ellenőrzés és étékelés fontossága:

- Elengedhetetlen része a nevelési programnak.
- Az érintettek számára egyértelmű a segítő szándék, motiváló, fejlesztő.
- Kijelöli az alapvonalat a további fejlődés viszonyításához.
- Tárgyilagosak, objektívek.
- Folyamatosak, rendszeresek.
- Fejlesztési tervet jelent.
- Tanítási célokat jelöl.
- Szakszerűen kerülnek lebonyolításra, következetes, sok szempontú, áttekinthető, egyértelmű.
- Az életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó.
- Lehetővé teszi a változtatást (módszer, program, stb. terén)
- Összehasonlíthatóvá válnak a teljesítmények.
- Fontos, hogy az értékelés segítse a sajátos nevelési igényű tanulóink önismeretének fejlődését, legyen mindig személyre szabott.

Értékelés: Az iskolai munka értékelésének célja: (mely támaszkodik az ellenőrzés során feltárt adatokra, tényekre)

- Motiválja a tanulókat.
- Jelezze a tanuló számára tudásának, teljesítményének észlelt szintjét.
- Jelezze a pedagógus számára, hogy a pedagógiai folyamat során milyen fejlődést ért el a tanuló, s ezzel lehetővé váljon a pedagógiai folyamat hatékony irányítása.
- Jelezze a szülő számára gyermeke teljesítményét az iskolai követelményekhez képest, és mutassa a teljesítmény változásának irányát.

A módszereknek minden esetben illeszkednie kell egyrészt a tanulók életkorához, másrészt az ellenőrzés, mérés, értékelés területéhez és céljához.

Első osztálytól kezdve fokozatosan kell eljutni a saját képességekhez mért fejlődés értékelésétől a külső mércéhez (helyi tanterv követelményei, diagnosztikus mérések) viszonyított teljesítmény értékeléséhez. A tanulói teljesítmény minősítése magában rejti a siker és a kudarc lehetőségét is. A lapelveinknek megfelelően törekedni kell arra, hogy lehetőleg minden tanuló találjon magának olyan területet az iskola életében, ahol több sikerélményhez jut, mint amennyi

kudarc éri. Egyúttal segíteni kell tanulóinkat abban, hogy mind sikereiket, mind kudarcaikat fel tudják dolgozni olyan módon, hogy az személyiségük épüléséhez járuljon hozzá.

Alkalmazott értékelési formák

a.) Szóbeli értékelés

A motivációs rendszerben kiemelkedő szerepe van a tanári, személyre szóló értékelésnek. Ennek jellege korrigáló, segítő, tanácsadó, orientáló.

(Pl.: helyeslés, dicséret, figyelmeztetés, biztatás, elmarasztalás)

Ezt az értékelési formát a teljes képzési időben, minden tantárgynál alkalmazzuk.

Folyamatosan, egész napot átszövi, a tanár megerősít, korrigál, segít, tanácsot ad fogadóórákon, szülői értekezleteken.

b.) Különböző szimbólumok, tárgyjutalmak

(Pl.: pontozás, csillag, dicsérő kártyák, szimbolikus képek, egyéb jelek, …)

Főként a kezdő és középső szakaszban használjuk, a szóbeli értékelést is kiegészítheti.

c.) Írásbeli értékelés

- Szöveges értékelések, írásban

Tantárgyankénti szöveges minősítés (minden évfolyam félévekor) minden tantárgyból 2. évfolyam félévéig bezárólag.

Az 1. évfolyamon szövegesen értékeljük a tanulók teljesítményét félévkor és tanév végén.

A 2. évfolyam második félévében fokozatosan áttérünk az érdemjegyekkel történő értékelésre, de a félévi értékelés szöveges formában történik.

- Numerikus értékelés, minősítés 2. évfolyam év végétől 8. évfolyammal bezárólag osztályzattal év végén. (félévkor osztályzat mellé rövid szöveges értékelő tájékoztató kerül kiegészítésként.

  5 (jeles)

  4 (jó)

  3 (közepes)

  2 (elégséges)

  1 (elégtelen)

Értékelési aktusokról adott információk

- tanév közben, félévkor Krétából nyomtatott tájékoztató lapon.
- tanév végén bizonyítványba és értékelő tájékoztató, pótlapokon

A magatartás értékelésére a tantárgyi értékelésekre megállapított elvek vonatkoznak.

5 (példás)

4 (jó)

3 (változó)

2 (rossz)

Az értelmileg akadályozott tanulók munkájának ellenőrzési, mérési, értékelési rendszere /Iskolánk Pedagógiai programja alapján/.

A mérés, értékelés valamint az ellenőrzés rendszere a **P-A-C** (Pedagógiai Analízis és Curriculum) kidolgozott rendszerére épül.

Mint **megfigyelő módszer** a felmérés eszköze. Mint **vizsgálat** részletes képet nyújt a személyről. Mint **képességfejlesztő program** válogatott képességek listája, a szociális fejlesztés elemeit tartalmazza. Mint **válogatott képességlista szisztematikus felmérésre szolgál.**

A szociális felmérés **főbb területei, a vizsgált kompetenciák:**

Önkiszolgálás

Kommunikáció

Szocializáció

Tevékenység

Űrlapjai a különféle sérülési fokokat és eltérő életkorokat egyaránt átfogják.

Alkalmazható: - iskoláskorú értelmi fogyatékos gyermekekre, középsúlyos, súlyos fogyatékosság esetén, fiatal felnőtt korban, középsúlyos és enyhe határeseti fogyatékosság, fiatal és középkorú súlyos fogyatékosság esetén.

A sajátos nevelési igényű tanulóink munkájának ellenőrzése, mérése, értékelése a tanulási-tanítási folyamat fontos részét képezi. A tanulók részéről, mint az elvégzett munka **elismerésének igényeként**, a tanárok részéről pedig, mint oktató munkájuk **visszacsatolásaként** jelentkezik.

Cél, hogy az ellenőrzés során feltárt adatokra, tényekre támaszkodva megvizsgáljuk, hogy a nevelő-oktató munka és annak eredménye mennyiben felel meg az iskola pedagógiai programjában leírt célkitűzéseknek.

Alapvető feladat, hogy megerősítse a nevelőtestület pedagógiai tevékenységének helyességét, illetve feltárja a hibákat, hiányosságokat. A jól elvégzett, illetve rosszul végzett munkáért járó elismerés, vagy elmarasztalás – mint **motiváló erő** – átszövi az oktató-nevelő munka egészét.

Az egyes tanulók év végi értékelését, osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti és dönt a magasabb osztályba lépésről.

A **kiemelkedő teljesítményt** jutalmazással ismerjük el.

A **jutalmazás formái**: - írásbeli dicséret, az egész évi munkáért a bizonyítványba is beírt általános tantestületi dicséret.

Kitüntetések: „**Év tanulója**”. Évente egy tanuló kapja. Odaítéléséről a nevelőtestület dönt. Jutalmazását az Egyesült Út Alapítvány finanszírozza.

Az iskolai beszámoltatás az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

Intézményünkben az iskolai beszámoltatás két nagy csoportját alkalmazzuk:

- szóbeli feleltetés
- írásbeli beszámoltatás

Szóbeli feleltetés, számonkérés

Az értelmileg sérült tanulók esetében szükség van a szóbeli számonkérésre, feleltetésre. A szóbeli feleltetés alkalmazásánál figyelembe kell venni az értelmi sérülés súlyosságát, a kommunikációs képességek szintjét, a beszéd alaki és tartalmi jellemzőit, a tanulók életkorát és személyiségének jellemzőit.

A szóbeli feleltetés gyakoriságát és időtartamát meghatározza:

- az értelmi sérülés súlyossága
- a tanulók életkori sajátossága
- kommunikációs képessége
- rendelkezésre álló időkeret
- tantárgy specifikuma
- a szóbeli feleltetés célja

A szóbeli feleltetés iskolánkban alkalmazható formái

Egyéni feleltetés:

- nyílt kérdések alapján
- látens felelés (nem szólítjuk fel a tanulót feleltetésre, hanem a tanórai aktivitás, megnyilatkoztatás alapján értékeljük)

Frontális feleltetés:

Ismétlő, rendszerező, összefoglaló órákon javasolt az alkalmazása, nyílt kérdések alapján. Ilyenkor gyors és minden tanulóra kiterjedő visszacsatolást kaphatunk az elsajátított tananyag mértékéről.

Az iskola írásbeli beszámoltatás formái, rendje, korlátai, a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe:

Az intézményünkben tanuló értelmileg sérült tanulók teljesítményének értékelésénél – a szóbeli feleltetés, számonkérés mellett – az írásbeli feleltetés, beszámoltatás módszere is alkalmazható. Az írásbeli beszámoltatást a sajátos nevelési igényű tanulók pszichikus sajátosságait figyelembe véve kell megszervezni és nem szabad a tanulók teljesítményének értékelési, számonkérési lehetőségeinél domináns tényezőnek tekinteni. A tanulók tudásáról visszajelzést kapunk a szóbeli feleltetéssel (egyéni, csoportos, frontális) is, melynek a tanítási órákon

prioritást kell kapni. A szóbeli feleltetés személyiségfejlesztő hatása mellett elősegíti az értelmileg sérült tanulók kommunikációs képességének fejlesztését is.
Az írásbeli beszámoltatás alkalmazható formáit a feladatadás típusát és módját a csoportban lévő tanulók értelmi sérüléseinek súlyossága, a tanulók életkora, valamint az írásbeli beszámoltatás célja határozza meg. (Diagnosztikus, formatív vagy szummatív típusú értékelés a célunk). Ennek figyelembe vételével a tantárgyat tanító pedagógus dönt a beszámoltatás formájáról, a feladatadás típusáról és módjáról.

A tanulók teljesítményének, magatartásának, szorgalmának értékelése, minősítése
A tanulói teljesítmények értékelésének célja:
A tanulók iskolai értékelése során a tanulók tudását, teljesítményét, attitűdjét, magatartását figyelhetjük meg az egyénekre, valamint a közösségre megállapított követelményekhez viszonyítjuk, és az önmagukhoz mért fejlődésük alapján teszünk megállapításokat.

Az értékelés a pedagógiai folyamat egyik alapja, a visszacsatolás funkcióját látja el. Értéket állapít meg az értelmileg sérült tanulók tudásáról, teljesítményéről, információt ad a tananyag elsajátíthatóságáról, visszajelez a pedagógus munkájáról. Az értékelés fontos funkciójának tartjuk a meglévő készségek és képességek folyamatos diagnosztikus mérését, ennek alapján a tanulók jellemzőihez igazodó legmegfelelőbb fejlesztési eljárások kiválasztását. Ezért intézményünk az értékelést és annak eszközrendszerét az iskola értékrendszerével és a teljes tanítási-tanulási folyamattal összhangban alakítja.

Értékelésnél alkalmazott alapelvek:

- Fejlesztő, ösztönző legyen, segítse a pozitív személyiségjegyek fejlődését.
- Fejlődésorientált legyen, melynél a pozitív megerősítés dominál, de tárja fel a hiányosságokat, tanulási nehézségeket (erős pontok, gyengeségek, hogyan lehetséges a javítás), a reális önértékelés kialakítása érdekében.
- Feleljen meg a tanuló értelmi képességének, életkori sajátosságainak, a tantárgy jellegének.
- Legyen sokoldalú, változatos értékelési formákat alkalmazzunk.
- Erősítse a tudás és teljesítményszinttel nem kifejezhető személyiségvonásokat is.
- A pedagógus számára is nyújtson megfelelő információt annak érdekében, hogy kialakíthassa az egyénre szabott nevelési-oktatási stratégiákat, habilitációs tevékenységet.

- A differenciált, egyéni vonatkozású, normaorientált értékelést alkalmazzuk, mert ez az értékelési forma a sérült személyiség optimális fejlesztését hatékonyabban szolgálja.
- Ne legyen megtorló, fegyelmező jellegű (magatartás-problémák, devianciák ne befolyásolják a tantárgyi értékelést).

A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei: a tankötelezettségüket egyéni munkarendben teljesítő tanulók részére az **Egyéni munkarend szabályzata** tartalmazza (Lsd. Egyéni munkarend szabályzata).
Az intézményegységbe járó Egyéni munkarendű tanulók létszáma az idei tanévben 6 fő. Ellátásuk, a nevelési-oktatási folyamatban való részvételük az intézmény Pedagógiai Programjában, valamint az Egyéni munkarend szabályzatában foglaltak szerint valósul meg.

16. Szülők, tanulók kapcsolattartásának formái

Szülői értekezletek

Az osztályok szülői értekezletét az osztályfőnök tartja. Az intézményegységünkben tanévenként legalább két szülői értekezletet tart. Ezen túl a felmerülő problémák megoldása céljából az intézményegység-vezető, az osztályfőnök rendkívüli szülői értekezletet hívhat össze.

A szülőkkel való együttműködésre az alábbi fórumok, események adnak lehetőséget:

- szülői értekezlet, nyílt nap
- konzultáció a szülők és a szakemberek között
- napi kommunikáció a szülőkkel
- elégedettségi kérdőívek
- Családi Nap
- online kommunikáció az internet segítségével
- elektronikus kapcsolattartás a KRÉTA rendszeren keresztül

Tanári fogadóórák

Az Értelmileg Akadályozottak Általános Iskola valamennyi pedagógusa heti rendszerességgel, meghatározott időpontban fogadóórát tart. A fogadóóra időpontjáról a szülőt személyesen

értesítjük, valamint az osztályok ajtaján is ki van írva. Fogadóóra a szülők egyéni igénye alapján is történik.

Amennyiben a szülő, gondviselő a fogadóórán kívüli időpontokban kíván konzultálni gyermeke pedagógusával, akkor erre időpont-egyeztetés után kerülhet sor.

A szülők írásbeli tájékoztatása

Az intézményegység-vezetői, az osztályfőnökök, nevelőtanárok, fejlesztő pedagógusok, iskolapszichológus írásban tesznek eleget tájékoztatási kötelezettségüknek.

Diákok tájékoztatása

A pedagógus a diák tudásának értékelése céljából adott osztályzatokat az értékelés elkészültét követő következő tanítási órán, szóbeli feleletnél azonnal köteles ismertetni a tanulóval.

A tanulót és gondviselőjét értesíteni kell a személyével kapcsolatos büntető és jutalmazó intézkedésekről. Minden diákot megillet a jog, hogy a személyét érintő kérdésekről, döntésekről tájékoztatást kapjon osztályfőnökétől, tanárától vagy a döntés hozójától.

Iskolai külső kapcsolatok rendszere, formája, módja

Az intézmény külső kapcsolatának rendszere a következő szempontok szerint csoportosítható:

- szakmai jellegű intézménykapcsolatok: többségi intézményekkel, szakmai szolgáltatóval, gyermekjóléti szolgálatokkal, iskola-egészségügyi ellátást biztosító szolgáltatóval
- érdekvédelmi, társadalmi szervezetekkel való kapcsolattartás
- fenntartóval való kapcsolattartás
- egyéb szakmai kapcsolat társintézményekkel

A kapcsolattartás formái

- intézménylátogatás, tapasztalatcsere-szakmai műhelymunka
- tájékoztatás
- közös szakmai, sport és kulturális rendezvények
- esetmegbeszélések

- konzultáció
- továbbképzés, tanfolyam

Kapcsolattartás a gyermekjóléti szolgálatokkal

Intézményünkben magas arányban találhatók rossz szociális körülmények között, veszélyeztetett környezetben élő tanulók.
A gyermekvédelmi tevékenységeink között kiemelt figyelmet fordítunk a megelőzésre, a prevencióra.
Baja és a tanulóink lakóhelye szerinti illetékes gyermekjóléti szolgálatokkal való folyamatos kapcsolattartásért az intézményegység-vezető, az osztályfőnökök a felelősek. Az osztályfőnökök a tanulókkal kapcsolatos problémákról őket tájékoztatják.
A gyermekjóléti szolgálatokkal való együttműködés kiemelkedően fontos a következő esetekben:

- tartós igazolatlan hiányzás,
- veszélyeztetettségre utaló jelek (súlyos családi konfliktus, családon belüli erőszak),
- a tanuló antiszociális viselkedése,
- családgondozás,
- védelembe vétel,
- családból való kiemelés előkészítése,
- egyéni munkarend státusz véleményezése.

Kapcsolat az egészségügyi szolgáltatóval

- iskolaorvos
- iskolai védőnő, ápolónők
- iskolafogászati ellátás
- városi gyermek-ideggondozó, gyermekpszichiátria

Intézmény elhagyása tanulóknál

A tanulók kísérettel érkeznek az intézménybe, az intézmény elhagyása azonban csak az **1. számú mellékleten** szereplő szülő/gondviselő által meghatározott, engedélyezett személyek kíséretében történhet.

17.Hiányzások szülői igazolása

A tanulói hiányzás igazolása: A tanulói hiányzással kapcsolatos szabályozás a házirend feladatköre. Szabályzatunkban a házirendben foglaltak kiegészítése, a hiányzások és késések egységes elbírálása érdekében eljárási szabályokat rögzítünk az alábbiakban.
A tanuló köteles a tanítási órákról és az iskola által szervezett rendezvényekről való távolmaradását a házirendben meghatározottak szerint igazolni. Az igazolásokat az osztályfőnök a tanév végéig köteles megőrizni.
A mulasztást igazoltnak kell tekinteni a következő esetekben:
- a szülő (nagykorú diák esetén a tanuló) előzetes írásbeli kérelmére, ha a rendelkezésekben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra,
- orvosi igazolással igazolja távolmaradását,
- a tanuló hatósági intézkedés, alapos indok miatt nem tudott megjelenni.
Igazoltnak kell tekinteni a késést, ha:
- bejáró tanuló érkezik később méltányolható közlekedési probléma miatt,
- rendkívüli esetben, ha a tanuló hibáján kívüli ok miatt történik késés (pl. baleset, rendkívüli időjárás stb.).

2024. 09. 01-től az orvosi igazolások az EESZT rendszeren keresztül kerülnek továbbításra a Kréta tanulmányi rendszerbe, a szülőnek nem kell megküldenie, bemutatnia az igazolásokat, a rendszer automatikusan 2024 szeptember 1-től működik, ezen igazolásokat hitelesnek kell tekinteni.

A szülő a tanítási napról való távolmaradását szülői igazolással tanévenként 10 napot/félévente 5 napot igazolhat. A tanuló számára előzetes távolmaradási engedélyt a szülő (nagykorú tanuló esetében a tanuló) a főigazgatótól írásban kérhet. Az engedély megadásáról a főigazgató az osztályfőnök véleményezése alapján dönt. A döntés során figyelembe kell venni a tanuló tanulmányi előmenetelét, magatartását, addigi mulasztásainak mennyiségét és azok okait.

A tanulói késések kezelési rendje:
Az iskolából rendszeresen késő tanuló szüleit az osztályfőnök értesíti, ismétlődés esetén behívja az iskolába. A magatartási jegy kialakításánál a rendszeres késéseket figyelembe kell venni. A tanuló tanítási óráról való késését, a késés percekben számított időtartamát és a tanuló hiányzását a pedagógus a Kréta naplóba bejegyzi. A mulasztott órák igazolását az osztályfőnök

végzi. Az igazolatlan mulasztások hátterének felderítésében az osztályfőnök jár el, szükség esetén kezdeményezi a tankötelezettség megszegésére vonatkozó szabálysértési eljárást.

A szülők tájékoztatása, értesítése a 20/2012. (VTfl.31.) EMMI rendelet 51. § (3) bekezdésének előírásai szerint történik.
Tanköteles tanuló esetében:
- első igazolatlan óra után: a szülő értesítése,
- tizedik igazolatlan óra után: a szülő iktatott postai levélben történő értesítése,
- a 10. igazolatlan óra után: a lakóhely szerint illetékes gyermekjóléti szolgálat, Járási gyámhivatalok értesítése (a másodpéldányt az irattárban kell őrizni),
- a 30. igazolatlan óra után: illetékes gyermekjóléti szolgálatot, Járási Kormányhivatal Hatósági Osztályát a szülő postai úton történő értesítése (a másodpéldányt az irattárban kell őrizni)
- az 50. igazolatlan óra után: haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a család- és gyermekjóléti központot. Az értesítésben minden alkalommal fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire.

Az Értelmileg akadályozottak általános iskolában a 245/2024. (VIII. 8.) Korm. rendelet által előírtak szerint a tiltott és használatában korlátozott tárgyak átvételének rendje, a tárgyak őrzésének a helye, a tárgyak visszaadásának a rendje, a szabályok betartásának az ellenőrzése nem indokolt, mivel a tanulók egészségi állapotuknál és diagnózisuknál fogva semmilyen tiltott tárgyat nem birtokolnak.

18. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A gyermek hátrányos helyzetének csökkentése a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, a már kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez segítségnyújtás, együttműködés különböző szakemberekkel.
A tanulók fejlődéséhez szükséges tényezők és a harmonikus családi háttér biztosítása, a szülőkkel karöltve. A gyermek és szülők problémájának enyhítése. A szülők segítése a problémák önálló megoldásában. Tanítványaink tanulási sikerességének, egyéni tanulási útjának nyomon követése.

Gyermekvédelem

A gyermekvédelmi munka tartalma

- felderítés, jelzőrendszer működtetése prevenciós munka (diákotthoni férőhely biztosítása, tájékoztatás, egészségvédelmi program kidolgozása)
- családgondozás (családlátogatások, egyéni esetkezelés, folyamatos kapcsolattartás) támogató segítségnyújtás
- külső intézményekkel való kapcsolattartás (Gyermekvédelmi Szolgálat, Gyermek ideggondozó, stb.)

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Preventív tevékenység:

- Diákotthoni elhelyezést tudunk biztosítani azoknak a gyerekeknek, ahol a családi háttér veszélyeztető tényező, azonnal kiemelés szükséges.
- A krízishelyzetben lévőknek segítséget nyújtanak a civil szervezetekből kapott ruhaadományok. Ezeket szétosztva próbáljuk enyhíteni a szülők gondjait.
- A szülők széleskörű tájékoztatása segélyezési formákról és egyéb lehetőségekről

19. A gyermekek, tanulók egészségét veszélyeztető helyzetek kezelésére irányuló eljárásrend

Intézményi védő - óvó intézkedések

Az intézmény vezetőinek, pedagógusaink, alkalmazottainak feladata a tanulói balesetek megelőzésében, teendők baleset esetén:

- A délutáni foglalkozások befejezését követően a csoporttal lévő nevelő köteles a gyermek tartózkodási helye szerinti illetékes kollégiumi részlegbe a tanulókat felkísérni, és személyesen átadni a gyermekfelügyelőknek, a hazajáró gyerekeket a portára kísérni.

- A gyógyszereket a gyermekektől jól elkülönített helyen (ápolónői szoba) zárható szekrényben kell tartani. Az orvosi és ápolói szobában gyermekek csak felnőtt (orvos, védőnő, ápolónő) jelenlétében tartózkodhatnak.

- Az ápolónői, orvosi szobát folyamatosan zárni kell, ha ott felnőttek nem tartózkodnak.

- Tantermekben, számítástechnikai teremben, tornateremben, könyvtárban és egyéb foglalkozási helyiségekben a tanulók csak felnőtt (pedagógus, nevelő-oktató munkát segítő

alkalmazottak) jelenlétében tartózkodhatnak, a sportpályát, kondicionáló parkot, játszóteret csak felnőtt felügyelete mellett használhatják.

- Minden tanév elején az osztályfőnököknek, tanároknak a védő - óvó intézkedések fontosságáról, a baleset megelőzése érdekében betartandó szabályokról tájékoztatást kell tartaniuk a tanulóknak és azt írásban dokumentálni szükséges.

- Délutáni szabadidős tevékenységek során csak felügyelettel tartózkodhatnak a tanulók az udvaron.

- Az intézményben lévő eszközök állapotát, balesetvédelmi szempontból is folyamatosan ellenőrizni kell. Amennyiben az intézményegység dolgozói észlelik a veszélyforrást, kötelesek azonnal jelenteni az intézményegység-vezetőnek, műszaki vezetőnek.

- Tanulói baleset észlelése, a tanuló rosszulléte, ájulása esetén az intézmény ápolónőjét azonnal értesíteni kell, annak megérkezéséig a balesetet észlelő személy felkészültségének megfelelő ellátást biztosítani köteles.

-A balesetekről az intézmény vezetőjét (vagy helyettesét) valamint a munkavédelmi felelőst tájékoztatni kell.

- A tanuló és gyermekbaleseteket haladéktalanul ki kell vizsgálni. Ennek során fel kell tárni a kiváltó és közreható személyi, tárgyi és szervezési okokat.

- A balesetekről jegyzőkönyvet kell felvenni, amelynek egy-egy példányát a kivizsgálás befejezésekor meg kell küldeni a fenntartónak, valamint át kell adni a szülőnek. A jegyzőkönyv egy példányát az intézmény irattárában kell őrizni.

- Súlyos balesetet azonnal be kell jelenteni az intézmény fenntartójának.

- A tanulóbalesetek bejelentése tanulóink és a pedagógusok számára kötelező. Az a pedagógus, aki nem jelenti az óráján, foglalkozásán, szünetben történt balesetet, mulasztást követ el. A balesetek nyilvántartását az intézményvezető által megbízott munkavédelmi felelős végzi.

Különbséget teszünk a baleset súlyossága és gyógyulási ideje között.

- Önállóan tájékozódni, közlekedni nem tudó tanulót a szülő vagy az általa írásban meghatalmazott személy viheti el az iskolából vagy a kollégiumból.

- A tanulói agresszivitást, bántalmazást, megaláztatást, értékek eltulajdonítását, az észlelést követően szóban és írásban azonnal jelezni kell az intézményegység-vezetőnek.

A pedagógusok és egyéb munkavállalók számára minden tanév elején tűz-, baleset-, munkavédelmi tájékoztatót tart az intézmény munkavédelmi felelőse. A tájékoztató tényét és tartalmát dokumentálni kell. Az oktatáson való részvételt az munkavállalók aláírásukkal igazolják.

Teendők gyermek intézményből való eltűnése (szökés, elkóborlás) esetén:

A tanulók nevelését-oktatását, gondozását ellátó felnőttek kötelesek meggyőződni a gyermekcsoportok átvételekor, átadásakor, hogy a tényleges létszám megegyezik-e a várt létszámmal. A létszámtól való eltérés okát azonnal tisztázni kell. Amennyiben az eltérés oka nem tisztázható, a munkavállaló köteles haladéktalanul értesíteni közvetlen vezetőjét, vagy az ügyeletet ellátó vezetőt.

Az értesített vezető köteles:

- haladéktalanul vizsgálatot indítani az eltűnés körülményeinek felderítésére,
- tájékoztatni az eltűnt tanuló szüleit, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett tanuló esetén a gyermek gyámját, a lakásotthon vezetőjét,
- a felkutatásra irányuló kéréssel megkeresni a rendőri szerveket,
- a sürgős intézkedések megtételét követően azonnal értesíteni kell az intézmény vezetőjét, az intézményegység vezetőjét, köteles folyamatos kapcsolatot tartani az eltűnt gyermek szüleivel és a rendőrséggel,
- a tanuló eltűnésével kapcsolatos megtett intézkedésekről az intézmény vezetője, intézményegység-vezetője köteles írásban értesíteni az intézmény fenntartóját,
- az eltűnés körülményeinek feltárására és felelősség kérdésének megállapítására a vezető köteles vizsgálatot indítani, majd a vizsgálat lezárása után a tájékoztatást, jelentést elkészíteni, a szükséges intézkedéseket megtenni.

KOMMUNIKÁCIÓ

(Magyar nyelv és irodalom)

A tantárgy legfontosabb célja, hogy fejlesztő, ingergazdag környezetben váljon igénnyé és lehetőséggé a sérült gyermek számára a verbális és nem verbális kommunikáció alapelemeinek elsajátítása, a magatartás, viselkedés olyan mértékű szabályozása, amely a társas kommunikáció felismerésén és megértésén keresztül segíti az elfogadott viszonyulási formákat. A pedagógusoknak törekedniük kell a helyes, tiszta beszéd elsajátíttatására, kívánságok kifejezésének, kérdésekre adekvát válasz adásának kialakítására, fókuszálva a beszéd alaki és tartalmi része fejlesztésére, tisztább hanglejtésre, a helyes hangképzésre, a verbális kommunikáció kiépítésére, a tanult versek és mondókák képességeknek megfelelő előadására. A fejlesztés során minden alternatív kommunikációs lehetőség támogatását igénybe kell venni.

További feladatok: a beszédmegértést és a beszédet eljuttatni a készség és képesség szintjére; folyamatos motivációval, megfelelő formájú és mértékű dicsérettel és értékeléssel kialakítani és fenntartani a környezettel, közösséggel való kapcsolatteremtés és kommunikáció igényét; fejleszteni és tudatosítani elsősorban a beszéd vagy az ezt helyettesítő kommunikációs eszköz kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját; elérni, hogy a tanulók felismerjék az elemi szintű összefüggéseket, értsenek meg utasításokat, és ennek megfelelően cselekedjenek.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára fontos, hogy a beszéd és a megismert jelek használata során megvalósítsák kommunikációjuk és metakommunikációjuk összhangját egyéni szintű kommunikációjukban, fogékonyak legyenek a közösségi élet szokásaira, a természetre és a társadalmi környezetre, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyra. A pedagógus feladata elérni, hogy a tanuló megértesse magát, és megértse környezetét, passzív és aktív szókincsét gazdagítsa, a kommunikációs színtereket megismerje, a környezetben előforduló helyzeteket, tárgyakat, élőlényeket, eseményeket felismerje, megmutassa, megnevezze, fogalmi készletét bővítse, ezzel együtt a beszédhez szükséges kognitív műveleti szinteket fejlessze. A tanulói képességekhez mérten kell kialakítani az önálló kapcsolatteremtés igényét és lehetőségét, képessé tenni a tanulókat a párbeszédekben és más kommunikációs helyzetekben szükséges viselkedés elsajátítására, felkészíteni őket a társadalmi együttélés normáira, kommunikációs kapcsolatokra, szociális környezetükben az aktív együttműködésre, miközben megismerik az információs eszközökkel történő kapcsolattartás formáit és lehetőségeit, egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtással rendszerezik és értelmezik a

tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat. Feladat, hogy a tanulók elemi szintű önállósággal tudjanak eligazodni a közvetített ismeretek birtokában a társadalmi jelenségek között, a tömegkommunikációs és információs eszközök biztonságos és mértékletes használatának elsajátításával és segítséggel az eszközök által közvetített információk értelmezésében, feldolgozásában.

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának megalapozásával, a társas érintkezési, viselkedési formák alkalmazásának kialakításával, a közösségi lét elfogadásának fejlesztésével és az alkalmazkodás képességének kialakításával a csoportos tevékenységekhez, a fejlesztési helyzet elfogadásához.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területén fontos szerepet tölt be az alapvető téri relációk megismerésében, a tájékozódási képesség megalapozásában, a közvetlen környezet megfigyelésében, a szűkebb közösség szokásrendszerének, a környezetben előforduló, megtapasztalható népi hagyományoknak a megismerésében, valamint a nemzeti ünnepek jelképeinek és az ünnepeken szokásos viselkedés és külsőségek megfigyelésében.

Az önismeretet és a társas kultúra fejlesztését a tanuló saját testéről, személyiségéről, külső és belső tulajdonságairól szerzett tapasztalatokkal, a családi és iskolai szerepek megismerésével és megfigyelésével, a közösségi élethez, iskolai életformához szükséges alkalmazkodóképesség, türelem, aktivitás kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést az alapvető tisztálkodási szokások megismertetésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség és testi épség megóvását az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztásának segítésével, néhány fontos közlekedési szabály megismertetésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyeltetésével és a tanuló kommunikációjának megalapozásával segíti.

A családi életre nevelést a családtagok szerepeinek megismerése, a családi munkamegosztás megfigyelése, a családi ünnepek szokásainak, jellemzőinek megismerése, megnevezése, megkülönböztetése segíti.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területet a különböző szempontok alapján végzett környezeti megfigyelések, a természeti környezet szépségeinek észrevétele, az érzékszervek érzékelésének megfigyelése, az időjárás, az állatok, a növények és a természeti környezet szemlélése, megfigyelése támogatja.

<table>
<tr><td>Témakör</td><td>1. Beszédfejlesztés, anyanyelv</td><td>Javasolt óraszám: 68 óra</td></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="2">Artikulációs gyakorlatok végzése során a mozgások pontos követése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladat</td><td>Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">• Szájat csücsöríteni fúvásban.
• Erős levegőfúvás rövid ideig.
• Megnevezett tárgyat megfogni, letenni.
• Figyelmét rövid ideig fenntartani.
• Megérteni a gesztusok jelentését.
• Figyelmét 5-10 percig a tanár mozgásaira összpontosítani.
• Pontosan követni a mozgásokat.
• Fújni-szívni, nyelvét emelni, magánhangzókat tisztán ejteni.
• Hangokat eszközökhöz rendelni.</td><td>Fejlesztési ismeretek
• Légző-, fújó-, szívógyakorlatok.
• Ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok.
• Hallási figyelem fejlesztése.
• Hangejtés – magánhangzók ejtése.
• Szájállások utánzása.
• Hangadásra késztető játékos utánzógyakorlatok (állathang utánzása), növekvő szótagszámmal ciklizálás.
• Tárgyak megnevezése utánmondással.
• Főnevek többes száma.
• Melléknevek kapcsolása tárgyakhoz.
• Szókincsfejlesztés, alapszókincs növelése (aktív, passzív).
• Tárgyak megnevezése, egyeztetése.
• Analóg mondatalkotások (főnévhez cselekvések kapcsolása, és fordítva).
• Tőmondatok, egyszerű bővített mondatok alkotása.
• Legfontosabb gesztusjelek elsajátítása.
• Vizuális emlékezetfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal.
• Egyszerű képolvasás.

Fejlesztési tevékenység</td></tr>
</table>

	Gesztusok szóbeli megnevezése, együttes alkalmazása. Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése. Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés. Előmutatás alapján artikulációs mozgások lekövetése. Orron át belégzés, levegő tudatos visszatartása, szájon át kilégzés, hasi légzés gyakorlása. Irányított fújás, hangadással kísért fújás. Rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája. Zörejek, hangok felismerése. Alap zönge próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégén. Szájállások utánzásával a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájról. Hívóképek alapján hangutánzások. Tárgy–kép-egyeztetés rámutatás, megnevezés alapján. Válaszadás szófajokhoz tartozó kérdésekre (Ki ez? Mi ez? Mit csinál? Milyen?). Egymástól jól megkülönböztethető hangok differenciálása (p-m, v-l, f-h, c-f), hangok időtartama. Mondókák játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás. Versek mondása közösen. Mi hiányzik? Mi változott? Memóriajáték. Az olvasás haladási irányának követése (megtanulása).
Fogalmak	A közvetlen környezet tárgyainak megnevezése (passzív szókincs). Gyertya, l*áng,* hangos – halk, bent, *belül, érintés, tapintás, szájtér,* fent, lent, kívül*, kerekítés, résesítés, zönge.*

Témakör	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Javasolt óraszám: 48 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szemkontaktus felvétele, egyszerű gesztusok megértése.	
Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**	

• Udvariassági szokásokat elsajátítani. • Eligazodni a verbális és nonverbális (képi és gesztus) utasítások között. • Elsajátítani és betartani a csoport közösen használt gesztusait, szokásainak rendjét. • Elsajátítani a képekkel végzendő tevékenységeket. • Néhány egyszerű szimbólumot megismerni (buszmegálló, átkelő, lift, bejárat, lépcső). • Ismerni teljes nevét, tanárát, társait nevén nevezni, velük elemi szinten kommunikálni. • Érzelmeket felismerni másokon, reakciókat, illetve érzelmi megnyilvánulásokat vállalni. • Megmutatni fényképen szüleit, testvéreit. • Szituációhoz kötni apját, anyját, testvéreit. • Kerülni az erőszakot. • Fegyelmezetten viselkedni az iskolán kívüli programokon is.	*Fejlesztési ismeretek* • Társadalmi érintkezés. • A környezet kommunikatív és metakommunikációs jeleinek jobb megértése. • Irányítás elfogadása, cselekvések követése szemkontaktussal. • Mozdulatok szabályozása adott jelre. • Testkontaktus a félelem oldására. • Kéz gesztusjelei. • Fej gesztusjelei. • Kép mint szimbólum. • Vizuális jelzések, utasítások, képek. • Iskolai környezet. • Saját név. Társak neve. Nevelő neve. • Saját jel. Társak jele. • Köszönési formák. • Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás). • Érzelmi megnyilvánulások. • A környezet hangjainak felismerése, reakció. • Családi kapcsolatok. Anya neve. Apa neve. Testvérek. Nagyszülők. • Egymás megismerése. • A megköszönés gyakorlása. • Konfliktuskerülő viselkedés. • Étkezések alkalmával használatos szabályok gyakorlása. • Az utcai közlekedés során a közösen elfogadott szabályok betartása. • Az érzelmek hangjainak felismerése, irányítása hangmagasság, hangszín szerint. *Fejlesztési tevékenység* Üdvözlés, belépés kopogás után, lábtörlés, köszönés, bemutatkozás. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. A kéz gesztusjeleinek bővítése. Gesztusok felismerése képekről. Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása. Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás, kézszorítás. Gyere ide! Nem szabad! Pszt! Nono! Nem! Tessék. Gyere az ölembe! Fejrázás, bólogatás. Érzelmi megnyilvánulások megismerése, felismerése és megjelenítése (érzelmek felismerése, megnevezése képekről, szerepjáték: vidám vagyok, szomorú, gyakorlás tükör előtt).

	A konvencionális viselkedés elemeinek gyakorlása a tanult gesztusok, mimika és kézjel alkalmazásával. Bemutatkozás gyakorlása, nevére történő reagálás. Társak és tanár néven szólítása. Köszönés különböző formáinak gyakorlása. Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása, képek és cselekvések alapján, megnevezéssel. Ismerős emberek, állatok, eszközök hangjai, intenzitás, hangerő, ütem változásai. Fényképen megmutatja a tanuló apját, anyját, testvéreit. Analógiás gyakorlattal képekről az anya-gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása. Bizalom-játék. Hangfelvételről a környezet „kitalálása”: erdőben, sportversenyen, iskolai szünetben. Köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása (szerepjáték). Tulajdonságok felismerése, azonosítás hang, ruha, tapintás útján (kitalálós, bekötött szemmel). Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése. Képolvasás, képkirakás balról jobbra: név, jel, nap, napos jele stb. Napirend, fontosabb állandó események jelzése. A tanulás során használatos képek alkalmazása, használatuk módja (válogatás, rendszerezés). Szimbólumok keresése és megfejtése utcán, buszon, épületeken, épületekben. Kép mint jelzés. Kép és idő. Kép mint információs eszköz.
Fogalmak	Bemutatkozás, név, osztálytárs, jel-jelzés, tanár-nevelő, *üdvözlés*, köszönés, a használt jelzések. Gesztusok és gesztusjelek, alkalmazási módjuk. A használt gesztusok megnevezése. Az érzelmek megnevezése. Magas, kisebb, alacsonyabb, felnőtt – gyerek, én, *enyém*, várj, *majd, nemsokára, választás, sorra kerül*, tessék, kérem, Ne tolakodj! Pakolj el magad után! Sorakozó!

Témakör	**3. Testünk és személyes teendőink**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az enyém – nem az enyém viszonyok elkülönítése.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Megnevezni, megmutatni	*Fejlesztési ismeretek*

testrészeit. • Megérteni a sor eleje, sor vége kifejezéseket. • Megérteni és követni a le, fel utasítást. • A megfelelő érzékszervhez kapcsolni a hall, lát, szagol, érint igéket. • A mosdói higiénét betartani. • Tisztálkodási szokásait konzekvensen végrehajtani. Kezét, fogát megmosni, haját megigazítani. • Egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére tenni. • Egyre önállóbban cipőt húzni, kötést, kapcsolást próbálgatni, megoldani. • Saját holmiját felismerni. • Saját kabátját, sapkáját, sálját megismerni, helyére tenni. • Önállóan fel- és levenni felsőruháit. • Megnevezni (megmutatni) felszólításra 8-10 ruhadarabot. • Társai kabátját tudja személyhez rendelni. • Eligazodni a jelek és fogasok között segítséggel. • Illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni, az ételeket megnevezni, megmutatni. • Étkezéshez a megfelelő evőeszközt kiválasztani (terítési kellékek). • Ismerni az alapvető higiénés étkezési szokásokat. • Főfogalom alá rendelni az ételeket, képek alapján.	*Testünk* • Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). • Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. • Téri tájékozódás. • Kézmosás. Zsebkendő- és WC-használat gyakorlása. • Tisztálkodás, fésülködés segítséggel. *Öltözködés* • Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása, megnevezése együttműködéssel. • Cipő, váltócipő, tornazsák személyhez rendelése. • Saját ruhadarab felismerése segítséggel. • Társak ruháinak megkülönböztetése, személyhez rendelése. *Étkezés* • Néhány étel felismerése, megnevezése segítséggel. • Alapízek megismerése, megnevezése, édes, sós, savanyú. • Alapillatok (szagok) érzékelése, megnevezése. • Edények, evőeszközök megismerése, csoportosítása. • Szokásos ételeink. Kulturált étkezés. • Ünnepi ételeink. Alkalmi terítés. *Fejlesztési tevékenység* Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. Testét tükörben szemlélve a tanuló mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldala differenciálása segítséggel. Térben történő eligazodás. A WC higiénés használata. A kézmosás pontos menete. Fésülködés (saját fésűvel). Fürdőmozgások játékos utánzása. Babán a tisztálkodási mozgások bemutatása. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Macit, babát öltöztet segítséggel. Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Társak jelének megismerése. Nap mint nap elmondja a tanuló, mit vett fel reggel, mit vesz le, mire cseréli. Fogasát és saját ruháit rendezi, megnevezi. Mások ruháit kiválogatja. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Ruhadarabokon gomb, cipzár, gallér felismerése. Gombolás gyakorlása. A reggeli ételek megnevezése, azonosítása.

	Az ebéd fogásainak ismétlése, illetve önálló megnevezése. Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök elhelyezése. Képekről is az ételek, italok felismerése, megmutatása. Játék közben babája etetése. Illatos, büdös (szaglási gyakorlatok) kiválasztása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése. Egymás kínálása, a „kérem szépen” kérés gyakori ismétlése. Ételek csoportosítása játékos formában. Étel-evőeszköz egymáshoz rendelése. Édességek, levesek, főzelékek megnevezése, húsok válogatása.
Fogalmak	Öltözködés, ruhadarab, étkezés, evőeszköz.

Témakör	**4. Tájékozódás térben**	**Javasolt óraszám: 38 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közel – távol fogalmának elkülönítése.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Nevére reagálni. • Jelét mondani (ha képes rá). • Felismerni személyes tárgyait. • Használt jeleket a tanulótársakhoz rendelni. • Tanárát nevén szólítani. • Otthonosan mozogni a tantermi berendezések között. Megmondani (vagy mutatni), melyik helyiségben mit csinálunk? • Segítséggel tárgyakat hozni, vinni, igazítani, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni. • Tájékozódni az iskola helyiségei között. • Köszönni. • A megfelelő személyhez	*Fejlesztési ismeretek* *Iskola* • Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítséggel. • Az iskola helyiségei, az ott folyó tevékenységek megismerése. Berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök megnevezése, egyeztetése. • Az iskola helyiségei, az ott dolgozók és az általuk végzett tevékenységek megnevezése, megértése. *Lakás* • A konyha, szoba berendezési tárgyai. • Használati tárgyak felismerése, megnevezése. • Tárgyak helye a lakásban. • Tárgy – kép egyeztetése. • A lakás egyéb helyiségei és tartozékai. • Ház – lakás. *Utca, közlekedés* • Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel.

kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket. • Tájékozódni otthonában a helyiségek között, azok megnevezését következetesen használni, megnevezésekor azonosítani. • Ismerni az alapvető illemet a közlekedési eszközökön. • Megfelelően viselkedni az utcán. • Szabályokat betartani gyalogos közlekedés, illetve járművön történő utazás alkalmával. • Ismerni a lámpa jelzéseit. • Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani.	• Az utca részei: járda, úttest. • A helyes, balesetmentes közlekedés legfontosabb szabályai. • Megfigyelések az utcán. • Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. • Gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok. • Utazás járművel. *Vásárlás* • Kirakatok nézegetése. Piac. Közös vásárlás. *Tájékozódás saját test körül (két oldalon).* *Fejlesztési tevékenység* Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Az iskola helyiségeinek többszöri bejárása, funkcióinak megnevezése, az ott folyó cselekvések lejátszása. Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata, illetve a megnevezés alapján azok megmutatása. A konyhai dolgozók nevét és munkáját ismerje, a karbantartót, az adminisztrátorokat köszöntse a tanuló. Maketten egy ház, illetve lakás helyiségeinek tárgyainak megmutatása, megnevezése, megfigyelése. A helyiségek berendezési tárgyainak főfogalom alá rendezése. Cselekvések helyiségekhez rendelése. Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján. Saját, vagy tanulótárs, tanár lakásának megtekintése kis vendéglátással. Tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a bútorokkal, rámutatás, megtapintás. A tanuló terítőt terít az asztalra. Az ajtókat nyitja, csukja. Edények rendezése, helyük a lakásban. Képeken megmutatja (megnevezi) az említett bútorokat, eszközöket. Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása. Séta alkalmával a tanuló megnevezi, megmutatja a villamost, autóbuszt, autót, kerékpárt. Hangutánzás. Képen felismeri, játéktárgyon megmutatja (megnevezi) a tanuló a közlekedési eszközöket: repülő, vonat, hajó stb. A járdán közlekedik, úttestre figyelemmel lép le. Zebrán történő áthaladás gyakorlása, lámpánál a jelzésnek megfelelő viselkedés.

	Utazáskor játékos formában a járművek nevének tanulása, hangutánzó gyakorlatokkal és hallás utáni azonosításuk. Udvaron játékos formában a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás). Szerepjáték: utazás – utas, ellenőr, járművezető. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az árak megnevezése. Piacon: nézelődés, áruk megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés gyakorlása. A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása. Tárgyak téri helyzeteinek egymáshoz viszonyítása.
Fogalmak	*Előttem – mögöttem,* „bele” és „rá”, jobb – bal, *járművek,* úttest, járda, hangos, gyors*, játék járművek, igazi járművek,* séta, utazás, *közlekedés,* zebra, jelzőlámpa, lassú, csendes, *udvariasság,* nagy-kicsi, *tömeg, zsúfoltság*, *várakozás,* indulás, megállás.

Témakör	**5. Tájékozódás időben**	**Javasolt óraszám: 26 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A várakozás fogalmának és kifejezéseinek felismerése.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• A nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket figyelembe venni. • A téli-nyári időjárási elemeket megkülönböztetni. • Képről felismerni két ellentétes évszakot. • Ruhái közül kiválasztani a télit és a nyárit. • Összefüggést találni az évszakok és jellemző jegyeik között. • Tájékozódni a napszakokról. • Nagyobb különbségeket észrevenni. • A tanult fogalmakat megérteni, azoknak megfelelő képet felmutatni.	*Fejlesztési ismeretek* • Tanítási nap – munkanap – pihenőnap. • Tanóra – óraközi szünet – csendes pihenő. • Évszakok. Időjárással kapcsolatos megfigyelések aktív együttműködéssel. • Napszakok: reggel, dél, este jellegzetességei és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése. • Időjárási jelenségek felismerése segítséggel. • Időtartam megismerése (sokáig tart, rövidebb), differenciálása. • Végzett cselekvések időtartama. *Fejlesztési tevékenység* A nevezett időszakok terjedelmének összehasonlítása, a kapcsolódó jelzések megismerése, figyelembevétele (tanítás kezdetét jelző hangjelzés stb.). Séták alkalmával az évszak tudatosítása, összehasonlítása egyéb évszakokkal. Hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével.

	Játékokban a jellemző tulajdonságok kiemelése. A napszakokhoz köthető cselekvések eljátszása. Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően. Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése. Szituációs játékokban a tanultak gyakorlása. Nap mint nap az időjárási viszonyok ismétlése. A hideg, meleg, eső jelzése. Képekről az időjárási elemek felismerése. Az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek megfogalmazása, megmutatása. Időtartam észlelése mozgással, illetve finommimikai jelekkel (hosszan fújok, röviden mondom).
Fogalmak	Tanóra, szünet, munkanap, pihenőnap, majd, hamarosan, soká, *napszak,* reggel – este, nappal – éjszaka, pontosság, késés, naptár, óra, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, világos, sötét, időjárás, napsütés, borús ég.

Témakör	**6. Élőlények**	**Javasolt óraszám: 38 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az állatokkal és növényekkel kapcsolatban megfelelő magatartás kialakítása, félelem leküzdése.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Környezetében lévő élőlényeket érdeklődéssel figyelni. • Rendszeres feladatot ellátni (locsolás). • Felismerni és csoportosítani a tanult növényeket, gyümölcsöket, zöldségeket. • Utánzó mozdulatokkal játékosan kertészkedni. • Élőben és képen (báb) felismerni a háziállatokat. Aktívan részt venni a megfigyelő, válogató, keresgélő munkában.	*Fejlesztési ismeretek* *Növények* • Környezetünkben lévő virágok, növények. • Cserepes virág, udvari dísznövények. Élő virágok. • Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek, megnevezési gyakorlatok segítséggel. • Mese a növényekről. • A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása. *Állatok* • Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése, hangutánzási gyakorlatok. • Hangutánzó gyakorlatok. • Állatmesék. • Ló, disznó, nyúl, kacsa látható tulajdonságai.

• Az állatok hangját utánozni rövid ciklizálással is. • Érdeklődést tanúsítani a megfigyelések során, felidézni a tanultakat. • A táplálékokat a megfelelő állatokhoz rendelni, hangutánzással az állathangot utánozni.	• Állatok tápláléka, „lakóhelye”. *Fejlesztési tevékenység* Gyümölcsök, zöldségek megnevezése. A virágok, növények tulajdonságait érzékelése, tapintása, szaglása, megnevezése. Képekkel, játékkal növények, gyümölcsök csoportosítása, rendezése. Virág, növény ültetése, magok elvetése, a növények fejlődésének figyelemmel kísérése, gondozásuk segítséggel. Évszaknak megfelelő gyümölcsök, zöldségek felismerése, megnevezése. Játékos kertészkedés, szituációs gyakorlatok. Mesék növényekről (Répamese). Élő állatok megfigyelése állatkertben, háziállatok falusi udvarban. Háziállatok és vadállatok felismerése képről, megnevezésük, megmutatásuk. Háziállatok tápláléka. Mesében szereplő állatok kiválogatása. Szerepjátékok hangutánzással. Bábozás – állatfigurákkal. Szituációs játékok. Szerepjátékok. Képeken, mesékben állatfigurák kikeresése, sorba rendezése. Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés. Állatmesék (A brémai muzsikusok, Kismalac és a farkasok).
Fogalmak	Növények, virágok, illat, *érzés, élővilág,* íz, *zamat,* szín (alapszínek), *gondozás,* locsolás, *ültetés,* napfény, *növekedés,* elszárad, *elpusztul*, kibújik, édes, savanyú, finom, *ízes,* élő, háziállat, vadállat, élelem*, táplálkozás,* ól, istálló, *búvóhely, gondozó, gondozás, baromfiudvar, alom*, széna, kukorica, szőr, toll, szelíd.

Témakör	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Javasolt óraszám: 15 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vásárlás, beszélgetés során a várakozás képességének kialakítása.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Illedelmesen köszönni, ha üzletbe lép.	*Fejlesztési ismeretek* *Üzletek – vásárlás*

• Kívánságait elmondani, vagy gesztusaival jelezni. • Képen megmutatni az eladót, pénztárost, árut és a vásárlót. • Megmutatni a mindennapos bevásárlás kellékeit, kosarat, pénztárcát. • Kapcsolatot teremteni a környezetében dolgozó szakemberekkel, kérdezni, kérni.	• Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. • Az eladók, pénztárosok, munkájuk, megfigyelésük. *Munkahelyek – foglalkozások* • A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése. *Fejlesztési tevékenység* Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Eladó köszöntése, kérdezgetés, kérés, megköszönés gyakorlása. Pultok, polcok, árak, csomagolóanyagok megfigyelése. Pénztáros, pénztárgép, pénz megfigyelése. Vásárlás (szerepjáték). Köszönés-elköszönés gyakorlása. Vásárlási szokások, vásárlási kellékek (pénz, szatyor stb.). Tanulmányi séta: ismerkedés a zöldségessel, hentessel, cukrásszal, asztalossal, gépkocsivezetővel, rendőrrel stb. Szerepjátékokkal a megismert foglalkozások megjelenítése az eszközök, tárgyak megfelelő szakmához rendelésével. Élethelyzetekben is és képekről is a mesterségek és a hozzájuk tartozó eszközök felismerése.
Fogalmak	*Élelmiszer*, édesség, *konzerváru*, húsáru, eladó, *pultos,* pénztáros, vásárló, fizetés*, kiszolgálás, udvariasság,* kérés, megköszönés, *jelzés, gyalulás,* fúrás, *ismerkedés*, köszöntés, *búcsúzás*, kérem, tessék, nem kérem, *bocsánatkérés a társaktól.*

Témakör	**8. Ünnepek**	**Javasolt óraszám: 15 óra**
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen viselkedik az iskolai és csoport-ünnepélyeken.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés az ünnepi készülődések során.	
Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**	
• Szívesen és érdeklődéssel részt venni az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodni az eseményekhez.	*Fejlesztési ismeretek* • Hagyományos ünnepek. • Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. • Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése.	

• Ismerni néhány mondókát, verset, amivel részt tud vállalni az ünnepek műsoraiban. • Felismerni, megnevezni és megmutatni képekről az említett ünnepeket.	• Családi ünnepek. • Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással. • Nemzeti ünnep: Március 15. A magyar zászló színei. • Iskolai ünnepek. *Fejlesztési tevékenység* Karácsonyi díszek készítése (segítséggel). A tárgyak megnevezése, megmutatása. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Versek, dalok tanulása, előadása anyák napjára. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés, színezés, ragasztás, vágás segítséggel. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal, szavakkal. Ünnepi díszítés gyakorlása. Ünnepi asztal terítése. Az ünnep játékos megjelenítése. Történetek, rövid mesék elmondása képek segítségével különböző ünnepekről. Részvétel az ünnepeken megfelelő viselkedéssel. Készülés (segítséggel) valamilyen jelképpel: pl. zászló, kokárda készítése.
Fogalmak	Névnap, *születésnap,* köszöntés-*gratuláció*, ajándék, kedvesség, öröm, édesség, köszönet*, várakozás, hamarosan*, *nemsokára, ünnep,* zászló, *hangulat*, *felvonulás,* ünnepi öltözet, ajándékozás, gyertya, díszek, locsolás, szép, *kellemes, díszes, ritmus.*

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására; – köszönni szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak. Aktív szókincse legalább 20–30 szó (ha nem képes beszélni, beszédmegértése érje el a kívánt szintet). A tanuló képes – a felszólításokat, utasításokat megérteni és teljesíteni; – együttműködéssel csoportosítani; – rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani; – együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat, jellegzetességeiket megfigyelni; – érzékelni a változásokat, amelyek térben és időben személyéhez kapcsolódnak; – felismerni és megnevezni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat, – rövid ideig egy tárggyal, egy helyen foglalkozni; – érzékelni és megfigyelni a közvetlen környezetéből érkező ingereket, és beszédállapotának megfelelően reagálni azokra; – figyelemmel kísérni 10-15 perces foglalkozást, – bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.

3–4. évfolyam

A tantárgy segíti az erkölcsi nevelést az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának fejlesztésével, a társas érintkezési, kommunikációs formák, helyzetek megfelelő alkalmazásának gyakorlásával. Az utasítások és elvárások megértésében, betartásában, végrehajtásban erősíti a kitartást.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés a tágabb környezet személyi viszonyainak, kapcsolatainak megismerésében, a tájékozódás kialakításával a téri és időbeli relációkban, a hagyományok és a népszokások megismerésében valósul meg. A környezet szokásainak követése, a nemzeti ünnepek alkalmával az aktív, alkalomhoz illő megjelenés és részvétel segíti a megvalósítást.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul a lényeges külső és belső tulajdonságok megismerésében, a társakkal és a környezettel való kulturált kapcsolatfelvételben, a kapcsolattartás formáinak fejlesztésében, az együttműködési készség megalapozásában, az alkalmazkodóképesség kialakításában. A tantárgy a motivált, aktív részvételre és a jellegzetes, alapvető emberi külső és belső jegyek megismerésére is kihat a terület fejlesztésében.

A testi és lelki egészségre nevelés az alapvető tisztálkodási szokások megismerésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség megóvásával, az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztásának segítésével, néhány fontos közlekedési szabály megismerésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyelésével és kommunikációjának megalapozásával valósul meg.

A családi életre nevelést segíti a mindennapokról és ünnepnapokról, a családtagok tevékenységéről, a munkamegosztásról, és a foglalkozásokról meglévő fogalmi ismeretek bővítése.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen különösen fontos szerepet játszik a környezet különböző szempontok alapján történő megfigyelésével, a természet jelenségeinek megnevezésével. Az állatok és növények megfigyelése, a tulajdonságok megnevezése mellett hangsúlyosak a szűkebb környezet ápolásának, védelmének alapjai és a környezeti tárgyak épségének megóvására törekvés igényének kialakítása is.

<table>
<tr><td>Témakör</td><td colspan="2">1. Beszédfejlesztés, anyanyelv</td><td>Javasolt óraszám: 20 óra</td></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Analóg mondatok utánmondása, alkotása.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladat</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">• Feladatokat egyre rutinosabban végezni.
• Követni az artikulációs mozgásokat.
• Sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással).
• Megmutatni a megnevezett képet, illetve önállóan megnevezni.
• Tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani.
• Analóg mondatokat képezni.
• Mimikát, gesztusokat jól utánozni.
• Jól használni a metakommunikációs jeleket.
• Érzékelni a jól és hibásan ejtett hangok közötti eltérést.
• Ismerni a gyűjtőfogalmakat.
• Mondataiban bővítményt</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek
• Légző-, szívó-, fújó-, rágógyakorlatok, ajakizom-gyakorlatok, nyelvgyakorlatok.
• Hallásfejlesztés, hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok.
• Tárgyak megnevezése segítséggel.
• Fogalmak és cselekvések összekapcsolása.
• Személyes névmás használata.
• Igeragozás (jelen idő, múlt idő).
• Kérdések alkotása (ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak?).
• Gyűjtőfogalmak körének bővítése.
• Főnevek toldalékai: helyhatározó és részeshatározó.
• Mondatbővítés kérdőszó segítségével, tárgy, melléknév, helyhatározó alkalmazásával.
• Tárgyak, személyek tulajdonságai.
• Egyes és többes szám differenciálása, megfogalmazása.
• Ok-okozati összefüggések.</td></tr>
</table>

használni. • Képről néhány mondatot mondani.	*Fejlesztési tevékenység* Bemutatás nyomán utánzógyakorlatok, tükör előtt önellenőrzéssel. A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb feladatok elsajátítása. Egyre kisebb eltérésű hangpárok megkülönböztetése. Artikulációs mozgások utánzása, zönge hangoztatása, zenei hangokkal játék. Az izoláltan ejtett hangok tökéletesítése, ciklizálása, beépítése szótagba, rövid szavakba. Szó eleji hang leválasztása, a leválasztott hang fejlesztése. Képsorok olvasása balról jobbra haladással. A megnevezett kép kiválasztása. Tárgyak, képek sokaságával soralkotás. Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány. A mondat helyességének vagy hibás megfogalmazásának jelzése. Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével. A „-ban, -ben” ragok előfordulása cselekvő helyzetben. Analóg mondatok alkotása segítséggel. Mondatok bővítése hol? kinek, minek? kérdőszavak alapján. Melléknévvel a tárgy vagy kép milyenségének megfigyelése, megnevezése. Jellemző tulajdonságok gyűjtése tárgyról, személyről. Gyakorlás szituatív helyzetben. Cselekvéssorról történet kitalálása helyes nyelvtani megfogalmazással. Egyszerűbb időrendi sorrendek felállítása. Témakörökhöz kapcsolódó szövegek, mondókák, versek tanulása.
Fogalmak	Sor, *soralkotás, képsor, azonos (olyan), különböző (más),* eleje (szó), vége (sor), alá, fölé, mellé, ügyes, hibás. Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak ismerete. Tárgy, kép, sor, sok-kevés, *figyelem,* jó-rossz, kérdés, ruha, étel, gyümölcs, bútor.

Témakör	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	
Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**	

• Megnevezni családtagjait. • Gesztusokkal vagy képről megmutatni szülei foglalkozását, tevékenységét. • A „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, a maga módján válaszolni azokra. • Feladatot megérteni és aktívan közreműködni a végrehajtásban. • Kapcsolatokat reálisan megítélni. • Megfelelő módon köszönni, felszólítás nélkül. • Saját öltözékére vigyázni, ha hiányosságot tapasztal, jelezni. • Iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni. • Fegyelmezni magát, sorba állni ruhatárnál, pénztárnál.	*Fejlesztési ismeretek* • Közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. • Gesztusjelek bővítése az egész test (fej, arc, kéz) területeire, foglalkozások köréből. • Mozdulatok értelmezése, utánzása. • Érzelmek kifejezésének gyakorlása arcjátékkal. • Otthoni és iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. • Szülők neve, testvérek neve, száma (segítséggel), családtagok tevékenysége (munkája). • Nagyszülő megmutatása fényképről. Képek, diafilmek jelenetei alapján a látható események megfogalmazása. • Cselekvések megnevezése segítséggel. • A válaszok és a valódi események összehasonlítása. • Kívánságok kifejezése, helyes megfogalmazása. Mások kívánságainak meghallgatása, teljesítése. • A segítség kérésének módjai. • Téri tájékozódás, saját élettér helyes ismerete, biztonságos közlekedés benne. • Távolságtartás játék és baráti kapcsolat esetén üzletben, utcán, nyilvános helyen. • Kapcsolat első lépése:– ismerős gyermekkel, felnőttel, – ismeretlen gyermekkel, felnőttel, – újonnan megismert emberekkel. *Fejlesztési tevékenység* Cselekvéssorok végrehajtása utasítás, rajz, kép alapján. Adott érzelem megjelenítése (pl. hívás, büszkeség, győzelem stb.). Illő és illetlen viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően. A segítség kérésének gyakorlása szituációs játékok segítségével. Élő szituációban apa, anya szólítása, névvel azonosítása. Fényképen anya, apa, testvérek, nagyszülők megmutatása. Mit csinál? Hol van? kérdésre szóval, egyszerű mondattal, gesztusokkal válaszol a tanuló. Bábokkal lejátssza az egyszerűbb helyzeteket. Keresztnevet hallás alapján az illető személyhez köti. A képhez tartozó saját érzések megfogalmazása. A képen felismert érzelmek megnevezése. Szituációs helyzetekben a kívánságok realitásának megítélése. Helyes, helytelen kívánságok, visszautasítás megfogalmazása. A távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében.

	Az elkövetett hibák felismerése, javítása legyen természetes. Közös játék során szabályok betartása, a vereség elviselése, öröm társai sikere fölött. Mozi-, cirkusz- és színházlátogatások alkalmával érdeklődés, társak és a többi néző zavarása nélkül. A köszönés formáinak (megtanulása és) gyakorlása. Beszélgetés közben egymás türelmes meghallgatása természetes módon a mindennapi kommunikációban. Kis csoportban részvétel kulturális és sporteseményeken, viselkedés megfelelő módon.
Fogalmak	*Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, tanácstalan, szégyenlős, kérem, nem tudom megtenni,* elromlott, *hibás,* j*avítható, segítség, gondoz, szabadidő, szabály, csalás*, győzelem, *vereség,* itt-ott, *messze-közel,* szeret-nem szeret, barát, vendég, ismerős-ismeretlen, csend*, figyelem, előadás*, szünet, taps, tetszett, *érdekes, unalmas,* szeretnék kimenni.

Témakör	**3. Testünk és személyes teendők**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A személyes teendők egyre biztosabb ellátása.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Időhatározókat és mellékneveket használni. • Megmutatni önállóan a megnevezett testrészt, érzékszervet babán és saját magán. • Elvégezni rutinszerűen az iskolában szokássá vált kéz- és fogmosást. • A WC-t, mosdót kevés segítséggel megfelelően használni. • Az ápolt és ápolatlan (haj), tiszta és piszkos (köröm) megkülönböztetése. • Ismerni saját holmiját. • Gondosan, rendesen öltözni, vetkőzni. • Megállapítani, és jelezni szüleinek, tanárainak, ha	*Fejlesztési ismeretek* • Testünk. Testrészek megnevezése, megmutatása. • Kézmosás, fogmosás, WC-használat. • Betegség, egészség. A tisztaság és egészség kapcsolata. • Köröm, haj, szempilla megnevezése, ápolása, az ápoláshoz használt eszközök megnevezése. • Fodrász, kozmetikus, manikűrös műhelyének látogatása, munkájának és eszközeinek megfigyeltetése. • Öltözködés. Az öltözködés sorrendje. • Irányítás mellett a ruhadarabok, ruházat részeinek megnevezése. • Évszakoknak megfelelő öltözködés. • Kopott és új ruhák különbségei és hasonlóságai. • Étkezés. Főétkezések. Terítés. Néhány étel megnevezése. • Az étkezésnél használt eszközök megnevezése segítséggel. • Tízórai, uzsonna napszakhoz rendelése.

ruhája gombhiányos. • Megfelelő viselkedést tanúsítani a közös étkezések alkalmával. • Főétkezéseket megnevezni, megmutatni. • Néhány jellemző ételt felsorolni napszakhoz rendelve. • Ismerni az étkezéseket megelőző előkészületek sorrendiségét, kellékeit és azok megfelelő használatát.	• Reggel – reggeli, dél – ebéd, este – vacsora. • Ételféleségek, eszközök csoportosítása. • Ünnepi étkezés, ünnepi ételek és meleg ételek. • Nyers és főtt ételek. • A hetes, napos munkája. *Fejlesztési tevékenység* Tanórán, szemléltető eszközökön, saját magán, társán a testrészek megmutatása és megnevezése. A testrészeket és azok funkciói egymáshoz rendelése. Érzékszervei megnevezése. A test tisztításának megnevezése, folyamatának bemutatása. Fésülködés, helyes fogmosás, körömápolás gyakorlása. Higiénés szokások gyakorlása. WC-használat helyes sorrendjének megnevezése képek segítségével. Betegség, egészség jellemzőinek megfigyeltetése. Játékos helyzetekben gyakorlás. Tisztasági felelős a tisztség vállalásával tanulótársai haját, körmét naponta megnézi, jelzi, mit tapasztal. Képről a pozitív és negatív tulajdonságok megállapítása. Az öltözködés menetének elmondása, illetve a ruhadarabok megmutatása. Az alsó ruhák, majd a felsők önálló kiválasztásával öltözködés. Cipzárt felhúzása, gombolás. Gallér, zsebek igazítása. Próbálkozás a ruhát összehajtására, helyre rakására. Baba öltöztetése. Öltözés-vetkőzés gyakorlása játékhelyzetekben (verseny). Nap mint nap felsőruházata nevének ismétlése. Annak elmesélése, milyen sorrendben öltözött reggel, az alsó-felső fogalmának tudatos differenciálásával. Babák öltöztetése. Papírbabák ruháinak összeválogatása. Nevezze meg önállóan a ruhák színeinek, egyéb jellemzőinek önálló megfogalmazása. Divatos és régimódi, fiú- és lányruhák válogatása. Nap mint nap közösen és egyenként is, és mint napos, a az étkezéssel kapcsolatos teendők és a kulturált étkezés gyakorlása. Higiénés szokások, a tisztaság, az asztalrend megteremtése, megtartása. Szokásos ételek megnevezése. Étkezési előkészületek gyakorlása, kézmosás. Reggeli, ebéd, uzsonna – szituációs játékok. Segítséggel az étkezéshez szükséges kellékek összegyűjtése és előkészítése, terítés, elpakolás. Az ételeket megnevezése.

	A hetes, illetve napos teendőinek megnevezése, feladatai bemutatása. Az ünnepi étkezés jellemző kellékeinek kiválogatása képek alapján. A konvencionális beszédformák gyakorolása és tudatos használata: „Jó étvágyat!”„Kérem szépen!” „Köszönöm szépen!”. Ünnepi szokások kialakítása.
Fogalmak	Jó étvágyat! Köszönöm! Tízórai, uzsonna, ételek, *evőeszközök,* hetes, napos, *feladat*, terítés, *leszedés*, finom, *folyékony, illatos,* kemény, puha, éhség, szomjúság, alsóruházat, felsőruházat, méret, *kopott*, új, *divatos, elavult, régimódi*, felsőtest, alsótest, felső végtag, alsó végtag, sovány, kövér, szűk, bő, nagy méret, kis méret, *körömápolás, arcápolás, hajápolás,* tiszta, piszkos, ápolt-*ápolatlan*, *egészséges*–beteg, *kezelés.*

Témakör	**4. Tájékozódás térben**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Analóg mondatokat alkotni. Hol? Hova? kérdéseket megérteni. • Mondataiban használni a bővítményeket. • Ismerni a gyűjtőfogalmakat. Beszédkészségének megfelelően egy-két összefüggő mondatot mondani. • Mellékneveket, határozószókat használni, kérdezni, hangsúlyozni. • Rendet tenni maga körül munkája befejezése után. • Biztonsággal és bátran lépni az iskola különböző helyiségeibe. • Ismerni a villanykapcsolók helyes működését. • Ismerni a játékok, sporteszközök helyét és	*Fejlesztési ismeretek* • Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. • Helyhatározószók gyakorlása folyamatosan. • Iskola – otthon, udvar, játszótér, sportpálya. • A játék- és sporteszközök megnevezése segítséggel. • Alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai között. • A „hol van?” és a „hova való?” megértése. • A padlás, pince megismerése, funkciójának megnevezése irányítással. • Falusi padlások, pincék megismerése a valóságban és olvasmányokból. • Képek alapján az ismeretek elmélyítése. • Az iskola környéke. • A lakás további helyiségei, illetve a fő helyiségek alaposabb megfigyelése. • Eszközök és azok funkciói. • Háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra jellemzői. • Mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak?

felhasználási módját. • Az otthon, az iskola és a tanterem rendjét, tisztaságát természetesnek és fontosnak tartani. • Felszólítás nélkül, rutinszerűen betartani a közlekedési szabályokat (lámpa, zebra, körülnézés). • Felismerni könyvből, képről is a valóságban tapasztaltakat. • Megnevezni a közlekedési eszközöket, a villamos, troli, metró, busz utasterét, vezetőfülkéjét. • Ismerni az iskola utcájának nevét.	• Utca – közlekedés. Az utcák jellemzői. • Gyalogos- és járműforgalom. • Jelzőlámpák, jelzőtáblák. Sorompó, fénysorompó. • Közlekedési eszközök ismeretének bővítése. • Közlekedési szabályok, viselkedési normák. • Közlekedési és utazási szabályok betartása. • Balesetek megelőzésének feltételei. • Mentő, tűzoltó, rendőrségi autók jellemzői. *Fejlesztési tevékenységek* Képen látható tárgy téri helyzetének megkeresése. Mondatalkotás helyhatározóval és cselekvéssel. Helyviszonyok gyakorlása. Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. Mozgás megadott irányba. Tanórákon és tanórán kívül is a tanulónak kedves helyiségekben figyelmes tájékozódás az eszközök, tárgyak között. Kapcsolat keresése más helyiségek különbözőségét, azonosságait illetően. Sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, a tapasztaltak megfogalmazása, helyes, balesetmentes használatuk. Kérésre a kívánt eszközök kiválasztása. Tanári irányítással padlás megtekintése, régi dolgok megfigyelése. Falusi padlás régiségeinek tisztogatása, pince eszközeinek megfigyelése, megnevezése. Képek alapján az emlékek felidézése, megnevezéssel, főfogalom alá rendeléssel. Maketten vagy képeken lakás berendezése, emlékezve, illetve felhasználva saját lakóhelye példáját. A helyiségek berendezési tárgyainak összeválogatása és megfelelő elhelyezése. A konyhai eszközök szétválogatása és megfelelő helyre történő elpakolása. Szituációs játékokban főzés, takarítás megjelenítése, imitálása. Utcai séta alkalmával spontán megfigyelés. Szervezett látogatás formájában mentőállomás, tűzoltóság, rendőrség jellemzőinek megfigyelése. Képek alapján emlékezetből a látottak azonosítása, megnevezése. A tanult eszközök főfogalmak alá rendezése, megnevezése. A tanuló játékos formában alkalmazza, megjeleníti a látottakat. Az utca megfigyeltetése, hangok, zajok megnevezése. Jelzőlámpák utasításának betartása. Zebra használata.

	Közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése – összehasonlítása. Rendőrös-közlekedéses játékban maketten vagy tanpályán a tanultak gyakorlása, az iskolába vezető út eljátszása. Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése, utcanevek megemlítésével, segítséggel. Gyalogosan az útvonal utcáit megnevezni. Megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése.
Fogalmak	Világos, sötét, kapcsoló, *egészséges, egészségtelen, veszélyes, biztonságos*, erős, gyenge; padlás, pince, *raktár,* fönt, lent, piszkos, régi, új, magas, hideg/*hűvös, nedves, hordó*, kosár, *prés.* Helyiségek*, eszközök, főzőeszközök, evőeszközök,* sötétítés, világítás, takarítás, *felújítás,* pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség.

Témakör	**5. Tájékozódás időben**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az idő fogalma és a kapcsolódó cselekvések összekötése.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és étkezések megnevezését. • Ismerni az évszakok jellemző jegyeit, felsorolni, megnevezni. Összehasonlításokat végezni. • Társára figyelni, vele beszélgetni, segíteni munkáját. • Követni és teljesíteni a pedagógus kéréseit. • Felismerni képekről, biztonsággal az évszakokat, a jellemző képeket kiválasztani, összerendezni. • Automatikusan sorolni a hét napjait, a hétvégi napokat kérdésre kiválasztani. • Érdeklődni, tájékozódni,	*Fejlesztési ismeretek* • Időfogalmak bővítése. • Napok, napszakok. A hét napjai. Hétvégi napok. • A hét napjainak jelölése, az aktuális nap megjelölése, megnevezése. • Napszakok összekapcsolása cselekvésekkel. Napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata). • Tegnap, ma, holnap fogalmának kialakítása. • Reggel– dél – délután – este, a kapcsolódó rutinszerű tevékenységekkel. • Évszakok, időjárási jelenségek megnevezése segítséggel. • A négy évszak jellemzése. • Nevük megtanítása, képről történő azonosítás. Évszakok változásainak megfigyelése. *Fejlesztési tevékenységek*

segítséggel naptárban is. • Használni a ma, tegnap, holnap fogalmát. Mesélni napi élményeiről. • Elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történéseket. • Beszédében ragokat, határozószavakat, igekötőket használni.	Napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a „tegnap … volt”, „holnap … lesz” kifejezések használata segítséggel. Napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este), napszakokhoz kapcsolódó étkezések. A napszakoknak megfelelő tevékenységek ismerete. Kérdésre válaszolva a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események felsorolása. Képes napirend készítése. Képes órarend készítése. Napirend összeállítása. Séták és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek, megfigyelések gyűjtése. Télen a téli sportok, nyáron a fürdőzés emlékeit őrizve az iskolában képekről felidézés, kiegészítve egyéb történésekkel. Képek gyűjtése, szortírozása. Téli-nyári ruhák válogatása, közös halmazba helyezve a köztes (is-is) ruhadarabokat vagy képeket. A hét napjainak felsorolása jó sorrendiséggel, saját életének eseményei hozzárendelése. A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel. Heti program összeállítása képes formában, egyszerű jelképekkel. Saját szakköri programjainak naphoz, napszakhoz rendelése. Képről a saját heti elfoglaltság mutatása, elmondása. Évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről az évszakok felismerése, megnevezése. Téli-nyári sportok megnevezése. Beszédében melléknevek, határozószók, igék használata. Mesék (versek, dalok) az évszakokról, napokról, napszakokról.
Fogalmak	Napok neve, napszakok neve, napszakokhoz kötött étkezések neve. Évszakok, *időjárás,* tél, tavasz, nyár, ősz, hideg, meleg, sportok, napsütés, szél, szeles, *viharos,* hófehér, jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, dér, jég, *tegnap*, ma, holnap, elmúlt, lesz, *munkanap, hétvége, pihenőnap, program,* nap, *felkelő nap*, *lenyugvó nap.*

Témakör	**6. Élőlények**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A növények és állatok közötti azonosságok, különbözőségek megmutatása, megnevezése.	

Fejlesztési feladat	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Szeretni a természetet. Megnevezni néhány növényt, virágot, zöldséget kép alapján. • Növényeket gondozni. • A tanultak alapján összehasonlítani, megkülönböztetni, főfogalom alá rendezni, emlékezetből felsorolni a látottakat. • Érdeklődéssel szemlélni a körülötte lévő élővilág létezését. • Egyre hosszabban megfigyelni, összpontosítani. • Érteni a rész-egész viszonyát. • Megfogalmazni kérdéseket, kérdésre válaszolni. • Gondolatokat, élményeket mondatokban megfogalmazni. • Szeretni az állatokat, felismerni, megnevezni őket. • Lehetőség szerint háziállatokat otthon, segítséggel gondozni. • Szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánozni. • Bővíteni szókincsét a határozószókkal, igékkel, használni a felkiáltó mondatot.	*Fejlesztési ismeretek* *Növények*: • Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok segítségével. • Gyümölcsök, zöldségek megfigyelése, megnevezése, csoportosítása. • Pálmaház, füvészkert, házi kert, liget, erdő, parkok megtekintése. • Növény részeinek bemutatása, megnevezése. • Konyhakert fogalmának kialakítása. Konyhakert növényei, nevük, színük, ízük. • Zöldségfélék. • Kertek, virágok. Virágoskerti illatok, színek, formák. *Állatok*: • Baromfiudvar fogalma. Lakóinak felismerése, megnevezése. Jellemző külső tulajdonságaik megnevezése segítséggel, táplálékuk, lakhelyük megismerése. • Háziállatok és kicsinyeik, megnevezésük. • Gazdasági udvar fogalmának kialakítása. • Néhány erdei állat bemutatása. *Fejlesztési tevékenységek* Virágoskert virágainak felismerése, megnevezése. Élő virágok azonosítása a képen láthatókkal. Az osztályban, folyosón, udvaron található virágok, növények megfigyelése. Szín, forma egyeztetése, megnevezése. Hajtások ültetése, növény locsolása. A vázákban víz cserélése. Gyümölcsök felsorolása és képekhez rendelése. Zöldségek megnevezése, ízük, illatuk felismerése. Egy-egy növény részeire bontása, a részek megfigyelése, megnevezése. A növénycsoportok megfigyelése, tapintása, szaglása, ízlelése. Tanulmányi séta eltérő évszakokban lehetőség szerint azonos helyszínre, fotó, videofelvétel készítése a látottakról, ezek összehasonlítása, elemzése. Képeken a tanultak megkeresése, felismerése. Csoportosítás főfogalmak alá. Kertészkedés (lehetőség szerint: cserépben, virágládában, kiskertben). Oktatófilmen vagy vidéki látogatáson a baromfiudvar megtekintése.

	Ismerkedés a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel. A jellemzőik, hangjuk, mozgásuk stb. megfigyelése. Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítséggel. Állatkerti séta, állatsimogatás. Háziállatok. Vadállatok. Kedvenceink. Beszélgetés, csoportosítás. Élő környezetben a legismertebb állatok jellemzőinek, kicsinyeinek megfigyelése, megnevezése. Összehasonlítás, megkülönböztetés. Tanórán könyvek, képek alapján a látottak felidézése. Tulajdonságaik alapján főfogalom alá rendezés. Állatok mozgásának utánzása, tulajdonságaik megnevezése. Mesék az állatokról. Állatos versek, dalok tanulása. Mesék dramatizálása során állathangok utánzása.
Fogalmak	Élő, *műanyag,* illat, íz, *zamatos*, ízes, édes-savanyú, nagy-kicsi, gömbölyű*, hosszúkás*, *növekedés*, *hervadás*, elpusztul*, kihajt, hajtás*, ág, *rész* – egész, gyökér, szár, levél, virág, termés, konyhakert, zöldségfélék, virágok, szín, forma, íz, *illat*, ehető – nem ehető, *baromfiudvar, gazdasági udvar,* háziállatok*, hasznos,* kölyök, ellés, fialás, *vemhesség,* nagy-kicsi, szelíd, harapós, karmolás, *dorombol,* baromfi, szárnyasok, *emlősök,* lassú-gyors – *fürge, veszélyes,* vad, erős-gyenge.

Témakör	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Javasolt óraszám: 48 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Biztonsággal eligazodás a boltban.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Beszédében mellékneveket, határozószavakat, igekötős igéket használni. • Emlékezetből néhány jellemzőt felsorolni a látott termékekből. • Termékeket megvizsgálni tulajdonságaik alapján. • Megnevezni vagy megmutatni, melyik termék hova tartozik. • Ismerni és használni a napszakok szerinti üdvözlési módokat.	*Fejlesztési ismeretek* • Üzlet, vásárlás. Közös vásárlás, áruféleségek megnevezése segítséggel. • A környék különböző üzletei. • Ruházati bolt. Papírbolt. Élelmiszerbolt. Pizzériák. Cukrászdák. Virágbolt. • Vásárlás önkiszolgáló boltban, viselkedési szabályok betartása. • Az üzlet különböző pontjainak megfigyelése. • Áruféleségek vásárlása, csoportosítása. • Foglalkozások. A tanuló tágabb környezetében előforduló, különböző foglalkozású emberek munkájának megismertetése, eszközeik bemutatása, csoportosítása.

• Megnevezni, megmutatni a látottakat. • Felismerni a jellemző jegyeket, a megismert tárgyakkal, képekkel csoportosításokat végezni. • Környezetében élő emberek munkáját érdeklődéssel figyelni. • Köszönni, kérdezni. • Türelemmel figyelni, ha mesterember, munkát végző felnőtt megmutat, vagy magyaráz valamit. • Elemi szinten egymáshoz rendelni a munkaeszközöket és a különböző foglalkozásokat. • Egyeztetni képek alapján a látott mesterségeket, tevékenységeket, szerszámokat. • A látott eszközök közül a legjellemzőbbeket megnevezni, megmutatni. • Szerepjátékban gesztusokkal kifejezni magát.	• Iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. • Asztalos, villanyszerelő, kőműves, vízvezeték-szerelő, rádió-, tv-szerelő, pék, cukrász, fodrász, szabó, orvos, nővér, gyógyszerész. • Iparosok bemutatása élőben és képekről. *Fejlesztési tevékenységek* Séta alkalmával a különböző üzletek kirakatainak megfigyelése, az áruféleségek felsorolása. Az áruk nézegetése, megnevezése, megmutatása, csoportosítása, főfogalom alá rendezése. Szervezett közértlátogatás alkalmával önállóan összeválogatott áruk kosárba gyűjtése és a pénztárhoz vitele. Tanár kérésére a tanuló megkeres bizonyos árucikkeket, megnevez, megmutat, tapint, tapasztal. Az emberi érintkezési formák gyakorolása: köszönés, kérés, megköszönés. Szituációs játékokban a tanultak megjelenítése. A fizetés módja (készpénz, bankkártya). Csomagolás (ha lehet, nem műanyag zacskó használatával, inkább kosár, textil). Köszönés az iskola dolgozóinak, érdeklődés munkájuk iránt. A műhelyekben (karbantartó, takarító, konyhai és irodai dolgozók) részfeladatok megtekintése, szerszámok megismerése, megnevezése. A környéken lévő asztalosműhely, cukrászda, varroda, üzletek megtekintése. Egy-egy részfeladat megfigyelése, szerepjátékokkal rögzítése, felidézése. Tanári felügyelettel, illedelmesen, az udvariassági szokásokat betartva a mesteremberek műhelyeinek, eszközeinek, munkamozdulatainak megfigyelése. Megismerkedés a tárgyak tulajdonságaival és néhány munkafolyamat kezdő és végső állapotával (kenyér készítése, hajvágás, ruha varrása).
Fogalmak	Húsféle, *vegyi áru*, pékáru, konzervek, *papíráru*, ital, édesség; *iparos*, *faanyag, kábel*, *zsinór,* áram, *veszélyes,* forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz, nehéz, könnyű, *megrendel*, *ráfizet*, *foglalkozás, szakma*, titkárnő, *adminisztrátor,* gondnok, *karbantartó,* varrónő, műhely, iroda, *feladat.*

Témakör	**8. Ünnepek**	**Javasolt óraszám: 40 óra**

Előzetes tudás	A tanuló alkalomhoz illő ruházatban jelenik meg az iskolai ünnepélyeken.
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az adott év ünnepi eseményeinek felidézése emlékezetből.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Szívesen és aktívan készülni az ünneplésre. • Rövid, egyszerű dalt, verset az ünnephez kapcsolni. • Közös feladatot pontosan, fegyelmezetten végrehajtani. • Az események szereplőit, kellékeit megfigyelni, azokat visszaidézni, elmesélni, megmutatni. • Az ünnepek hangulatát átérezni. • Egyre aktívabban bekapcsolódni egyénileg is az ünnepi készülődés folyamatába. • Rövid szereplést, feladatot vállalni a műsorból. • Ismerni verset, dalt valamennyi ünnepről. • Társait biztatni, együtt örülni örömeiknek, sikereiknek. • Képekről felismerni, megnevezni az ünnepeket, felsorolni jellemzőiket.	*Fejlesztési ismeretek* • Verstanulás. Dalok tanulása. • Szereplés az ünnepségeken, alkalomhoz illő ruházat, viselkedés kialakítása, gyakorlása. • Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése. • Közös ajándékkészítés. • Terem dekorációjához díszek készítése. *Fejlesztési tevékenységek* Készülődés az ünnepre. Verstanulás, énekek gyakorlása. Önálló feladat végrehajtása (ajándék vagy jelkép készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése). Tanulótárs, tanár, szülő felköszöntése. Képekről az ünnepek felismerése, azonosítása szóban. Udvariassági szokások gyakorlása. Tanulótársaival közösen és egyénileg is versek, énekek tanulása. Ünnepségen tevékeny részvétel, adekvát viselkedés. Kézimunkával hozzájárulás a kellékek elkészítéséhez. Az ünnepekkel kapcsolatos fogalmak gyakorlása, ismeretei csoportosítása. A különböző ünnepekhez tartozó eseményképek összehasonlítása, megkülönböztetése.
Fogalmak	Ünnep, zászló, *felvonulás*, köszöntés, öröm, *boldogság, ajándékozás,* díszítés, csomagolás; ünnep, névnap, születésnap, *fegyelmezett,* vidám szomorú, *boldog, hatalmas, díszes,* ajándék, szeretet.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – az egyre tisztább hangképzésre, a pontosabb artikulációra; – a mellékneveket, határozószókat, igéket és egyre gyakrabban a viszonyszavakat és a melléknévfokozást is használni; – bővíteni, és egyre pontosabban használni meglévő szókincsét a témakörök kapcsán; – együttműködéssel végrehajtani a tevékenységeket;

	– örömmel és figyelemmel megmutatni képen családját, megnevezni családtagjait, ismeri közvetlen családi viszonyait, gesztusokkal vagy képről meg tudja mutatni szülei munkáját; – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; – összehasonlításokat végezni, tud főfogalmi csoportosításokat végezni tárgyi cselekvéses szinten; – tájékozódni az intézmény területén; – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni; – felsorolni, megnevezni az évszakok jellemző jegyeit, felismerni az évszakok változásait; – összekapcsolni a napszakokat és az étkezések megnevezését, az idő múlását napszakok viszonylatában eseményhez kötötten érzékelni, ismeri a munkanap, pihenőnap fogalmát; – ismeri a napok sorrendjét; – megevezni, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket, legfontosabb jellemzőikkel együtt; – elvégezni alapvető csoportosításokat; – egyre biztosabban használni a beszéd közlő és kérdező funkcióját. – együttműködni szociális kapcsolataiban, köszönni felszólítás nélkül, megfelelő módon; iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni: fegyelmezi magát, tud sorba állni, várni ruhatárnál, pénztárnál. – aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. Ismer verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással, ritmussal tudja kísérni. Szívesen hallgat meséket, és részt vesz azok előadásában (szerepjáték, bábozás).

5–6. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, ahol a szabályok, utasítások fokozatos bővítésével, megértésük, végrehajtásuk gyakorlásával saját tevékenységekben és a másokkal való kapcsolatokban, a felelősségtudat elmélyítésével a szituációs játékokon, meséken keresztül, a jó–rossz, pozitív–negatív példák elkülönítésével, felismerésével találkozik a tanuló. A fejlesztési területet az iskolai élet szabályainak betartásával, a deviáns magatartás felismerésével, az irodalmi művek megismerésén keresztül az emberi értékek elismerésével, pozitív és negatív személyiségjegyek megkülönböztetésével, felismerésével, példaképek bemutatásával támogatja.

A nemzeti öntudat és a hazafias nevelés fejlődését a közösséghez tartozás érzésének kialakításával, a közösségért tenni akarás igényének fejlesztésével, népszokásokon keresztül a

hagyományok ápolásával, és a nemzeti ünnepek legfontosabb jelképeinek, példaképeinek megismertetésével segíti. Eléri, hogy a tanuló aktívan működjön közre nemzeti ünnepek és megemlékezések alkalmával, ismerje a környezetében előforduló legfontosabb nemzeti emlékhelyeket.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a saját érzelmek felismerésével és kifejezésével, az adekvát, kulturált közösségi viselkedés alapvető szabályainak betartásával, minél kevesebb pedagógiai segítségnyújtás mellett, és az iskolai, és más intézményi környezetben a megfelelő stílusú és hangnemű kommunikáció és viselkedés alkalmazásának fejlesztésével valósul meg.

A családi életre nevelést a családi és más közösségi kapcsolatok közötti különbség felismerése, a családi ünnepek szokásainak, kommunikációs formáinak gyakorlása, az adekvát magatartás szabályainak megnevezése és az év során aktuális családi ünnepek idejének megismerése támogatja.

A testi és lelki egészségre nevelés megvalósul a higiénés szokások, tevékenységek megnevezésével, eszközök, anyagok felismerésével, kiválasztásával, az időjárásnak, tevékenységnek megfelelő öltözék összeállításával, a kiegészítők megnevezésével és az önálló ízlés kialakításával. Mindemellett a közlekedési szabályok ismerete és betartása, a képességeknek megfelelő méretű térben az önálló közlekedés fejlesztése játszik fontos szerepet.

A fenntarthatóságot és a környezettudatosság fejlődését a környezeti jelenségek változásainak és hatásainak megismerése, a környezet élőlényeinek megfigyelése, csoportosítása, megnevezése, a környezet tárgyainak a gyakorlati életben betöltött funkciói és az egészséges és káros szokások, veszélyes anyagok megismerése, megnevezése szolgálja.

A médiatudatosságra nevelést a különböző infokommunikációs technológiai eszközök megnevezése, rendeltetésszerű használatuk megismerése, a valóság és képzelet elkülönítésének kialakítása, a mértékletességre nevelés terén segíti.

Témakör	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Javasolt óraszám: 53 óra**

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szókincsbővítés, aktivizálás.

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Használjon a tanuló kérdő és felkiáltó mondatokat. • Használjon múlt és jövő időt. • Építsen beszédébe viszonyszavakat, következtetéseket. • Beszéde hangsúlyos, jó ritmusú, megfelelő hangerejű legyen. • Egyre élénkebben vegyen részt a kommunikációban. • Kérdezni, érdeklődni a körülötte zajló eseményekről. • Érteni a határozószók jelentését utasítások végrehajtásakor. • Tárgyakat, képeket gyűjtőfogalom alá rendezni. • Segítséggel elmondani 4-5 verset, mondókát, éneket. • Szókincsét aktivizálni. • Rajzaihoz magyarázatot, mesét rendelni. • Élményeit összefüggő mondatokkal kifejezni. • Érthetően, lényegre törően telefonálni.	*Fejlesztési ismeretek* • Helyhatározók gyakorlása. • Mondatbővítés kérdőszó segítségével. • Hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazása. • Igekötők, módosító szerepük, hatásuk. • Feltételes mód. Kívánság megfogalmazása. • Leírási, jellemzési gyakorlatok (melléknevek). • Tárgyak megnevezése, mondatalkotás, mondatbővítés. • Két állítmánnyal mondatok alkotása. • Felsorolás, összetett mondatok képzése „és” kötőszóval. • Birtokos személyrag és birtokos rag alkalmazása. • Metakommunikációs jelek felismerése, helyes bemutatása. • Beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok. *Fejlesztési tevékenység* Kívánságok megfogalmazása a „szeretnék” igével. Mi ez?, Ki ez?, Miért?, Hogyan?, Ki?, Hová? kérdőszavak használata a mondatalkotások során. A téri relációk használatának elkezdése beszédében. A viszonyszavak önálló használata játékban, foglalkozásokon. A metakommunikáció játékos gyakorlása, érzelmi, hangulati elemek utánzása, bemutatása. Zöngés – zöngétlen, tiszta – hibás ejtés differenciálása. Hallásfejlesztés, hangok kialakítása indirekt módon, utánzással. Hang ciklizálása a ritmusos beszéd érdekében. Szituatív és cselekvéses helyzetekben gyakorlás. Cselekvések megfogalmazása, szituációkban. Környezeti tárgyak megnevezése egyre bővülő körrel. Artikulációs mozgások pontos utánzása. A direkt hangfejlesztéssel kapcsolatos utasítások megértése-kivitelezése. Képekkel egyeztetés, azonosítás. Társak, szülők, mesei hősök stb. jellemzése szóban és képi megfogalmazásban (rajz, szobor stb.). Tárgyak, képek sorba rendezése, megnevezése. Telefonbeszélgetés barátaival, rokonaival (gyorsan, tömören).

	A hangsúlyos beszéd gyakorlása, a beszéd javítása ritmikus gyakorlatokkal. Beszédritmus-mozgás összekapcsolása, mondókák, dalok mozgásos megjelenítése.
Fogalmak	Hol, hová, honnan, miért, mikor, ki, mivel, kit, mit, soralkotás, rámutatás, pontos, mögé, fölé, előre – hátra, szájtér, légzés, arckifejezés, mimika, szomorú, vidám, kíváncsi, mérges.

Témakör	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Javasolt óraszám: 25 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A verbális és nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Szerepjátékokban a foglalkozásokhoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Megérteni, és megfelelően reagálni egyszerűbb helyzetekben. • Udvariasan viselkedni a felnőttekkel és társaival szemben. • Bemutatkozni megfelelő gesztusokkal, kéznyújtással. • Eddigi tapasztalatai alapján ismereteit rendezni. • Ruházatát rendben tartani, észrevenni, ha cserére szorul, cipőjét letörölni. • Megpróbálni a mindennapi tevékenységében az előzékeny, udvarias viselkedést. • A kapott megbízásokat pontosan teljesíteni. • Kulturáltan étkezni. • Helyesen használni minden intézmény jellegzetes fogalmait. • Igényt kialakítani a szabadidő kulturált eltöltésére. • Szívesen visszatérni a már látogatott helyekre, élményekre emlékezni, újdonságokat felfedezni, ezekről beszámolni.	*Fejlesztési ismeretek* • Konfliktushelyzetek felismerése, a megoldás keresése különböző példákon keresztül. • Kulturált viselkedés vendégségben és vendégek fogadásakor. • Igényesség a ruházatban. • Különböző alkalmaknak megfelelő ruházat kiválasztása és felkészülés. • Nemek közötti kapcsolat. • Előzékeny, udvarias magatartás kialakítása. • Óvja a tanuló saját és társai dolgait (ruhanemű, szemüveg stb.). • Megbízások vállalása és teljesítése. • Példaképek keresése környezetében, ismert hősök között stb. • A kulturált étkezés szabályainak elsajátítása. • Az étel kiválasztása és elfogyasztása. • Közintézmények főfogalmának kialakítása. • Mozi, színház, művelődési ház, múzeum, rendelőintézet, kórház, gyógyszertár, posta, tűzoltóság, rendőrség, mentőállomás, repülőtér. *Fejlesztési tevékenységek* Képekről nonverbális közlések leolvasása, megfogalmazása. *Helyzetgyakorlatok:* (elromlik valami az osztályban, valakinek elvész a kedvenc játéka, valakinek nem jut tízórai, mert valaki többet evett). A történetek megismerése, ismétlések után a történetek eljátszása és megoldások keresése.

	Szituációs játék: (Színházba megyünk, milyen legyen az öltözékünk? Orvosi vizsgálatra, kirándulásra hogyan készüljünk?). Helyzetgyakorlatok, képek elemzése, saját tapasztalatok megbeszélése. *Szerepjáték:* (vendégségben, vendégfogadáskor). A kialakult jó szokások további erősítése. A másik nemmel szembeni *viselkedésmódok* összegyűjtése és megbeszélése. Ajtónál a felnőttek és a lányok előre engedése. Leesett, ottfelejtett tárgyak megőrzése, elrakása. A tanuló teljesítsen kisebb-nagyobb megbízásokat. Nyilvános helyen kulturált étkezés. Viselkedés és étkezés feltűnés nélkül (cukrászdában, gyorsétteremben). Közös megbeszélés alapján feladatvállalás, a végzett munkáról beszámolás, a bírálat meghallgatása, az elemzés elfogadása. Szerepjátékokban a foglalkozáshoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése. Rövid történetek meghallgatása, filmrészletek megtekintése, és a látottak alapján állásfoglalás, indokolás, vitatkozás. Az együttélés feltételeinek tudatosítása, pl. az önzés rossz tulajdonság, az alkalmazkodás fontossága stb. Szervezett kirándulás alkalmával a közintézmények meglátogatása. Az épületek jellegzetességeiről, az intézmények sajátosságairól benyomásokat szerzése. Az egészségüggyel, közlekedéssel, ügyintézéssel, szórakozással kapcsolatos intézményekről ismeretek összegzése, rendezése, eszközei, tárgyai megnevezése (belépőjegy, sorszám, beutaló stb.). Az adott intézményekben zajló tevékenységek megismerése; azok funkcióiról összefüggő beszámolás, élmények elmondása (utaztam repülővel, láttam tűzoltóautót, voltunk színházban, fájt a fogam).
Fogalmak	Igazságtalan, biztos – biztosan, bizonytalan – talán, vélemény, vita, türelem – türelmes, türelmetlen, udvarias, előzékeny, rendszeretet, közintézmény, előadás, nézőtér, jegy, színészek, rendezvény, műsor, ambulancia, riadó, gyorssegély, sziréna, fogászat, szemészet, laboratórium, vizsgálat.

Témakör	**3. Testünk és a személyes teendők**	**Javasolt óraszám: 40 óra**

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A test és működésének, valamint az egészségmegőrzéssel kapcsolatos teendőknek a megismerése.

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• A megismert fogalmakat főfogalom alá rendezni, és szókincsébe beépítve használni. • Kérésre megmutatni a megnevezett testrészt (ízületeket). • Nagy biztonsággal tájékozódni saját testén vagy maketten. • Érteni a testtel kapcsolatos fogalmakat. • Gyakori betegségeket megnevezni, problémáit jelezni, és segítséget kérni. • A kapott utasításokat betartani a gyógyulás érdekében. • A ruházatot szezonálisan csoportosítani, és azok minőségi jellemzőit saját szavaival elmondani. • Saját ruházata színeit, egyéb jellemzőit felsorolni. • Észrevenni ruházatán a rendetlenséget. Ruháira vigyázni. • Saját ízlés kialakulása, öltözködési stílusát ennek alapján alakítani. • Jelmezbálon szerepelni, eltérő öltözeteket kipróbálni. • Megnevezni az ételeket, áruféleségeket a csomagolás alapján. • Ismerni a menük sorrendiségét. • Egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni. • Érteni, és megfogalmazni az ok-okozati összefüggéseket.	*Fejlesztési ismeretek* *Testünk* • Ízületek megnevezése (könyök, térd, boka), helyük és funkcióik. • Egészségügyi ismeretek bővítése (fiú – lány közötti eltérés észrevétele). • Tisztálkodás. Testápolás. • A fertőzések elkerülésének, megelőzésének módjai. • Az ismertebb betegségek és jellemző tüneteik. A gyógyulás módja. • Kórházi tartózkodás fontossága. Néhány kezelési mód és kellékeik. • Testrészek, érzékszervek fogalmának kialakítása. Hasonló és eltérő testrészek. • Fiú – lány eltérő fejlődése. *Öltözködés* • Évszaknak és alkalomnak megfelelő ruházat kiválasztása irányítással. • Ruhadarabok kiválasztása, csoportosítása különböző szempontok szerint. • Divatlapok nézegetése, válogatás, vágás, ragasztás. Öltöztetés, vetkőztetés. • Jelmeztervezés játékosan, segítséggel. • A szekrények rendje. *Étkezés* • Konzervek, mirelitek, megismerésük, felhasználásuk. (Gyártási idő, szavatosság leolvasása, tárolásuk, felhasználásuk). • Egészséges táplálkozás. • Hagyományos és ünnepi ételek. • Főzési, sütési kellékek, alapanyagok, előkészítő műveletek. Az ételekről, étkezésekről meglévő ismeretek rendszerezése. • Az egészségmegőrzés témakörében tanultak megfogalmazása és gyakorlása. • Az egészséges táplálkozás alapelvei. • A testmozgás/sport szerepe az egészségmegőrzésben. *Fejlesztési tevékenységek* Tanári segítséggel a tanuló önmagán és társai testén megmutatja és megnevezi a váll, a könyök, a térd, a csukló és a boka testrészeket.

	A testen tájékozódik, téri fogalmakat gyakorolva. A jobb-bal, fent, lent és a többi viszonyszót önállóan használja. A testrészek érzékelő funkcióját megnevezi, bemutatja. Az orvosi szobában megnézi a főbb kellékeket. Fertőző betegségek megnevezése, tüneteik felsorolása. A rendszeres és alapos tisztálkodási műveleteket rutinszerűen gyakorolja. Fiú és lány testápolásának, tisztálkodásának jellegzetességei (izzadság, testszag stb.). Képek segítségével az évszaknak megfelelő ruházat csoportosítása. Közös halmazokba rendezi a minden évszakban viselendő ruhadarabokat. Újságokból, katalógusokból különlegességeket kivág, gyűjt, füzetbe rendez. Egyre önállóbban fogalmazza meg gondolatait melléknevek segítségével. Önálló öltözés, vetkőzés. Ruhadarabok szempontok szerinti különválasztása: divatos, régimódi; színek; anyag szerinti; fiú-, lányruhák; felsőruházat, alsóruházat. Saját ízlés szerinti válogatás újságokból, divatlapokból. Önálló „ruhagyűjtemény” készítése. Kiegészítők választása. A ruhanemű megkímélése, gondozása. Közértben a többi áruféleség megfigyelése mellett alaposabb tájékozódás a mirelitáruk és a konzervek pultjánál. Segítséggel a tanuló megnevez különböző mirelit árukat, konzerveket. Elkészítési módjukról ismertetőt hallgat és bemutatót néz meg. Beszámol ismereteiről, emlékezetből és eseményképek segítségével. Az ételféleségek körében szerzett ismeretek bővítése, salátafélék, különféle édességek. Az étkezés kulturált viselkedésformáinak gyakorlása. Egészségre káros ételek, italok számbavétele, fogyasztásuk kerülése. Képek alapján a tanuló ünnepi és hagyományos menüt állít össze. Mennyiségi és minőségi különbségeket az étkezésnél megállapít. Tankonyhán ünnepekre szendvicseket, salátákat, turmixokat készít. Megnevezi és használja a szükséges alapanyagokat, kellékeket. Megnevezi a munkaműveleteket, műveleti sorrendet.

	Az egészséges táplálkozásról képeket gyűjt és étrendjét tudatosan eszerint állítja össze. Figyel testsúlyára. Sporttal kapcsolatos ismereteket szerez, és kedvenc sportot választ, amit rendszeresen gyakorol.
Fogalmak	Test-*testrész, ízület, bedagadás*, fájdalom, láz, betegség*, kezelés,* orvosság*, kenőcs*, *recept*, gyógyítás*, türelem,* testhelyzet*, testtájak,* különböző nemű, *nemi jellegzetességek,* divatos*, ósdi*, *régimódi,* fiús-lányos, ízlés, gyűjtemény (*kollekció*), divatbemutató, jelmez, álarc, *hagyományos*, ízléses-ízléstelen.

Témakör	**4. Tájékozódás térben**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megbízható részvétel a közlekedésben.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Mondatait melléknevek, viszonyszók használatával bővíteni. • Illedelmesen kérdezni. Segítséget kérni, ha szükséges. • Verbális és mozgásemlékezetét egyre tartósabbá tenni. • Tevékenyen részt venni alaprajz, makett elkészítésében. • Megfelelő magatartás a séták, látogatások alkalmával. • Összehasonlításokat tenni, különbségeket észrevenni, azt közölni. • Megkezdett munkáját befejezni. • Saját élményeit mondatokban megfogalmazni. • Épületeket megfigyelni, saját véleményt megfogalmazni az épületekről. • Összefüggést találni a szituációk és a közlekedés fajtái között.	*Fejlesztési ismeretek* *Iskola* • Műhelyek, raktárak, szakköri szobák, udvar, megismerése funkciójuk megfigyelése. • A műhelyek eszközeinek megfigyelése, kipróbálása, tulajdonságaik megfogalmazása. • Az ott dolgozók nevének megtanulása és használata. Elemi szintű kommunikáció gyakorlása. • A tanterem makettjének elkészítése. • Alaprajz készítése az iskoláról, tájékozódás az alaprajzon. • Környező utcák nevezetességeinek megismerése. *Lakás* • Lakóházak típusai. • Jellemző jegyek megfigyelése. • A lakás helyiségei. • Lakás berendezéseinek megfigyelése, megismerése, megnevezése, balesetmentes használata segítséggel. • A lakás megóvása, gondozása, díszítése, lakóházak típusok szerinti csoportosítása. • Egyéb épületek a környéken. *Utca, közlekedés* • Helyi és távolsági, valamint a tömegközlekedés fogalmának kialakítása. • Utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók felismerése, megnevezése, balesetmentes használata.

• Szűkebb és tágabb környezetét igyekezzen megóvni lehetőségei szerint. • Megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben. • Élményeit rajzokkal feldolgozni.	• Balesetmentes, óvatos, figyelmes közlekedés. • Járművek, színterek csoportosítása. • A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. • Felkészülés az önálló közlekedésre. *Fejlesztési tevékenységek* Iskola helyiségeiben, tornateremben, kézműves műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában berendezés megfigyelése. Alaprajz készítése tanári segítséggel, színekkel differenciáltan az osztályok helyének megjelölése. Családi ház, társasház, lakótelepi panellakás megkülönböztetése. A lakás helyiségei, berendezései, funkciói, azok rendeltetésszerű használata. Fűtés, világítás, azok működésének megfigyelése. Közvetlen környezetében lévő elektromos háztartási gépek megfigyelése, segítséggel kipróbálása. A gépek és az ételféleségek összekapcsolása. (Mit, mivel, miért, hogyan?) Képekről, diákról szép épületek megtekintése, a különlegességek megfigyelése, megfogalmazása. Kulturált viselkedés színházban, múzeumban, az épület szépségeinek felfedezése. Szervezett látogatás során ismerkedés a hajó-, repülő-, vonat- és autóbusz-közlekedés jellemzőivel. A hangosbemondó szavainak értelmezése segítséggel. Tágabb környezetről térkép készítése, azon tájékozódás. A metróállomások, autóbusz és a vasúti közlekedés jellemzőinek összegyűjtése. Hajókirándulás alkalmával a vízi közlekedésről új ismeretek szerzése. A városi közlekedés színtereinek, járműveinek megfigyelése és megnevezése. A tanuló differenciálja és megfogalmazza az út, sín, vezeték fogalmát. Játékokban közlekedési élmények, tapasztalatok felelevenítése. A legfontosabb szabályok rendszeres ismétlése szóban és a gyakorlatban. A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. A helyes közlekedés rendszeres gyakorolása párban és önállóan. Játékos módon megjeleníti, csoportosítja a gyalogos közlekedés szabályait. Járművekkel kapcsolatos mesék, versek tanulása.
Fogalmak	Hajóállomás, jegypénztár, kapitány*, tömeg*, vészfék, helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, repülőtér, járatok, nemzetközi, helyi, *hangár, remíz*, *karbantartás*, önállóan, *körültekintően, makett, tervrajz,* alaprajz, emelt, földszint, pince, előtér, díszítés.

Témakör	**5. Tájékozódás időben**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az idő múlásának érzékelése méréssel.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Felsorolni automatikusan, önállóan a hónapokat, évszakokat, napszakokat. • Kapcsolatot találni helyzetek, történések, és az évszakok, hónapok, napszakok között. • Kiválogatni a múltra, jelenre, jövőre jellemző tárgyakat, képeket. • Tájékozódni az ismétlődő évi események és azok dátumai között. • Az aktuális dátumot megmondani, vagy tábláról leolvasni, naptárból sorolni a napokat, kötve a dátumokhoz. • Hetesi teendői között felsorolni az ismert napi adatokat. • Eligazodni az idő fogalmai között. • Elkülöníteni, megnevezni a napszakokat. • Segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál. • Ismerni az elmúlással kapcsolatos történéseket.	*Fejlesztési ismeretek* • Jelek információjának megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához. • Évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése. Szerepjátékokban évszakok megjelenítése. • Múlt, jelen és jövő történéseinek megfogalmazása. • Filmeken látott események időbeli elhelyezése (díszletek, jelmezek megbeszélése: régen milyen volt a közlekedés – lassabb, mint ma stb.). • Eseményképek rendezése: események előzményei, lezárása. • Napok, hetek, hónapok, évszakok. • Keltezés, dátum (évszám, hónap, nap). • Szünet – nyaralás. • Éjszaka, nappal. • Az óra, perc fogalmának megismerése. • Az idő múlása, és az elmúlás kapcsolata. • Az életút. Az élet végessége. • Fiatal, öreg. Születés, halál-fogalom említése. *Fejlesztési tevékenység* Tanári irányítással, képek segítségével az évszakok ismérveinek elmélyítése. A hónapok nevének automatizálása versek, dalok segítségével, eseményekhez rendelésük(születésnap, ünnepek). Naptár használata. A hetek napjainak számlálása, napszakok megnevezése, sorrendiségük begyakorlása. „Mikor lesz?” „Már elmúlt.” – Az idő múlásának megfigyelése. Régi korok meséiből, tárgyaiból segítséggel következtetések levonása. Filmekből látott jövőmotívumok feldolgozása tanári segítséggel.

	A valóság és a mese elemeinek szétválasztása, a sci-fit tartalmazó képek, történetek megismerése, a félelem legyőzése. Képek időrendbe állítása. A látottak megfogalmazása viszonyszavak és időfogalmak használatával. Hagyományos és digitális órákon az idő leolvasása. Egész óra, fél óra, perc és óra viszonya. Próbálkozás az óráról az aktuális időpont leolvasására, tájékozódásra, még hány percig tart a tanóra stb. Emberi élet, növények élete, állatok élete témában adatgyűjtés. Korosztályokhoz kapcsolódó tevékenységek, jellegzetességek gyűjtése.
Fogalmak	Az idő múlásával, mérésével kapcsolatos fogalmak és szókincs. Dátum (termékeken gyártási idő és szavatosság). Az idő múlása, az elmúlással kapcsolatos fogalmak.

Témakör	**6. Élőlények**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tápláléklánc alapjainak megértése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Egyre jobban tájékozódni az őt körülvevő természeti világban. • Analógiákat találni a régi és az új ismeretek között. • Önállóan próbálni megfogalmazni a termények évszakhoz történő rendelését és analógiákat. • Gyűjteni, rendszerezni, megfogalmazni a témakörben. Osztályozni, csoportosítani a növények fajtáit. • Ismerni és gondozni a környezetében lévő növényeket. • Ismerni és felsorolni a már tanult jellemzőket. • Igekötős igéket használni.	*Fejlesztési ismeretek* Az élő környezet. *Növények* • A növények hatása életünkre (jó levegő, vitamin, állatokat táplál, melyeket mi eszünk meg). • A növények fejlődése, a fejlődés feltételei. • A fa részeinek bemutatása, lombos, tűlevelű, lombhullató, örökzöld fa fogalmának kialakítása. • Gabonafélék megismertetése, felhasználása. • Gyümölcsök, zöldségek, gabonafélék felhasználása, tárolása, tartósítása. • Szobanövények ápolása. • Az eddig tanultak elmélyítése, rendszerezése. • Földünkön élő változatos növényvilág. • A növények létfontosságú tulajdonságai (oxigéntermelés). *Állatok* • Háziállatok fogalmának bővítése. • Ház körül élő állatok csoportosítása (hasznos, káros). • A felsorolt állatok tápláléka, életmódja, haszna.

• Kérdéseit bővített mondatokkal feltenni. • Gondolatait érthető mondatokkal kifejezni. • Hosszan figyelni egy-egy dologra. • Legyenek a tanulónak ismeretei az állatkert állatairól, ismerje fel azokat könyvekből, filmen. • Tudjon állatjelmezben tulajdonságokat megjeleníteni, hangokat utánozni. • Számoljon be a kedvenc háziállatról.	• Vadon élő állatok, erdei, mezei, vízi állatok, ragadozók. • Hobbiállatok. • Csoportosítás kültakaró, táplálkozás, szaporodás, élőhely szerint. • Más földrészek állatai. • Mesék, dalok, versek az állatokról. *Fejlesztési tevékenységek* Élő és élettelen megbízható differenciálása. Képválogatás, csoportosítás főfogalmak alá. Erdei sétán a tanuló megfigyeli, tapintja a fák részeit. Összehasonlítás, különbségek megállapítása. Tanórán tapasztalatai, emlékei szerint főfogalom alá rendez, csoportosít. Fogalomhoz megfelelő képet rendel. Filmen, vagy a természetben megfigyeli a zöldségek, gyümölcsök betakarítási módját, cselekvően részt vesz a munkálatokban. Zöldségeket, gyümölcsöket, gabonaféléket megnevez, csoportosít. A fagyasztást, hűtést és tartósítást képekről vagy üzemlátogatás során megfigyeli. Filmről, képről az élelmiszerek gyártási és felhasználási módjait is megismeri. Távoli földrészek növényvilága, képek, filmek megtekintése a témában. Környezetében lévő virágokat megnevezi, részeit felsorolja, gondozza azokat. Állatkerti séta vagy kirándulás alkalmával közelről ismerkedik az állatokkal. Megtanulja élőhelyeiket, táplálkozási szokásaikat (világatlaszban az állatok élőhelyei, életviszonyai, tápláléklánc). Ház körüli állatokról személyesen, filmből, könyvből szerez ismereteket, azonosítja az élő állattal. Párhuzamot von háziállatok és élelmiszerek között. Meséket, verseket, dalokat tanul. Állatfarsang, jelmezkészítés, szerepjátékok, mesék dramatizálása.
Fogalmak	Növény- és állatvilág témakörben felmerülő fogalmak.

Témakör	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő vásárlás, különbség felismerése a fontos és nem fontos árucikkek között.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Egyre több áruféleséget megnevezni, főfogalom alá rendezni önállóan is. • Saját véleményét kifejezni az üzletben látottakkal kapcsolatban. • Szerepjátékban azonosulni vevővel és eladóval. • Üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formákat, rendszabályokat betartani. • A látottakat önállóan, emlékezete alapján rendszerezni. • Ismerni a pénz fontosságát a vásárlás során. • A tanultakat készség szintjén, a gyakorlatban alkalmazni. • Türelemmel, érdeklődéssel és megfelelő magatartással részt venni a látogatásokon. • Szókincse, mondatai tükrözzék a beépült és rögzült ismereteket. • Saját véleményt kialakítani a foglalkozásokról (jó, rossz, nehéz, könnyű). • Önállóan kérni, megköszönni, elköszönni, kifogást megfogalmazni. • Megmondani kérdésre saját nevét, születési helyét és idejét. • Ismerni édesanyja nevét (legalább keresztnevét). • Kérdésre kiválasztani édesanyja külső és belső tulajdonságait.	*Fejlesztési ismeretek* *Üzletek, vásárlás* • Áruház látogatása, áruféleségek megnevezése, konvencionális kifejezések gyakorlása, irányítással. • Üzletekről, vásárlásról tanultak rendszerezése. • Piaclátogatás, vásári áruk, utcai árusok. • Piacok, üzletközpontok, közértek, kiskereskedések hasonlósága, különbözősége. • Rendszeres vásárlás gyakorlása az apróbb megbízatások teljesítésével. • Az önállóság fokozatos növelésével: az áru kiválasztása, vásárlás, fizetés. • Megfelel-e az áru minősége? (Csere). • A pénz értéke. *Foglalkozások* • Iskola, üzletek, intézmények dolgozói. • Szolgáltatások egymáshoz rendelése, irányítással. • További iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. • Szülők, testvérek munkája, foglalkozása. • TV-rádió-szerelő, varrónő, ács, villanyszerelő, hangszerjavító, cipész. • Minden munkában van szépség és hasznosság. • Személyes adatok. Születési hely, idő. Az anya leánykori neve. Lakcím. • Az anya tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása. *Fejlesztési tevékenységek* Hasonlóságok és különbözőségek sorolása a különböző helyek (áruház, piac, utcai árusok) között. Üzletek, áruféleségek rendszerezése, csoportosítása, minőségi kifogás megfogalmazása. Szervezett keretek között csoportos látogatás a különböző vásárlóhelyekre. Tanári kérés szerint vásárlás, fizetés. A tanult kommunikációs formák gyakorlása, szerepjátékokban megjelenítése. Az iskolai dolgozók foglalkozásának megnevezése, feladataik megfigyelése. Mindennapi életében jelenlévő ügyintézők munkájának, eszközeiknek megfigyelése: orvos, asszisztens, titkárnő, jegyeladó, buszvezető, cukrász. Eladók munkájának megfigyelése, szituációs játékokban a szerepek gyakorlása.

	Mesealakok foglalkozásának felismerése. Összehasonlítás jellemzők megfigyeltetése által. A költekezés megelőzése, felesleges – szükséges mérlegelése. Szervezett formában látogatja meg a különböző szakmák képviselőit, megfigyeli munkájukat és eszközeiket, kipróbálja, megtapasztalja a mozdulatokat. Kér, kérdez, megnevezi a látottakat. Képeken egyezteti, és főfogalom alá rendezi a megismert fogalmakat, tárgyakat. Név, születési hely, idő automatizált megtanulása. Édesanyja nevének megtanulása. Édesanyja külső tulajdonságait segítséggel megfigyeli, megnevezi. (Születésnap, névnap számontartása, felköszöntés). Érzelmeit kifejezi szóban és gesztusaiban, mások érzelmi megnyilvánulásait észreveszi és tiszteletben tartja.
Fogalmak	A témákkal kapcsolatban felmerülő fogalmak, szókincs köre.

Témakör	**8. Ünnepek**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Külsőségeiben és tartalmában is készülődés az ünnepre.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Szívesen részt venni az ünnepi készülődésben. • Önálló feladattal készülni az ünnepre. • Himnusz hallgatása alatt vigyázzban állni. • Verseket, dalokat örömmel bemutatni az iskolában és otthon. • Örülni társai sikereinek. • Helyesen értelmezni az ünnepekkel kapcsolatos fogalmakat, megfelelő eseményekhez kapcsolni azokat, játékosan utánozni néhány jellegzetes ünnepi eseményt. • Egyre biztosabban eligazodni a különböző ünnepségek	*Fejlesztési ismeretek* • Nemzeti, társadalmi, családi ünnepek csoportosítása. • Az ünnepek eredete, történetének ismertetése. • Nemzeti ünnep. Augusztus 20 (Szent István). Március 15. (Petőfi Sándor). • Mikulás, ajándékozási szokások. Karácsony. • Társak jeles ünnepeinek számontartása. • Az ünnepekhez tartozó történetek ismertetése. • Az ünnephez tartozó formai elemek betartása. *Fejlesztési tevékenységek* Az aktuális ünnepnek megfelelő kellékek, ajándékok készítése segítséggel. Figyelmesen hallgatja a történeteket. Képeket gyűjt és rendszerez az ünnepekkel kapcsolatban. Verseket, dalokat tanul és előad, csoportban, vagy önállóan. Versenyekre, vetélkedőkre készül.

időpontja, jellege, eredeztetése tekintetében. • Az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmait gazdagítani. • Legyen megfelelő a tanuló magatartása, részvétele.	Nemzeti nagyjaink és az eseményekhez kapcsolódó történeteket ismer meg. Az ünnepek megnevezését és eredetét sokféle helyről, helyzetből hallgatja, nézi. Felköszöntés, gratuláció. Ajándékozás (könyvek, mesék, tárgyak, emlékek). Tevékenyen részt vesz jelképek (zászlók, díszek) készítésében. Tanári segítséggel értelmezi a helyzeteket, tárgyakat. Olvasmányok az ünnepekkel kapcsolatban. Történelmi tárgyak megtekintése, múzeumlátogatások az ünnepekhez kapcsolódóan.
Fogalmak	*Nemzet,* család, *hazaszeretet,* ünnepélyes, Himnusz, csend, felvonulás, király, *megváltó,* ünnepélyesség, *ajándék,* költő, *költemény*, előadás, emlékmű, múzeum, tűzijáték, ünnep*, egyház*, *társadalom,* nemzet, történet, király, papság, kép, *jelkép,* korona, szent, *vallások*, *templom*, szeretet, gyűlölet, hangulat.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – kiejtését tudatosan javítani, hangerejét, beszédritmusát tudatosan irányítani; – bővítménnyel mondatot alkotni; – kérdést megfogalmazni, kérdésre adekvát választ adni; – felhívó jellegű kommunikációs megnyilvánulásokra; – a hangulati elemeket megjeleníteni beszédében; – felismerni és megfogalmazni tulajdonságokat; – felismerni, megmutatni érzékszerveit és tudja azok funkcióit; – egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni; – megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben; – észrevételeit, szükségleteit jelezni, segítséget kérni, megköszönni. Étkezésnél, kiránduláson megfelelő magatartást tanúsít. Természeti kincseinket és néhány hasznát, jelentőségét ismeri. A témakör fő fogalmait beszédében megfelelően használja. A tanuló képes – segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál; – az elmúlással kapcsolatos történéseket megérteni; – mondanivalóját kérdések segítségével bővített mondatokkal is megfogalmazni; – főfogalom alá rendezni az állat- és növényvilág témakörökben különböző tulajdonságok alapján; – együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában; – aktív szókincsét bővíteni a tanult témakörökben; – legfontosabb személyi adatait elmondani (név, cím);

	– a legfontosabb ünnepek jelentőségét átélni, az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmak használatával beszédét gazdagítani, közös ünnepeken alkalmanként közreműködni. - Himnusz hallgatása alatt vigyázban áll.

7–8. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a közösségi helyzetekben az alkalomhoz illő viselkedés gyakorlásával, tudatosításával, a jó–rossz, pozitív–negatív példák megnevezésével, szituációs játékokon, meséken keresztül, a viselkedés megítélésében az igazságosság és mértékletesség gyakorlásával, és az adott szituációnak megfelelő viselkedési szabályok alkalmazásával és megnevezésével segíti.

Megalapozza a nemzeti öntudat, hazafias nevelés fejlesztését a közösség hagyományainak megismertetésével, jeles képviselőinek megnevezésével és azok tiszteletére neveléssel. Elősegíti népi hagyományok, szokások, a hozzájuk kötődő tevékenységek gyakorlását, a nemzeti ünnepek, jelképek megismerését, megnevezését, jelentőségük felismerését, a magyar nemzeti kultúra megkülönböztetését más népek kultúrájától és szokásaitól.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést segíti az önállóság és önérvényesítés igényének kialakítása, a társas érintkezés alapvető szabályainak megismerése (szituációs játékokon keresztül), a különböző lehetőségek közül, a tanuló igényének megfelelő választás gyakorlása, a megalapozott döntésekre nevelés, a segítség megfelelő stílusú kérésének és elfogadásának megválasztása.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul az önkifejezés erősítésével, különböző kommunikációs technikákkal az igények kifejezésében (véleményalkotás tanulása), az érzelmeken uralkodás lehetőségének és képességének megismertetésével, a szociális kapcsolatok megfelelő formáinak gyakorlásával, a közösség értékeinek megismerésével, elfogadásával.

A családi életre nevelést a társas kapcsolatok kialakítása, kezdeményezése, szituációs játékokkal a családban betöltött szerepek gyakorlása, a családi ünnepek és események, jelentős

évfordulók, rokoni kapcsolatok megismerése, megnevezése, ünnepi készülődések tervezése, a meghívások, köszöntők, gratulációk gyakorlása támogatja.

A tantárgy tanítása a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges életmód (táplálkozás, sport, személyes higiéné) alapvető szabályainak/jellemzőinek megismertetése ismeretterjesztő médiumok (könyvek, cd-k) segítségével, az ismeretek megnevezésével a testi és lelki egészség, helyes és helytelen szokások köréből és a test és lélek érzéseinek adekvát kifejezésekkel és fogalmakkal történő megfogalmazásával vesz részt.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kompetenciaterület fejlesztését szituációs játékokon keresztül a segítségnyújtás szükségességének és módjainak felismertetése és gyakoroltatása, a közösség tagjainak kommunikációs jelzéseire figyelés, megfelelő formájú kapcsolattartás és a közösségi munkában feladatok vállalása erősíti.

A fenntarthatóság és környezettudatosság céljait a környezetet megóvó magatartásra és tevékenységre neveléssel, a környezetvédő tevékenységek felismerésével, megnevezésével (pl.: szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság) segít elérni.

A pályaorientáció alakítása a munka világának megismerésével – saját életlehetőségek, pályaelképzelés reális felmérésével és a társadalmi munkamegosztás területeinek és fogalmainak, valamint a szakmák tevékenységeinek rendszerezésével valósul meg.

A gazdasági és pénzügyi nevelést a tantárgy a pénz – munka összefüggéseinek megismertetésével, a családi élet, munkahely, foglalkozások témaköréből vett kommunikációs témák feldolgozásával segíti.

A tantárgy segíti az infokommunikációs eszközök megismerését, rendeltetésszerű használatát, az érdekes műsorok, programok céltudatos válogatását, a nyilvános és bizalmas információk megosztása közötti különbség felismerését. Óv a túlzott információadástól, és segíti a megszerzett ismeretek hitelességével és elfogadásával kapcsolatos kétségek felismertetését a médiatudatosságra nevelés területén.

A tantárgy támogatja a tanulás tanítását az egyénre szabott értékelési és motivációs módszerek alkalmazásával történő ösztönzéssel, és az ismeretek (tananyag) iránti érdeklődés felkeltésével,

elsajátításával. Fejleszti a környezettel való kommunikációs kapcsolatban a folyamatos érdeklődést, az önellenőrzés és javítás iránti igényt.

<table>
<tr><td>Témakör</td><td colspan="2">1. Beszédfejlesztés. Anyanyelv</td><td>Javasolt óraszám: 60 óra</td></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Az elsajátított és a begyakorolt udvariassági formulák használata.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">• Hangerőt szabályozni, suttogni, súgni.
• Szókincs bővítése és pontosítása.
• Szavakat értelmezni szövegösszefüggésben.
• Nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése.
• Analóg mondatokat alkotni.
• Önmagát és környezetét reálisan értékelni.
• Törekvés érthető, összefüggő beszédre.</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek
• Artikulációs ügyesítés. Kiejtés javítása.
• A hang közvetítő szerepe: hanghordozás változtatása, a közlés tartalma közötti összefüggés.
Hangtan:
• Hangok – magánhangzók (rövid, hosszú párok).
• Mássalhangzók: egyjegyű-kétjegyű, rövid-hosszú.
Szótan:
• Főnév (személyek és tárgyak nevei), ige (cselekvések megnevezése), melléknév (tulajdonságok).
• Határozószó (viszonyszavak).
• Melléknevek fokozása. Alap- és középfok. Három változó jellemzése, a felsőfok gyakorlása.
Igeragozás:
• Egyes szám, többes szám. Személyes névmások, személyragok.
• Igeidők: jelen-, múlt- és jövő idő. A „fog” ige használata.
Mondattan:
• Kijelentő mondat, kérdő mondatok.
• Bővített és összetett mondatok.
• Állító és tagadó mondatok.
• A magán és közéleti kommunikáció tipikus helyzetei, kifejezésmódjuk.

Fejlesztési tevékenységek
Artikulációs gyakorlatok.
Különböző hangnemű beszéd azonos tartalommal (unott, érdeklődő, gúnyos, gyűlölködő stb.), hanghordozás és tartalom kapcsolata.
Magánhangzók, rövid-hosszú párok megkülönböztetése.
Hangok – betűk csoportosítása változatos szempontok szerint.</td></tr>
</table>

	Az ábécé ismerete, nevek névsorba rendezése. Tulajdonnevek (emberek neve, városok neve stb.) gyűjtése, helyesírása. Cselekvések megnevezése. Igeidők használata egymás után, egymáshoz kapcsolva. A múlt, jelen és jövő összefüggéseinek felismerése. Térbeli- és időbeli viszonyok meghatározása. Két tárgy, személy összehasonlítása. Három tárgy vagy személy összehasonlítása. Képekről szógyűjtés, mondatalkotás adott szóval. Szókincs- és témavariációk eltérő helyzetekben. Kijelentő mondatok átalakítása kérdővé, válasz a kérdésre. A cselekvést értékelő kérdésre állító, a valóságnak nem megfelelő kérdésekre tagadó mondatok szerkesztése. Élőben és magnetofonról hallgatott beszédmódok értékelése: motyogás, halk, hangos, érthető beszéd, hadarás.
Fogalmak	Hanghordozás, kiabálás, suttogás, súgás. Nyelvtani megnevezések. Magánélet, közélet körébe tartozó kifejezések. A gyakorolt nyelvtani formulákhoz kapcsolódó egyszerűsített kifejezések.

Témakör	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Javasolt óraszám: 80 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Törekvés a kulturált, ápolt megjelenésre, társas helyzetekben adekvát viselkedésre és kommunikációra.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Felismerni és megváltoztatni a rossz szokásokat. • Tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. • Megítélni a látott helyzetek motivációját. • A helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a helyes viselkedést a gyakorlatban alkalmazni. • Az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben.	*Fejlesztési ismeretek* Viselkedésmódok elemzése és megbeszélése. • Testtartás: (pl. Himnusz alatt), beszélgetés során (zsebre tett kéz, vállrángatás) • Ülés: a leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) • Járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül. • Tekintet: iránya beszélgetés közben (szemkontaktus, bámulás stb.). • Mimika: grimasz mások megnyilvánulása közben. • Gesztikulálás. • Távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személynél, átkiabálás az utcán, valakinek a feje felett). • Érintés: az érintés árnyalatai (kéz a combra, hátba

	ütés, fenékre csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.). • Megszólítás – Köszönés – Bemutatkozás: korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele. • Viselkedési szokások megbeszélése, elemzése. Az alkalmazkodás, beilleszkedési szokások kidolgozása, begyakorlása. • Köszönési módok megbeszélése (kinek, mikor, hogyan). Integetés, mint köszönési forma. • Kézfogás. Puszi. • Bemutatkozás – bemutatás. • Megszólítás (ismerős – idegen, fiatal – idős). • Beszélgetés társaságban, véleményalkotás, tanácskérés, kérdezés. • Vendégségben. • Vendéghívás, köszöntés, búcsúztatás, kínálás. • Ajándék átadás és átvétel. • Ajándék kiválasztásának szempontjai. • Mozi, színház, koncert, táncos rendezvény látogatása. • Felkérés táncra, elköszönés, udvarias visszautasítás. *Fejlesztési tevékenységek* Helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó) a témákkal összefüggésben. A felsorolt helyzetekre rövid történetek eljátszása, a helyes és helytelen viselkedés elválasztása. Iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása. A már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban. A helyzetek megbeszélése, a helytelen viselkedés javítása. A köszönés módja és a köszönő felek közötti viszony megbeszélése. Bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása. Helyzetgyakorlatok. Illő öltözet, ruhatár használata, jegy bemutatása, hely megkeresése, helyes viselkedés előadás alatt (pl. nincs zörgés zacskóval; viselkedés idegen szomszéddal).
Fogalmak	Félszeg, tolakodó, bizalmaskodó, tisztelet. A témák feldolgozása során felmerülő fogalmak.

Témakör	**3. Előkészület a felnőtt életre**	**Javasolt óraszám: 70 óra**

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Óvatos viselkedés kapcsolatok létesítése során.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• A tárgyalt eseteket megérteni. • A tanuló erkölcsi érzéke helyesen működjön. • Észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást. • Személyes véleményt alkotni. • Őszinte kapcsolatot kialakítani az általa kiválasztott felnőttel. • Gondjait megosztani. • Ismeretlen helyzetekben helyes viselkedési formát választani.	*Fejlesztési ismeretek* Konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása. • Boltban vásárol, de nem elég a pénze az áru megvásárlására (mit tegyen?). • Az utcán leszólítja valaki (hogyan reagáljon?). • Húsvéti locsoláskor alkohollal kínálják (mit tegyen?). • Aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése. • Gyermekkönyvek, filmek, ifjúsági filmek részleteiben megjelenő konfliktusok megoldása saját vélemény alapján, és a filmen. • Magán- és hivatalos jelleg elkülönítése. • Ismerkedés: bizalom, bizalmatlanság. • Hol, kivel közölhetem személyes adataimat? (Önkormányzat, orvosi rendelő, rendőrség, iskola.) • Személyes adatok és iratok kezelésének módja. • Hol, mikor, hová, kinek a kérésére írom alá a nevemet? • Segítségkérés – személyi segítő. *Fejlesztési tevékenységek* Képek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése. A lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása. (Ismert sorozatokból részletek, a Kockásfülű nyúl című rajzfilm epizódjai, Frakk-filmek, Magyar népmesék). Választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?). Szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs). Előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre. Helyzetgyakorlatok. Probléma megfogalmazása.

Fogalmak	Irigység, füllentés, becsapás, lopás, konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak tisztázása.

Témakör	4. Társas kapcsolatok	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a társakkal barátságos, befogadó közegben.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Helyesen használni az elsajátított és begyakorolt udvariassági formulákat. • Törekedni a nyílt, őszinte kommunikációra. • Tudni, hogy mit tehet a tanuló mások előtt és mit nem (pl.: diákszerelem megnyilvánulásai).	*Fejlesztési ismeretek* Kapcsolatok az osztályközösségben: • Barát – haragos. • Felnőtt – tanuló. • Az átlagos érintkezés formái (udvariassági formulák). Kapcsolatok az intézmény helyszíneivel: • Tanárok, irodai dolgozók (ebédbefizetés, könyvtárhasználat, üzenet átadása). • Karbantartók, konyhai dolgozók, portaszolgálat (segítség kérése, üzenet átadása, együtt dolgozás). A nemek közötti kapcsolat: • A fiúkra és lányokra jellemző viselkedési módok szabadidőben és munkában. • Párkapcsolatok az iskolában. Diákszerelem. Nonverbális kommunikáció és illemszabályok: • Arcmimika differenciált észlelése. • Lelkiállapot kitalálása arckifejezésből, az esetleges okok feltárása. • Szemmel, fejmozdulattal, mimikával, kézjellel kifejezett utasítás közlésének és megértésének gyakorlása. • Külső megjelenés eltérő helyzetekben. Reakció. • Képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (postán, közintézményben). • Különböző társasági körök. • Osztályközösség, iskolai barátok, az intézmény dolgozói, családtagok, gyermekek, fiatalok más intézményekből. • A telefonálás illemszabályai. • Viselkedés kötött és kötetlen élethelyzetben (szabadidőben). • Ápoltság, rendezettség, célnak megfelelő öltözék (sporthoz, ünnepre stb.). *Fejlesztési tevékenységek* A helyes viselkedés és kommunikációs formulák elsajátítása és gyakorlása játékos szituációkban.

	Társakra jellemző belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint. Grimaszok rögzítése, különböző arckifejezések megfigyelése tükör előtt. Egymás arckifejezésének utánzása. Arckifejezés, testtartás elemzése fotók, illetve videófelvételek alapján. Megadott lelkiállapot megjelenítése arccal, testtel. Tágabb környezetében adódó helyzetek, képek, ábrák stb. megértése (piktogramok, közlekedési táblák stb.). Személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése. A másik nemmel szembeni viselkedés alapszabályainak állandó megbeszélése. Elfogadható és nem megengedhető tényezők elemzése egy kapcsolatban. Telefonálás gyakorlása mesterségesen kialakított és valós helyzetekben. Viselkedés kötetlen helyzetben: köszönés, hangoskodás, öltözködés, tisztálkodás.
Fogalmak	Barát, barátságos, ellenség, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító, szeretet, szerelem, intimitás, szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, alkalom, ápolt, rendezett, kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák.

Témakör	**5. Médiaismeret**	**Javasolt óraszám: 80 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyensúlyra törekvés a szabadidő eltöltése során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek– tevékenységek**
• Egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeget megérteni. • Kedvenc műsorát kiválasztani és figyelemmel kísérni. • Helyesen viselkedni a könyvtárban. • A papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni. • Tudni: a könyv és folyóirat érték, kímélni kell! • Baleset- és rongálásmentesen	*Fejlesztési ismeretek* • Tömegkommunikációs műfajok és eszközök közötti tájékozódás. • Írott kommunikáció: (szórólapok, műsorújság, reklám, időjárás-jelentés). • Elektronikus hordozók (számítógép, tv, videó, DVD, CD, játékok) használata (lejátszás, be-, kikapcsolás, működtetés). • Kisközösségi kommunikáció alapvető helyzetei, magatartásformái. • Könyvtárhasználat. A kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása.

használni az eszközöket a megszabott keretek között. • Egyensúlyra törekedni a szabadidő eltöltése során. • Törekedni az önkorlátozásra.	• Írott kommunikáció áttekintése: szórólapok, reklámok, terméktájékoztatók, korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok áttekintése. • Mindennapos, szokásos médiahasználat (rádió, TV). • A műsorok kiválasztásának szempontjai (pl.: korosztályos ajánlás, időpont, családi időbeosztás stb.). • Véleményalkotás, vitakészség alakítása. *Fejlesztési tevékenység* Műsorújság használata (időpont, műsor keresése). A kívánt eszköz kiválasztása, működtetése. Szerepjátékok: iskolai hírek, családi hírek. Hang nélkül, csak mimika és testbeszéd alapján kitalálni a hírek tartalmát (szomorú, vidám, semleges hír: baleset bejelentése, sportgyőzelem, időjárás-jelentés stb.). Cím, író szerinti keresés – az ábécérend szerinti tájékozódás. A termékek áttekintése, téma keresése, az olvasottak rövid összefoglalása (pl. hogyan ajánlanád társaidnak az adott cikket, miért érdekes az adott információ?). Hangkazetta, CD, DVD, videó, számítógép működtetése önállóan, felügyelettel. Műsorújságból a kívánt program kiválasztása, az időpont megjegyzése, a látottak megbeszélése, mérlegelés megfogalmazása (tetszett, nem, miért?).

Fogalmak	A médiában használatos szófordulatok, kifejezések. A használat során előforduló kifejezések és fogalmak. Olvasójegy, tagdíj, katalógus, kölcsönzési idő lejár, hír, tájékoztató, készlet erejéig érvényes, tartalomjegyzék, előfizetés, ingyenes lap.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – verbális közlésre (organikus akadályozottság esetén nonverbálisra); – mondatbővítményeket és múlt időt használni, kifejezni magát bővített mondatokkal, mellékneveket, határozószókat, igekötőket használni spontán beszédében; – helyesen használni megtanult nyelvtani formákat, tiltó mondatokat fogalmazni; – megérteni a tárgyalt eseteket, észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást, helyes erkölcsi érzéke kialakult; – a tájékozódáshoz, problémamegoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani; – elsajátítani a szociális beilleszkedéshez szükséges készségeket, képességeket, tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait; – önmaga és mások viselkedését igazságosan megítélni; – önmagát és környezetét reálisan értékelni; – önkifejezéséhez verbális és nonverbális közlési formákat használni; – személyes véleményalkotásra; – hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit; – a helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a gyakorlatban alkalmazni; – őszinte kapcsolatot kialakítani, gondjait megosztani az általa kiválasztott felnőttel; – az interakciós fél érzelmeinek, gesztusainak, igényeinek felfogására, kerülni a feltűnő, oda nem illő viselkedést. A testbeszéd információközlő értékét ismeri, képes válaszreakciókra, érzelmein uralkodik. A tanuló képes – az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben; – megérteni az ábrák, szimbólumok, szituációk információit, egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeget megérteni; – az önkorlátozásra a szórakoztató elektronikai eszközök használatakor, és az életkori kötöttségeket figyelembe venni műsorválasztás során; – a valóságot és a virtuális valóságot elkülöníteni; – kiválasztani és figyelni kedvenc műsorát; – megfelelően viselkedni a könyvtárban, a papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni.

OLVASÁS – ÍRÁS
(Magyar nyelv és irodalom)

A tantárgy célja, hogy megalapozza és fejlessze az olvasás-írás elsajátításához és gyakorlásához szükséges alapkészségeket és a fogalmi gondolkodást, fejlessze a kommunikációs képességet, a grafomotorikát és az artikulációt.

A középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló esetében a pedagógusok feladata elérni, hogy az életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő olvasási és írási technikák folyamatos fejlesztésével és alkalmazásával a tanuló legyen képes az információkat elemi szinten megszerezni, átadni, legyen képes könnyen érthető, rövid szöveg elolvasására, értelmezésére, néhány egyszerű gondolat leírására egyre kevesebb segítséggel.

A tanulóval szemben támasztott elvárás, hogy folyamatosan legyen képes megismerni az olvasott és írott betűk, szavak, egyszerű mondatok jelentéstartalmát, váljon igénnyé az egyszerű írásos utasítások, figyelmeztetések, feliratok értelmezése, alakuljon ki a tevékenységek és információk piktogramos megjelenítésének értelmezési képessége, folyamatosan bővüljön a környezetben előforduló írásos utasítások megértése, követése.

A képességeknek megfelelő szinten váljon igényévé az olvasási és írási tevékenységekkel összefüggő szabadidőeltöltés lehetőségeinek gyakorlása, alakuljon ki a környezet iránti érdeklődés, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvés. Az elsajátított olvasási technikával alakuljanak ki olyan képességek, amelyek hozzásegítik a tanulót a kommunikációs eszközök használatához, a mindennapi életbe való beilleszkedéshez.

Hivatalos iratok, űrlapok kitöltése során ismerje fel, segítséggel vagy önállóan alkalmazza személyes adatait, és védje azokat az illetéktelen használóktól.

A tantárgy feladata valamennyi betűtípus megismertetése (kicsi-nagy, nyomtatott-írott), a feliratokon, számítógépes billentyűkön történő biztos eligazodás érdekében.

1–2. évfolyam

Az első két évfolyamon az olvasás-írás képességének előkészítése folyik. Minden tevékenység arra irányul, hogy a tanulók érdeklődését felkeltse az írásos információ megszerzésére, megalapozódjanak az olvasás és írás elsajátításához nélkülözhetetlen képességek.

Ehhez a gondolkodási, érzékelési és észlelési funkciók közül elsősorban a figyelemre, az emlékezetre, a szem-kéz koordinációra, a finommanipulációra van szükség.

Az erkölcsi nevelés területét megalapozza az egyszerű szabályok betartása, a feladatok elvégzésének és a csoportos fejlesztési helyzetnek megfelelő viselkedés, segítőkész magatartás a társakkal, egyszerű utasítások megértése és végrehajtása, a szabályok megismerése, a rendezett környezetre, a tanszerek, eszközök megóvására való igény kialakítása.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a megfelelő pozitív hozzáállás kialakításával, a türelem magalapozásával, a feladatok végrehajtásával, a társak próbálkozásainak kivárásával és az alkalmazkodóképességgel.

A tanulás tanítását segíti az írásos, képes információk megszerzése iránti igény kialakulása és a tanulás iránti érdeklődés.

Témakör	**1. Beszédfejlesztés**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hangképző szervek szabályozásának kialakítása, erősítése.	
Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**	
• Szabályos légzést kialakítani, a levegőt megfelelően beosztani. • Utánzókészséget kialakítani. • Környezet alapvető hangjait megkülönböztetni, a	*Fejlesztési ismeretek* • Beszédtechnika fejlesztése. • Hallásfigyelem-fejlesztés. • Ritmusfejlesztés. • Szókincsbővítés. • Kommunikációs készségfejlesztés.	

hangforrások irányát felismerni. • Hallásdifferenciáló készséget fejleszteni. • Megfelelő hangerőt használni spontán beszéd során. • Beszédmotiváció egyszerű mondókákkal, versekkel, mozgásos játékkal kísérve. • Kétütemű gyakorlat végzése utánzással. • Ritmusérzék fejlesztése együttműködéssel. • Környezet tárgyait, azok rendeltetését megismerni. • Rákérdezésre adekvát válaszokat, jelzéseket adni. • A környezetre vonatkozó önálló megállapításokat tenni, interaktív kapcsolatot alakítani. • 3–4 hangból álló ritmus letapsolása utánzással. • Egyeztetés: szavakat tárggyal, képpel.	*Fejlesztési tevékenységek* Légzéstechnika fejlesztése. Hangképző szervek használatának tudatosítása, gyakorlása. Ajak- és nyelvgyakorlatok. Artikulációs gyakorlatok. Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása. Hangforrások, ismert dallamok felismerése, differenciálása. Környezet tárgyainak megnevezése, képolvasás, tevékenységek megnevezése, játékos utasítások végrehajtása. Versek, dalok szövegének értelmezése. Köszönés, megszólítás. Irányított közös játék társakkal. Szerepjátékok. Szavak ejtése, szótagolás. Új szavak ismétlése, alkalmazása párbeszédben.
Fogalmak	Fontosabb hangképző szervek, kilégzés, belégzés. Némán, halkan, hangosan. A mozgásokban részt vevő testrészek. Lassú, gyors, egyenletes. Kérdés, felelet, ki? mi? hol? (miért? mikor?) kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák. *(Rokon, barát, idegen.)* Munka, játék. *Kedélyállapot* kifejezésére szolgáló szavak. *Térirány*-meghatározások.

Témakör	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás nagyobb, ismert térben, helymeghatározás követése.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• A relációs fogalmakat megérteni és helyesen alkalmazni cselekvés során. • Soralkotás, balról jobbra haladás spontán módon.	*Fejlesztési ismeretek* • Téri relációk felismerése, létrehozása. • Relációs fogalmak. • Irányok. • Eligazodás nagyobb térben (tanterem).

• A bal-jobb oldal, irány differenciálása jelölés segítségével. • Testséma kialakítása. • A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével.	• Irányjelző nyilak ismerete és használata. • Eligazodás két dimenzióban (könyv, feladatlap). *Fejlesztési tevékenységek* Tárgyak helyének meghatározása, egymáshoz viszonyítása. Relációs fogalmak megállapítása képen. Térirányok nagymozgásokkal. Téri relációk felismerése síkban (feladatlapon). Testtájékok megmutatása, megnevezése. Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. Eldugott tárgyak keresése, helymeghatározások. Nyilak elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon. Adott ábra, kép megkeresése könyvben.
Fogalmak	Elöl, hátul, *középen, oda, vissza,* alatt, fölött, mellett, alá, fölé, mellé, ki, be, fel, le. *Irányhatározók:* (bele, fölé, mögé), balra, jobbra, középen, bal, jobb, *középső, szemben, háttal.* Könnyen érzékelhető *ellentétpárok:* hideg-meleg, sötét-világos, felnőtt-gyerek, öreg-fiatal, férfi-nő. Ki? Mi? *Kérdőszó*. *Tárgy, személy.*

Témakör	**3. Finommozgások fejlesztése**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ujjak ügyesítése. Biztos ceruzafogás.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• A tanuló hüvelyk- és mutatóujjának egyenkénti, önálló mozgatása. • Tárgyak megfogása két-, illetve három ujjal. • Keményebb agyagok, vastagabb drótok alakítása, megmunkálása. • A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása és tudatos irányítása. • Író- és rajzeszközök használata megfelelő nyomatékkal.	*Fejlesztési ismeretek* • Ujjak irányított mozgatása. • Tevékenység apró tárgyakkal. • Kéz izomzatának fejlesztése. • Helyes, szabályos, célszerű ceruzafogás elsajátítása, gyakorlása. • Megfelelő nyomaték gyakorlása. • Érzékelési gyakorlatok tapintással. • Ujjak mozgatásának finomítása. • Eszközök, szerszámok fogása. • Mozdulatok utánzása. *Fejlesztési tevékenységek* Kézujjak (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”.

• Ismert tárgyak felismerése tapintással. • Ujjak egyenkénti, akaratlagos mozgatása. • A szerszámok rendeltetésszerű használata utánzással. • Kételemes mozdulatsor felidézése, utánzása megfigyelés után.	Gyöngy felszedése, Pötyi játék használata, papír tépkedése, mozaik ragasztása. Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása. Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással. Színezés, spontán rajzolgatás. Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással. Játékos gyakorlatok: „zongorázás”, kopogás, integetés. Kopogás alul, felül, kívül, belül, elöl, hátul. „Szerelés” fogóval, anyacsavarral stb. Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.
Fogalmak	Ujjak, *egyenes, behajlított ujj*. Kicsi, nagy, egy darab, kerek, lapos, egyenes, *görbe*, erősen, gyengén, álló-, fekvő egyenes, kör-, kapu- és csészevonal, sötét, halvány, sima, *érdes*, puha, kemény, gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik, szerszámok, baleset, óvatosság.

Témakör	**4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Formák helyes felismerése, megnevezése, egyeztetése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Labdadobás, -gurítás célirányosan, labdát elkapni. • Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. • Kitartó munkavégzés néhány percig, megfelelő mozdulatokkal. • Szabály megértése és betartása, a tanuló képességei szerint. • Feladatmegértés és feladatvégzés kevés segítséggel. • Tekintetét tudatosan irányítani, fixálni. • Feltűnő hasonlóságot megtalálni különböző tárgyakon. • Kitartóan gyakorolni a nagyobb gombok begombolását, próbálkozások	*Fejlesztési ismeretek* • Célzott gurítás, dobás. • Építés kockával, dominóval, fűzés. • Határok betartása. • Pontok összekötése. • Szemtorna. • Formák összehasonlítása. • Gombolás. *Fejlesztési tevékenységek* Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint. Dominó élére állítása. Fűzőtábla használata, nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel. Mozaikkirakás, nyomdázás meghatározott helyre, rajzolás során keret tisztán hagyása, autó végigvezetése „úton”. Pontok közé ceruza, pálcika beillesztése, pontok összekötése ujjal, ecsettel, ceruzával. Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel.

során a sikertelenséget elviselni.	Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés feladatlapon. Baba- és saját ruha gombolása. Nagy gyöngy fűzése.
Fogalmak	*Gurítás-dobás, cél. A helyváltoztatás szinonimái.* Kösd össze! Illesztés, igazítás, pontosság, gyöngysor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé, találat, alapszínek, sötét, világos, hosszabb rövidebb. hosszában, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló. Ruhadarabok.

Témakör	**5. Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Rövid szavakat utánamondani, ismételni, néhány percnyi szünet után felidézni. • Változásokat észlelni, jelezni. • Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. • Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat kiválasztani. • Versek, mondókák értő elmondása (együttmondással). • Ismert tárgyakat ismert fogalmak alá rendelni. • Kérdések segítségével eseménykép tartalmát felidézni, elmondani.	*Fejlesztési ismeretek* • Rövid szavak utánamondása. • Tárgyak megfigyelése, változás észlelése. • Összefüggések felismerése. • Csoportosítás. • Mondókák együttmondással. • Szavak utánamondása. • Versek, dalok, mondókák tanulása. • Figyelemfejlesztő játékok. • Képolvasás. *Fejlesztési tevékenységek* Szavak felidézése és ismételt mondása játékos formában. Tárgyak sorából „Mi tűnt el? Mi változott?” Eseményképek feldolgozása, egyszerű összefüggések felismerése. Színek szerinti válogatás. Mondókák, versek kiválasztása tartalom alapján, rákérdezéssel, tartalom elmondása. Egyes szavak, képről alkotott mondatok azonnali és késleltetett utánamondása. Lefordított képek megtalálása, képes lottó, puzzle-k. Tematikus kép szereplői, tevékenységük felidézése emlékezetből, kérdések segítségével.
Fogalmak	Ugyanaz, *még egyszer,* ugyanolyan, *hasonló (részben ugyanolyan),* Miért? kérdés, válasz.

	Étel, ruhanemű, jármű, játékok, bútorok, edények, járművek, funkciójuk.

Témakör	**6. Íráselemek tanítása**	**Javasolt óraszám: 44 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyak válogatása forma alapján.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Alapformákat egyeztetni, biztosan differenciálni, felismerni a környezet tárgyain. • Felismerhető formákat létrehozni segítséggel, különböző eszközökkel. • Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni, a vonalközt figyelembe venni. • Az instrukciókat pontosan követni. • Tudatosan alkalmazni egyenes és görbe vonalakat. • Az íráshoz szükséges körülményeket megszokni. • A hibákat megtalálni, törekedni a hibátlan feladatvégzésre, a hibajavításra.	*Fejlesztési ismeretek* • Formák differenciálása, egyeztetése. • Formák megfigyelése, körüljárása, átrajzolása. • Irányok követése. • Irányított vonal húzása, átírás. • Helyes testtartás, ceruzafogás. • Határok betartása. • Könyv, füzet használata. *Fejlesztési tevékenységek* Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása, felismerése tapintás útján. Egyenes és görbe vonal követése. Szögletes és kerek formák kirakása, átrajzolása homokba bottal, papírra ujjal, ecsettel, ceruzával. Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, füzet lapozása, sorok teleírása, kihagyása, szóköz. Vonal rajzolása le, fel, jobbra, balra. Ábrák, pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon. Egyenes, kör, csigavonal, egyszerű szögletes formák szabályos átírása, másolása áttetsző papírra. A folyamatos munka idejének fokozatos növelése. Ábrák kiegészítése, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbe.
Fogalmak	Egyszerű formák: kerek, *szögletes, széles, keskeny*, rövid, hosszú, egyenes, *görbe,* kör- és *csigavonal.* Összehasonlítás: ugyanolyan, *ugyanúgy, ugyanarra, ugyanoda*. Helymeghatározások. A könyvben való tájékozódás: üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal,… Kösd össze! *Kerüld ki*!	

Összegzett tanulási eredmények a két	A tanuló képes a feladathelyzetet elfogadni, együttműködő, motiválható a beszédszervi gyakorlatok végzése során. Képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani.

évfolyamos ciklus végén	Felismeri környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját. Képes az irányokat (fentről le, balról jobbra) utánzással alkalmazni. Képes segítséggel alkalmazni – megnevezésre – a téri relációkat. Képes felismerni a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni. Képes környezete iránt érdeklődni, alapvető kommunikációs készsége alakul (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése). Részt vesz irányított csoportos tevékenységben. Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani. Képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani. Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket. Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni, gyakorolni a ceruzafogást, tudatosan alkalmazni az író- és rajzeszközök, ceruza megfelelő nyomatékát.

3–4. évfolyam

Az alsó tagozat végéig az írás és az olvasás elemeinek elsajátítása, a betűk megismerése történik, minden esetben a már megismert betűk folyamatos ismétlésével, gyakorlásával.

Az olvasás-írás tantárgy betűismertetése elsősorban a tő/kiinduló-írásos betűtípus megismertetését célozza meg, ezzel párhuzamosan megtörténhet a nagybetűs alak bemutatása, amelyet a tanulók gyakran hamarabb megjegyeznek általánosabb előfordulása miatt.

Az írás tantárgy a sajátos nevelési igény miatt speciális, a láthatósági szempontokat figyelembe vevő, nagyobb vonalközbe történő, fokozatosan csökkenő vonalméretű füzetet igényel, a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó íróeszközzel.

Az erkölcsi nevelés területén a tantárgy fontos szerepet játszik az alapvető viselkedési szabályok betartásának megalapozásával, a türelmes feladatvégzés és a társakra való odafigyelés kialakításával, a tanszerek és eszközök rendezettségére neveléssel és az írásbeli munka minőségének fejlesztésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés fejlesztését az alapvető téri relációkban való eligazodás fejlesztése, a népi mondókák és rövid versek megismerése segíti.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén fontos az iskolai házirend szabályainak megismerése, törekvés a szabályok minél önállóbb betartására.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése a minél jobb teljesítmény elérésére törekvéssel, az önellenőrzés iránti igény kialakításával, feladathelyzetekben a társakkal való együttműködés fejlesztésével, egymás munkájának tiszteletben tartásával, és a türelmes várakozásra neveléssel valósul meg.

A tantárgy a tanulás tanítását a tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, az egyénre szabott feladatok megoldására törekvéssel segíti.

<table>
<tr><td>Témakör</td><td colspan="2">1. Beszédfejlesztés</td><td>Javasolt óraszám: 10 óra</td></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Hangszintézis képességének kialakítása.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">• Törekedni az érthető beszédre, figyelmeztetés után a hibák javítására.
• Kezdőhang alapján szavakat differenciálni.
• Szókincset bővíteni, tudatosabb, árnyaltabb beszéd, az új szavakat szókincsbe építeni.
• Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézni, visszamondani.
• A kimondott és leírt szó kapcsolatát megérteni.
• A csoport előtt önálló „fellépést” vállalni ismert dallal, verssel.</td><td colspan="2">*Fejlesztési ismeretek*
• Beszédtechnika fejlesztése.
• Hang kiemelése.
• Szókincsbővítés.
• Irodalmi élmények.
• Hangok meghallása szó elején, közben, végén.
• Ritmusfejlesztés.

Tevékenység
Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás. Szótagolás, rövid és hosszú szótagok, szavak ritmusos tapsolása.
Versek, mondókák, dalszövegek értelmezéssel.
Személyes élmények felidézése.
Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás.
Hangok önálló ejtése hosszan, röviden. Zöngés hangok ejtésének kitapintása.
Látott-hallott szavak analizálása, magánhangzók kiemelése.
Képes újság nézegetése.</td></tr>
<tr><td>Fogalmak</td><td colspan="3">*Különböző kedélyállapotok. Rokon értelmű szavak.*
Magánhangzó, *mássalhangzó.* Hang, szó, mondat.</td></tr>
</table>

	Megszólítások, köszönések. *Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás*.

Témakör	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Téri fogalmak helyes használata (elől-hátul, közel-távol).	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Emlékeztető segítségével a bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni. • A balról jobbra haladást rögzíteni, és spontán módon alkalmazni soralkotás alkalmával. • A téri relációk kifejezéseit a spontán beszéd során is helyesen használni. • A hibás helymeghatározást javítani. • Eltérő nagyságú bábuval megfelelő számú és irányú lépést tenni (kis segítséggel). • A megadott instrukciók követése, társak türelmes figyelemmel kísérése. • Adekvát, egyszavas válasz adása ki?, mit csinál?, milyen? kérdésekre. • Felismerni önállóan a felső, alsó, szélső és középső sorokat, oszlopokat. • Az alaprajz és a valóság közti összefüggés felismerése.	*Fejlesztési ismeretek* • Lateralitás gyakorlása. • Soralkotások. • Téri relációk gyakorlása. • Helymeghatározás tanteremben, udvaron, eseményképen, rajzon. • Lépegetés társasjáték-táblán. • Játékos feladatok. • Képolvasás. • Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón. • Ismerkedés a tanterem alaprajzával. • Szógyűjtés „milyen a…?” kérdésre. *Fejlesztési tevékenységek* Bal-jobb megállapítása, jelölése. Sorok átrendezése, új tagok beillesztése (gyerekek, játékok). Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”. Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda). Közös társasjáték, lépés bábuval. Tárgyak eldugása, megkeresése. A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságaik elmondása emlékezetből. Adott sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal. Saját és társai tárgyai és a berendezési tárgyak helyének bejelölése.

Fogalmak	Páros testrészek. Alsó, felső, *jobb és bal oldali* szomszédok. *Térkép, irányok. Pontos helymeghatározások.* Sor eleje, vége, közepe, *utolsó előtti.* Téri relációk. Külső és belső tulajdonságok.

Témakör	3. Finommozgások fejlesztése	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések, látási differenciálás fejlesztése. Íráskészség alapozása.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Ügyesítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel. • Az irányokra vonatkozó utasításokat megérteni és követni. • Egyszerű ábrákat másolni a tábláról. Szabad kézzel felismerhető ábra rajzolása. • Feladatvégzés tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal. • Az előnyben részesített oldal tudatos használata, domináns oldal kialakulása.	*Fejlesztési ismeretek* • Ujjgyakorlatok. • Irányok megkülönböztetése síkban. • Vonalvezetési gyakorlatok. Iránymozgás. *Fejlesztési tevékenységek* Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés. Eseménykép figurái a középponthoz, illetve egymáshoz viszonyítva. Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között. „Kockás” papíron kisebb-nagyobb négyzetek, lépcső rajzolása. Színezés, határok betartása. Forma betöltése, kihagyása, színezés sötétre, halványra. Nyomaték tudatos változtatása.

Fogalmak	Tevékenységek (csipegetés, sodrás, csavarás…). Fokozás (még feljebb, legszélén…). Íráselemek, egyszerű alakzatok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások.

Témakör	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mozgó figura követése szemmel.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Próbálkozni megfelelő erővel a jó irányba dobni. • Szimpla csomó kötése, meghúzása. Segítséggel masnikötés próbálgatása.	*Fejlesztési ismeretek* • Célba dobás. • Csomókötés. • Építés. • Soralkotások. • Kép összeillesztése.

• Minta után stabil építményt készíteni különböző építőelemekből. • Helymeghatározás alapján a megfelelő elemet kiválasztani. • Két elemet önállóan összeilleszteni, az esetleges hibákat észlelni, javítani.	*Fejlesztési tevékenységek* Táblai ábrák célzása babzsákkal, papírrepülővel. Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése. Építés önállóan és minta után. Építőelemek pontos illesztése. Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban. Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.
Fogalmak	Cél, irány, közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás, vastag, vékony zsinór, laza, szoros csomó; fal, kerítés, oszlop, torony, vízszintes, függőleges elhelyezés, sorok, oszlopok, szomszédok, következő; kép széle, kerete, fejjel lefelé.

Témakör	**5. Íráselemek tanítása**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Az álló, fekvő és ferde vonalak differenciálása és megfelelő alkalmazása. • Felismerhetően egyszerű formák rajzolása (a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét). • Betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. • A helyes irányt követni, írás során a szó- és sorközöket betartani. • A vonalrendszert megbízhatóan ismerni, íráselemek helyét biztosan ismerni.	*Fejlesztési ismeretek* • Álló, fekvő egyenes. • Kör-, kapu- és csészevonal. • Hurok- és horogvonalak. • Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe. *Fejlesztési tevékenységek* Ritmikus sor 3-4 elemből (l l – l l – l l). Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Nyitott és zárt forma differenciálása. Hurok- és horogvonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása. Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.
Fogalmak	Egyenesekből kirakható jelek (+, –, relációs jel). Kezdőpont, egyező irány, ellenkező irány. Vonalrendszerbe írás fogalmai. Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.

Témakör	6. Betűtanítás	Javasolt óraszám: 46 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Rövid – hosszú biztos elkülönítése.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert szavakban. • Együttműködve törekedni a minél tisztább kiejtésre. • Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. • Különböző szempontok (tartalom, kezdőhang) szerint szavakat differenciálni. • Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. • A tanult betűt felismerni és egyeztetni a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban. • Kérdésre megadott szóval mondatot alkotni. • Ismert szót képpel, képet szóval egyeztetni. • Saját nevét felismerni, ismerős hangot és betűt keresni benne.	*Fejlesztési ismeretek* • Hangkihallási gyakorlatok. • Magánhangzók felismerése ajakállásról. • Kezdőhang leválasztása. • Ismerkedés az új betűkkel. • Betű felismerése szövegben. • Hang-betű egyeztetés. • Szógyűjtés. • Szó-kép egyeztetés. • A mondat (analóg mondatalkotás). *Tevékenység* Játékos hallásfigyelem-fejlesztő gyakorlatok. Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden. Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása. Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása nevekben, ismert szavakban. Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel. Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon. Szavak szótagolása, tapsolása. Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján. Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.

Fogalmak	*Személyek, tárgyak meghatározása:* „Ki? Mi?” kérdések. Embert jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre). A „mondat” egyszerű meghatározása. Kezdőbetű, írásjel. Újságcímek, utcai feliratok.

Témakör	7. Olvasás	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Rész-egész észlelése.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• A tanult betűt felismerni hallott és látott szóban. • A betűk kirakása, másolása megfelelő sorrendben. • Aktív részvétel a közös munkában. • Egyeztetni szókártyákat tárgyakkal, tárgyképekkel. • 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra) kirakni önállóan. • A betűk sorrendjét betartani, a hibákat megtalálni, helyét jelezni, segítséggel javítani. • Önállóan olvasott rövid mondat tartalmát megérteni, visszaadni. • Versmondás értelmesen, hangsúlyozva.	*Fejlesztési ismeretek* • Betűfelismerés. • Két betű összeolvasása. • Szógyűjtés kezdő szótaggal. • Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján. • Szó kirakása. • Szó analizálása. • Tőmondatok olvasása. • Versek, mondókák tanulása. *Tevékenység* Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon. Szavak felismerése magánhangzóik alapján. Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődőek kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése. Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján. Megadott betűkből szó kirakása. Letakart szó kitalálása 1, 2, 3 felfedett betű alapján. Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása. Két szavas mondatok olvasása. Alanyok illetve állítmányok cseréje. Leírt versekben szavak keresése, jelölése. Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.
Fogalmak	Betű, szótag, szó, mondat. Ellentétes szópárok. Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. Hasonlóság, különbség konkrét példákon. Kérdőszavak, válaszok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.

Témakör	8. Írás	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő betűk és hangok biztos összekapcsolása.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre kerüljön.	*Fejlesztési ismeretek* • Betűforma vázolása. • Írás sorközbe távolságtartással. • Két betűs szavak átírása, másolása.

• A sorokat, sorközöket és a haladási irányt betartani. • 2 betűs szót önállóan, annál hosszabb szót segítséggel írni, másolni. • A betűket és hangokat biztosan felismerni és egyeztetni. • Szavakat kiegészíteni igekötővel. • Pontos, figyelmes másolás, az esetleges hibákat segítséggel javítani. • Önálló munkavégzés (5-6 szó leírása), utána közös ellenőrzés, javítás.	• Írás diktálás után. • Betűk írása sorközbe. • Kétbetűs szavak írása. • Betűk, szótagok, szavak másolása és írása diktálásra. *Fejlesztési tevékenységek* Betűalakítás padon, táblán, írólapon. Betű átírása és írása egyesével. Másolás előírásról, tábláról. Betűk írása egyenként, szóközzel. Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása. Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés. Kétbetűs szavak gyűjtése, írása. Szó kiegészítése igekötővel. Igekötő alkalmazása, szó jelentésváltozásának megfigyelése. Kétbetűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él).
Fogalmak	Írólap tartása, betű helye, mérete, sor, vastag vonal, margó, kezdőhang – első betű. Hosszú, rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak. Hasonló, különböző, ellentétes értelmű szavak.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes soralkotás alkalmával spontán módon alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. Képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. Kialakul az előnyben részesített oldal tudatos használata. Képes szabad kézzel felismerhető ábrát rajzolni. Feladathelyzetben együttműködő, motiválható, képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Képes spontán beszédben helyesen használni a téri relációk kifejezéseit. Képes az alaprajz és a valóság közti összefüggést felismerni. Képes az íráselemek helyének figyelembevételével önállóan sort alkotni a vonalrendszerben. Képes betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. Képes a feladatokat tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal végezni. Képes egyszerű szöveget (betűket), ábrákat másolni a tábláról. Képes szóképeket differenciálni néhány tanult betű alapján. Képes szógyűjtésre tartalom, illetve alaki kritériumok alapján. Képes a helyes irányt követni írás során, a szó- és sorközök betartásával. Képes kétbetűs szavakat gyűjteni, értelmezni, leírni.

5–6. évfolyam

A tantárgy jelentős szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a feladattudat és a feladattartás fejlesztésében, a helyes viselkedési szabályok megerősítésében és megtartásában, a tanuló saját és mások munkájának megóvására vonatkozó törekvésének kialakulásában, megbecsülésére nevelésében, valamint türelemre és kitartásra ösztönzésében.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés fejlesztését a magyar és az idegen nyelv közötti különbség felismerése, a téri orientációs ismeretek bővítése, a magyar népi mondókák és közmondások megismerése segíti.

A családi életre nevelést segíti a saját név felismerése, a családtagok nevének ismerete, vezetéknév és utónév azonosságainak és különbségének és ezek okainak tisztázása, valamint egyszerű köszöntő szöveg írásával felkészülés az aktuális családi ünnepekre.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést megalapozza a tanuló hivatalos személyi adatainak és azok alkalmazásának megismerése, az aláírás jelentőségének megtanítása.

<table>
<tr><th>Témakör</th><th colspan="2">1. Beszédfejlesztés</th><th>Javasolt óraszám: 15 óra</th></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Vizuális és verbális emlékezet fejlesztése.
Gondolatok, szavak kifejezése verbális vagy nonverbális jelekkel.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">• Folyamatos, nyugodt, érthető beszéd, hibák spontán javítása.
• Egyénileg és csoportosan fellépni az iskolai ünnepélyeken.
• Beszámoló átélt eseményekről.
• Legfontosabb adatait ismerni.
• A kérdezés és felelés formai- és tartalmi követelményeit betartani.</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek
• Helyes artikuláció gyakorlása, hanglejtés, hangerő, stílus.
• Mondatalkotás megadott szóval, mondatalkotás képről.
• Szókincsbővítés.
• Személyi adatok gyakorlása.
• Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel.
• Mondat befejezése, kiegészítése.

Fejlesztési tevékenységek
Logopédiai gyakorlatok.
Légzőgyakorlatok. Szappanbuborék fújása.
Tematikus szógyűjtés, mondatalkotás adott szavakból.</td></tr>
</table>

• Mondanivalót minél pontosabban kifejteni.	Eseményképhez történet kitalálása, majd elmondása közösen. Teljes nevének, lakcímének másolása. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat többféle befejezése. Versek, mondókák hangsúlyozása.
Fogalmak	Különböző kedélyállapotok. Napló. Személyi adatok. Régen, most, majd (igeidők). Kérdő névmások. Kérdezés és felelés, társalgás.

Témakör	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Javasolt óraszám: 15 óra**
Előzetes tudás	Alak – háttér elkülönítése.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• A tanuló ügyességének megfelelő játékokat tudatosan (nem próba-szerencse alapon) kirakni. • Az árnyaltabb helymeghatározásokat megérteni és alkalmazni. • Téri relációkat megfogalmazni többféleképpen. • Helymeghatározásokat elvégezni különböző pontokhoz viszonyítva. • Szabályokat megérteni, keresztrejtvényt önállóan kitölteni. • Függőlegesen írt feliratot felismerni, összeolvasni.	*Fejlesztési ismeretek* • Téri helyzetek transzformálása síkra. • Puzzle kirakása. • Távolság becslése, ellenőrzése. • Játékos feladatok. • Helymeghatározások. • Tájékozódás 4×4-es táblázatban. *Tevékenység* Tájékozódás az iskola alaprajzán. Útvonal együttes bejárása, berajzolása. Elem helyének megkeresése, forgatás, illesztés. Tárgyak elhelyezése közelebb, távolabb. Tűz-víz játék. Tárgy elrejtése, megtalálása. Egyszerű ábrák rajzolása a megfelelő helyre. Térbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása.
Fogalmak	Le-fel, jobbra-balra (közlekedés). Csere, helycsere. Közel, távolabb, innen, túl… Oszlopok, sorok számozása, sorok, széle, közepe, önálló munka, önálló ellenőrzés, türelem, kitartás, vízszintes és függőleges feliratok, keresztrejtvény.

Témakör	**3. Betűtanítás**	**Javasolt óraszám: 88 óra**

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Betűismertetések, szóképzés (szűkítés, bővítés) műveleteinek végzése.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Az új betűt felismerni, írni, és összeolvasni a korábban tanultakkal. • Szavakat analizálni, betűket kapcsolni, összeolvasni. • Munkákat ellenőrizni, hibákat megtalálni, és megfelelően javítani segítséggel. • Szavak jelentésmódosulásait észlelni, és a változást megfogalmazni. • Tulajdonnevek és köznevek közti különbséget megérteni. • Írásjeleket tudatosan használni írás és olvasás során. • Érdeklődni a környezet iránt, önállóan tájékozódni; „felfedezések” a térképen. • Fejtörőket, rejtvényeket megoldani.	*Fejlesztési ismeretek* • Új betű ismertetése. • Szótagok, szavak kirakása. • Hiányzó betűk, szótagok pótlása. • Két szótagú szavak írása. • Nevek, mondatkezdő betűk jelölése. • Mondatvégi írásjel. • Játék a betűkkel. *Tevékenység* Betű kiemelése, hangoztatása, írása, olvasása, kapcsolása. Azonos szótaggal kezdődő szavak gyűjtése, értelmezése. Szavak kirakása közösen, minta után, diktálásra, önállóan. Hiányzó betűk, szótagok felfedezése, pótlása. Szavak másolása, diktálás után írása, hibák észrevétele, javítása. Szavak kiegészítése raggal, jellel (szavak értelmének megváltoztatása). Újságban, könyvben nagybetűk keresése. Írásjelek megfigyelése. Kérdő mondatok alkotása. Felkiáltójel, kettőspont alkalmazása, írása. Nagybetűk keresése újságban, könyvben. Városok nevének gyűjtése a térképről. Anagramma kirakása (retek, teker, keret stb.), valamennyi változat leírása emlékezetből. Keresztrejtvény, találós kérdés stb.

Fogalmak	Szavak tartalma, alakja. Azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak. Szavak igekötővel, kezdő szótag, végződés. Szabály (mit írnánk nagybetűvel?). Tulajdonnevek írásának szabályai. Mondat meghatározása, fajtái. Különböző érzelmek. „Miért?” (Szomorú, sír, vidám, nevet stb.). Törd a fejed! Ki tud többet? –vetélkedő.

Témakör	**4. Olvasás**	**Javasolt óraszám: 50 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az írásjelek figyelembevételével olvasás. Kijelentés, kérés, kérdés megkülönböztetése.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• 3-4 betűs szót kirakni és leírni hallás után. • Tőmondatokat (szükség esetén segítséggel) olvasni. • Szövegeket megtanulni, felmondani. • Rövid mondatot önállóan olvasni, értelmezni. • Pont, kérdőjel, felkiáltójel értelmezése. • Képsorról összefüggő mondatokat alkotni. Önálló munkavégzés, reális önértékelés. • Ok-okozati viszonyokat, összefüggéseket felismerni. • A település, lakóhely ismert épületeinek feliratait elolvasni.	*Fejlesztési ismeretek* • Hangok és betűk egyeztetése. • Szavak olvasása, szókép és tárgyak egyeztetése. • Versek, mondókák, szövegek tanulása. • Rövid mondatok olvasása, értelmezése. Kijelentő, óhajtó, kérdő mondat. • Eseményképek sorba rendezése, magyarázása. • Összetett mondatok befejezése „pedig”, „de”, „mert” kötőszavak után. • Feliratok olvasása az utcán. *Fejlesztési tevékenységek* Hangok alapján betűk kirakása. Szavak, tárgyak és képek egyeztetése. Kétszavas mondatok olvasása, alkotása, értelmezése mondatvégi írásjel figyelembe vételével. Hallás után tanult vers írott formájában betűk, szavak keresése. Kérdések feltevése egymásnak az olvasmánnyal kapcsolatban. Cselekvések megnevezése, időrendjük megállapítása. Egyeztetések a tanterem tárgyaival, tárgy- és szóképekkel. Hibás állítások javítása, félmondatok értelmes összeillesztése. Ismert utcanevek, üzletek, középületek nevének olvasása.
Fogalmak	Kösd össze! Karikázd be! Utasítások. Hang – betű. Szó, mondat, pont, nagybetű. Múlt, jelen és jövő idejű cselekvések. Előbb, később, ok, előzmény, következmény. Hely, helyszín (Válaszok hol? kérdésre, helymeghatározások – szóvégződések (helyragok).

Témakör	5. Írás	Javasolt óraszám: 70 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kis- és nagybetűk differenciálása. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott betű).	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• A betűk írása során a tanuló figyelmét, önállóságát, feladattudatát, kitartását és	*Fejlesztési ismeretek* • Betűk írása sorközbe, vonalrendszerbe. • Szavak másolása.

koncentrációkészségét fejleszteni. • Rendezett füzet, javuló betűformák önálló feladatvégzéskor. • Türelmes, kitartó feladatmegoldás. • Rövid szövegből egy-egy mondat kiemelése, értelmezése. • Olvasmány tartalmának elmondása kérdések segítségével.	• Írás, diktálás után. • Rövid mondatok másolása. • Puzzle kirakása. • Kezdőbetűk jelölése. • Rövid olvasmány olvasása, értelmezése. *Fejlesztési tevékenységek* Betűformák gyakorlása. Meghatározott szó keresése könyvből. Másolás, ellenőrzés, javítás. Mondat diktálása szavanként, visszaolvasása mondatként. Másolás tábláról, megjelölt mondat másolása könyvből. Hiányos mondat kiegészítése szóban. Elemek egyenkénti megfigyelése, beillesztése önállóan. Mondat hangsúlyozása és megfelelő írásjel alkalmazása. Több mondatos olvasmány váltott olvasása.
Fogalmak	Névelő. Mondat fajtái: . ? ! alkalmazásai. Mondat szabályai szóban, írásban. Mondat eleje, vége. Tartalom, szereplők. Betűk, szavak, sorok távolsága. Szabályos, szabálytalan formák. Se több, se kevesebb!

Témakör	**6. Értő olvasás**	**Javasolt óraszám: 50 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szavak, szövegek képhez rendelése.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Események összefüggéseit megérteni és elmondani saját szavaival. • Feliratokat értelmezni kis segítséggel. • Az árufajták értékét összehasonlítani segítséggel. • Ételreceptből alapanyagokat, mennyiségeket kiemelni rákérdezésre.	*Fejlesztési ismeretek* • Rövid történet olvasása, értelmezése. • Utcai feliratok, eligazító táblák. • Információk, hirdetések. • Ételreceptek. *Fejlesztési tevékenységek* Történet olvasása, értelmezése mondatonként és egészében. Séta közben feliratok, plakátok, hirdetések olvasása. Árukatalógus nézegetése, olvasgatása, termékek csoportosítása. Árak összehasonlítása. Zacskós leves készítése a leírt útmutató alapján, a leírtak betartása.

Fogalmak	Termékek, események, időpontok, olcsó, drága, hozzávaló, főzési idő, forrás, keverés, lassú tűzön.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló személyi adatait biztosan ismeri. Képes a helyzetnek megfelelő bővített mondatokat, kérdéseket, válaszokat alkotni. Képes saját helyzetéhez képest relációkat megfogalmazni. Képes felismerni, kimondani a tanult betűket, szótagokat alkotni és leírni azokat diktálás után is. Képes szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására, másolására, hiányzó betűk pótlására. Képes önállóan szavakat, rövid mondatokat kiolvasni. Képes rövid mondatokat alkotni és leírni azokat a mondatalkotás szabályainak betartásával. Képes automatikusan alkalmazni az írás irányát és helyét a vonalközben. Képes felismerni a tanult betűket, rövid szavakat önállóan leírni. Képes egyszerű szöveget elolvasni, értelmezni. Képes utcai tájékoztató táblákat értelmezni.

7–8. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az ismeretelsajátításhoz és a koncentrált figyelem fenntartásához szükséges viselkedés automatizmussá válásának segítésével, a feladattudat, feladattartás és a feladatok helyes megoldása iránti igény megerősítésével, a pontos, precíz munkavégzésre, a tanszerek és taneszközök megóvására való törekvésre neveléssel.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés a magyar irodalmi művek és történelmi események megismerésével, a nemzeti ünnepek jelképeinek, jelszavainak, hőseinek tiszteletével valósul meg.

A tantárgynak fontos szerepe van az állampolgárságra és demokráciára nevelésben. A diákönkormányzat tevékenysége és szabályainak megismerése, a tanulói jogok és kötelességek elfogadása szorosan kapcsolódik a fejlesztési területhez.

A tantárgy a helyes önismeretet és énképet a társas kapcsolati kultúra erősítésével, önellenőrzéssel és hibajavítással fejleszti. A tevékenységek során a társakkal szembeni türelem, megértés erősödik.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az írásos anyagokban történő egyre biztosabb eligazodásnak, a kommunikációs technológiák és tartalmak közötti helyes választás segítésében, és a valóságos és fiktív tartalmak megkülönböztetési képességének fejlesztésében.

A tanulás tanítását támogatja az egyéni tanulási módok hatékonyságának megismerése, az olvasási technikák különböző fokú és tartalmú elsajátítása, és az értő olvasás gyakorlásának fejlesztése.

<table>
<tr><th>Témakör</th><th colspan="2">1. Betűtanítás</th><th>Javasolt óraszám: 30 óra</th></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Kisbetűk és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának biztos felismerése. Teljes ábécé megismerése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">• Több nevet önállóan ábécésorrendbe tenni.
• Egyszerű szavak analizálása, betű hiányának érzékelése, pótlása.
• Hibakeresés rosszul kirakott szóban.
• Szavakat írni önállóan, szókezdő kettős betűvel is.
• Gyakrabban használt tulajdonneveket írni.
• Tájékozódni térképen, nagyobb, nevezetesebb helyeket megkeresni kevés segítséggel.
• 1-2 próbajáték után részvétel szójátékos versenyben a szabályok megértésével, betartásával.</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek
• Új betű ismertetése, kapcsolása.
• Hiányzó betűk pótlása.
• Szavak kirakása, másolása.
• Nagybetűk ismertetése, egyeztetése kicsikkel.
• Írás számítógépen, billentyűzet.
• Tulajdonnevek írása, olvasása.
• Játék a betűkkel.

Fejlesztési tevékenységek
Betű leválasztása, hangoztatása, írásának gyakorlása, összeolvasás.
Hiányzó kettős betűk pótlása szó elején, közepén, végén.
Tematikus szógyűjtés az új betűkkel.
Nagybetűk írása vonalközbe.
Másolás, szavak írása tetszés szerint. Betűk keresése, szavak írása billentyűzeten.
Város-, személy-, utca- és intézménynevek másolása térképről, telefonkönyvből.
Szólánc leírása közösen, „szópóker”, közös fejtörő játék.
Keresztrejtvény, mit visz a kishajó?</td></tr>
<tr><td>Fogalmak</td><td colspan="3">Betűk helye a teljes ábécében. Különböző betűtípusok, írásmódok. Tulajdonnevek, köznevek, földrajzi nevek. Gyűjtőfogalmak, alárendelt fogalmak. Rejtvények, találós kérdések.</td></tr>
</table>

Témakör	**2. Olvasás**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű szöveg olvasása (feliratok, reklám, prospektus), értelmezése.	
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Olvasott szöveg megértése, kérdések megfogalmazása rövid szöveg alapján.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Egyszerű szöveget gördülékenyen olvasni. • Hosszabb szavakat pontosan kiolvasni. • Verseket, dalokat pontosan, értelmesen, hangsúlyozottan előadni. • Kérdéseket önállóan megfogalmazni. • Az olvasott információt megérteni, tudatosan alkalmazni a felhasználás során. • Aktivitás közös feladatmegoldásban.	*Fejlesztési ismeretek* • Olvasmány olvasása tankönyvből. • Nehéz szavak elolvasása. • Néma olvasás. • Versek, énekek tanulása. • Mondatok olvasása, értelmezése. • Tájékoztató szöveg olvasása. • Eligazodás a gyermeklexikonban. *Fejlesztési tevékenység* Olvasmány folyamatos végigolvasása. Hosszú, összetett, mássalhangzó-torlódásos és ismeretlen szavak olvasása, elemzése. Némán elolvasott kérdésre hangos válasz. Válasz alapján következtetés a kérdésre. Felsorolásból meghatározott elemek hangos olvasása. Versek, énekek olvasása, megtanulása írott szövegből. Hiányos mondatok olvasása, befejezése kép alapján. Élelmiszerek csomagolásán olvasható szöveg elolvasása, értelmezése. Gyermeklexikon (Ablak-zsiráf) címszavainak olvasása, megbeszélése.
Fogalmak	Írásjelek, hangsúlyozás, kiejtés, szótagolás, elemzés, összetett szó elemei. Kérdőszavak a hiányzó mondatrészekre. Vers, *rím*, ritmus. Miből készült? Mire való? (ismert tárgy címszó-szerű leírása). Friss, romlandó, *szavatossági idő*.

Témakör	**3. Írás**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
Előzetes tudás	Rendezett külalakra törekvés, írásos közlés iránti igény.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni, olvasható, rendezett íráskép kialakítása.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek tevékenységek**
• Törekedni a betűformák és a füzet külalakjának javítására. • A kihangsúlyozott hosszú mássalhangzós szavakat helyesen leírni. • Egyben lediktált rövid mondatot önállóan leírni. • Üdvözlőlapot megírni kiválasztott minta alapján, önállóan. • A kettős betűket biztosan alkalmazni. • Kis- és nagybetűket egyeztetni. • Eligazodni a naptárban és a megfelelő neveket helyesen leírni. • Plakát tervezése, a fontos információk felismerése és kiemelése (nagybetűkkel). • Az olvasott információkat önállóan értelmezni, alkalmazni. • A tulajdonneveket spontán felismerni, tollbamondás során is nagybetűvel írni.	*Fejlesztési ismeretek* • Betűírás füzetbe, vonalközbe. • Hosszú mássalhangzók. • Kettős betűk gyakorlása. • Üdvözlőlap írása. • Zs és sz differenciálása. • Nagybetűk írása sorközbe. • Nevek másolása naptárból. • Szó kiemelése nagybetűvel. • Nagybetűs feliratok megfigyelése utcán. • Tulajdonnevek felismerése, nagybetűs írás. *Fejlesztési tevékenységek* Új betűk írása szóköz betartásával. Elhelyezésük segédvonal nélküli vonalközbe. Kettőzött mássalhangzós szavak gyűjtése, írása. Meghatározott kettős betűt tartalmazó szavak keresése, másolása hosszabb szövegből. Üdvözlőlapok nézegetése, saját üdvözlőlap tervezése. Diktált szavak írása „zs” és „sz” oszlopba. Kicsihez megfelelő nagybetű párosítása. Kinek van névnapja… ? (dátumok alapján név keresése, másolása). Plakát készítése, egyes szavak csupa nagybetűs írása. Nagybetűs információs táblák készítése (KIJÁRAT, ZÁRVA, 8. CSOPORT, stb.). Diktált szavak között, illetve szövegben tulajdonnév önálló felismerése, írása.

Fogalmak	Betűméret-, típus. Kettőzött mássalhangzó, helyesírás, elválasztás. Üdvözlőlap különböző alkalmakra. Mondat, cím, kezdőbetű. Lényeges-lényegtelen esemény, időpont, színhely. Utcai feliratok, információk. Idegen eredetű szavak.

Témakör	**4. Értő olvasás**	**Javasolt óraszám: 44 óra**
Előzetes tudás	Szöveghű olvasás hangos és néma olvasással.	

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasottak globális felfogása.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Képaláírások önálló olvasása, értelmezése. • A pontosság jelentőségét megérteni az olvasás és írás során. • Meghatározott témában saját gondolatot megfogalmazni, leírni. • Részt venni dramatizált mese egybefüggő eljátszásában. • Rövid híreket elmondani néhány szóban. • Híreket és személyes élményeket összekapcsolni hasonló helyszínnel, eseményekkel, illetve körülmények felidézésével. • Közkeletű idegen szavakat felismerni és helyesen kiejteni. • Igéket (cselekvést jelentő szavakat) kiválasztani szövegből.	*Fejlesztési ismeretek* • Rövid hírek, események olvasása újságból. • Hiányzó betűk pótlása szavakban. • Feladatok írásban. • Meseolvasás. • Újságolvasás. • Tv-híradó megnézése, a látottakról beszámoló. • Közkeletű idegen szavak elolvasása, értelmezése. • Igék keresése szövegben, igeidők értelmezése. *Fejlesztési tevékenységek* Olvasottak megbeszélése. Hiányos szavakba különböző betűk beillesztése. Szavak értelmének megváltoztatása egy-egy betű cseréjével. Írásbeli utasítások néma teljesítése. Mese közös olvasása, dramatizálása. Rövid híradások, értelmezésük. Szerepjáték: hírolvasó, TV-bemondó. A hírek végighallgatása csendben. Felidézésük ellenőrzése, videóval. Idegen szavak keresése, magyarázata (Pepsi Cola, HBO, Corvin stb.). Igék átírása, átfogalmazása múlt, jelen és jövő időbe.
Fogalmak	Ok, okozat, előzmény, következmény, eredmény. Az ország tájai. Magyar, külföldi, anyanyelv, idegen nyelv. Külföldi, belföldi hírek, közlemények.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes felismerni és megfelelően használni a különböző betűalakokat, írásmódokat. Képes betartani a helyesírás elemi szabályait, helyesen használni az írásjeleket, és rendezett külalakra törekedni. Képes a betűk megismerésével összeolvasni, illetve szóképfelismerés segítségével rövid szöveget önállóan elolvasni, értelmezni. Képes a mindennapi életben adódó olvasási feladatok megoldására, önállóan megírni – értékelhető tartalommal – néhány mondatos levelet. Képes önálló, adekvát választ adni írásban, az írásban feltett kérdésekre. Képes a környezeti elvárásoknak megfelelő alapvető írásos kommunikációs készséggel feladatot megoldani.

	Olvasási gyakorlata spontán módon a szabadidős-tevékenységek sorába illeszkedik, képes olvasás-írás készségét információszerzésre, szórakozásra alkalmazni. Képes közkeletű rövidítéseket, közismert idegen helyesírású szavakat olvasni, írni.

SZÁMOLÁS – MÉRÉS
(Matematika)

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulóknál olyan elemi ismereteket, amelyek eljuttatják őket az érzékeléstől, észleléstől a tárgyfogalmak kialakulásához; megalapozni és kialakítani a tárgyakkal végzett cselekvésekkel a tanulók gondolkodási funkcióit, elemi számfogalmát.

A pedagógusnak fejlesztenie kell a számolás és mérés elsajátításához szükséges alapkészségeket, az érzékelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodási készséget és a problémamegoldó képességet, hogy a tanulók alapvető logikai összefüggések felismerése révén az ismereteket gyakorlatban tudják alkalmazni. Feladata felkelteni, fenntartani a környezet iránti érdeklődést, a környezet megismerése során tudatos tevékenységeket végeztetni, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket kialakítani, az alapvető térbeni és időbeni tájékozódást fejleszteni, elérni egyszerű utasítások megértését, követését.

Fontos feladat a mennyiség- és számfogalmat kialakítani, hogy a tanuló képes legyen mennyiségeket, számjegyeket felismerni, összehasonlítani, megváltoztatni, alapműveleteket végezni fejben és írásban; szöveges feladatokat értelmezni, a logikai összefüggéseket felismerni, a megoldáshoz szükséges lépéseket felállítani; méréseket végezni, különböző mértékegységek fajtáit, léptéküket, gyakorlati alkalmazásukat megismerni; a pénzzel kapcsolatos elemi ismereteket megszerezni, pénzérméket, bankjegyeket felismerni, értéküket, nagyságrendbeli különbségieket felismerni, a mindennapi életben történő alkalmazásokat segítséggel gyakorolni; továbbá a banki pénzügyi műveletek alapjait megismerni (bankkártya, folyószámla, hitelszámla).

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, az egyszerű szabályok megértésére és betartására, és a csoportosan végzett tevékenység szabályainak, feltételeinek

betartására neveléssel, a képességekhez igazodó feladatok végzésében és befejezésében a minél nagyobb kitartás kialakításával, valamint az alkalmazkodóképesség és feladattudat kialakításával, a türelem és pontosság megalapozásával.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében az együttműködéssel történő feladatvégzés megalapozása zajlik, a csoportba való beilleszkedés és az iskolai viszonyrendszerben való eligazodás segítésével.

A tanulás tanítását a tantárgy az által nyújtott információk megismerése iránti igény és az ismeretek befogadása iránti érdeklődés felkeltése támogatja.

<table>
<tr><th>Témakör</th><th colspan="2">1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól</th><th>Javasolt óraszám: 40 óra</th></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Azonosságok (egyezőségek), különbségek érzékelése, differenciálás.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Fejlesztési feladatok</td><td>Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="3">Differenciálás 3 méret között segítséggel.
Kerek és szögletes tárgyak szétválogatása irányítással.
Három szín megkülönböztetése.</td><td>Fejlesztési ismeretek
Tárgyak kiterjedése.
Kicsi, kisebb, nagy, nagyobb, ugyanakkora.
Formai tulajdonságok.
Kerek, szögletes.
Érzékelési gyakorlatok.
Piros-kék-sárga-zöld-fehér-fekete, puha-kemény, meleg-hideg.

Fejlesztési tevékenységek
Tárgyak méretének megtapasztalása.
Azonos jellegű tárgyakból sor kirakása: kicsi-nagyobb-legnagyobb;
nagy-kisebb-legkisebb; sor kirakása önállóan, kifejezések hangoztatása.
Ugyanakkora keresése, összehasonlítása.</td></tr>
</table>

	Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban. Vegyes halmazból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása. Színek megnevezése egyenként, hasonló színű tárgyak keresése. Gyors és lassú járás, mozdulatok utánzása. Kemény-puha, meleg-hideg tárgyak kitapintása, azonosítása.
Fogalmak	Tárgyak tulajdonságait jelölő fogalmak. Felszólítás cselekvésekre: gurítsd! Dobd! Kérem! Tessék!

Témakör	**2. Tájékozódás**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel.	
Fejlesztési feladatok		**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani a társakra is figyelve. A sorbaállási, helycserés és helyváltoztatásos feladatokat megérteni és elvégezni. Felhívásra folyamatokat észrevenni. Türelmesen várakozni majdani eseményekre, várt eredményekre. A „várj! majd!, most!” vezényszavak megértése és alkalmazkodás azokhoz. Egyszerű, konkrét kérdésekre válaszolni az igeidők helyes használatával.		*Fejlesztési ismeretek* • Térorientációs gyakorlatok: ide, oda, elé, mellett, előtt, mögött, rá, alá irányok. • Időbeli tájékozódás. *Fejlesztési tevékenységek* Cselekvések végzése változatos formában az adott térirány gyakorlására. Jövő-jelen-múlt érzékeltetése cselekvésekkel. Éjszakai-nappali tevékenységek valóságban és képekkel illusztrálva. Reggeli, ebéd, vacsora (napirend). Lassan, gyorsan gyakorlása cselekvésekkel. Igeidők gyakorlása a napi feladatok elvégzésével és az iskolai napirenddel kapcsolatban.
Fogalmak	Téri és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések, határozószók, irányok (erre, arra, ide, oda, előre, hátra, oldalra, felfelé, lefelé, sorban, mellett, előtt, mögött, alatt, alá, lassan, gyorsan, egyszerre, most, majd utána, előtte). Várj! Most! Majd! Kész!	

Témakör	3. Mennyiségek – Műveletek	Javasolt óraszám: 64 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Relációk felismerése, értelmezése, a relációs jelek jelek ismerete és alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok		**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Önálló, célirányos tevékenység egyszerű feladatvégzés során. A „többet, kevesebbet” önállóan, az „ugyanannyit” segítséggel felismerni, jelezni.		*Fejlesztési ismeretek* • Cselekvések mennyiségekkel. • Halmazok létrehozása, megváltoztatása. • Mennyiségek összehasonlítása. *Fejlesztési tevékenységek* Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (fajta, szín, méret stb.), nagyon különböző elemszámú halmazok összehasonlítása: sok- kevés. Ismerkedés a relációs jellel. Sok-kevés-semmi halmazok létrehozása segítséggel, majd önállóan. A „nagyon sok”, a „legtöbb” halmaz létrehozása. Ugyanannyi megállapítása, hangoztatása.
Fogalmak	Sok, kevés, semmi. Tegyél bele! Vegyél ki! Öntsd ki mindet! *Még, több. Elég*! Válaszd ki! *Üres, teli.* Nagyon sok. *Legtöbb,* sok, kevés, több, kevesebb, elfogyott, ugyanannyi.	

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes az irányított, közös megismerő tevékenység során társaival együttműködni. Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciál. Képes felismerni az alapvető tér- és időbeli relációkat, és azokat növekvő önállósággal alkalmazza. A foglalkozás során érdeklődő, a csoportos tevékenységben aktívan részt vesz. Képes együttműködésre. Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Képes felismerni a tárgyak alapvető mennyiségi tulajdonságait, a mennyiségi relációkat, és azokat (segítséggel) helyesen alkalmazni. Képes (segítséggel) használni a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket.

3–4. évfolyam

A tantárgy egyik legfontosabb szerepe és feladata az erkölcsi nevelésben a szabálykövetési képesség megerősítése, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra nevelés.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a fokozódó együttműködéssel történő feladatvégzés kialakításával történik.

A tanulás tanításában a tanulás iránti érdeklődés felkeltése, a feladatok elvégzésében a kitartásra és a nehézségek leküzdésére irányuló törekvések erősödnek.

<table>
<tr><td>Témakör</td><td>1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól</td><td>Javasolt óraszám: 30 óra</td></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="2">Mértani testek megismerése, megnevezése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td>Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">A méret alapján történő differenciálás eredményét önállóan megfogalmazni.
Az ellentét-párokat felismerni.
A felismerések helyes alkalmazása a beszéd során.
Hasonlóságok, azonosságok, különbözőségek felismerése.
Három megadott jellemző alapján a megfelelő elemet megkeresni.
Tárgyakat jellemezni minél több adattal.
A tanult kifejezéseket, fogalmakat a tanuló szókincsébe építeni.</td><td>Fejlesztési ismeretek
• Kicsi, nagy, ugyanakkora, rövid-hosszú, egyenlő hosszú.
• Vékony, vastag, egyenlő vastagságú.
• Kerek, szögletes.
• Kocka, gömb.
• Keskeny, széles, egyenlő szélességű.

Fejlesztési tevékenységek
Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása, egyeztetése egyre kisebb különbségekkel.
Megfigyelések, összehasonlítások, egyenlővé tétel kiegészítéssel, lerövidítéssel.
Becslés, ellenőrzés a környezet tárgyain.
Válogatás tárgyak között, különböző formák</td></tr>
</table>

	összehasonlítása, tapintás, gurítás, egyeztetés tárgyképpel. Elemek válogatása különböző szempontok szerint. Formaegyeztetés, különbségek, egyezések megfogalmazása. Minta után egyszerű alakzatok kirakása, előrajzolt sablonokba a megfelelő elem illesztése. Tevékenységek logikai játékkal.
Fogalmak	Tárgyak kiterjedésére, formai tulajdonságaira utaló kifejezések. *Viszonylagosság,* ellentét, ellentétes fogalmak. Hasonló és egyforma közti különbség, *mérés, méret.*

Témakör	**2. Tájékozódás**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hónapok nevének, évszakokhoz tartozásuknak, sorrendiségüknek biztos ismerete.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Térbeli viszonyokat felismerni és megfogalmazni játékos szituációban. Helymeghatározások megértése és érthető megfogalmazása. A balról jobbra és fentről le irány automatikus alkalmazása a különböző tevékenységek során. Soralkotás és írás során a balról jobbra irány spontán alkalmazása. A négy fő irányt megérteni és megbízhatóan alkalmazni. Napszakok neveit helyesen alkalmazni a spontán beszédben. Az aktuális nap, a tegnap és holnap meghatározása kis segítséggel. Az évszakok körforgását megérteni, szóbeli megfogalmazásokat és szimbólumokat sorba rendezni. Viszonyítások helyes és tudatos alkalmazása.	*Fejlesztési ismeretek* • Alatta, fölötte, előtte, mellette, mögötte. • Közel, távol, fokozatokkal. • Elöl, hátul, középen, eleje, közepe, vége. • Alá, fölé, mellé, elé, mögé térben és vízszintes síkban. • Fenn-lenn, fel-le. • Bal-jobb, balra-jobbra. • Helymeghatározások. • Múlt, jelen, jövő, volt, van, lesz. • Napszakok, napirend. • Hét napjai. • Évszakok, hónapok. • Életkor fogalma. *Fejlesztési tevékenységek* Játékos gyakorlatok, helyzetek létrehozása, megváltoztatása, egyéni feladatok a tanterem tárgyaival. Nagymozgásos feladatok a szabadban, gurítás, dobás távolságának összehasonlítása. Soralkotás tanulókkal, játékokkal, fogalmak gyakorlása tárgyakon, jelölés feladatlapon.

Helyes igeidők tudatos használata spontán beszéd során. Spontán beszédben a viszonyszavak helyes alkalmazása.	Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása. Irányok gyakorlása nagymozgásokkal, cselekvésekkel, vízszintes síkba, feladatlapon. Bal-jobb gyakorlása nagymozgásokkal, táblánál végzett feladatokkal, eligazodás feladatlapon, nyíllal jelölt irányok megértése, betartása. Eligazodás 3x3-as négyzethálóban, meghatározott (bal felső, jobb középső stb.) hely megtalálása, illetve jelölt hely megnevezése. Irányjelző nyilak megfigyelése az utcán. Napi események közös felidézése, eseményképek önálló sorba rakása. Spontán beszélgetés, élmények, tervek megfogalmazása múlt, jelen és jövő idejű igékkel. Napi tevékenységek felsorolása segítséggel, eseményképek helyes sorrendbe rakása. Tevékenységek elhelyezése időben (fogmosás, kézmosás, átöltözés stb.). Napok sorrendjének gyakorlása, munkanapok, pihenőnapok megnevezése. Ünnepek, születésnapok elhelyezése az időben. Évszakok váltakozásáról tabló készítése. Képek nézegetése (különböző életkorú szereplők), öregek, fiatalok, gyerekek a családban.
Fogalmak	Hely- és iránymeghatározások, *fokozatok* (*távol*, *távolabb*, *legtávolabb).* Időjárással kapcsolatos kifejezések (fagy, hőség, vihar, köd). Időt jelölő fogalmak (tavaly, tavalyelőtt, alatt, közben, hajnal, éjszaka, kora délután, hétköznap, munkanap, pihenőnap, ünnepnap, hétvége, vakáció). Aktuális köszönések. Időegységek nevei.

Témakör	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Javasolt óraszám: 64 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A hozzáadás következményének, logikájának felismerése.	
Fejlesztési feladatok		**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
A hozzáadás-elvétel, bővítés-csökkentés logikájának megértése. Hozzávetőleg helyes becslés, mennyiségek reális megítélése. A tanult számjegyeket felismerése és írása.		*Fejlesztési ismeretek* • Sok, kevés, semmi, 0 fogalma, írása. • Több, kevesebb, ugyanannyi. • 1, 2, 3 számjegy ismertetése, írása. • Mennyiségek létrehozása.

Az 1, 2, 3 számjegy, számkép és mennyiség felismerése, egyeztetése. Számfogalmat kialakítani 5-ig. Mennyiségek számlálása 5-ig mechanikusan. A 0 fogalmának megértése, a tanuló szókincsébe építése.	• Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése. • Számkörbővítés 5-ig. • Műveletek 5-ös körben. *Tevékenység* Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint. Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása, mechanikus számlálás ötös körben. Számlálási gyakorlatok, pótlás, hozzáadás, elvétel; tárgyakkal, feladatlapon, mennyiségek kirakása, számjegy hozzárendelése, vázolása, írása, gyakorlása. Mennyiségek kiegészítése tárgyakkal, rajzzal, számjegyek sorba rendezése, számjegyek keresése a környezetben. Önálló írásos feladatmegoldások 3-as körben. Összehasonlítás, viszonyítás, növelés, elvétel, becslés gyakorlása. Mechanikus számlálással halmazok létrehozása (5 elemig). Meghatározott mennyiség létrehozása elvétellel, hozzáadással. Számjegy, számkép, mennyiség azonosítása. 5 bontása tárgyakkal, 5 létrehozása pótlással, hozzáadással. 0 fogalma, létrehozása tárgyakkal, cselekvésekkel, illetve cselekvések hiányával.
Fogalmak	Sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége; növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy, hármas sor, kettes sor, ritmikus sor, kettesével, párosával, hármasával, sorszámnevek, körülbelül, pontosan annyi, emelkedő sorrend, számszomszédok, páros, páratlan számok, nulla, semmi, volt, nincs, fogy, elfogy, üres, „Tegyél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”

Témakör	**4. Összefüggések felismerése**	**Javasolt óraszám: 30 óra**

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismerése.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Hibák, hiányok észlelése, jelzése. Jól ismert környezeti tárgyakat főfogalom alá rendelni. Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. A növekedés és csökkenés fogalmát megérteni, megfelelően alkalmazni a spontán beszédben.	*Fejlesztési ismeretek* • Figyelemfejlesztő gyakorlatok. • Emlékezetfejlesztő játékok. • Ok-okozati összefüggések. • Növekvő, csökkenő számú halmazok. • Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. *Fejlesztési tevékenységek* Soralkotás. Felsorolásból idegen elem észlelése, jelzése. Vegyes halmazban változtatások, hiányok észlelése. Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint. Hasonló képek között kisebb eltérések észlelése. Memória-játék. Tárgyak felismerése körülírás alapján. Hasonló ábrákon különbségek felfedezése. Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése. Meghatározott játék kitapogatása zsákban. Cselekvések késleltetett utánzása. Képolvasás során megfigyelt kép utólagos felelevenítése. Ellentét-párok gyűjtése. Tevékenységek logikai játékkal. Logikai hibák felfedezése rövid történetben, hibák megbeszélése, javítása.

Fogalmak	Különböző, hasonló, ugyanolyan, hiba, hibátlan, sorrend, hasonló-, ellentétes jelentésű szavak, sok, rengeteg, kevés, alig. Gyűjtőfogalmak: edények, írószerek, tisztaságszerek. oszlop, sor, bal, jobb, felső és alsó szomszéd, méret, szín, forma.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – megtalálni 3 megadott jellemző alapján a megfelelő elemet; – nagyság szerint önállóan differenciálni; – önállóan megfogalmazni a méret alapján történő differenciálás eredményét; – felismerni az ellentét-párokat, felismeréseit helyesen alkalmazni a beszéd során; – beépíteni szókincsébe a tanult kifejezéseket, fogalmakat; – felismerni és megfogalmazni játékos szituációban térbeli viszonyokat; – megérteni, és érthetően megfogalmazni helymeghatározásokat;

	– helyesen használni spontán beszédében az igeidőket, a napszakok neveit, a viszonyszavakat. Ismeri és (segítséggel) helyesen alkalmazza az alapvető tér- és időbeli relációkat. A tanuló képes – megérteni, és megbízhatóan alkalmazni a négy fő irányt; – alkalmazni a spontán soralkotást, és írás során a balról jobbra irányt; – elhelyezni időben a rendszeres napi tevékenységeket; – eseményképek segítségével napirendet összeállítani (értelmezéssel); – meghatározni (kis segítséggel) az aktuális napot, a tegnapi és a holnapi napot; – megérteni, és sorba rendezni szóban és szimbólumokkal az évszakok körforgását. Biztos számfogalom, a tanuló tárgyakat megbízhatóan számlál 5-ös körben. A tanuló képes – mennyiségi átalakításokat 5-ös körben önállóan végezni; – a növekedés és csökkenés fogalmát érteni, spontán beszédében megfelelően alkalmazni; – automatikusan a balról jobbra és fentről le irányt különböző tevékenységek során alkalmazni; – képes felismerni hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget; – felfedezni, jelezni és javítani feladatlapon különböző típusú „hibákat”; – megszerzett tapasztalatokat, ismereteket (segítséggel) használni; – megérteni alapvető fogalmakat, feltenni spontán kérdéseket beszélgetés során; – sort alkotni különböző tárgyakkal (balról jobbra), jelölni a sor elejét, végét, közepét.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén az alkalmazkodó képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a szabályok együttes létrehozásának megtapasztalásával járul hozzá.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy az együttműködéssel történő munkavégzés gyakorlásával és a feladatmegosztási képesség kialakításával éri el.

A tanulás tanítása az önálló ismeretszerzés iránti igény fejlesztésével, a motivált, kitartó feladatvégzéssel valósul meg.

Témakör	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térirányok használata, helymeghatározás fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Különbségeket észlelni, tárgyakat jellemezni megfelelő kifejezésekkel. • Minta után felismerhető formákat másolni. • Tanult formákat felismerni, megnevezni, differenciálni. • Aránytalanságokat érzékelni és megfogalmazni munkavégzés során.	*Fejlesztési ismeretek* • Formai tulajdonságok bővítése. • Síkidomok és mértani testek körének bővítése. • Méretek**,** arányok. *Fejlesztési tevékenységek* Nagy-kicsi, vékony-vastag, lapos-mély-magas stb. fokozatai, összehasonlítások, párosítások, sorozatok létrehozása, különbségek érzékelhető ábrázolása rajzban, vágásban, gyurmázásban. Bonyolultabb formák egyeztetése, jellemzőik, felismerésük. Kocka, gömb, téglatest, henger, kúp megfigyelése, jellemzőik megfogalmazása. Hibás rajzon aránytalanságok felfedezése, javítása. Tevékenységek logikai játék elemeivel. Különböző formák létrehozása.

Fogalmak	Alap-, *közép- és felsőfokú melléknevek, szabályos, szabálytalan, félkör, körcikk, körív, csillag, kereszt, kúp, henger, téglatest,* túl sok, túl rövid stb., oldalak, csúcsok, egyenes és görbe vonalak, lenyomat, az eredeti tárgy fordítottja.

Témakör	**2. Tájékozódás**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alaprajzon segítséggel.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Az alaprajz lényegének megértése, saját hely megtalálása a tanterem alaprajzán. A térkép lényegét, funkcióját megismerni.	*Fejlesztési ismeretek* • Tárgyak pontos helyének meghatározása. • Tájékozódás a tanterem alaprajzán. • Ismerkedés a térképpel. • Eligazodás a naptárban.

A naptár funkciójának, beosztásának megismerése. Az életkorral kapcsolatos fogalmakat, kifejezéseket adekvátan alkalmazni. Különböző órákról időpontok leolvasása (mutatós, digitális). Biztosan megkülönböztetni délelőtti és délutáni időpontokat. A bal és jobb irány megkülönböztetése készségszinten. Élménybeszámoló helyes sorrendben 5-6 eseményről.	• Életkor. • Óra. • Térirányok. • Események időbeli sorrendje. *Fejlesztési tevékenységek* Helyzetek felismerése, létrehozása, egyeztetése megfogalmazása. Utasítások pontos követése, valós helyzet felismerése, ábrázolása síkban. Tanterem bejárása, követése alaprajzon, berendezési tárgyak egyeztetése. Valóságos helyek jelölése alaprajzon és viszont. Megfigyelések az iskola környékének térképén, séták alkalmával látottak felidézése. Környező utcák, terek megkeresése a térképen. Egylapos naptáron hónapok megszámlálása, hetek, napok sokaságának érzékelése. Naptár beosztása, hónapok nevei, sorrendjük, számozásuk. Saját életkor, kisebb, nagyobb testvérek, szülők, nagyszülők életkora, képen szereplők életkorának becslése. Óra számlapjának tanulmányozása, kis- és nagymutató funkciója, járásának iránya, az óramutatók állása egész órakor, nevezetes időpontok beállítása az órán. Másodpercmutató megfigyelése, egy percig tartó cselekvés (kar felemelése). Bal-jobb gyakorlása egymás mögött és egymással szemben. Az irányok megfigyelése az utcán, haladási irány. Eseményképek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása.
Fogalmak	*Tükörkép, alaprajz, felülnézet, térkép, méret, arány, kicsinyítés, nagyítás, irány,* *utolsó előtti, innenső* és *túloldal, haladási irány, külső, belső kerületek, főútvonalak, mellékutcák, terek,* közben, alatt, *1 hét, 1 hónap, 1 év múlva, 1 héttel ezelőtt, x perc múlva, x perccel múlt.* Életkorok megnevezése újszülöttől idős korig.

Témakör	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Javasolt óraszám: 80 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Műveletek alapozása. Páros-páratlan számok megkülönböztetése.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Számsor megbízható ismerete (0-10), a növelés és csökkentés folyamatának, eredményének megértése. Számjegyeket megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni. Egyszerű műveleteket elvégezni irányítással, segédeszközökkel. Páros és páratlan mennyiségeket felismerni. A sorszámneveket helyesen alkalmazni a spontán tevékenységek során.	*Fejlesztési ismeretek* • Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása. • Számkörbővítés 10-ig. • Számjegyek írása. • Műveletek. • Páros és páratlan számok. • Sorszámnevek. *Fejlesztési tevékenységek* Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza. Mennyiségek összehasonlítása. Relációs jelek. Számkép kirakása, számjegyek ismertetése, egyeztetése számképpel. Mennyiséggel, számjegyek írása, sorba rakása, számegyenes készítése, beszámozása 10-ig. Műveleti jelek ismertetése, gyakorlása, összeadások, kivonások, pótlások, bontások. Műveletek végzése segédeszközökkel és fejben. Egyszerű szöveges feladatok. Műveletek írása diktálás után. Páros számok fogalma, halmaz felezése, harmadolása. Maradék fogalma. Sorszámnevek jelölése.

Fogalmak	*Növekedés, csökkenés, meg,+ plusz, -ból,– mínusz, összeg, = egyenlő, marad, eredmény. Számjegy és mennyiség összefüggése.* Páros, páratlan, maradék, elölről, hátulról, középről, két *széléről.* Műveletvégzéshez kapcsolódó cselekvések: aláhúzás, bekarikázás, áthúzás, jelölés, javítás.

Témakör	**4. Mértékegységek, méretek, pénz**	**Javasolt óraszám: 64 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Mértékegységek nagyságrendjének helyes megválasztása.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A nagyságrendbeli különbségeket megérteni a méter és centiméter (m és cm) között.	*Fejlesztési ismeretek* • Hosszúság mérése. • Súly mérése.

Nehezebb, könnyebb súlyt differenciálni (min. 1/2 kg-os különbség esetén). Nagyságrendbeli különbséget megérteni a mértékegységek között. A pénzérmék egymáshoz viszonyított értékének, a darabszám és az érték különbözőségének megértése. Számtani műveleteket végezni a pénzhasználat területén. A hallott meteorológiai jelentések értelmezése.	• Térfogat mérése, mértékegységei. • Pénz. • Hőmérséklet. *Fejlesztési tevékenységek* Mérések a környezet tárgyain. Meghatározott méretű vonalak rajzolása. Becslés, mérés mérőszalaggal a teremben. Km fogalma, nagyságrendjének érzékelése (séta). Összeadások, kivonások hosszmértékekkel. Nagyságrendi különbség érzékelése (liszt, fűszer, gyógyszer mérése). Saját súly mérése személymérlegen, becslés, összehasonlítás. Gramm, dekagramm, kilogramm nagyságrendjének érzékelése élelmiszerek mérésével. Csomagolt áruk súlyának leolvasása, ellenőrzése. Liter, deciliter nagyságrendjének érzékelése. Mérések folyadékokkal. Számolási feladatok különböző mértékegységekkel. Pénzérmék (5, 10 forintos) értéke, értékük egymáshoz viszonyítása, pénzérmék váltása, meghatározott összeg kiszámolása 10-es körben. Hőmérséklet fogalma, mérése, hőmérő működése, leolvasása. Szöveges feladatok.

Fogalmak	Mérésekkel, mértékegységekkel kapcsolatos fogalmak, rövidítések. Pénzérmék értéke, darabszám és érték viszonya.

Témakör	**5. Összefüggések felismerése**	**Javasolt óraszám: 32 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismertetése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Érdeklődő hozzáállás, kérdések spontán megfogalmazása, információk tudatos gyűjtése a séták során. Feladatok végzése egyre nagyobb önállósággal.	*Fejlesztési ismeretek* • Számok a mindennapi életben. • Megfigyelések az utcán. • Figyelemfejlesztő játékok. • Logikai feladatok.

Rávezetéssel a sorozat szabályainak megállapítása.	*Tevékenység* Mértékegységek helyes használata és a hibás alkalmazás javítása. Házszámok növekedése, csökkenése, páros és páratlan oldal. Jelzőtáblák, útbaigazító jelzések; kirakatnézés, árak (akciós ár, negatív szám). Társasjátékok dobókockával, dominózás. Memória-játék, puzzle, pótlások ritmikus sorban. Számsorban, egyénre szabott feladatsor végzése, ellenőrzése, javítása. Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban. Növekvő, csökkenő számsor folytatása.

Fogalmak	*Növekvő, csökkenő sorrend, véletlen, szabály, oda illik*, sorrend, páros oldal, páratlan oldal, különböző mértékegységek, olcsó, drága, akció. *Személy, helyszín, időpont és kérdőszavai.* *Tő- és sorszámnevek.*

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni, differenciálni, megnevezni, felismerhetően másolni minta után tanult formákat; – munkavégzése során észlelni különbségeket, megfelelő kifejezéssel jellemezni a tárgyakat, érzékelni és megfogalmazni az aránytalanságokat; – felismerni lakóhelye, Budapest és Magyarország térképét, az irányokat, égtájakat segítséggel meghatározni; – felismerni a hasonlóságot az alaprajz és a térkép között, érteni az alaprajz lényegét, saját helyét megtalálni a tanterem alaprajzán; – eseményképeket (ötnél többet) sorba rendezni, beszámozni, néhány szóval kommentálni; – spontán beszédben az időbeli fogalmakat helyesen alkalmazni; – megkülönböztetni a bal és jobb irányt készség-szinten; – figyelmesen közlekedni az utcán, és felfedezni a tanult ismeretek gyakorlati előfordulását; – megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni a számjegyeket; – megbízhatóan számlálni 10-es körben, műveleteket önállóan végezni 10-es körön belül; – elvégezni segédeszközökkel, irányítással egyszerű műveleteket, felolvasni az írásban elvégzett műveleteket; – a sorszámneveket helyesen alkalmazni spontán tevékenysége során; – eligazodni segítséggel a leggyakoribb mértékegységek használatában, méréseket tudatosan és pontosan végezni; – viszonylag tartós figyelemkoncentrációra, kitartó feladatvégzésre; – felismerni direkt összefüggéseket, logikus gondolkodást igénylő feladatok iránt érdeklődik; – rávezetéssel megállapítani a sorozat szabályát; – biztosan eligazodni sorok és oszlopok között, és képes az oszlopok és sorok egyidejű figyelembevételére.

7–8. évfolyam

A tantárgy a fejlesztési feladatok közül fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodási képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a társak feladatvégzése és próbálkozásai közben a türelmes várakozásra neveléssel.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a kitartó együttműködéssel történő munkavégzés megerősítésével; a gazdasági és pénzügyi nevelést játékokon keresztül, vásárlások segítségével, a pénz értékének, szerepének megismerésével; a pénz használatával kapcsolatos feladatokkal segíti a matematikai ismeretek alkalmazását.

A tanulás tanításának fejlődése az önálló ismeretszerzéssel, a feladatok végrehajtásában többféle megoldás keresésével és megtalálásával, a belső igény kialakításával teljesül.

<table>
<tr><td>Témakör</td><td colspan="2">1. Tájékozódás</td><td>Javasolt óraszám: 26 óra</td></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Az óra és az időmérés fogalmainak spontán alkalmazása beszédben.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani.
Felismerni lakóhelye térképét.
Felismerni Magyarország térképét, nagyobb tájegységeit.
Ismerni az égtájakat.
Spontán beszédben helyesen használni a megfelelő időegységeket.
Érteni az időegységek különböző nagyságrendjét.
Reális és irreális terveket, elképzeléseket mérlegelni a jövőre vonatkozóan.</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek
• Tájékozódás a közvetlen környezetben.
• Tájékozódás az iskola területén.
• Irányok gyakorlása.
• Ismerkedés a tágabb környezettel.
• Földrajzi atlasz – térkép.
• Égtájak.
• Időmérés, az óra.
• Eligazodás a naptárban.
• A hét napjai. Napirend.
• Életkor.

Fejlesztési tevékenységek
Helyiségek megtalálása emelet és ajtószám alapján.
Tanterem alaprajzának lerajzolása.
Fénykép nézegetése különböző nagyításokban, részletek összehasonlítása, arányok megfigyelése.
Saját település térképének tanulmányozása, iskolánk, lakóhelyünk megkeresése.
Az otthon és az iskola közti útvonal „bejárása”.
Magyarország térképének tanulmányozása.
Földgömb nézegetése. Európa fogalma, Magyarország elhelyezkedése, határai.
Térkép méretének összehasonlítása, arányok, lépték.
A négy égtáj megnevezése, felírása, gyakorlása.
Egy hetes időtartam.</td></tr>
</table>

	Eligazodás az óra számlapján, tájékozódás napon, órán belüli időegységekben, időegységek periodikus változásainak megértése. Saját- és környezetből ismert személyek életkora, különböző életszakaszok elnevezései. Beszélgetés emlékekről, jelenről, tervekről.
Fogalmak	Térkép, alaprajz tanulmányozásakor felmerülő fogalmak. Alagsor, földszint, emelet, padlás, jobbra, balra, szemben, hátunk mögött, kanyar, előtér, aula, tömegközlekedés, autó, parkoló. Időegységek, időbeli távolságok, időtartamok: jövő hét, múlt hónap, tegnapelőtt, holnapután, munkaidő, éjjel-nappal, egy órája, egy óráig, egy órán keresztül, egy óra múlva, egy hete, két hónapja.

Témakör	**2. Mennyiségek – Műveletek**	**Javasolt óraszám: 90 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A számjegyek és műveleti jelek írása, olvasása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel, kevés hibával. Felismerni, kimondani, diktálásra leírni kétjegyű számokat, egymáshoz viszonyított értéküket megállapítani. Összeadni kétjegyű számokat tetszőleges segítséggel (szükséges). Írásbeli összeadást (2 tag) és írásbeli kivonást végezni (tízesátlépés nélkül). Elvégezni a négy alapműveletet, az eredményt ellenőrizni becsléssel és fejben (írásban).	*Fejlesztési ismeretek* • Összeadás, kivonás, pótlás, bontás 10-es körben. • Számkör bővítése 20-ig. • Műveletek 20-as körben. • Számkör bővítése 100-ig. • Műveletek 100-as körben. • A számológép. *Fejlesztési tevékenységek* Halmazok számlálása, bővítése egyesével. Számok leírása, összehasonlítása. Bontások, pótlások, kivonások tízesátlépéssel, több tényezős összeadások egymás mellé és egymás alá írva. Azonos tagok összeadásai során szorzás megemlítése. Műveletek kerek tízesekkel, kétjegyű számok növelése, csökkentése tízesekkel. Tízesátlépés. Helyi érték jelentése! Az eddig tanult műveletek gyakorlása egyre magasabb számkörben. Műveletek végzése, eredmények értelmezése. Szöveges feladatok.
Fogalmak	Ismétlés, gyakorlás, számok, *kétjegyű szám, helyi érték, összeg, maradék, kivonás, összeadás, számológép billentyűi,* körülbelül, becslés,

	számjegyek, 10-es, 100-as helyi értéke, helyi érték, maradék, szorzás, osztás.

Témakör	**3. Mértékegységek, mérések, pénz**	**Javasolt óraszám: 70 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A pénz használatának, fontosságának és a pénz kezelésének megértése.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
A tanuló környezetében található tárgyakon pontos mérést végezni. A mennyiség állandóságának megértése. Megérteni, hogy a nagyság és a súly között nincs feltétlenül összefüggés (könnyű és nehéz). Az árakat nagyságrendileg differenciálni. Megtanulni a pénz gondos megőrzésének, megbecsülésének fontosságát. Kis segítséggel tájékozódni az időpontok között.	*Fejlesztési ismeretek* • Hosszmértékek: méter, centiméter, kilométer. • Űrmértékek: liter, deciliter. • Súlymértékek: kilogramm, dekagramm. • A pénz. • Jövedelem, takarékoskodás, pénzügyek kezelése. • Időmérés: naptár, óra. *Tevékenység* Mérések mérőszalaggal, hozzáadás, levonás, meghatározott hosszúságok bejelölése, km-es távolságok autóstérképen és a valóságban (sebesség és távolság összefüggései). Térbeli tárgyak 3 adatának lemérése. Mennyiségállandóság szemléltetése folyadékméréssel. Súly növekedésének, csökkenésének megfigyelése hozzáadáskor, elvételkor háztartási mérlegen. Megfigyelések a különböző anyagok fajsúlyával kapcsolatban. 5, 10, 20 Ft-os pénzérmék felismerése, értékük. Meghatározott összeg kiszámolása többféleképpen. Összegek leírása diktálás után. Egyszerű szöveges feladatok felállítása, megoldása, megválaszolása. Papírpénzek felismerése, nagyságrendjük. Fizetés, nyugdíj, járadék, segély, rendszeres és alkalmi jövedelem, pénzkezelés, banki műveletek. Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. Lapozgatás tv-újságban, dátumok, időpontok olvasása.

Fogalmak	Hosszúság, szélesség, átmérő, kerület, távolság, sebesség, liter, deciliter, késhegynyi, evőkanálnyi, kiskanálnyi, különböző mennyiség-meghatározások, forint, Ft. rövidítés, +, –, plusz, mínusz, összeg,

	maradék, olcsó, drága, óra, perc, de., du., este, mértékegységek és használati területük, vásárlás, árak, pénztárblokk, fizetés, visszajáró pénz, vásár, akció, árleszállítás, különböző jövedelemforrások, fizetnivalók.

Témakör	**4. Összefüggések felismerése**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Feladatmegoldás megtervezése logikai úton, az eredmény értékelése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. Felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat. Feladatot önállóan megérteni, megtervezni, kiszámolni, megválaszolni.	*Fejlesztési ismeretek* • Figyelemfejlesztő gyakorlatok és játékok. • Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. • Szöveges feladatok. *Tevékenység* Társasjátékok, vetélkedők, pontozásos versenyek villámkérdésekkel váltott témákban. Memória-játék, puzzle. Gondoltam egy számot... Történetben hibák felfedezése (irreális időpont, mértékegység, életkor stb.). Ábra kiszámolása, másolása négyzethálón. Logikai hiba felfedezése történetben, rajzban. Szöveg értelmezése, megfelelő művelet helyes megválasztása. Több lépcsős feladatok megoldási terve, a lépések végrehajtása, részeredmények értelmezése.

Fogalmak	*Munka – fizetés, szerencse – nyeremény, tükrözés, bal-jobb oldal, fejtörő, vetélkedő, pontverseny, győztes,* i*dőtartam;* olcsóbb – drágább, irány, távolság, szabály, sorrend, mértékegységek, mérőeszközök nevei*, létszám*, mennyiség, méret, i*dőtartam* fogalmak megfogalmazása*, részeredmények, ellentétes műveletek* (+,–).

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló rendelkezik alapvető ismeretekkel az égtájakról. Felismeri saját települése és Magyarország térképét. Megbízhatóan tájékozódik a mindennapi tevékenységek szintjén. A tanuló képes – biztosan eligazodni, üzeneteket, küldeményeket megbízhatóan átadni az iskolán belül; – lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani; – reális terveket, elképzeléseket alakítani a jövőre vonatkozóan; – műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel kis hibaszázalékkal, ismeri a számológép funkcióját, használatának alapjait; – egyre magasabb szinten, egyre nagyobb önállósággal megoldani elemi számolási feladatokat; – eladat önálló megértésére, megtervezésére, kiszámolására, megválaszolására; – feladatát kitartóan, igényesen végezni; – a környezetében levő tárgyakon pontos mérést végezni, alapvető jártassággal rendelkezik a tanult mértékegységek terén; – megérteni az időegységek különböző nagyságrendjét, a gyakorlatban spontán alkalmazni az idő- és térbeli tájékozódási készségét. Elemi ismeretekkel rendelkezik a pénzzel kapcsolatban (értékek összehasonlítása, nagyságrendbeli megkülönböztetése). A tanuló képes – megtanulni a pénz gondos megőrzését, megbecsülését, a gyakorlatban használni (segítséggel) a pénzt mint fizetőeszközt; – az árakat nagyságrendileg differenciálni (200 Ft alatti, 1000 Ft feletti (négyjegyű összegek); – felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével; – keresni, felismerni, megfogalmazni az összefüggéseket a logikai gondolkodás elvárható szintjén, felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat.

JÁTÉKRA NEVELÉS

A tantárgy célja elérni, hogy a tanuló egyre jobban ismerje meg a játék folyamán környezetét, a tárgyakat, jelenségeket, építsen kapcsolatot társaival és a felnőttekkel, fejlessze kommunikációs készségét.

Használja adekvátan, az érzékszervek intenzív fejlesztésével a játéktárgyakat (vigyázzon rájuk és tartsa rendben azokat).

A pedagógusnak meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló tanuljon meg alkalmazkodni az osztályközösséghez, elfogadja a közösség szabályait, egyre tudatosabban és pontosabban tartsa be a szabályjátékokban a szabályokat.

Kellő motivációval kell kialakítani érdeklődését a játszóeszközök iránt, fejleszteni kreativitását, ízlését, esztétikai érzékét, fantáziáját, törekedve arra, hogy fejlődjön téri orientációs képessége és a környezetben való tájékozódása. Segítséggel tájékozódjon a játékok és játékszerek között, tudjon hosszabb ideig rendeltetésszerűen foglalkozni egy-egy játékeszközzel.

Didaktikus játékok segítségével fejlődjenek kognitív funkciói, beszédkészsége és a szókincse.

Az elemi konstrukciós játék során fejlődjön figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodása, finommotorikája, manuális készsége. Aktívan és szívesen vegyen részt a mozgásos játékokban, próbálja az egyenletes lüktetést követni.

A játéktevékenységek feladatai játéktípusonként:

Gyakorló játék: az a játéktevékenység, amelyen keresztül a tanuló különböző képességeit gyakorolja. Ebben a tevékenységben a szerzett tapasztalatok nagymértékben fejlesztik a szenzormotoros funkciókat.

Feladata:

- hang és beszéd játékos gyakorlása,
- mozgást gyakorló játékok alkalmazása,
- játékszerek, eszközök rakosgatásával történő tevékenykedtetés,

- játéktevékenység különböző anyagokkal,
- adott tárgyakkal (pl. kockák, labda) való közvetlen tevékenységen keresztül a tárgyak rendeltetésének (pl. kockából építeni lehet), tulajdonságainak megismerése.

Konstrukciós játék: a manipulációs gyakorlójátékok spontán folytatása, a szerepjáték egyik fajtája. Az egyik olyan játéktevékenységi forma, amelyben a gyerek a felnőttek szerepét, tevékenységét sajátos játékkörülmények között, általánosított formában, képzelete segítségével, felnőttek által használt tárgyak helyettesítésére szolgáló játékeszközökkel újra alkotja.

Feladata:

- a tárgyak használata közben tovább fejlődjenek érzékszervei,
- minél pontosabban figyeli meg a környező világot, annál pontosabb a „konstruálás”, fontos feladat tehát a lehető legpontosabb megfigyeltetés,
- képzelet fejlesztése,
- gondolkodás fejlesztése,
- manuális készség fejlesztése.

Szerepjáték: a témát különböző életszakaszokban más és más hordozza. Első életszakasz: a cselekvés, később a tárgy, legkifejlettebb formájában pedig a szerep.

Feladata:

- a különböző élmények legösszetettebb formában való lejátszása,
- képzelet fejlesztése,
- közösségi kapcsolatok fejlődése /együttjátszás/,
- megfigyelések pontosítása,
- gondolkodás fejlesztése,
- beszédkészség fejlesztése,
- érzelmek egészséges elrendezése,
- játékokkal való adekvát bánásmód,
- esztétikai érzékek fejlesztése.

Didaktikus játék: módszer az ismeretek, tapasztalatok bővítésére. Oktatási célok szolgálatába állítható. Sérült gyerekek nevelését ellátó iskolában a didaktikus játék a különböző tantárgyak

tanításában a játékosságot segíti elő (pl. számolás-mérés tárgyban páratlan-páros tanításánál játékos párosítások).

Feladata:

- a tárgyak kapcsolatba hozása egymással,
- ismeretek pontosítása, bővítése,
- gondolkodás fejlesztése,
- térbeli elhelyezkedés megismertetése,
- időfogalom fejlesztése,
- szocializációs készség fejlesztése.

Spontán játék: szabadon választott játékkal való játék, szünetekben, délután.

Feladata: ugyanaz, ami a többi játékfajtánál, de mindent a gyerek határoz meg, ő kezdeményez, választ játékot stb.

Szabályjáték: különböző szabályok betartásán alapuló játék. A szabály meghatározza a játék kezdetét, befolyását, befejezését. Kifejezetten közösségi játékforma.

Feladata:

- figyelemfejlesztés,
- fegyelmezettségre nevelés,
- testi fejlesztés, nagy mozgások koordinálása,
- szocializáció fejlődésének segítése,
- értelmi fejlesztés (gondolkodás, figyelem, emlékezet),
- ismeretek, felidézések készsége (pl. Mi változott meg?).

Szabadban játszható játékok: minden játékfajta játszható a szabadban, a mozgásos játékok esetében különösen indokolt a külső helyszín választása.

Feladata: a külső környezet megismerése a játékon keresztül.

1–2. évfolyam

A játékra nevelés tantárgy az erkölcsi nevelésben kiemelt szerepet játszik a közösségi játékokban megjelenő segítőkészség és önfegyelem viselkedési formáinak megalapozásával, a játékeszközök igazságos elosztásának gyakorlásával, a tevékenység idejének megismerésével,

az együttjátszás képességének kialakításával, a játék menetében a türelem gyakorlásával, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztésével.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területének fejlesztését segíti a környezetben való tájékozódás erősödése, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások megismerése.

Az önismeret és a társas kultúra az alkalmazkodóképesség fejlesztésével, a közösségi játékban kulturált, kontrollált magatartás kialakításával, a játéktárgyak megosztási képességének fejlesztésével, mások igényeinek figyelésére ösztönzéssel és az érzelmi megnyilvánulások felismerésével és megértésével fejlődik.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tantárgynak fontos szerepe van mozgásos játékok közben a finommotorika, az ügyesség, a gyorsaság, a kitartás fejlesztésében, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának felhasználásában, a lelki egészség és a saját és társai testi épségének megvédése érdekében az elővigyázatosságra felkészítésben.

A családi életre nevelést játék közben a családi élet szerepeinek megismertetése, elmélyítése, az esetleges feszültségek feloldását a szerepjátékok támogatják.

Témakör	**1. Gyakorló játék**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Testmozgások megfigyelése, utánzása, mozgáskoordináció fejlesztése különféle tevékenységekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Felismerni a különböző tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat megmutatni. Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba. Együttműködés, odafigyelés különböző járások közben a társakra. Bekapcsolódni kéz- és ujj-	*Fejlesztési ismeretek* – Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. – Beszédfejlesztés, artikulációs gyakorlatok. – Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. – Kéz- és ujj-játékok. – Húzások, labdagyakorlatok.

játékokba. A labdát gurítgatni, eldobni. A földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni, alacsonyabb lejtőn fel-, lemászni. Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel. Nagyobb gyöngyöt felfűzni bőrszalagra, damilra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága). Felismerni különböző tárgyak hangját bekötött szemmel, majd megmutatni, illetve megnevezni azokat.	– Kúszás, mászás, ugrálás, feltérdelés, felülés. – Forgások, forgatások, egyensúlygyakorlatok. – Páros lábon ugrálás játék közben. – Fogások – látás-fogás koordináció kialakítása. *Fejlesztési tevékenységek* Ajak-, arc-, nyelvjátékok. Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal, a gyerek kelt hangot. Hangok gyakorlása (állathangok, harang) utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben). Hintáztatás (eleinte felnőtt térdén), integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérve). Húzogatások, tologatások gördeszkán. Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé, egymásra rakása. Gyöngyfűzés szabadon, nagyobb méretű gyönggyel. Homokozás, homok töltése egyik vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.

Fogalmak	A tevékenységek, tárgyak megnevezése.

Témakör	**2. Konstrukciós játék, manipulációs gyakorlójáték**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Húzó, dugó, csavaró, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Elfoglalni magát fakockával rövidebb ideig, elmélyülten rakosgatni, eleinte vízszintes irányban. Összeilleszthető síkidomokból kisebb építményeket készíteni, 2-3 elemet használva. Golyókat, pálcikákat használni. 3-4 játékeszközt megismerni, rendeltetéseinek megfelelően használni.	*Fejlesztési ismeretek* – Építőkockából egyszerű konstrukció készítése. – Összeilleszthető síkidomok használata. – Golyók, pálcák használata. – Játékszerszámok használata. – Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjátékkal). *Fejlesztési tevékenységek* Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen. Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával.

Saját elgondolásokat megvalósítani, a véletlenszerűen épített konstrukciókat utólag megnevezni.	Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból. Játékszerszámok próbálgatása, pl. kalapács, seprű. Spontán építés tetszés szerint, az építmény utólagos megnevezése. Egyszerűbb konstrukciók létrehozása (a rendelkezésre álló építőjátékból).

Fogalmak	Ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó.

Témakör	**3. Szerepjáték**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a választott szereppel.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket, kezdetleges szinten. Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.	*Fejlesztési ismeretek* • Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. • Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei, környezetben történő váratlan események eljátszása. • Spontán bábozás. • Mese dramatizálása. *Fejlesztési tevékenységek* Napi tevékenységek eljátszása. Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása. Különböző szakmák eljátszása, pl. eladó, fodrász, sofőr, postás. Kirakott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.

Fogalmak	Otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 *foglalkozás*, pl. orvos, tanító stb. Kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, *tanult mesék szereplői.*

Témakör	**4. Didaktikus játék**	**Javasolt óraszám: 20 óra**

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Differenciálni 2-3 féle anyagot, hangot, ízt, szagot. 2-3 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni. 2 részből álló képet szétszedni, később összerakni. Sorba rendezni pár mondatos mese képeit. Egy (több) információt tartalmazó kérést végrehajtani. Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet. Színeket egyeztetni. 2 elemből ritmikus sort alkotni.	*Fejlesztési ismeretek* A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok: • ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok: tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. • FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. • ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. • LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. • IDŐFOGALOM fejlesztése. • BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. • Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. • SZÓKINCSfejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: • SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. *Fejlesztési tevékenységek* Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékeltek. Saját hang felismerése magnóról. Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése, hiányok pótlása. Rövid mesék képeinek sorba rendezése, lejátszása instrukciók alapján. Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játszása. Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincsbővítés/. Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások. Ritmikus sorok alkotása 2 elemből.

	Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal. Barkochba-játék játszása. Játékos instrukciók követése, analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma kiválasztása, kép-tárgy egyeztetése, szín, forma egyeztetése. Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése.

Fogalmak	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.

Témakör	**5. Szabályjáték**	**Javasolt óraszám: 10 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. 3-4 körjáték, párválasztó ismerete. Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. 5-10 percig elmélyülten foglalkozni játékkal.	*Fejlesztési ismeretek* – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. *Fejlesztési tevékenységek* Gyakorló és szerepjátékok játszása, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. Páros játékok játszása először felnőttel, majd egy társsal. Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék három tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok három tárggyal – a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.

Fogalmak	Sor, kör, vonal, pár, labda.

Témakör	**6. Spontán játék**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Társak megkeresése és elfogadása a játék során.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Segítséggel választás a felkínált játéklehetőségek közül, adekvát játék a játéktárgyakkal.	*Fejlesztési ismeretek* Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. *Fejlesztési tevékenységek* Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítséggel.

Fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.

Témakör	**7. Szabadban játszható játékok**	**Javasolt óraszám: 34 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eszközök figyelmes használata, testi épség megóvására törekvés.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A tanuló tudja elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. Tudjon figyelni játék közben társaira (pl. a homokozóban ne szórja a homokot). Tudjon futó- és fogójátékokba bekapcsolódni.	*Fejlesztési ismeretek* • Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. • Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. *Fejlesztési tevékenységek* Hintázás, mászókázás, csúszdázás segítséggel. Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. Vár, gödör építése. Kavicsok rakosgatása. Segítség mellett futó- és fogójátékok játszása.

Fogalmak	Hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás.

Összegzett tanulási eredmények a két	A tanuló képes együttműködni felnőttel, társaival, játékeszközt a gyakorló játékok szintjén adekvátan használni.

évfolyamos ciklus végén	Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elmélyülten elfoglalni magát, a kirakott formákat utánozni és önállóan alkotni, a megismert eszközöket adekvát módon használni. Képes eljátszani kezdetleges szinten a környezetében zajló eseményeket. Képes bekapcsolódni és a szabályokat követni a didaktikai játékokban. Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékba, követni a szabályokat, társaira figyelni. Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, adekvátan játszani a játéktárgyakkal. Képes elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. Képes társaival hosszabb ideig balesetmentesen játszani.

3–4. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben a közösségi játékok során a segítőkészség és az önfegyelem viselkedési formáinak fejlesztése, a játékeszközök igazságos elosztásának megerősítése, a közös játéktevékenység formáinak bővítése, a türelem, kitartás gyakorlása a játék menetében, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztése. Emellett fontos a gyermek személyiségének kibontakoztatása alkalmazkodóképességének fejlesztésével, pozitív érzelmi légkörű, játékos, változatos helyzetekben.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés területe a környezetben való téri és időbeni tájékozódás megerősítésével, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások ismeretének bővítésével erősödik.

A tantárgy az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését az alkalmazkodóképesség megerősítésével, a közösségi játékokban a kulturált, kontrollált magatartás fejlesztésével, a játéktárgyak megosztási képességének belső igénnyé válásával és mások igényeinek figyelembe vételével éri el.

A tantárgy segíti a reális énkép kialakulását, az önálló, kreatív kezdeményezések megjelenését.

A testi és lelki egészségre nevelésben szerepet játszik a mozgásos játékok közbeni finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztése, a játéktevékenység feszültségoldó

hatásának segítségével a_lelki egészség megvédése, a saját és a társak testi épségének megőrzése, és a felkészítés az elővigyázatosságra.

A családi életre nevelés területén el lehet érni játék közben a családi élet feladatainak, szerepeinek megismerését, elmélyítését, szerepjátékokkal a családi feszültségek, konfliktusok feloldását.

Témakör	**1. Szerepjáték**	**Javasolt óraszám: 25 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Beszéddel, mozgással kísért játék játszása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Szerepjáték 3-4 gyerek között. Egymás „szabályait” elfogadni. A környezetében zajló eseményeket játékában megjeleníteni. Bábokkal elfoglalni magát, rövidebb eseménysorokat eljátszani. Bekapcsolódni dramatizálásba, neki megfelelő szerepet eljátszani.	*Fejlesztési ismeretek* • Élmények eljátszása. • Családi élet eseményei. • Családtagok egymáshoz való viszonya, munkájuk. • Felnőttek tevékenységei, munkái, váratlan események. • Bábozás, dramatizálás. *Fejlesztési tevékenységek* Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével. Baba gondozása. Családi kapcsolatok eljátszása (anya, nagymama, testvér). Különböző munkák eljátszása (mosogatás, seprés). Különböző foglalkozások eljátszása (boltos, fodrász, orvos). Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben. 2-5 szereplős mesék dramatizálása.

Fogalmak	Reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz, néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség, tanult mesék új fogalmai.

Témakör	**2. Didaktikus játék**	**Javasolt óraszám: 15 óra**

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Differenciálni 6-8 féle hangot. Megnevezni az alapszíneket. Ismerni testrészeit, érzékszerveit. Felismerni a napszakokat képek alapján. 6-8 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. 3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használni ezeket. A tanult formákat megnevezni. Magánhangzókat, számjegyeket egyeztetni, kilépni, végigrakni. Szabályokat követni a didaktikai játékok során.	*Fejlesztési ismeretek* • FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. • ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. • LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. • IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. • Beszédfejlesztő didaktikai játékok, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. • BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítése. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: • SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok. *Fejlesztési tevékenységek* „Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása, halk-hangos differenciálása különböző játékok során. Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása). Mi hiányzik? képkiegészítés – pl. arcon érzékszervek, házon ablak. 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl. virág növekedése. 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játszása, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés stb. Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. „Gondoltam valamire” játék. Különböző szín, forma, magánhangzó, számjegyegyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, játékkal kirakása, kilépése.

Fogalmak	„Gondoltam valamire” játék során szóba kerülő tárgyak, állatok.

Témakör	3. Szabályjáték	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok megértése, elfogadása, az előforduló viták közös rendezése.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban. A szabályokat követni, társaira figyelni. A vereséget elfogadni, elviselni. Értelemfejlesztő szabályjátékokban a szabályokat követni: 20-30 percig képes legyen odafigyelni a tanuló egy-egy szabályjáték menetére. Türelmesen kivárni, amíg sorra kerül.	*Fejlesztési ismeretek* • Mozgásos szabályjátékok. • Értelemfejlesztő szabályjátékok. *Fejlesztési tevékenységek* Csoportos mozdulatjátékok játszása, különböző körjátékokban, párválasztókban részvétel. Labdajátékok játszása – célba dobások: gurítás, dobás egymásnak. Csoportos ügyességi játékok (kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok). Könnyebb versenyjátékok játszása – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 6-8 tárggyal). Figyelmet fejlesztő játékok. Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése (méret- és formaérzékelő játékok játszása bekötött szemmel). Társasjátékok játszása közösen, illetve egyszerűbbeket párban (színegyeztetésen alapuló lépegetés).

Fogalmak	Pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás, futás.

Témakör	4. Spontán játék	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok betartása, játékeszközök közül választás.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani, adekvátan játszani a rendelkezésére álló játékokkal.	*Fejlesztési ismeretek* Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. *Tevékenység*

	Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül választás segítséggel (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).

Fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.

Témakör	**7. Szabadban játszható játékok**	**Javasolt óraszám: 44 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	*Fejlesztési ismeretek* • Játék játszótéri eszközökön. • Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. • Játék a természet kínálta játékokkal. • Télen: hógolyózás, szánkózás, hóemberépítés. *Fejlesztési tevékenységek* Hintázás, csúszdázás, mászókázás, rollerezés, tricikli használata. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. Fára mászás. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. Ugrókötél, hullahopp-karika használata. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó- és fogójátékok játszása. Hógolyózás, szánkózás segítséggel.

Fogalmak	Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, *gödör, alagút*, fa, ág, kavics, kő, *fogó*, futás, hó, hógolyó, hóember, szánkó.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes bekapcsolódni a dramatizálásba, neki megfelelő szerepet vállalni. Képes szabályokat elfogadni, követni és újakat alkotni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. Képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinesztetikus ingerekre, a téri orientációs képesség alakulására, a sorrendiség alapjaira. Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani. Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni. Képes önállóan kitalált tevékenységeket játszani növekvő időtartamban, tárgyakat mással helyettesíteni. Képes betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

A tantárgy célja bővíteni a tanulók azon ismereteit, amelyek a társadalmi környezet jobb megismerését segítik elő. Feladata, hogy a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló szerezzen gyakorlati ismereteket a szűkebb és tágabb környezetben, valamint sajátítsa el a társadalmi elvárásoknak megfelelő szociális készségeket. Fokozódó önállósággal tudja alkalmazni a beszédfejlesztés tantárgy témakörein belül tanult ismereteket, fejleszti a kifejezőkészséget és bővíti a szókincset.

A pedagógusok teremtsenek lehetőséget arra, hogy a tanuló elemi szinten megismerje saját és más állampolgárok jogait és kötelességeit, bővíthesse látókörét, hogy tágabb környezetét pontosabban megismerje, és segítséggel tudja használni a szolgáltató- és közintézményeket.

Gyakorlási lehetőséget kell adni arra, hogy a tanuló megfelelően alkalmazza a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben, tudja a konfliktushelyzeteket egyes szituációkban felismerni, és begyakorolt konfliktuskezelési minták segítségével igyekezzen azokat megoldani.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést az iskolai közösség szabályainak megismertetésével, betartatásával, az iskolai példaképek bemutatásával, a segítőkészségre és az egymásra való odafigyelésre neveléssel segíti. Kialakítja a viselkedés önszabályozási igényét.

A nemzeti öntudat fejlődését, hazafias nevelést erősíti a nemzeti ünnepek iskolai rendezvényekkel történő megemlékezéseire készülődés, és aktív részvétel során az ismeretek bővülése a nemzeti jelképekről; az ünnepek legfontosabb történelmi szereplői példamutató magatartásának és az ünnepi szimbólumoknak a megismerése.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelésben a társas lét különböző szintjein (család, osztályközösség, iskolai közösség) a közösségi szabályok megismertetésével, tudatos követésével, a feladatok vállalásával, a közösségért végzett vállalt feladatok kivitelezésére törekvéssel kapcsolódik. A tantárgy tematikája segíti az alapvető, személyes adatok jelentőségének felismerését.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a saját és a társak belső tulajdonságainak feltérképezésére, a pozitív tulajdonságok, személyiségvonások felismerésére, megerősítésére neveléssel. A társakkal való együttműködés során segíti a közös vélemény kialakítására és a demokratikus döntések meghozatalára törekvést.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a családi életre nevelésben a szűk család rokoni kapcsolatainak, a családban betöltött szerepeknek, az ahhoz kapcsolódó feladatoknak, és a család legfontosabb személyes adatainak megismertetésével.

A másokért vállalt felelősséget és az önkéntességet a mások külső és belső tulajdonságainak megismerésével, a megértés, az elfogadás és a toleráns viselkedés jelentőségének felismerésével és az egymás segítésére neveléssel támogatja.

A pályaorientáció területén a tantárgy különösen fontos szerepet tölt be a reális önértékelés és a képességek korlátainak, a közösségi vállalások és az egyéni célok lehetőségeinek felismertetésével.

<table>
<tr><th>Témakör</th><th colspan="2">1. Család, a családi szocializáció</th><th>Javasolt óraszám: 30 óra</th></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési célja</td><td colspan="3">A család szerepének, saját tulajdonságainak megismerése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">• Személyes adatokat ismerni.
• Ismerni az iskola címét, a tanárok nevét.
• Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, segítséggel megnevezni és felismerni.
• Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni azokat.</td><td colspan="2">*Fejlesztési ismeretek*
• Személyes adatok.
• A család tagjai
• Családi munkamegosztás. Feladatom a családban.
• Szülők foglalkozása, munkahelye.
• Önismeret. Énkép. Tulajdonságok.
• Viselkedés, különböző élethelyzetekben, iskolában tanórán, kötetlen foglalkozásokon.
• Segítés másokon.

Fejlesztési tevékenységek</td></tr>
</table>

• A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, saját érzelmeinek kezelése.	Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, iskolai napló adatainak nézegetése, összevetése. A szülők foglalkozására vonatkozó eszközök, képek megtekintése, ha van rá lehetőség, tanulmányi séta keretében néhány munkahely felkeresése. Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Viselkedés családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása.
Fogalmak	Vezetéknév, keresztnév, *leánykori név*, foglalkozás, munkahely, lakcím, *születési anyakönyvi kivonat,* személyi igazolvány, *személyes adatok.*

Témakör	**2. Településünk, lakóhelyünk megismerése**	**Javasolt óraszám: 42 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Lakóhelyünk megismerése, a biztonságos közlekedés alapozása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• A tanuló lakóhelyének megnevezése. • Az iskola és otthon útvonalának ismerete. • Ismerni az irányokat. • Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. • A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni saját lakóhelyét. • A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. • Jelentősebb folyóink nevét, tájegységét, települését ismerni. • Tájékozódni a földgömbön,	*Fejlesztési ismeretek* • A szűkebb lakóhely jellemzői. • Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. • Tájékozódás a térképen. • Felszíni formák – színük a térképen. • Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. • Szomszédos országok. • A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. • A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. • Közlekedési eszközök– (szárazföldi, vízi, légi). • A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). *Tevékenység* Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás.

megkeresni és megmutatni Magyarországot és néhány szomszédos országot. • Ismerni a közlekedés elemi szabályait. • A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen.	Saját település kisebb területeinek elnevezései (városrész régi neve). Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.
Fogalmak	Közlekedés, zebra, gyalogos, átkelőhely, *veszély*, baleset, irányok, közlekedési eszközök, jármű, jegy, kerékpár, felszereltség.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes legfontosabb személyi adatait, lakóhelye, iskolája címét közölni. Képes megfelelően alkalmazni a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben. Képes a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni, segítséggel a tömegközlekedési járműveket használni. Ismeri az útvonalat és a járműveket, amelyekkel az iskolába jár.

7–8. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a szűkebb társadalmi közösségből vett pozitív példák megismertetése által, az igazságos és segítőkész magatartás kialakításával, a társas kapcsolatokban a szociális konvenciók helyes alkalmazására neveléssel, a megfelelő önkontroll kialakulásának segítésével és a viselkedési szabályok gyakorlatban történő alkalmazásával.

A nemzeti öntudat, hazafias nevelés céljainak eléréséhez kapcsolódik a nemzeti ünnepek és a nemzeti, nemzetiségi hovatartozás megismertetésének megerősítésével, az érdeklődés és kötődés kialakításával a társadalmi közösségekhez. A tantárgy keretében a tanuló megismeri a nemzeti jelképeket, hagyományokat, aktívan részt vesz nemzeti ünnepeken, megemlékezéseken. Kialakul benne a magyar nemzethez való tartozás érzése.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést erősíti a személyi adatok, okmányok fontosságának felismerése, adekvát használatuk elsajátítása, az állampolgári jogok és kötelességek legfontosabb intézményeinek megismerése, érdeklődés kialakítása a közügyek iránt, a szabálykövető magatartás fejlesztése, jogkövetés megalapozása.

A tantárgy az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlődését segíti a saját reális képességek minél teljesebb megismerésével, a lehetőségek és akadályok felmérési képességével, az együttműködő magatartás kialakításával közösségi tevékenységben.

Fejleszti a segítségkérés és -nyújtás szükségességének felismerését különböző szituációkban, az önérvényesítés eszközeinek felismerését, a társak jogainak, igényeinek tiszteletben tartását.

A családi életre nevelést támogatja a családban betöltött szerepek és a családi munkamegosztás, rokoni, baráti, közösségi kapcsolatok megismerése, a családi életben történő aktív részvétel támogatása.

A felelősségvállalást másokért, az önkéntességet a szűkebb és tágabb környezet érdekében történő tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése, a vállalt feladatok elvégzésére nevelés segíti.

A tantárgy segíti a pályaorientáció támogatását a különböző szakmák tevékenységeinek, eszközeinek, fontosságának megismertetésével, az egyéni képességek és érdeklődés tükrében a szakmatanulás és más „felnőtt” tevékenységek iránti érdeklődés felkeltésével.

Témakör	**1. Mindennapi ügyintézés**	**Javasolt óraszám: 12 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A személyes dokumentumok ismerete, és körültekintő, kímélő használatuk fontosságának felismertetése.	
Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**	

• A tanuló saját személyes adatainak megbízható ismerete. • Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, megnevezni és felismerni. • Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni is azokat. • A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, érzelmeinek kezelése.	*Fejlesztési ismeretek* • Személyes adatok, azonosítás. • Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. Érzelmek. • Viselkedés, különböző élethelyzetekben. • Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció és viselkedés. • Empátia. Segítés másokon. *Fejlesztési tevékenységek* Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány nézegetése, az azonosítás módja, igazolása (pl. ujjlenyomat). Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Viselkedés különböző élethelyzetekben, családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Videófelvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése (tanulmányi séta, vásárlás közösen). Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Helyes viselkedés – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, vélemények, észrevételek.
Fogalmak	Önismeret, *önértékelés*, én, *énkép*, tulajdonság, *jellemzés*, tulajdonság, viselkedés, *bírálat*, dicséret, önellenőrzés, önfegyelem, önbizalom, empátia, tolerancia; szeretet, szerelem, esküvő, házasság, születés, gyász, temetés.

Témakör	**2. Településünk, lakóhelyünk megismerése**	**Javasolt óraszám: 12 óra**
Előzetes tudás	A szűkebb lakóhely jellemző nevezetességei. Alapvető közlekedési szabályok ismerete.	
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A domborzati térképen a tájékozódás erősítése. Váratlan helyzetek kezelési módjának megismerése a közlekedés során.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• A saját lakóhely megnevezése.	*Fejlesztési ismeretek* • A szűkebb lakóhely jellemzői.

• Az iskola és otthon útvonalának ismerete. • Ismerni az irányokat. • Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. • A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. • A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. • Jelentősebb folyóink, tájegységeink, településeink nevét ismerni. • Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Európát, Magyarországot és néhány ismert országot. • Ismerni a közlekedés elemi szabályait. • A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen. • A tanuló ismereteinek rendezése a járművekkel kapcsolatosan. • Önálló közlekedés egyre távolabbi ponttól, főbb közlekedési csomópontokat ismerni.	• Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. • Tájékozódás a térképen. • Magyarország jellemzői. • Felszíni formák – színük a térképen. • Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. • Szomszédos országok. • Helyünk Európában és a világban. • Földrajz és gazdaság összefüggése. • Gazdasági tevékenységek jelzése a térképen. • A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. • A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. • Közlekedési eszközök– (szárazföldi, vízi, légi). • A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). *Fejlesztési tevékenységek* Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település, Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Édesvizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Földrészek: Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália. Síkság – mezőgazdaság, hegyvidék – bányászat, tenger – halászat. Térképjelek keresése, tartalom megbeszélése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Veszélyforrás, balesetek. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. Csoportosítás, válogatás. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Alternatív közlekedési lehetőségek. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.
Fogalmak	*Térképpel, felszíni formákkal kapcsolatos fogalmak.* *Közlekedési szabályokkal, jelzésekkel kapcsolatos fogalmak.* Segítség, tájékoztatás kérése.

Témakör	4. Felkészülés a felnőttkori szerepekre, feladatokra	Javasolt óraszám: 48 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az állampolgárok és a tanuló saját jogainak és kötelességeinek elemi szintű megismerése.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• A családi viszonyok ismerete. • Különbségtétel jó és rossz, helyes és helytelen között. • A helytelen cselekedetek elítélése. • Tudatosítani, hogy a szabályokat be kell tartani. • A tanuló ismeri és betartja az igazolvány használatának szabályait. • A munkafegyelem fogalmának megértése. • Különbségtétel fontos és nem fontos között. Fontossági sorrend felállítása. • Általános balesetvédelmi szabályok megismerése.	*Fejlesztési ismeretek* • Tagjai vagyunk a társadalomnak. • Viselkedés rokonokkal (család – tagjai). • Viselkedés idegenekkel. • Társadalomra káros tevékenységek. • Törvény, szabályok betartásának fontossága. • Ok – okozat. • Alkotmány (mindenkire vonatkozik). Állampolgárok vagyunk. • Tagjai vagyunk a társadalomnak. • Munka, munkahely. • Pályaválasztás – szakiskola. • Az önálló közlekedés gyakorlása. • Kulturált, helyzetnek megfelelő megjelenés, ápolt külső. • A pénz szükségessége, beosztása. *Fejlesztési tevékenységek* Beszélgetés, képek válogatása. Saját kép nézegetése kiskori, mostani, az idő múlása. Szerepjáték, konfliktushelyzetek a családban. Pozitív és negatív tulajdonságok és tartalmuk. Rövid történetek megbeszélése, szituációs játékok. Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség. A közösség számára „törvénykönyv” összeállítása (pl. szabályok, kötelességek az osztály tanulói számára stb.) Hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Ok – okozati összefüggések felismerése a törvények esetében. Törvények: írott szabályok. Személyi igazolvány nézegetése. Mire jogosít a személyi igazolvány? Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. Tájékozódás a szakmák köréről. Az iskoláskor utáni tervek.

	Film megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése. Viselkedés, elvárások a munkahelyeken. A balesetek elkerülése. A pénz értékének tudatosítása, takarékosság, pénzkezelés.

Fogalmak	Szülők, rokonok, szeretet, *családfenntartó*, munkahely, fizetés, segítség, *munkamegosztás*, *munkafegyelem*, törvény, szabály, törvénykönyv, alkotmány, bűn, büntetés, hazugság, lopás, következmény, igazságszolgáltatás, büntetés; *vita*, veszekedés, kibékülés, *bocsánat;* társadalom, személyi igazolvány, állampolgár, sajátkezű aláírás, a pénz értéke, váltópénz.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes segítséggel használni a szolgáltató- és közintézményeket, fejleszteni feladattudatát, felelősségérzetét. Képes az igazolványokat megfelelően, kíméletesen és biztonságosan használni. Képes a térkép színeit leolvasni, ismeri a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat), elemi ismeretei vannak saját településéről, Magyarország földrajzáról, ismeri a falu, város közötti különbséget. Képes felismerni a konfliktushelyzetet, a begyakorolt konfliktuskezelési minták segítik a megoldásban, érzelmeit tudja kezelni. Képes a megismert tulajdonságok figyelembe vételével saját kapcsolatrendszert kialakítani. Állampolgári érzései kialakulóban, elmélyülőben vannak.

HON- ÉS NÉPISMERET

A tantárgy oktatása során fontos szerepet kap a szűkebb és tágabb szülőföld értékeinek, hagyományainak tanári támogatással történő felfedezése, a megismert néphagyományok feldolgozása, megjelenítése Az idősebb korosztály ismereteinek befogadása erősíti a nemzedékek közötti párbeszédet, formálja a nemzethez, a családhoz, valamint a szűkebb és tágabb közösséghez tartozás tudatát.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a sajátos nevelési igény gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. A tanítás során – pedagógiai és néprajzi szempontok szerint kiválasztott hon- és népismereti, néprajzi forrásanyagok felhasználásával – minél több lehetőséget kell teremteni a néphagyományok élményszerű megismerésére.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének a fejlesztése.

Témakör	**1. Az én világom**	**Javasolt óraszám: 12 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretalkotás az egyén helyéről és szerepéről a szűkebb és tágabb környezetben. Kooperatív technikák alkalmazása.	
Fejlesztési ismeretek		**Fejlesztési tevékenységek**
1.1. Családunk története A családi közösség, helyem a családban. Élettörténetem: Ki vagyok én? *1.2. Az én városom, falum* Nevezetességei. Hagyományai.		Információgyűjtés a családról. Családi fényképekről beszélgetés. A család lerajzolása, családtagok megnevezése. Képgyűjtés az adott településről. Érdekességek gyűjtése az adott településsel kapcsolatban. Tablókészítés.
Fogalmak	család, unokatestvér, nagyszülő, családi ünnep, település, város, falu	

Témakör	**2. Találkozás a múlttal**	**Javasolt óraszám: 24 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az időben való tájékozódási képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása.	

Fejlesztési ismeretek	**Fejlesztési tevékenységek**
2.1. Élet régen és ma Házak, ruhák, ételek, munka *2.2. Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink* Népszokások Húsvéti ünnepkör. Karácsonyi ünnepkör. 2.*3. Nemzeti ünnepek* Hazánk, Magyarország – magyarok vagyunk. Nemzeti jelképeink (zászló, címer, Himnusz, Szózat). Nemzeti ünnepek, az ünnepek rövid összefoglalása. 2.*4. Főbb magyar történelmi események* Honfoglalás (Árpád, hét vezér). Államalapítás, István király, Mátyás király. Települése történetéhez köthető esemény, uralkodó, híres ember. A XX. főbb eseményei.	Fényképek gyűjtése a nagyszülőkről, beszélgetés a régmúlt idők mindennapjairól. Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés. Hasonlóságok és különbségek gyűjtése a modern idők mindennapjainak tükrében. Lehetőség szerint látogatás tájházban. Régi receptek gyűjtése. A gazdag és szegény ember mindennapjainak összehasonlítása, párhuzam fölállítása napjainkhoz kötötten. Az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb információk összegyűjtése, azokról való beszélgetés. A néphagyományok lehetőség szerinti fölelevenítése a szűkebb (esetlegesen tágabb) közösségben. Egyszerűbb hagyományőrző játékokkal való megismerkedés. Dallamfelismerés, zászlók közül a magyar kiválasztása, címer megfigyelése, felismerése. Beszélgetés, képek nézegetése. Tárgyak, rajzok készítése az ünnepre. Ha lehetséges, az ünnephez kapcsolódó helyszínek felkeresése (Nemzeti Múzeum, csaták helyszínei, híres szereplőkhöz kapcsolódó épületek, szobrok stb.). Műsor összeállítása az ünneppel kapcsolatban. Versek, dalok. Október 23., március 15., május 1., augusztus 20. Irodalmi művek, filmek kapcsolódó részletei, képzőművészeti alkotások (Regék Mátyás királyról) alapján: István király jelentősége; a leghíresebb magyar királyok, királynők, csaták, háborúk, hősök. Kapcsolat (helyi vagy) a városi nevezetességekkel, várrom, emlékpark. Híres, hírhedt események a XX. században.
Fogalmak	nagyszülő, falu, város, háztartás, húsvét, karácsony, néphagyomány, hagyományőrzés, közösség, ünnep, uralkodó, történelem

Összegzett tanulási eredmények az évfolyam végén	A tanuló nagyszülei és szülei életéről tájékozódik; képet alkot gyermek- és felnőttkorukról. Megbecsüli az idősebb családtagok tudását. Ismeri a főbb ünnepeket és az azokhoz kapcsolódó szokásokat. Tudomása van közvetlen környezetének népszokásairól, népi játékairól. Ismeri a nemzeti ünnepeket. Tudomása van a főbb magyar történelmi eseményekről.

ETIKA

Az etika alapvető feladata az erkölcsi nevelés, a gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy kiemelt célja a tevékenységek, magatartási formák megítélésének helyességére nevelés, a különböző élethelyzetekben adódó döntések, cselekedetek motivációinak felismerése, az emberi tulajdonságok bemutatása, a pozitív és negatív tulajdonságok megkülönböztetése. Az érzelmek kimutatása megfelelő formáinak elsajátítása, mások érzelmeinek megértése. A nézeteltérések megvitatásában a kulturált formák iránti igény felkeltése, az érdeksérelmek miatti ellentétek kölcsönös konszenzuson alapuló feloldására nevelés. Önismeretre és mások megismerésére törekvés iránti igény kialakítása, saját belső tulajdonságok fejlesztése. A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén az élet minden szegmensét befolyásoló, elfogadott erkölcsi normák, minták, követendő példák megismerésében, az értékek megbecsülésére nevelésben. Az emberi magatartás, motivációk, konfliktusmegoldások és kommunikáció során a megértő, a toleráns, önmaga és mások értékeit tiszteletben tartó viselkedés kialakításában. A családi életre nevelésben a tantárgy segíti az együtt élés szabályainak, a szülői, testvéri kapcsolatoknak megértését és tiszteletben tartásuk fontosságát, a magánélet védelmét.

Témakör	**1. Éntudat – Önismeret**	**Javasolt óraszám: 12 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók azonosítja saját személyiségének néhány elemét; ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait	
Fejlesztési ismeretek és tevékenységek		
Én és mások A saját viszonyulás néhány elemének feltárása; Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése,		

Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése;

Fejlődés és szükségletek

Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember?

Egészség és betegség

Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok. Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Milyen az, amikor én beteg vagyok?

Fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség,.

Témakör	**2. Társas tudatosság és társas kapcsolatok**	**Javasolt óraszám: 12 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Kapcsolataim

Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők.

Baráti kapcsolatok

Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás.

A kapcsolat ápolása

A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak?

Fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás.

Témakör	**3. A társas együttélés**	**Javasolt óraszám: 12 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Közösségeim

A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás.

A család

A család fogalma, tagjai, szerepek a családban.

A mi csoportunk

A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői.

Mások csoportjai

Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között.

Konfliktusok a csoportban

Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása.

Fogalmak	Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.

Összegzett tanulási eredmények az évfolyam végén	A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget. Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein. Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására. Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat.

ÖNKISZOLGÁLÁS

A tantárgy célja a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók alapvető szociális képességeit az iskoláskor előtti nevelési tapasztalatokra építve tevékenységeken keresztül úgy fejleszteni, hogy önkiszolgálásukban a képességek szerinti részleges vagy teljes önállóságot elérjék.

Feladat a fejlesztések során, hogy a tanulónak egyéni üteméhez és képességeihez igazodva kialakuljon szociális szokásrendszere, és alkalmazásával fejlődjön praktikus képessége, alkalmazkodni tudása, önkiszolgálási, önellátási és önállósági szintje.

A tanuló igényelje a rendet és a tisztaságot, alakuljon ki a személyi higiénia iránti igénye. Késztesse a tanulókat ez az igény az ehhez kapcsolódó eszközök alkalmazására.

Célirányos tevékenységek rendszeres gyakorlásával alakuljanak ki a kívánatos önellátási szokások. A minél kevesebb segítséggel végzendő önellátás érdekében kívánatos a nagymozgásokat célirányossá tenni és a tanuló kismozgásait úgy fejleszteni, hogy ezzel lehetővé váljon az egyre önállóbb öltözés, tisztálkodás.

A tantárgyi fejlesztés alakítsa ki a tanulók fejlettségének megfelelő, olyan önkiszolgálási, önellátási képességeket, valamint szociális motívumokat, amelyek képessé teszik őket magasabb szintű gondolkodási, életviteli és gyakorlati ismeretek befogadására.

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a rend és a rendszeresség iránti igény kialakításával, a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges táplálkozás alapvető szabályainak megismerésével és az étkezés közben a mértékletesség betartására törekvés kialakításával.

Témakör	**1. Öltözködés**	**Javasolt óraszám: 34 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Saját ruhadarabok felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**

• Együttműködés az öltözködés során. • Az időjárásnak megfelelő ruhadarabok kiválasztása. • A tanuló képességeihez mérten, felnőtt segítségével bekapcsolódni az alapvető gondozási munkába.	*Fejlesztési ismeretek* • Alsó- és felsőruházat fel- és levétele. • Ruhazárak kezelése. • Évszaknak megfelelő öltözködés. • Lábbelik ápolása. • Ruhák hajtogatása. • Fogas, vállfa használata. *Fejlesztési tevékenységek* Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel. Kis segítséggel az öltözködés begyakorlása, megtanulása. Nagy gombok gombolása, cipzár, csat, patent használata. Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása. Cipő befűzése, letörlése, lábtörlő használata. Ruhák gondos elhelyezése fogason, vállfán, polcon.

Fogalmak	Ruhadarabok, alsó ruházat, felsőruházat, *ruhazárak,* ruhaneműk: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, *vállfa,* fogas, időjárás – évszakok: tél-hideg, nyár-meleg, ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma, lábtörlő, cipőtisztítás, cipőtisztító kefe.

Témakör	**2. Testápolás - személyi higiénia**	**Javasolt óraszám: 50 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Kis segítséggel helyesen alkalmazni a tisztálkodó eszközöket és a zsebkendőt. • A szárazra törölközés megtanulása. • WC-használat, fokozódó önállósággal.	*Fejlesztési ismeretek* • Mosakodás. • WC használata. • Fogápolás. • Zsebkendő használata. *Fejlesztési tevékenységek* Kéz- és arcmosás megtanulása, törölközés. Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás. Tükör előtt a helyes fogmosás technikai begyakorlása. Orrfújás helyesen, a használt zsebkendő elhelyezése.

Fogalmak	Piszkos – tiszta, tisztálkodási eszközök: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC-papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő.

Témakör	**3. Étkezés**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Betartani a kulturált étkezés szabályait. • Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni. • Önállóan étkezni.	*Fejlesztési ismeretek* • Étkezés kanállal, villával. • Merőkanál használata. • Terítés. • Felelősi teendők ellátása. *Fejlesztési tevékenységek* Kézmosás étkezés előtt. Kulturált étkezés evőeszközökkel. Segítséggel leves szedése. Terítés tízóraihoz, ebédhez, uzsonnához. Szükséges eszközök előkészítése a terítéshez, asztal leszedése.

Fogalmak	Evőeszközök: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levesestál, *abrosz,* mélytányér, lapostányér, kistányér. A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések: Jó étvágyat kívánok! Egészségetekre! Kérem szépen… Köszönöm szépen...

Témakör	**4. Környezetrendezés – Környezetmegóvás**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyak rendeltetésszerű használatának és megóvásának megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. • Ismerni az eszközök	*Fejlesztési ismeretek* • Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. • Saját tulajdon felismerése. • Polcok, szekrények használata.

funkcióját (melyik eszközt mire használjuk). • Különbséget tenni a saját tulajdon, és a közösség, vagy társai tulajdona között. • A szemetet a megfelelő helyre tenni.	• Rendrakás. • Virágápolás. *Fejlesztési tevékenységek* Játéktér rendberakása, a játékok eltevése. Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése. Foglalkozások után taneszközök elrakása. Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól (kölcsönadom, visszakérem). Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás, hulladék összegyűjtése. Virágöntözés.

Fogalmak	Játékok, taneszközök, könyvespolc, játékpolc, tanulói asztal, szekrény, szemetesvödör /*hulladékgyűjtő*/, *partvis*, lapát, *asztaltörlő*, partvis, *hulladék,* locsoló kanna, öntözővíz, rendrakás, enyém, másé, kölcsönadni, visszakérni.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes együttműködésre az öltözködés során. Képes saját ruhadarabokat felismerni. Képes cipőjét irányítással fűzni. Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van. Képes segítséggel WC használatára és a mosdó használatával kapcsolatos teendőket (személyi higiénia) elvégezni, szárazra törölközni, szükséges esetekben felszólítás nélkül zsebkendőt használni. Képes a fogmosást kis segítséggel végezni. Étkezése kulturált, tiszta. Képes a személyi higiéniával kapcsolatos teendőket elvégezni étkezések előtt és után. Képes a megfelelő evőeszközzel (de legalább kanállal) enni, pohárból inni, kancsóból tölteni, szalvétát rendeltetés szerint használni. Képes az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezések spontán használatára. Képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni. Képes saját tárgyait számon tartani, elkülönítve kezelni, másét tulajdonosának átadni.

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A tantárgy célja fejleszteni a tanuló manuális képességeit, finommotorikáját és mozgáskoordinációját úgy, hogy tevékenysége során az eszközök használata váljon célirányossá, alakuljon ki elemi munkavégző képessége. Alkalmazni tudja a tanult ismereteket egyre nagyobb önállósággal a gyakorlati tevékenység során, a részfeladatok technológiájának és kapcsolatának megismerésével, a megtanult munkafolyamatok sorrendjének alkalmazásával. Biztosítani kell olyan személyiségjegyek kialakulását, amelyek az iskola befejezését követő új életközegben az eredményes szocializációhoz, munkatevékenységek végzéséhez megfelelő alapot teremthet.

A tantárgy feladata továbbá, hogy járuljon hozzá a tanulók esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy igényük legyen közvetlen környezetük rendben tartására, az otthoni életben is tudják gyakorolni és alkalmazni ismereteiket, hozzájárulva környezetük gondozásához.

A fejlesztés során minél több és változatosabb feladathelyzetben ismerkedjenek meg a tanulók saját és közvetlen környezetüknek, a hétköznapok során szükséges, az önellátáshoz kapcsolódó feladatoknak, munkatevékenységeknek az elsajátításával, alapvető technikák gyakorlásával. Cél a biztos eszközhasználat elérése a háztartásban és a ház körül előforduló szerszámokkal.

Ebben a folyamatban alakulnak ki olyan szokások, készségek, képességek, amelyekkel a mindennapi életben előforduló, egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló kisebb irányítással képessé válik.

Az önkiszolgálás – ruhagondozás terén ismerje meg, gyakorolja és alkalmazza a tanuló a textíliáknál tanult ismereteket, mosási, vasalási utasításokat (piktogramokat). Ismerje meg a textilek alapanyagaival, általános tulajdonságaival, valamint azok megmunkálhatóságával, kezelésével kapcsolatos általános tudnivalókat, továbbá a varráshoz használatos cérnákat, díszítőöltéseket, gyöngyfűzéshez használatos fonalakat, eszközöket, a kapcsolódó balesetvédelmi előírásokat.

A konyhai műveletek során fontos az egyszerű alapanyagok megismerése, azok tárolása,

felhasználhatósága, a munkafolyamatok elvégzése, a szükséges eszközök, azok használata, valamint a tevékenységhez szükséges munkamenet megismerése és gyakorlati alkalmazása.

Szükséges a takarítás, mosogatás eszközeinek, azok használatának, mosogató-, konyhai tisztítószerek leggyakrabban használatos típusainak megismerése és a balesetvédelmi előírásoknak a megfelelő használata.

Fontos feladat a vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása (az áruk megfelelő minőségének ellenőrzése, minőségi kifogások jelzése, teendők a kifogások felmerülése esetén), az árukon lévő piktogramok ismerete, azok figyelembevétele vásárlás során, valamint az ide vonatkozó elemi viselkedési szokások gyakorlása.

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a mindennapi életben előforduló önellátással és környezetgondozással összefüggő tevékenységek felelősségének megalapozásával, a napi kötelezettségek elvégzésére neveléssel alapozza meg.

A testi és lelki egészségre nevelést a környezet és a ruházat egészséges, praktikus megválasztására, kialakítására, javítására, és a munka, szórakozás, pihenés helyes egyensúlyának megismerésére törekvéssel segíti.

A tantárgy segíti a családi életre nevelés céljainak elérését, a családi munkamegosztásban a képességekhez, érdeklődéshez igazodó részvételre és a vállalt feladatok elvégzésére ösztönzéssel.

Témakör	**1. Textilmunkák**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztaltatása.	
Fejlesztési feladatok		**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok		*Fejlesztési ismeretek* • Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk.

alapján. Utánzókészséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján). Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni. Az olló használatát elsajátítani.	• Anyagok alakíthatósága. • Ismerkedés textillel. • Olló használata. • Nyírás, vágás. *Fejlesztési tevékenységek* Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: puha, kemény, törékeny, éghető, tűzálló, természetes anyag, műanyag. Formák kirakása adott anyagokból (gesztenye, kavics, lencse). Vessző hajlítása, szalmából, drótból, fonalból fonat készítése. Homokvár építése a homokozóban, formázás homokozó edényekkel, homoktálcán ábrák készítése. Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása, megnevezése, a tulajdonságra utaló mondatalkotás. Tapintással, bőrön keresztül az anyagra következtetni (selyem, bársony, zsákvászon, gyapjú, tüll), bekötött szemmel felismerési gyakorlat. Az olló használatának gyakorlása: nyírás, különböző vastagságú textilanyagok nyirkálása, vágás: egyenes vonal mentén, forma kivágása. Textilből kivágott formákból kép összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés.
Fogalmak	Természetes anyag, műanyag, termés, alapanyag, textilfajták, az olló részei, használatával kapcsolatos fogalmak.

Témakör	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Feladatot vállalása és jó elvégzése.	
Fejlesztési feladatok		**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Az eszközök használatához szükséges mozdulatok, fogások gyakorlása eszközzel és eszköz nélkül. Felelősi rendszer kialakítása, a szükséges munkák jelzésére, az eszközök kiosztására, végzésére. Irányítással használni a megismert eszközöket.		*Fejlesztési ismeretek* • A ház körüli takarítási feladatokhoz használható eszközök és feladatok. • Tanteremben, folyosón egyszerű takarítási munkák. • Tisztítószerek tulajdonságai és használatuk. • Növénygondozás.

Szabadtéri- és szobanövényeket gondozni, fejlődésüket figyelemmel kísérni, arról rajzos (képes) naplót vezetni. A növénygondozást felelősi rendszerben végezni.	*Fejlesztési tevékenységek* Szabadban használt takarítóeszközök (seprű, szemétlapát, szeméttároló, komposztáló, lombseprű, gereblye, hólapát) megnevezése, használatuk. Az utak, játszótér, udvar rendben tartása. Szemétszedés, a szemétgyűjtők megfigyelése, ha megtelt, jelenteni a felnőtteknek. Az évszaknak megfelelő takarítási munkák, a hulladék szelektív gyűjtése (zöld hulladékot komposztálóba), a járdák, utak seprése, télen hólapátolás, csúszós út szórása. Seprés, portörlés, játékok lemosása (seprű, lapát, lemosó szivacs, porrongy használata). Tisztítószerek használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A környezet szépítése, az évszaknak megfelelően szükséges növényápolási munkák végzésébe bekapcsolódni, állandó irányítás mellett. Szabadtéri növények (vetés, palántázás, kapálás, öntözés, elnyílt virágok levágása, komposztálása) gondozása. Szobanövények gondozása a tanteremben, folyosókon, irányítás mellett.
Fogalmak	Eszközök, a gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.

Témakör	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alkalomnak és az időjárásnak megfelelő öltözet kiválasztása.	

Fejlesztési feladat	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Megtanulni, hogy az alsó ruházatot naponta szükséges váltani. Rendszeretetet kialakítani. Felszólítás nélkül váltócipőt használni.	*Fejlesztési ismeretek* • Ruhák válogatása, csoportosítása. • Ruha gondozása, tárolása. • Cipőápolás. • Személyes tisztálkodás. • Bőrápolás.

A rendszeres tisztálkodást természetes szükségletnek tartani.	*Fejlesztési tevékenységek* Ruházat kiválasztásának gyakorlása (babaruha, kép, saját ruhák [évszak, időjárás, alkalom]). Az öltöző rendjének megtartása, ruhák, cipők elhelyezése a kijelölt helyen. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása. A cipőápolás eszközei, ápolószerek, használatuk módja. Kézmosás módja (fürdés, hajmosás), fontosságának megértése. Takarékos vízhasználat, bőrápolás, allergia megelőzése (megfelelő tisztító- és ápolószerek használata). Fog- és szájápolás fontossága és ajánlott módja. Az időjárás káros hatásainak kivédése (szél, hideg, napsugárzás), panaszait, kérdéseit bátran mondja el. Tanulmányi séta, tisztálkodási- és bőrápoló szereket árusító üzlet meglátogatása, néhány használati utasítás elolvasása, ajánlott szerek kiválasztása, a választás indoklása.

Fogalmak	A tisztálkodó szerek és ápolószerek használatával kapcsolatos fogalmak.

Témakör	**4. Anyagok alakítása**	**Javasolt óraszám: 44 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel és technikákkal.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, esztétikus alkotásokat készíteni. A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani.	*Fejlesztési ismeretek* • Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás, fűzés). • Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. • Varrás kemény papírlemezre. *Fejlesztési tevékenységek* Papírból különböző formák készítése – eltérő vastagságú papírok hajtogatása (legyező), felezőhajtás, sarkok illesztése, hajtások megerősítése, segítséggel csákó, hajó hajtogatása.

	Tépés, hajtás mentén, formakitépés tetszés szerint, mozaikkép, kép ragasztása előkészített alapra. Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az előkészített anyagból. Ollóval csíkvágás vonal mentén, a csíkokból füzér készítése. Előrajzolt forma kivágása, felragasztása, képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti). Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése. Kartonból, hullámpapírból varrással, festéssel, ragasztással tárgy készítése. Előlyukasztott lemezre varrás egyszerű öltéssel.

Fogalmak	Papírfajták, merkelőtű, ragasztófajták, öltések.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani, legfontosabb tulajdonságaikat, alkalmazásukat ismerni. Képes az ollót balesetmentesen, kis segítséggel használni. Irányítással, rendszeresen részt vesz a kerti és szobanövények gondozásában. Rendszeresen részt vesz a tanterem, öltöző takarításában (söprés, szemétszedés, portörlés). Szokásává válik az alsóruha napi cseréje, a rendszeres fogápolás. Képes minta alapján munkadarabot készíteni, alkotását magáénak érezni, büszkeséget érezni.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelésben a harmonikus, esztétikus és praktikus környezetért végzett tevékenység felelősségének tudatosításával és a takarékosság és mértékletesség igényének kialakításával játszik fontos szerepet.

A testi és lelki egészségre nevelésben különös hangsúlyt helyez a háztartásban előforduló fizikai és mentális veszélyforrások megismerésére, igény kialakítására a testi épség megóvására, a munkatevékenységek végzéséhez szükséges fizikai és lelki képességek fejlesztésére.

A családi életre nevelésben fontos szerepet játszik a tantárgy a családi munkamegosztásban az érdeklődésnek, képességnek megfelelő tevékenységek gyakorlásával, a minél önállóbb önellátás megalapozásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kialakítása a családban és a társak között előforduló segítségadási lehetőségek megismerésére, szükséglet szerinti alkalmazására irányul.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztését segíti az életvitel során felhasznált anyagokkal és energiahordozókkal való takarékos bánásmód elsajátításával, a pazarló szokások felismerésével, valamint a környezetben található erőforrások szükséglet alapú felhasználásával.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

<table>
<tr><td>Témakör</td><td colspan="2">1. Textilmunkák</td><td>Javasolt óraszám: 40 óra</td></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Az olló és a tű helyes használata.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">A tanuló saját tapasztalatai alapján az anyag megmunkálhatóságának megismerése.
Irányítással textilt csíkokra vágni, textilcsíkot összevarrni, gombolyítani.
A száröltést segítséggel, a szálkihúzást és az előöltést önállóan gyakorolni.
Tűbefűzést (egyre önállóbban) és csomókötést gyakorolni.
Bonyolultabb gombvarrási technikákat gyakorolni.
Ismerkedés szövött tárgyakkal, a szövés eszközeivel.</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek
• Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság.
• Irányítással textil felvágása, nyírása, segítséggel gombolyítása.
• Öltésformák (előöltés, száröltés, szegőöltés: pelenkaöltés).
• Varrások eldolgozása.
• Csomókötés, gombfelvarrás.
• A szövés előkészítése.

Fejlesztési tevékenységek
Textilfélék alapanyaga, azok elemi szálainak megismerése.
(Válogatási gyakorlatok: szín, anyagvastagság, anyagösszetétel alapján).
Textilből készült használati tárgyak gyűjtése, csoportosítása.
Vágás, gombolyítás, szalagkötés gyakorlása, szálbehúzás, varrási alapismeretek gyakorlása.
Fokozódó önállósággal szalagkötés, önállóan szálkihúzás.
Önállóan szalagkötés, segítséggel száröltés gyakorlása.</td></tr>
</table>

	Szegőöltések közül pelenkaöltés technikájának megismerése. Új öltésforma megismerése a tűbefűzés, csomózás gyakorlásával. Anyag és gomb kapcsolata, gombvarrási gyakorlatok. A tanult tevékenységek folyamatos gyakorlása csökkenő mértékű segítséggel. Szövés anyagainak, eszközeinek megismerése.

Fogalmak	Szál, *szálirány*, *anyagnyúlás*, *előöltés*, *szálöltés*, *szegőöltés, elvarrás, pelenkaöltés,* szövéssel kapcsolatos eszközök.

Témakör	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Étkezéshez saját részre terítés.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Takarítási munkákat végezni (tanterem, tankonyha). Önállóan rendet rakni, irányítással teríteni, mosogatni, törölgetni, kenyeret megkenni. A megismert eszközök használatát gyakorolni segítséggel. Tisztítási, hámozási folyamatok megismerése, gyakorlása.	*Fejlesztési ismeretek* • Seprű, lapát használata. • Tisztító- és fertőtlenítőszerek. • Konyhai eszközök helye, rendje. • Egyszerűbb konyhai munkák. • Kenyérkenés, kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás. • A főzés jellegének megfelelő edények és eszközök kiválasztása. • Gyümölcs- és zöldségtisztítás. • Főzést nem igénylő ételek készítése. *Fejlesztési tevékenységek* Seprés, portörlés, felmosás, játékok lemosása. Porszívózás gyakorlása, szőnyeg porszívózása önállóan. Tisztító- és fertőtlenítőszerek adagolásának megismerése, használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A helyrerakás, terítés, mosogatás, törölgetés gyakorlása. Irányítással terítés, mosogatás, törölgetés. Étkezések előkészítése segítséggel: A kenyérkenés módjának megtanulása. A kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás módjának megismerése, az eszközök használatának gyakorlása különös tekintettel a baleset-megelőzésre.

	Megfelelő eszközök és edények kiválogatásának gyakorlása. Egyszerű ételek elkészítésének megismerése, gyakorlása (alma, banán, narancs, sárgarépa, burgonya). Gyümölcsturmix, pirítós, szendvics készítése. Eddigi tevékenységek gyakorlása. Önálló terítés, mosogatás, rendrakás.

Fogalmak	Előkészítéshez és főzéshez kapcsolódó fogalmak. További fogalmak a tisztító-, fertőtlenítőszerek használatával kapcsolatos tevékenységek köréből.

Témakör	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ruhazárak önálló használata.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Húzózár használata, csatolás, patentolás, kapcsolás, gombolás fokozódó önállósággal. Cipőfűzés, csomókötés, tépőzár-használat. Önálló cipőfűzés. A mosás és vasalás eszközeinek felismerése, megnevezése, használatuk.	*Fejlesztési ismeretek* • A megfelelő ruházat kiválasztása. • Ruhanemű kezelése. Ruhazárak használata. • Cipőfűzés – fűző megkötése. • Mosás: gépi, kézi mosás. • Teregetés, hajtogatás, vasalás. *Fejlesztési tevékenységek* Ruházat adekvát kiválasztásának gyakorlása (évszak, időjárás, alkalom). Húzózár, patent, kapocs, csat használatának gyakorlása. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása (fűzőtáblákon). Cipőfűzés szükség szerint, cipőkötés adódó alkalmanként irányítással. Mosás megismerése, kézi, gépi mosás eszközei, azok használata. Teregetés (szárító), hajtogatás (tárolás), vasalás (babaruhák).

Fogalmak	További, ruhagondozással kapcsolatos fogalmak (mosószerek, csipesz, szárító, vasalódeszka, hőfokszabályozó).

Témakör	4. Vásárlás	Javasolt óraszám: 20 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érték és ár közötti összefüggések megértetése.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Az alapvető árucikkek beszerzésének helye, a vásárlás módja. Egyféle árucikk vásárlása önállóan (vásárlás megtervezése, mit veszek? Hol kapható? Mennyibe kerül?).	*Fejlesztési ismeretek* • Vásárlás körülményei. • Különböző boltok, áruházak és piac látogatása. • Vásárlás – fizetés – csomagolás. *Fejlesztési tevékenységek* Vásárlás céljának, menetének megismerése, alapvető árucikkek beszerzési helyeinek ismerete. Vásárlás folyamatának gyakorlása, beszámoló a vásárlás folyamatáról, eredményéről. Tanulmányi séta, piac-, üzletlátogatás, kirakatok nézegetése. Felügyelet mellett alapvető, egyszerű árucikkek beszerzési helyének megismerése, egy tétel vásárlása.

Fogalmak	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Közlekedéshez kapcsolódó fogalmak. Vásárlási folyamatnál és fizetésnél használatos fogalmak. További, a közlekedéshez, viselkedéshez kapcsolódó fogalmak.

Témakör	5. Anyagok alakítása	Javasolt óraszám: 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagmegmunkáláshoz használt eszközök körének bővítése.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Egyszerű tárgyak, ajándék, elemi kompozíciók készítése a megadott alapanyagokból (sík tárgy, térbeli tárgy). Adott anyagból készült tárgyak kiválasztása, csoportosítása.	*Fejlesztési ismeretek* • Papírból, fonalból, textilből ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása, egyszerű munkadarabok készítése. • Papír, fonal, textil tárgyak készítése. • Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (fa, kő, fém). *Fejlesztési tevékenységek* Kartonpapíron előrajzolt kép kivarrása (karácsonyi képeslap, anyák napjára ajándék). Kartonból, papírból, fonalból és textilből egyszerű tárgyak készítése irányítással (varrással doboz, album, képkeret, babaház). Textilen előrajzolt ábra kivarrása színes fonallal („terítő”, babaruha). Adott anyagból készült tárgyak, alkotások készítése fa (léc csiszolása, festése, faragása), kő („ékszer” készítése, kavicsból állatok, tárgyak készítése festéssel, lakkozással) fém (karácsonyi díszek, „ékszer”).

Fogalmak	Papír, fonal, textilmunkák, megmunkálás, elkészítés során használt fogalmak, a felhasználhatóságot célzó fogalmak: maradandó, természeti tárgy – emberi alkotás (kavics, mozaik), bánya.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes a baleset- és munkavédelmet figyelembe venni veszélyes eszközök használata során. Segítséggel tud rendet tartani, teríteni, részt venni a takarításban, mosogatásban, törölgetésben. A kenyér megkenésével próbálkozik. Kis segítséggel képes használni a ruházati zárószerkezeteket, cipőt fűzni, segítséggel csokrot kötni. Néhány alapvető árucikk beszerzési helyét és a vásárlás módját ismeri. Képes segítséggel vásárolni egy tételt. Képes minta alapján esztétikus alkotást készíteni változatos technikával.

7–8. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a munkatevékenységek elvégzéséhez szükséges biztonságos, türelmes és kitartó magatartás szabályainak megismerésével és alkalmazásával segíti. A környezeti tevékenységek során támogatja a segítségkérés szükségességének felismerését és a tanuló képességeihez mérten másoknak segítség nyújtását.

A nemzeti öntudatot, hazafias nevelést a jellegzetes nemzeti, nemzetiségi ételek, italok megismerésével és a nemzeti ünnepekkor dekorációs kellékek készítésével segíti.

Az egészségre ártalmas anyagok és szokások tudatos elkerülésével, a figyelem ráirányításával a kiegyensúlyozott és harmonikus életvitelre, a pihenés, a munka és a szórakozás helyes arányainak felismerésére és az igyekezet kialakításával ezek betartására a testi és lelki egészségre nevelés céljait valósítja meg.

A családi életre nevelésben törekszik a családi munkamegosztásban az érdeklődés, képesség és igény szerinti részvételre, az önellátásban minél kevesebb segítség igénybe vételére.

A fenntarthatóság, környezettudatosság céljait támogatja a környezet tudatos megfigyeltetésével, a mindennapi életben előforduló helyzetekben az egészségre ártalmas hatások elkerülésével, a természet erőforrásaival való takarékosságra neveléssel.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

Témakör	**1. Textilmunkák**	**Javasolt óraszám: 50 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tanult öltések alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**	

Textilmunkákhoz köthető rutinfeladatok folyamatos gyakorlása (fonalgombolyítás, vágás egyenes vonal mentén, forma kivágása, tű befűzése, csomó kötése fonalra, varrás eldolgozása egyre önállóbban). Két anyag összevarrása, beszegése, gomb felvarrása, gumibehúzás. Megismerkedés a kötés és horgolás eszközeivel, technikájával (érdeklődés szerint, egyéni megsegítéssel). Körmönfonás. Szövéshez szükséges eszközök, alapanyagok megismerése, a mozdulatok gyakorlása. Egyszerű, kisméretű darab szövése, egy, két szín alkalmazásával.	*Fejlesztési ismeretek* • Textillel kapcsolatos tevékenységek megismerése. • Szálkihúzás, fonás, tanult öltések. • Láncöltés megismerése. • Textil szegése, összevarrása kézzel. • Gombfelvarrás, gumibehúzás. • Kötés – horgolás – szövés. *Fejlesztési tevékenységek* Eddigi tevékenységek folyamatos gyakorlása, egyes esetekben alkalmazása önállóan (vágás, tűbefűzés, csomókötés, varrások eldolgozása, rojtozás, fércelő öltés, tanult öltésformák). Textilfajták megkülönböztetése, tanult öltésformák varrása segítséggel. Láncöltés technikájának megismerése. Eddigi tevékenységek önálló gyakorlása. Kisebb feladatok önállóan. (Gomb hiányzik: varródoboz, mi kell a felvarráshoz? Kiszaladt a gumi: mi kell a javításhoz?) Kötés és horgolás eszközeinek és az elkészíthető tárgyaknak a bemutatása, érdeklődés felkeltése a kézimunkázás iránt. Egyszerű hurkolások próbálgatása, tetszés szerint egyszerű darabok készítése. Kézimunkázás vastagabb fonalból, megfelelő eszközökkel tetszés szerint. Szövés előkészítése segítséggel: szövés kartonon, egyszerű rámán. Rossz harisnyák felvágása, összecsomózása, szőnyeghorgolás, önállóan fércelőöltés textilen. Irányítással szőnyegszövés rámán.
Fogalmak	*Az alkalmazott technikák nyomán felmerülő alapanyagok, eszközök, technikák nevei (tűbefűző, kötőtű, horgolótű, kezdőszem, felvetés, vetélőfa, fonalak stb.).*

Témakör	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Háztartási eszközök és gépek használata egyszerű esetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**

Önállóan kenyeret, felvágottat szeletelni. A célnak megfelelő nyersanyagokat, eszközöket és edényeket kiválasztani. Egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt elkészíteni kis segítséggel. A megismert munkafolyamatokat önállóan alkalmazni. Megadott helyiség önálló takarítása. Takarítószerek, eszközök önálló használata.	*Fejlesztési ismeretek* • Szeletelés, kés használata. • Konyhai gépek, eszközök megismerése, használata. • Egyszerű étel készítése. • Terítés, tálalás, mosogatás, rendrakás. • Takarítási munkák. • Nagytakarítás. *Fejlesztési tevékenységek* Önállóan élelmiszerek szeletelése, nyersanyagok, főzőedények, eszközök kiválasztása. Gyümölcssaláta elkészítése. Tízórai-, uzsonna-, reggelikészítés. Hideg és egy meleg étel elkészítése (turmix, puding, tojásrántotta, burgonyasaláta, franciasaláta, vitaminsaláta) önállóan (melegítés, hűtés). Felnőtt irányítása mellett önállóságra törekvéssel konyhai, háztartási gépek használata. A főzési munkákhoz kapcsolódó tevékenységek gyakorlása (terítés, mosogatás, rendrakás) folyamatosan. Takarítás különböző helyiségekben (konyha, folyosó stb.). Nagytakarítás műveleteinek gyakorlása, alkalmazása segítséggel. Eddig begyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.

Fogalmak	Eddig használt fogalmak, egyszerű kezelést igénylő gépek, azok használatához szükséges fogalmak. Gyümölcssaláták, ételek, elkészítésükhöz szükséges fogalmak. Tisztítószerek, takarítóeszközök, munkafolyamatok, veszélyes anyagok, baleset-megelőzés.

Témakör	**3. Személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők**	**Javasolt óraszám: 50 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Balesetmentes, körültekintő munkavégzés.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Textilanyagok alapanyagai és azok tulajdonságai, piktogramok jelentése, értelmezése, feladat eldöntése a jelek útmutatása alapján.	*Fejlesztési ismeretek* • Textilanyagok alapanyagai és tulajdonságai. • Piktogramok értelmezése.

Vasalás, irányítás mellett. A piktogramok alapján ruha válogatása, mosás, teregetés, vasalás segítséggel (színek, alapanyagok, vízhőfok, vasaló beállítása).	*Fejlesztési tevékenységek* Különböző anyagok vasalásának gyakorlása irányítással (a ruházaton található piktogramok irányító jellegének felhasználásával). Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás (kézi és gépi mosás), teregetés, vasalás fázisai önállóan. Rendrakás, eszközök elhelyezése, tiszta ruha összehajtása, helyrerakása.

Fogalmak	A textil alapanyagának tulajdonságaival, mosásával, vasalásával kapcsolatos fogalmak. Háztartási gépek használatával kapcsolatos fogalmak.

Témakör	**4. Vásárlás**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő, megtervezett vásárlás.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Vásárolni egyféle alapanyagot. Önállóan, néhány tételt segítséggel vásárolni. Mérlegelni vásárláskor, kívánságát és kifogásait megfogalmazni (drágább, jobb ízű, több van benne). A szavatossági idő jelölését figyelembe venni vásárláskor. Ruhán, cipőn található jelzéseket értelmezni. Csere lehetőségeit megismerni (visszaváltás, levásárlás).	*Fejlesztési ismeretek* • Vásárlás. • Alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez. • A termékek szavatosságának ellenőrzése. • Sajt célra ruha, cipő vásárlása. • A kezelési útmutató jelzéseinek értelmezése. *Fejlesztési tevékenységek* Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése (néhány tétel). Recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-fizetési tevékenység), az áruk tüzetes megvizsgálása minőség, mennyiség, ár tekintetében, azok tárolási lehetőségének megismerése. A szavatosság időpontjának egyeztetése, a felírt dátum helyes értelmezése. A szavatosság lényegének megértése (romlott, fogyasztható). Mérlegelés, vita: melyik a jobb, takarékosabb választás. Körültekintő vásárlás, több kirakat, üzlet kínálata, megfelelő szín, anyag, méret, minőség alapján. Döntés szempontjainak megbeszélése.

Fogalmak	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak, beszerzési források.

	Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival. Az anyagok eltarthatósága, tárolása, kezelése során bevezetett új fogalmak (szavatosság, lejárati idő, kezelési útmutató, jótállás).

Témakör	**5. Piktogramok értelmezése**	**Javasolt óraszám: 10 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Néhány gyakrabban látott piktogramot felismerni, értelmezni. Gyógyszereken, élelmiszereken, vegyszereken található jelzéseket értelmezni.	*Fejlesztési ismeretek* • Jelek megismerése, értelmezése, egyeztetése. • Használati utasítás, kezelési utasítás, szavatosság jelzései. *Fejlesztési tevékenységek* Ismerkedés az élelmiszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelekkel. Megismert jelek megmutatása, értelmezése, egyeztetése, válogatása. Élelmiszereken, gyógyszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek megkeresése, megmutatása, és az utasítás szerinti eljárás fontosságának tudatosítása példák alapján.

Fogalmak	Piktogramok jelzéseivel, használati útmutatóival, és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.

Témakör	**6. Anyagok alakítása**	**Javasolt óraszám: 46 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotás örömének átélése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
A tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyak készítése.	*Fejlesztési ismeretek* • Újabb alapanyagok és tulajdonságaik megismerése. • Műanyag, bőr-műbőr, alufólia, papírmasé, üvegfestés, gyöngyfűzés, viasz, gyurma.

Az anyagok tulajdonságainak megismerése. Adott anyagból készült tárgyak keresése környezetében használhatóság és más tulajdonságaik alapján. Tárgyak készítése önállóan a megismert anyagokból és technikákkal.	• Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Termések. *Fejlesztési tevékenységek* Egyszerű tárgyak készítése minta alapján változatos anyagokból. A szükséges technika, eszközhasználat elsajátítása. Képek, plakátok, ajándéktárgyak készítése. Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítséggel. Tárgyak készítése különböző alkalmakra (üvegfestés, gyöngyfűzés, papírmasé).

Fogalmak	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságára vonatkozó fogalmak.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni a tanult textilfajtákat, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tud alkalmazni; – egyszerű gombot felvarrni; – felismerni a különböző kézimunkák darabjait, eszközeit; – részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben; – részt venni a konyhai munkákban, elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt, ismeri az edényeket, eszközöket, az egyszerű konyhai gépek használatát; – a takarítási és gondozási munkákhoz és az adott munkadarabok elkészítéséhez szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztására; – megadott helyiséget önállóan takarítani; – válogatni a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás, vasalás eszközeit, használatkor a piktogramok utasításait figyelembe venni; – kívánságát és kifogásait megfogalmazni; – tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni; – értelmezni a szavatossági idő jelölését. Tudja, hogy a termékeken hol találhatók a piktogramok, felismer közülük néhányat. A tanuló képes – tevékenységei során a piktogramokat értelmezni; – megismerni különböző anyagokat, megmunkálásuk különböző módjait; – a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni; – ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.

KÖRNYEZETISMERET

A környezetismeret tantárgy felkészíti a tanulót a természeti környezetével való harmonikus együttélésre, felismeri a környezet és saját egészsége, mentális épsége közötti összefüggéseket. Kialakítja igényét az épített és a természeti környezet épségének, szépségének megóvására.

A tantárgy célja bővíteni a tanuló meglévő ismereteit élő és élettelen környezetünk jelenségeiről, megfigyelések alapján következtetések levonása, tapasztalatok hasznosítása a környezet megóvása érdekében. Kialakítani az igényét a természet védelemére, az élőlények és környezetük kölcsönhatásainak megismerésén keresztül környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására, törekedni a környezet igényessé, széppé, tisztábbá formálására.

Elsajátíttatni a helyes egészségügyi és higiénés szokásokat, kialakítani olyan alapvető egészségügyi ismereteket, készségeket, amelyek hozzájárulnak a test megismeréséhez, a személyi higiénia és a megfelelő, ízléses, praktikus öltözködés iránti igény kialakulásához és az egészség védelméhez.

Tudatosítani az egészséges életmód szokásrendszerét, a helyes táplálkozás, a testedzés, a sportolás jótékony hatását a mindennapokban.

Megismerni a saját testet és annak működését, a betegségeket megelőzni, a leggyakrabban előforduló betegségek tüneteit, a gyógyulást elősegítő terápiákat megismerni és az orvos és a gyógyszerek szerepét tudatosítani.

Megismerni a balesetvédelem egyszerűbb szabályait, az egészséges életmódot veszélyeztető anyagokat, azok káros hatásait és a megelőzés módját.

A tanuló szocializációs szintjét fejleszteni, kialakítani felelősségérzetét a természettel és embertársaival szemben, adott helyzetekben az önálló telefonhasználatot és a megfelelő segélykérés technikáit elsajátíttatni.

5–6. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet tölt be az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében és a testi-lelki egészségre nevelésben, amennyiben megalapozza a helyes önismeretet, elősegíti a tanuló saját teste működésének, ápolásának megismerését, elsajátítását; lehetővé teszi a test felépítésének, jellegzetességeinek, a testrészek funkciójának és a szervezet összehangolt működésének megismerését. Mindezzel hozzájárul a jó közérzet feltételeinek, a komfortérzet kialakításának és fenntartásának megismeréséhez.

A tantárgy tanítása a személyes és társas kapcsolati kompetenciák alakításához az egészséges önértékelés és a társas kapcsolatokban szükséges alkalmazkodási képesség fejlesztésével járul hozzá.

<table>
<tr><td>Témakör</td><td colspan="2">1. Az emberi test</td><td>Javasolt óraszám: 20 óra</td></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési célja</td><td colspan="3">Az érzékszervekre káros hatások felismertetése és megelőzése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">• A testrészek nevét, funkcióját ismerni.
• Ismerni a belső szervek (szív, tüdő, máj, vese) működését.
• Érzékszerveket kímélni (a károsodás megelőzése, javításának módjai).
• Ismerni a segédeszközök használatának fontosságát, védelmét, kezelését.
• Panaszokat röviden megfogalmazni, a kapott utasításokat betartani.</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek
• Testrészek, érzékszervek megnevezése, funkciójuk.
• Meglévő ismeretek rendszerezése.
• Az érzékszervek funkciója, védelmük.
• Ismerkedés a segédeszközökkel.
• Az egészség fogalma, a betegségek tünetei.
• Betegségek: megfázás, gyomorrontás, influenza és más fertőző betegségek.
• Fájdalom jelzése, a fájdalom helye.
• Gyógyszer elfogadása.

Fejlesztési tevékenységek
Tükörképen ismerkedés a saját testtel.
Egymás testrészeinek megmutatása, megnevezése.
A birtokos ragok használatának gyakorlása.
Az érzékszervek funkcióinak tapasztalat közbeni megismerése (szembekötősdi).
Képösszerakás, csoportosítás, makettek összerakása, szervek felismerése, megnevezése, funkciója.
Szem: Ne hajolj közel a könyvhöz!
Fül: zajártalom kerülése.
A szemüveg használata, kezelése, tisztán tartása. A hallókészülék használata.
Szerepjáték: az orvosi rendelőben, a gyógyszertárban.
Betegségek megelőzése.
Adott betegség tüneteinek megnevezése, a kezelés utasításainak betartása.
Diéta előírásai különböző betegségek esetében: gyomorrontás, influenza, cukorbetegség, ételérzékenység, ekcéma, allergia.
Egyedi problémák megbeszélése a foglalkozás keretében, ha lehet, orvossal, védőnővel.
Maketten, képen a szerveket megfigyelni (elhelyezkedés, alak, szín, funkció).</td></tr>
<tr><td>Fogalmak</td><td colspan="3">Fő testrészek és szervek. Látás romlása, hallás romlása,
fáj, hányinger, köptető, gyógyszer, borogatás, láz, diéta, gyomorrontás, fertőző, fertőzés.</td></tr>
</table>

Témakör	**2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Veszélyhelyzetek felismerése és elkerülése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Önállóan kézmosás, arcmosás, fogmosás szükség szerint. • A rendszeres testedzést bevezetni. • A vitaminok szerepét megismerni. • A napozószerek, bőrvédő- és bőrápoló szerek önálló, szükség szerinti használata. • A tanuló tudja panaszait tömören, lényegre törően megfogalmazni. • Az orvos utasításait, tanácsait követni. • A játék, munka és a közlekedés során kívánatos magatartást tudatosítani. • Váratlan helyzetekben is helyesen viselkedni. • Telefonálás, segítségkérés. • Önfegyelem gyakorlása.	*Fejlesztési ismeretek* • Tisztálkodás. A test tisztán tartása. Hajápolás. Körömápolás. • A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése, a test edzése. • A vitaminforrások megismerése. • Veszélyforrások a szabadban (a Nap káros hatása, kullancs). • Az iskolások orvosi vizsgálata. • Egészség – betegségek. • Orvosi rendelő, háziorvos. • Az iskolában, az utcán és játék közben előforduló balesetek. • Sportolás, fürdőzés közben és a háztartásban történő balesetek megelőzése. • A mentőláda tartalma. • A felnőttek értesítésének módja baleset esetén. *Fejlesztési tevékenységek* Önálló mosdás, fogmosás, hajápolás. Hajvágás, a haj ellenőrzésének fontossága (tetűirtás). Rendszeres körömvágás, tisztítás, a körömrágás kerülése. A vitamint tartalmazó élelmiszerek megismerése, csoportosítása. Megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztásának szükségessége. A tavaszi és nyári napozás szabályai, rendszeresség, fokozatosság, időtartam, napozószerek. Védekezés kullancscsípés ellen. Az orvosi vizsgálatok helye az iskolában, funkciójuk, aktív együttműködés a vizsgálatokon. Iskolaorvosi, családorvosi, szakorvosi, fogorvosi rendelő. A rendelő felkeresésének módja (rendelési idő, szükséges dokumentumok, tiszta, rendezett öltözék, panasz részletes elmondása). Tanulmányi séta, megfigyelési szempontok szerint (balesetveszély, káros tevékenységek felismerése, orvosi rendelő). Balesetek (az élet minden területén), viselkedés strandon, a Balatonban (természetes vizekben), háztartási baleset

	esetén, ok-okozati összefüggések felismerése, tanulságok levonása. A mentőláda tartalmának megismerése, a benne lévő eszközök és szerek használatának megismerése (kötszer, fertőtlenítő). Telefon használata (segítségkérés), segélykérő telefonszámok ismerete.
Fogalmak	A használt tisztálkodási eszközök és anyagok, funkciójuk, a különböző hajtípusok mosószerei (száraz, zsíros). Orvosi vizsgálattal, gyógyszerezéssel kapcsolatos fogalmak (lázmérő, sóhajtás, száj kitátása [miért?] *hallgató*, gyógyszer, védőoltás, *steril*, géz, *vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet*, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, *röntgen*, foghúzás). Egészséges életmóddal, napozással kapcsolatos fogalmak.

Témakör	**3. Élő természet – élőlények és környezetük**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Annak beláttatása, hogy mi, emberek is a természet részei vagyunk.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Növényeket, állatokat felismerni, tulajdonságaikat megnevezni. • A megszerzett ismereteket önállóan alkalmazni.	*Fejlesztési ismeretek* • Az élő természet nagy csoportjai: *növény, állat*, tulajdonságai, életmódja, haszna. • Időjárás hatása a növényekre, állatokra. • A környezet hatása az élőlényekre (szárazság, aszály, árvíz, szélsőséges időjárás). *Fejlesztési tevékenységek* A tanult élőlények változó szempontú csoportosítása. Az emberi tevékenység szerepe a növények, állatok életében. Megfigyelések. Az ember alkalmazkodása az időjárás változásaihoz. Képek összerakása, válogatása, csoportosítása, kísérletek.
Fogalmak	Élőlény, élettelen, hasznos, káros, *életfeltétel,* gyökér, törzs, korona, termés, pusztulás, áradás, katasztrófa; *szaporítás,* születés, növekedés, *elmúlás.*

Témakör	**4. Élettelen környezet – Környezeti ártalmak**	**Javasolt óraszám: 12 óra**

A témakör nevelési-fejlesztési célja	A napfény nélkülözhetetlenségének felismerése az életben, káros hatások kivédésének lehetőségei.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• A halmazállapotokat felismerni és megnevezni. • Településén található folyóvizek (forrás, patak, folyó, tó) felkeresése, megfigyelése. • Tudni a víz értékét, ismerni megjelenési formáit (halmazállapotát).	*Fejlesztési ismeretek* • Az élő és élettelen természet megfigyelése. • Az élet alapvető feltételei. • Levegő, víz, napfény összetevői, ártalmai. • A felszíni vizek (forrás, patak, folyó, tó, tenger). • A víz halmazállapotai. *Fejlesztési tevékenységek* Élő és élettelen differenciálása. Ismerkedés az élet alapvető feltételeivel. Tudatos törekvés az értékek óvására. Környezet- és természetvédelem köréből képek keresése, tanulmányi séta, kísérletek. Élmények, képek a magas vízállású Dunáról, helyi folyókról. Térkép, földgömb nézegetése, a víz jelzése (kék szín keresése). Kísérletek a víz halmazállapotával kapcsolatban. Csapadékfajták megfigyelése (pára, köd, dér, zúzmara, harmat). Bővebben a víz, a harmat, a pára, a jég jellemzői, megfigyelése.
Fogalmak	Halmazállapot, levegő, *láthatatlan,* gőz, csapadék, pára, köd, dér, *zúzmara, harmat,* árvíz, híd, gát, *menekülés, életveszély,* mentés, térkép, földgömb, *atlasz*.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni, megmutatni testrészeit, érzékszerveit, ismeri azok elemi funkcióit; – érzékszerveire vigyázni, a szükséges segédeszközöket megfelelően használni; – teste reakcióit érzékelni, a változásokat jelezni, panaszait megfogalmazni; – testét ápolni, öltözékét rendezetten, tisztán tartani, gondozni; – őszintén, bizalommal együttműködni orvosi vizsgálaton az egészségügyi dolgozókkal; – főfogalmi csoportosításokat végezni az állat- és növényvilág körében. – a környezetben található élőlényekről, élőhelyeikről, testfelépítésük legjellemzőbb tulajdonságairól ismereteket szerezni, rendszerezni;

	– felismerni a víznek mint nélkülözhetetlen, éltető elemnek a jelentőségét, megjelenési formáit (halmazállapotát) és a felszíni vizek folyásait; – egyszerű környezetmegóvó tevékenységet végezni (szemétszedés, törekvés a víz takarékos használatára); – halmazállapotok differenciálására, a csapadékfajták megkülönböztetésére.

7–8. évfolyam

A tantárgy kiemelt szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén, a természeti környezetben megfelelő viselkedésre neveléssel, az állat- és növényvilág nyugalmának megőrzése érdekében, és a felelős viselkedés kialakításában a közösségi környezetben.

A nemzeti öntudat fejlődéséhez és a hazafias neveléshez a közösségi terek, az épített és természeti környezet ápolásával, a rend és tisztaság fokozott védelmével járul hozzá.

Kiemelt szerepet játszik a tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben az egészségre káros szokások felismertetésével, kialakulásuk tudatos elkerülésére neveléssel, igény felkeltésével a tiszta, gondozott környezet megteremtésére és megóvására, és a tanuló értelmi képességeinek megfelelő ismeretek nyújtásával a testi változások megismerésére és elfogadására.

A tantárgy a médiatudatosságra nevelésben fontos szerepet tölt be a médiumok felhasználásának megismertetésével és a tanulók látókörének szélesítésével.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztéséhez hozzájárul a környezet és az egészség megóvására nevelés és a betegségek megelőzése érdekében történő közösségi kezdeményezésekben, társadalmi megmozdulásokban való részvétel.

Témakör	1. Az emberi test	Javasolt óraszám: 40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Segítség kérése megfelelő módon a szükséges esetekben.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Saját testrészek, érzékszervek biztos ismerete. • Érzések, tapasztalatok megfogalmazása. • Jó helyzetfelismerési képesség kialakulása, kívánságok megfogalmazása. • Ismeretek szerzése a védőoltásokkal, elsősegélynyújtással kapcsolatban. • Törekvés a kapkodás, a pánik elkerülésére.	*Fejlesztési ismeretek* • Testrészek, érzékszervek, belső szervek, funkciójuk, védelmük. • Segédeszközök védelme és fontossága. • Betegség témakör bővítése: torokgyulladás, középfülgyulladás, bárányhimlő, herpesz, bőrbetegségek. • Betegségmegelőzés, védőoltások szükségessége. • Az elsősegélynyújtás elemeinek gyakorlása. • Teendők saját vagy társai rosszulléte, betegsége, rossz közérzete esetén. *Fejlesztési tevékenységek* Testrészek megnevezése, megmutatása. Könyvben és maketten a csontváz és a belső szervek nézegetése, felismerése. Szemüveg, hallókészülék, lúdtalpbetét használata, tisztítása, tárolása. Lázmérés, vérnyomásmérés. Saját tapasztalat alapján az említett betegségek tünetei és az alkalmazott terápia. Beszámoló saját tapasztalatokról, oltási könyv adatainak megbeszélése. Az orvos vagy felnőtt értesítésének módja. Telefonálás gyakorlása.

Fogalmak	Az emberi testtel, betegségekkel kapcsolatos fogalmak. Éles a látásom, homályosan látok. Nem hallom, most jól hallom.

Témakör	2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód	Javasolt óraszám: 30 óra

A témakör nevelési-fejlesztési célja	Az egészségre káros szokások kialakulásának tudatos kerülése.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Az egészséges életmód fontosságának ismerete. • Ismerni a serdülés jeleit, a bekövetkező változásokat, következményeket és felelősséget. • Az egészséges életmód fontosságát, módjait megismerni, törekedni a helyes szokások kialakítására. • Megérteni a káros szokásokkal kapcsolatos betegségek, kóros állapotok megelőzésének fontosságát. • Szükséges esetekben használni a telefont. • Néhány fontos telefonszámot ismerni. • Megjelenés, viselkedés az orvosi vizsgálat során. • A gyógyszereléssel kapcsolatos utasítások pontos betartása.	*Fejlesztési ismeretek* • A test tisztán tartása. • A serdülőkor jellemzői. • A test edzése. • Ideális testsúly. • Helyes, helytelen táplálkozás. • Kerülendő élelmiszerek és üdítők. • Veszélyforrások (dohányzás, szeszes italok, a nemi úton terjedő betegségek). • Iskolai, háztartási és utcai balesetek. • Balesetek megelőzésének lehetőségei. • Baleset estén felnőtt értesítése, mentő hívása. • A mentők munkája. • A mentőláda szerepe. • Az orvosi vizsgálathoz szükséges dokumentáció. • A gyógyszerek használata (gyógyszer, adagolás, recept). • Szexualitással kapcsolatos ismeretek. • A súlyfelesleg káros hatásai. *Fejlesztési tevékenységek* Önálló mosdás, fürdés, hajmosás, hajszárítás. Rendszeres mozgás, testedzés. Egészségtelen, veszélyes (válogatás, csoportosítás). Beszélgetés, saját élmények a káros szokásokkal kapcsolatban. A családban, környezetében szerzett tapasztalatok megvitatása. Vélemények ütköztetése. Eseményképek, filmek elemzése. Az értesítés módja, szerepjáték, telefonálás gyakorlása. Gyakorlás, kisebb sebek ellátása, fertőtlenítés. Tanulmányi séta orvosi rendelőkben.

Fogalmak	*Súlyfelesleg*, *önfegyelem, körültekintő,* nyugodt, figyelmes, tárcsázás, foglalt, kicseng, vizsgálat, lázmérés, vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás, *serdülés, nemi jellemzők*, súlyfelesleg, *önfegyelem*. Magasság és súly közötti helyes arány. Személyes adat, igazolvány, *TB-kártya*, telefonszám.

Témakör	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Javasolt óraszám: 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési célja	A tiszta környezet megteremtése és megóvása.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel könyvekben. • Gyógyteát fogyasztani (készíteni) szükség esetén, ismert helyzetekben. • Felismerni a fűszereket illatukról, tájékozódni élettani hatásukról, használatukról. • Részvétel környezetvédelmi akciókban, pl. Föld Napja, Madarak és fák napja, hulladékgyűjtő akciók stb.	*Fejlesztési ismeretek* • Növények, állatok, emberek. • Ismerkedés a gyógynövényekkel (kamilla, hársvirág, csipkebogyó, kakukkfű). • A fűszernövények megismerése, használatuk (babér, köménymag, majoránna, fokhagyma, bors stb.). • A föld tájainak növényei, állatai (sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő). • Az ember szerepe az élő természet megóvásában. • Tájvédelmi terület megtekintése. • A védett növények és állatok fogalmának megismerése. *Fejlesztési tevékenységek* Tápláléklánc összeállítása. Csoportosítás, válogatás. Gyógytea készítése: borogatás – kamilla, köhögés – hársvirág stb. A fűszernövények megismerése és kipróbálása az ételek készítésénél. Játékos felismerés bekötött szemmel, illat alapján. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a növény- és állatvilág között). Néhány környezetében élő védett növény, állat felismerése. Takarékoskodni az erőforrásokkal: víz, villany, gáz használata során, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes anyagok elkülönítése (elemek, gumiabroncs stb.).

Fogalmak	*Tápláléklánc*, kamilla, hársfa, *bodza*, tájvédelem, bors, fahéj, szegfűszeg, vanília, kakaó, csokoládé; bőrszín, arcberendezés.

Témakör	**4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési célja	Tájékozódás térképen, térkép jelzéseinek megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Alkalmazni a tanult ismereteket. • Tiszta víz, levegő, napfény fontosságát tudatosítani. • A légszennyezés jellegzetes szagát felismerni. • Törekedni a tiszta környezet megtartására. • Ismerni a térképen alkalmazott legfontosabb színeket és jelzéseket. • Saját megfigyeléseiről beszámolni. • Kísérletek végzésében aktívan részt venni. • A rend és tisztaság iránti igényét kialakítani.	*Fejlesztési ismeretek* • Az élő és élettelen természet megfigyelése. • Csapadékfajták megfigyelése. • A víz körforgása. • A felszíni vízfolyások (forrás, patak, folyó, tó). • Felszíni formák (hegy, síkság). • Összefüggés a felszíni és időjárási viszonyok és az élő természet feltételei között. • Élettelen anyagok érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése. • Víz, levegő, talaj védelme. *Fejlesztési tevékenységek* Csoportosítás. Térkép nézegetése, térképjelek megismerése, térkép színezése. Magyarország domborzati térképének tanulmányozása. Terepasztalon felszíni formák kialakítása. Képek gyűjtése, rendszerezése. Időjárás megfigyelése, a megfigyelések lejegyzése, figyelemmel kisérése, következtetések levonása. Változások megfigyelése (olvadás, oldódás, égés).

Fogalmak	Híd, térkép, földgömb, *atlasz*, jelzés, síkság, hegy, folyó, tenger, óceán, *környezeti ártalom*, *környezetvédelem,* tűzhányó, *vulkán*, *földrengés.*

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló – rendelkezik elemi ismeretekkel teste biológiai működéséről; – tudja, hogy betegség esetén hova kell fordulni, ismeri az egészségügyi intézmények funkcióját. A tanuló képes – a testi higiénia, a mozgás, a szabad levegőn való tartózkodás iránti igényét fejleszteni; – ruházatát ízlésesen kiválogatni, gondozni, tisztán tartani; – a balesetveszélyt felismerni, elkerülni, életkorának és értelmi szintjének megfelelően segítséget kérni és nyújtani. Ismeretei vannak a helyes és helytelen táplálkozásról. A tanuló képes – néhány védett növényt, állatot és a természetvédelem fogalmát ismerni; – elemi ismereteket szerezni a növény- és állatvilágról, azok élőhelyeiről, hasznukról, kárukról, környezeti hatásokról és azok következményeiről, felismerni az élőlények és környezetük kölcsönhatásait; – tájékozódni kis segítséggel a térképen és a könyvekben. Ismeri a környezetszennyezés fogalmát és a környezetet károsító anyagokat. A tanuló képes – fejlettségi szintjének megfelelően kialakítani környezetvédő szemléletét; – alkalmazni a tanult ismereteket, aktív kísérletek végzésekor be tud számolni saját megfigyeléseiről.

ÉNEK-ZENE

A tantárgy célja az együtténeklés örömével segíteni a jó hangulat kialakulását, megéreztetni a zene jelentőségét, mozgásos-táncos feladatokat végezni, segítséggel vagy csoportban rövid gyermek- vagy népdalokat közösen és egyénileg előadni. A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyerekek számára járás közben, különböző mozgásokkal érzékelhető a dalokban, mondókákban, zenedarabokban a mérő lüktetés, a ritmus.

A pedagógusok feladata, hogy a tanulók a dalok, mondókák ritmusát fokozódó önállósággal tapsolják, kopogják, a tempó és a dinamika figyelembevételével végezzék a gyakorlatokat. Ismertessenek meg a tanulók egyéni képességeihez és érdeklődéséhez mérten minél több mondókát, verset, gyermekdalt, a családi és társadalmi ünnepkörök dalait, azért, hogy a tanulók egyre kevesebb segítséggel vehessenek részt körjátékokban, a pedagógussal megvalósuló együttműködés hatására bevonódjanak a páros játékokba.

Eközben felkelthető a figyelem és az érdeklődés a zene és a hangok, a hangszerek megismerése iránt.

Az ének-zenével mint közös nyelvvel lehetőség nyílik a közösség kialakítására, a sérült és nem sérült emberek összekapcsolására.

1–2. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok megértésének, a közösségi életben nélkülözhetetlen türelemnek és várakozni tudásnak, valamint a csoportos helyzetekben, közös éneklések alkalmával alapvető egymásra figyelés igényének a kialakításában és gyakorlásában van.

A nemzeti öntudatot, hazafias nevelést a népi hagyományok, népszokások megismerésével a magyar népi gyermekjátékokon, gyermekdalokon keresztül támogatjuk.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy tanítása a felszabadult légkör biztosításával a harmonikus személyiségfejlődéssel, a félénkség, a gátlás, a szorongás leküzdésével éri el; hozzájárul a reális önbizalom és önértékelés kialakulásához a társas

kapcsolatok visszajelzései alapján, megalapozza az alkalmazkodó- és együttműködési képességet.

A testi és lelki egészségre nevelés a mozgás harmóniájának megismerésével, a zene és a mozgás összhangjának megteremtésére törekvéssel, a dalok és zenék hangulatának megfigyelésével történik.

A családi életre neveléshez a családi ünnepek jellegzetes dallamainak alkalomhoz illő hallgatásával, előadásával, megismerésével kapcsolódik.

A médiatudatosságra neveléshez a hangulathoz illő zenék kiválasztásával, a különféle adathordozók és médialehetőségek igénybevételi lehetőségeinek megismertetésével járul hozzá.

<table>
<tr><th>Témakör</th><th>1. Gyermekdalok – Népdalok</th><th>Javasolt óraszám: 40 óra</th></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="2">Dallamsorok utánzása.
Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása, együttműködés.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td>Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Leutánozni mozgást, dallamot dúdolni.
Együttműködni.
Főbb testrészeket megmutatni.
Együttműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni, guggolni, körben haladni.
Örömmel részt venni a közös éneklésben.
Bekapcsolódni a közös játékba.
Mondóka, dal ritmusával összehangolni a mozgást.
Segítséggel rövid párbeszédet előadni.</td><td>Fejlesztési ismeretek
Altatók.
Tenyérjátékok.
Simogatók.
Ujj- játékok.
Hintáztatók.
Lovagoltatók.
Sétáltatók.
Dalok.
Körjátékok.
Felelgetős játékok.
Fejlesztési tevékenységek
A tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása.
Dallam dúdolásával, éneklésével baba ringatása.
Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér</td></tr>
</table>

		körkörös simogatása, csiklandozása. Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása. Egyszerűbb ujj-kiszámoló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti nyitása, csukása, rázása. Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta stb.). Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon törik a diót stb.). Néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). Körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég.., Lánc, lánc, eszterlánc stb.). Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása, pl. Volt nekem egy kecském.
Fogalmak	Alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, vágtat, lovaglás, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kapu, híd, kézfogás, átbújás, ló.	

Témakör	**2. Ünnepkörök dalai**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű dallam felismertetése, reprodukálása. Ünnepkörök megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Bekapcsolódni a közös éneklésbe.	*Fejlesztési ismeretek* • Családi ünnepek dalai. • Dalok karácsonyra, húsvétra, anyák napjára. *Fejlesztési tevékenységek* Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalok, versek tanulása. Közös előadások iskolai ünnepélyeken.

Fogalmak	Születésnap, karácsony, húsvét, anyák napja, *pünkösd*.

Témakör	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az egyenletes ritmus érzékeltetése. Hang- és hallásfejlesztés.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Ritmust tapsolni. Utánozni a mozgásokat. Felismerni a gyors és lassú mozgásokat. Együttműködni.	*Fejlesztési ismeretek* • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és ingerlő gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. *Fejlesztési tevékenység* Mozgás közben ritmus tapsolása, hangok ritmizálása. Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése. Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése. Állathangok megkülönböztetése egymástól. Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.

Fogalmak	Ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély; dalok, mondókák, dob, *triangulum*, cintányér, karlendítés, ujjmozgatás.

Témakör	**4. Zenehallgatás**	**Javasolt óraszám: 34 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Énekhangok, beszédhangok elválasztatása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Bekapcsolódni az éneklésbe. Néhány percig a zenére figyelni.	*Fejlesztési ismeretek* • Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). • Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése. • Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD). *Fejlesztési tevékenységek* Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri

	meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása, közös dúdolgatása, éneklése. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.
Fogalmak	A dalokban előforduló fogalmak; halk, gyors, szomorú, vidám.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló segítséggel tud mozgást utánozni, végrehajtani. Képes segítséggel rövid párbeszédet előadni. Bekapcsolódik a közös éneklésbe, képes társaival együtt közönségnek énekelni. Képes a gyors és lassú mozgásokat differenciálni, követni. Képes együttműködni. Képes néhány percig a zenére figyelni. Szívesen hallgat zenét.

3–4. évfolyam

Az erkölcsi neveléshez kapcsolódóan az előző évek munkájára alapozva történik meg az egyszerű gyermek- és népdalok érzelmi hangulatának megéreztetése, a bennük megjelenő alapvető emberi értékek, érzelmek megfigyelése.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés a népi hagyományok és a magyar kultúra ápolásával, az ünnepkörök dalainak, zenéinek megismerésével, téri és időbeli relációkban a tájékozódási képesség erősítésével valósul meg.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében a tantárgy kiemelten törekszik az együttműködési készség erősítésére közös énekes-táncos tevékenységekkel, az önbizalom erősítésével, a helyes önismeret fejlesztésével a közösségi környezet visszajelzései alapján.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a zene, a ritmus és a mozgás összefüggésének megfigyeltetésével, a zenének, éneknek egyszerű mozgással történő kísérésével, és az érzelmek megjelenítésének megalapozásával támogatja, amelyhez a lelki állapothoz, hangulathoz illő zenék és énekek kiválasztása, hallgatása is társul.

A családi életre nevelést és a kommunikációs kompetenciákat a családi ünnepekhez kötődő dalok és zenék ismeretének bővítése, készülődés ezek előadására, mondókákkal, gyermek- és népdalokkal a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése segíti.

A tantárgy tanítása a médiatudatosságra nevelés fejlesztését a hangulatnak, ízlésnek megfelelő zenék, dalok keresésének segítésével, a médiumok és a zenehallgatás különböző lehetőségeinek bemutatásával; a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztését a társakkal való együttműködéssel, közös éneklés és zenélés keretében az egymásra figyelés erősítésével éri el. Fontos az eredmények elérésében a gyermekjátékokban és táncos produkciókban a partnerrel való kapcsolattartás gyakorlása is.

<table>
<tr><td>Témakör</td><td colspan="2">1. Gyermekdalok – Népdalok</td><td>Javasolt óraszám: 30 óra</td></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Felelgetős játékban aktív részvételre ösztönzés.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismerni 15–20 gyermekdalt.
Részt venni közös éneklésben.
A dal szövegét mozgással összekötni.
Segítséggel rövid felelgetős játékot előadni.
Együttműködéssel utánozni tánclépéseket.</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek
• Dalok.
• A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása.
• Körjátékok.
• Felelgetős játék.
• Táncok énekes kísérettel.

Fejlesztési tevékenységek
Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása.
Rövid dalok mozgással kísért előadása.
A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa).
Körjátékok tanulása.
Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál stb.).
Rida jobbra-balra, utánzással.
Zárt rida: kis térdhajlítással előre.
Keresztbe lépés és féltalpon oldalt lépés.</td></tr>
<tr><td>Fogalmak</td><td colspan="3">A dalokban található fogalmak: zsebkendő, koszorú;
kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás keresztbe, oldalt, jobbra, balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet.</td></tr>
</table>

Témakör	**2. Ünnepkörök dalai**	**Javasolt óraszám:**

		40 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmi kapcsolatok kialakítása az ünnepekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítséggel énekelni. Ünnepeken énekelni társakkal és önállóan.	*Fejlesztési ismeretek* • Ünnepek dalai. • Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez kapcsolódva (születésnapok, karácsony, anyák napja). *Fejlesztési tevékenységek* Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése. Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek. A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.

Fogalmak	Karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap, az ünnepekhez kapcsolható fogalmak. Műsor, várakozás, siker feladat, vállalás.

Témakör	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással. Hang- és hallásfejlesztés.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
A mozgás és a dal ritmusát összehangolni. Önállóan előtapsolni a csoportnak. Játékot elindítani tempó megadásával. Hangzás alapján hangszert felismerni. Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét.	*Fejlesztési ismeretek* • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és gyorsító gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. • Ritmushangszerek használata. *Fejlesztési tevékenység* Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. Tempótartás játékos mozdulatokkal. Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése. Társak és felnőttek hangjának felismerése és elkülönítése magnóról. Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása.

	Hangfelismerési gyakorlatok bekötött szemmel: hangszer hangjának felismerése.
Fogalmak	Csigavonal, hullámvonal, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély; taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, *kivár, újraindít, tempót tart, dalritmus,* egyforma*, egyenletes ritmus.* Fából, fémből készült hangszerek. Halk, hangos, *tompa*, éles, fa, fényes, csengő.

Témakör	4. Zenehallgatás	Javasolt óraszám: 34 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kulturált zenehallgatás kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot. A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani. Elsajátítani a kulturált zenehallgatás szabályait.	*Fejlesztési ismeretek* • Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. • Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.). • Megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban. • A mindennapokban hallható zene közös hallgatása, elemzése. *Fejlesztési tevékenységek* Már ismert dalok, dallamok hallgatása az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel, pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték stb.). Türelmesség és udvariasság a közös zenehallgatás során. Élő koncerten részvétel, az alkalom előtt az előadó eddigi produkcióinak megismerése (kazetta, DVD), a legkedvesebb dalok megtanulása, közös éneklése. A zenedarabokban szereplő hangszerek, és az előadó énekes felismerése, a darab hangulatának, dinamikájának megállapítása.
Fogalmak	Orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás. Ütemezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismer 10–15 verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudja adni. Tud lá-lá-val énekelni. Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. Tud együttműködéssel szerepjátékot játszani. A tanuló tud az ünnepeken énekelni, társakkal és önállóan is. A tanuló ismer hangszereket, ismeri a hangos, halk fogalmát, és tudja differenciálni. Képes a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni. Képes társaival is kontaktust teremteni játék közben. A tanuló képes a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet tanúsítani.

5–6. évfolyam

A tantárgy tanítása lehetőséget teremt a közös szabályalkotás gyakorlására, az alapvető emberi értékekhez, érzelmekhez kapcsolódó zenék, dalok keresésére, kiválasztására. A nemzeti öntudatot, hazafias nevelést a közösségi eseményeken, ünnepeken keresztül a nemzeti hovatartozás és összetartozás szerepének felismertetésével és legfontosabb nemzeti ünnepeink zenéinek, dalainak megismerésével erősíti.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében nagy szerepet játszik, a fokozódó együttműködéssel végzett közös tevékenykedéssel és a reális önértékelés fejlesztésével az önbizalom megerősítésére.

A családi életre nevelésben a tantárgy nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásának kulturált gyakorlásával, a készülődés fontosságának felismertetésével, a testi és lelki egészségre nevelésben az érzelmek zenére történő, mozgással való kifejezésének fejlesztésével.

A médiatudatosságra nevelést a zenei igényeknek megfelelő médiumok kiválasztásának és elérésének megismertetésével és gyakoroltatásával éri el.

<table>
<tr><td>Témakör</td><td colspan="2">1. Gyermekdalok – Népdalok</td><td>Javasolt óraszám: 30 óra</td></tr>
<tr><td>A témakör nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">8–10 dal irányított előadása. Szerepjáték eljátszása.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek és tevékenységek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Néhány népdalt elénekelni.
Táncolni önállóan, egyet balra, egyet jobbra lépni.
Szívesen játszani körjátékot.
Szerepet vállalni szituációs és felelgetős játékban.</td><td colspan="2">Fejlesztési ismeretek
• Magyar népdalok.
• Magyar táncok.
• Körjátékok.
• Felelgetős játékok.

Fejlesztési tevékenységek
Népdalcsokrok összeállítása témakörök szerint (növények, időjárás, köszöntők).
Egylépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal.</td></tr>
</table>

	Párválasztók, kifordulós körjátékok. Rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi, Gyertek haza ludaim...).
Fogalmak	A népdalokban található új fogalmak, különböző népek. Csárdás-forgás, kifordulás, befordulás, irányváltás, motívum, ritmus, dallam.

Témakör	**2. Ünnepkörök dalai**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktivitás fejlesztése irányított helyzetben.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Az ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Közösen énekelni társaival.	*Fejlesztési ismeretek* • Családi ünnepek dalai. • Nemzeti ünnepek dalai. *Fejlesztési tevékenységek* Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára, születésnapra dal, vers tanulása. Toborzó dalok megtanulása, Himnusz, Szózat megismerése.
Fogalmak	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés, karácsony, újév, vízkereszt, húsvét, pünkösd. Március 15., nemzeti ünnep (augusztus 20. október 23.), Himnusz, Szózat. Katonadalok, megzenésített költemények.

Témakör	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Dallam, szöveg ritmizálása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni.	*Fejlesztési ismeretek* • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és gyorsító gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. • Hang- és hallásfejlesztés.

Megadott hangra dalt elkezdeni és végigénekelni. A halk, hangos, magas, mély beszédet megkülönböztetni. Közösen énekelt dalt adott jelre hangosan vagy halkan folytatni. Néhány hangszert megszólaltatni.	• Ritmushangszerek használata. *Fejlesztési tevékenység* Egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása. Kettes lüktetés érzékelése. Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre. Önálló dalkezdés, tempótartás. Halk és hangos közti különbség érzékelése. Magas és mély hang érzékelése. Hangerő szabályozása. Belső hallásfejlesztés, dallambújtatás. Fúvós, húros és ütőhangszerek megnevezése.
Fogalmak	Együtt hangoztatás, ütőhangszerek, fém, fa, erősítés, halkítás, kettes lüktetés, ütemhangsúly, hangos, lágy, zümmögő éneklés; hangsúlyos és hangsúlytalan lépés, belép, megáll, tempót tart, magas és mély beszéd, emelkedő, süllyedő dallamvonal.

Témakör	**4. Zenehallgatás**	**Javasolt óraszám: 44 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangerő megválasztása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Szívesen hallgatni zenét.	*Fejlesztési ismeretek* • Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. • Részvétel zenés koncerten. • A zene pihentető hatásának megtapasztalása. • Hosszabb, összefüggő zenedarab meghallgatása. *Fejlesztési tevékenységek* Társak előadásának meghallgatása. Megfigyelési szempontok a zenehallgatással kapcsolatban (hangmagasság, ritmus, hangerő stb.). (Kórusművek, hangszeres darabok, szólóhangszerek, nagyzenekari művek részletei.) Relaxációs zene hatásának megtapasztalása. Gyerekeknek szóló musicalrészlet, pl. A padlás, A muzsika hangjai stb. hallgatása, dúdolása, egyes részletek megtanulása.
Fogalmak	A szükséges zenei fogalmak (kórus, szóló, zenekar, karmester stb.), kikapcsolódás, pihenés; szólóének, kánon, közönség, figyelmes hallgatás, taps.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Képes megadott hangra dalt elkezdeni és végigénekelni. Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Képes megkülönböztetni a halk, hangos, a magas, mély beszédet. Képes ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Szívesen hallgat zenét, van kedvenc zenedarabja. Képes a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.

7–8. évfolyam

Az előző évfolyamokhoz kapcsolódva tovább folyik a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a szabályok alkalmazásának erősítése, a közös szabályalkotás gyakorlása. A nemzeti öntudat, hazafias nevelés a népi hagyományok, ünnepkörök dalain, mondókáin keresztül, a nemzeti összetartozás érzésének erősítésével történik.

Az önismeret és társas kultúra a közösségben a reális önértékelés kialakításával, csoportos produkciókban történő részvétellel, a társas kapcsolatok és közös tevékenységek segítségével, a személyiség fejlesztésével erősödik.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a különböző hangulatok, érzelmek megjelenítésével a zenére történő mozgásban, a feszültségek levezetésének segítésével, a szorongásos állapotok oldásával, zenei élmények nyújtásával segíti.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásában való aktív részvétel ösztönzésével.

A médiatudatosságra nevelést a hangulathoz, ízlésvilághoz illeszkedő zenei alkotások különféle médiumok lehetőségei közötti keresésének támogatása, és a tanuló ízlésének megfelelő választás képességének megerősítése, bátorítása segíti.

Témakör	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Javasolt óraszám: 30 óra**

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Verbális memória fejlesztése.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Elénekelni legalább 10 népdalt. Más népek dalaiból egy-egy jellegzetes népdalt ismerni. Műdalokat, kánonokat énekelni.	*Fejlesztési ismeretek* • Magyar népdalok. • Más népek dalai. • Műdalok (Pál, Kata, Péter, jó reggelt, Ég a város, ég a ház is, Künn az ágon újra szól a víg kakukkmadár, kánonok stb.). *Fejlesztési tevékenységek* Egyszerű dallamvezetésű népdalok ritmikai előadása. Népdalcsokrok összeállítása, előadása közösen és egyénileg. Más népek dalainak megismerése és éneklése. Kánonok, közismert dalok éneklése közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.
Fogalmak	Párosító, vidám, tréfálkozó, emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen, kötött ritmus; cseh, román, palóc, francia, kánon; oldalt lépés, mellé lépés; francia, olasz, lengyel, román.

Témakör	**2. Ünnepkörök dalai**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Aktualitások felismerése, ünnepek elkülönítése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Megfelelő dalt énekelni az ünnepek alkalmából. Az ünnepélyes alkalmakat átérezni.	*Fejlesztési ismeretek* • Családi ünnepek dalai. • Ballagási dalok. • Nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó zeneművek megismerése, egyes darabok megtanulása. *Fejlesztési tevékenységek* Jeles napok dalai, születésnapi, névnapi köszöntők. Felkészülés a ballagásra. Az ünnepélyes ballagásra előkészületek, közismert, elfogadott dalok megtanulása, éneklése menet közben. Toborzó dalok. Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat megtanulása.

	Tolcsvay: Nemzeti dal, Szörényi-Bródy: István, a király stb. A tanultak számbavétele, csoportosításuk ünnepek, ritmusuk, hangulatuk, hangfekvésük, személyes, érzelmi okok szerint stb. Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismétlése.
Fogalmak	Nemzeti érzés, magyarság, ünnep, szokások, vers, dal, ballagás, búcsú, ünnepelt, kedvenc, felejtés, emlék, egynemű kar, vegyes kar, férfikar, kórus. Karácsony, húsvét, pünkösd, anyák napja, születésnap, keresztelő, lakodalom, ballagás, búcsú, megható.

Témakör	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Hangszerek felismerése és megszólaltatása. Hang- és hallásfejlesztés.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Hallás után énekelni, kétkezes kopogóst előadni. Egy dallamon belül hangerőt szabályozni. Hangszerrel erősíteni, halkítani. Belső hallás kialakulása. Különböző hangszerek hangjait felismerni. Szólamokat felismerni.	*Fejlesztési ismeretek* • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és ingerlő gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. • Ismerkedés hangszerekkel. • Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival. *Fejlesztési tevékenységek* Kotta olvasása ritmusképlettel. Tá-ti-ti grafikus lejegyzése. Hangerő szabályozása. Fokozatos halkítás, erősítés időtartama. Dallambújtatás. Daltöredékből dal felismerése. Fafúvós, rézfúvós, vonós hangszerek hangjának felismerése. Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések, saját hang tudatos megfigyelése.
Fogalmak	Kopogós, tá-ti-ti ritmus, dallambújtatás, kezdés, befejezés, hangmagasság, belépés, megállás, fa, cserép, üveg, fém. Ritmusképlet, alkalmazás, kirakás koronggal, kotta, kottavonal, ritmus, feszített ritmus, lassú tempó. Lassú ének, gyors ének, szólamok, szoprán, alt, gége, hangszalagok, rekedtség.

Témakör	4. Zenehallgatás	Javasolt óraszám: 44 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A zenei ízlés formálása.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Figyelmes, érdeklődő zenehallgatás, a többször hallott részletek felismerése. Hallás után a dalokat felismerni és elénekelni.	*Fejlesztési ismeretek* • Klasszikus művek részleteinek meghallgatása. • Szórakoztató zenei felvételek hallgatása. • Ismert, népszerű darabok hallgatása. *Fejlesztési tevékenységek* Megfigyelési szempontok alapján néhány mű meghallgatása, egyes részletek megtanulása (pl. Kodály: Esti dal meghallgatása gyermekkari feldolgozásban, Mozart: Varázsfuvola, részlet). Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása (műdal, tánczene, diszkózene, rockzene). A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása, ismertebb részletek közös dúdolása, éneklése.

Fogalmak	Zeneszerző, opera, beat, rock, diszkó. Részlet, teljes mű.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes segítséggel énekelni legalább 8-10 egyszerű népdalt és eljátszani 1-2 gyermektáncot. Ismeri a Himnuszt és a Szózatot, elhangzásukkor megfelelően viselkedik. Képes ritmusképletet lejegyezni és visszaolvasni. Képes észlelni a különbséget a lassú és a gyors zene között. Képes hangszerrel erősíteni, halkítani. Kialakul a belső hallása. Képes felismerni megszólaltatás után a hangszereket. Felismeri a szólamokat. Képes irányítás mellett egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel. Képes irányítás mellett huzamosabb ideig értelmi képességének megfelelő zenét hallgatni. Képes a többször hallott részleteket felismerni zenedarabokban.

ÁBRÁZOLÁS – ALAKÍTÁS
(Vizuális kultúra)

A tantárgy célja megalapozni a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló-alakító tevékenységekben az alkotóképességet, alakítani és fejleszteni az igényt a kreatív önkifejezésre a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.

A pedagógusnak törekednie kell arra, hogy fejlődjön a tantárgy szemléletformáló hatása által a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló képzelőereje, fantáziája, esztétikai érzéke, alakuljon ki a pozitív énképe, fejlődjön önismerete a felfedezések és a siker örömével. Támogassa a munkavégzés során a tanulóknak az anyagokról szerzett tapasztalatait, tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk a tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyelése és a figyelem, feladattudat, észlelés, finommotorika fejlődése segítségével, tapasztalati élményeik alapján ismerjék meg az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközöket, építészeti és művészeti értékeket.

A környezeti adottságok és a differenciálás lehetőségeinek megteremtése támogatja, hogy folyamatosan bővüljenek a tanulók ismeretei a hagyományápolásról, népszokásokról, a nevezetes napokról, megismerkedjenek műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságaik, készségeik fejlődjenek.

Fejlesztési (terápiás) feladatok:

Készségek: koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció) és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.
Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.
Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.
Képolvasás, képi közlés képessége.
Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.

Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömérzés keltése alkotó tevékenység révén.

Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.

Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.

Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodásfajták: perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.

1–2. évfolyam

A nemzeti öntudat, hazafias nevelésben a tantárgy különösen fontos szerepet játszik a hagyományok, a közösségi múlt jellemzőinek megismerésén keresztül, az alapvető kötődés kialakításával a tanuló környezetéhez.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében a megfigyelőképesség fejlesztése, az önértékelés és az önbizalom megalapozása történik.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáinak a fejlesztésével a tantárgy hozzájárul az esztétikai érzék fejlesztéséhez és a művészetek iránti érdeklődés felkeltéséhez.

A vizuális ábrázoláson keresztül kialakul a gondolatok, érzelmek megjelenítésének igénye.

Témakör	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Javasolt óraszám: 60 óra**
Előzetes tudás	Alakító tevékenység szándékának megjelenése.	
Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**	
Együttműködéssel a tárgyak	*Fejlesztési ismeretek*	

tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyelése. Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajása együttműködéssel. Együttműködéssel különböző formák kialakításához szükséges mozgások végrehajása. Különböző formák alakítása együttműködéssel.	• Anyagok tulajdonságai. • Alakíthatóság. *Fejlesztési tevékenységek* A tanuló környezetében található tárgyak megfigyelése manipulációval. Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, dombkészítés, gödörásás, taposás, nyomhagyás. Hó formázása, hógolyó, hóbucka, hóember készítése. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés, kicsípés. Gipszmunka, benyomkodott agyagba, öntőformába folyékony gipsz öntése. Száradás után kiborítása.
Fogalmak	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak; eszközökkel, cselekvésekkel, térbeli tulajdonságokkal, felületi jellemzőkkel kapcsolatos fogalmak.

Témakör	**2. Építés**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Tárgyak csoportosítása segítséggel. Segítséggel próbálkozás a gyöngyök ritmikus váltogatására. Segítséggel próbálkozás ritmikus sor képzésére.	*Fejlesztési ismeretek* • Kirakás. • Fűzés. • Nyomótechnikák. • Szúrójátékok. *Fejlesztési tevékenységek* Különböző tárgyak egymás mellé helyezésével új formák létrehozása. Előrajzolt formák kirakása pálcikával, terményekkel. Toronyépítés kockából. Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára rendszer nélkül. Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével, nyomdázás. Gyöngymozaik rendszer nélküli kirakása.
Fogalmak	A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Cselekvések, térirányok. Gyöngy, pálcika, fűzés. Eszközök, cselekvések: (belenyom), tesz, nyom, szúr. A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Tevékenységek: épít, tesz, rak, vesz. Sor: kicsi-nagy, színek, pl. piros-kék, egyik-másik.

Témakör	3. Papír formálása, alakítása	Javasolt óraszám: 56 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítséggel. Segítséggel pontos illesztések. Olló használatának próbálgatása, helyes használat gyakorlása segítséggel. Papírdarabkák kívánt módon egymás mellé helyezése segítséggel.	*Fejlesztési ismeretek* • Gyűrés-simítás. • Tépés. • Hajtogatás. • Nyírás. • Ragasztás. *Fejlesztési tevékenységek* Különböző papírfélékből labda gyűrése. Az összegyűrt papír kisimítása. Szabálytalan formák tépése, csíktépés. Egyszerű ráhajtás, átlóshajtás elképzéssel. Szabálytalan formák nyírása. Olló nyitása, csukása, segítséggel csíkvágás. Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése, ragasztás felületen.

Fogalmak	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy (papír, gyűr, labda, könyv, füzet, hajt). Formák hasonlóság alapján. A papírfélék jellegzetes tulajdonságai és színe, eszközök.

Témakör	4. Vizuális ábrázolás	Javasolt óraszám: 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A kívánt mozgás végrehajtása segítséggel. Törekvés papírhatár betartására. Az ecset megfelelő használata. Színek differenciálása. A rajzolás eszközeinek megfelelő	*Fejlesztési ismeretek* • Festés. • Rajzolás. *Fejlesztési tevékenységek* Festékes kéz- és ujjnyom hagyás. Nagy, sima felületek vízfestékkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel.

használata. Egyszerű ember-, állat-, növényábrázolások segítséggel.	Álló, fekvő egyenesek, egyszerű formák, kör, hullámvonal rajzolása pálcikával homokba, krétával aszfalton és táblán; zsírkrétával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra. Szabadfirka, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás. Egyszerű formák színezése.
Fogalmak	Eszközök (szivacs, ecset, ecsettál). Tevékenységek (*törlés, kenés, festés).* Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld. Vonalak és ezekből képzett egyszerű figurák.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes segítséggel megadott tulajdonságok alapján (szín, forma, nagyság) tárgyakat csoportosítani. Segítséggel képes ritmikusan váltogatni a gyöngyöket. Együttműködéssel végrehajt a különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat. Képes a szükséges eszközöket kiválasztani és megfelelően használni, együttműködéssel ollót használni. Képes segítséggel a kívánt módon egymás mellé helyezni a papírdarabkákat. Papírhatárt és vonalhatárt igyekszik betartani. Megfelelően használja a festés és rajzolás eszközeit. Differenciálja és megnevezésre felismeri a főbb színeket. Megpróbál egyszerű ember-, állat-, növényábrázolásokat létrehozni.

3–4. évfolyam

A népi művészeti alkotások megismerésével, megnevezésével, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra, az együttműködő készség megalapozásával, a közös alkotások létrehozásával és a saját alkotás értékelésével kell lehetőséget teremteni a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló fejlődésére.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáinak a fejlesztéséhez a vizuális művészetek iránti érdeklődés felkeltésével és az önálló ízlés és stílus megalapozásával járul hozzá a tantárgy.

Témakör	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szükséges mozgássémák kialakítása gömbölyítéshez, lapításhoz.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítséggel. Adott tevékenységek végzése segítséggel. Egyszerű emberalak készítése segítséggel. Egyszerű formák, tárgyak készítése segítséggel. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolások készítése.	*Fejlesztési ismeretek* • Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok. • Felület, szilárdság, forma, méret megismerése. • Anyagok alakíthatósága. *Fejlesztési tevékenységek* A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása. Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata. Hó formázása, hógolyó, hóember készítése. Alapelemek összeillesztésével emberalak készítése. Állatalakok ábrázolása jellegzetes jegyeik alapján. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása). Gipszmunka, bekarcolt, benyomkodott agyaglapra gipsz öntése, száradás után agyag eltávolítása.
Fogalmak	Tevékenységek: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít. Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak. Építmény részei: fal, ablak, ajtó. Emberi testrészek. Ember, állat, növény részei.

Témakör	**2. Építés**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Két kéz manipulációjának összehangolása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Tagolt építmények építése különféle építőjátékokból önállóan. Vonalhatárt tartva előrajzolt forma kitöltése. Irányítással, majd önállóan ritmikus sor képzése.	*Fejlesztési ismeretek* • Kirakás. • Fűzés. • Nyomótechnikák. • Szúrójátékok. *Fejlesztési tevékenységek* Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása. Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel. Gyöngyfűzés alak, szín, nagyság variálásával. Pecsételés, nyomdázás, forma, szín, nagyság váltogatásával. Szabad kompozíció, pl.: agyagkép. Sor- és formaképzés a játék elemeiből. Ritmikus sor képzése 2, majd 3 változó elemmel. Alapformák kirakásával labda, virág, házikó stb. kirakása.
Fogalmak	Főbb színek. Egyszerű formák (kocka, gömb, tégla), kicsi-nagy. Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak, ékszerek. Építmények (ház, garázs, híd stb.), építmények részei. Térbeli relációk (alá, mellé, fölé stb.).

Témakör	**3. Papír formálása, alakítása**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Tevékenységek végzése irányítással. Egyszerű formák tépése segítséggel. Hajtások pontos illesztéssel.	*Fejlesztési ismeretek* • Gyűrés-simítás. • Tépés. • Hajtogatás. • Nyírás. • Ragasztás.

Egyszerű formák kivágása segítséggel. Segítséggel a papírkép elemeinek illesztése.	*Fejlesztési tevékenységek* Különböző papírfajták gyűrése, simítása különböző méretben. Előrajzolt formák tépése különböző méretben. Felező- és átlóshajtás gyakorlása, él képzése. Alapformák kivágása különböző méretben és színben. A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése. Ember, állat, növény ábrázolása.
Fogalmak	Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy (csákó, hajó stb.), tevékenységek. Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak: csík, kör, kisebb, nagyobb stb., differenciáltabb formák. Eszközök. Ember, állat, növény részei. Irányok, térbeli relációk. Illesztéssel kapcsolatos fogalmak.

Témakör	**4. Vizuális ábrázolás**	**Javasolt óraszám: 44 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A papír- és vonalhatár betartási igényének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
A festés eszközeinek megfelelő használata. Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények és tárgyak ábrázolása és megnevezése. Kifestésnél a vonalhatár betartása. Együttműködési készség igényének kialakulása közös alkotás elkészítésénél. Különböző élőlények és tárgyak jellemző tulajdonságai alapján a rájuk emlékeztető vizuális leképezésük. Színezésnél vonalhatár betartása.	*Fejlesztési ismeretek* • Festés. • Rajzolás. *Tevékenység* Körökből, egyenesekből ember-, állat-, növényábrázolások megfelelő színhasználattal. Egyszerű figurális kompozíció készítése megadott témában (őszi erdő, téli táj, virágos rét, család stb.). Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka. Ember, állat, növény, tárgy rajzolása, színezés. A figurák kompozícióba illesztése (pl.: meseillusztráció, családrajz, tájkép), színezés.
Fogalmak	Vonalak iránya, alapformák, festési technikák, színek. Ábrázolt élőlények, tárgyak, részeik.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes elsajátítani különböző ábrázoló, alakító technikákat. Önállóan épít különféle építőjátékokból tagolt építményeket. Önállóan tud ritmikus sort képezni. Pontos illesztéssel hajt, egyszerű formákat tép, vág, illeszti a papírkép elemeit. Képes kifestésnél, színezésnél a vonalhatárt betartani. Próbál együttműködni közös alkotás elkészítésénél. Képes segítséggel megfelelően használni a festés eszközeit. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolásokat készít.

5–6. évfolyam

A tantárgyban folytatódik a nemzeti öntudat, hazafias neveléshez való kapcsolódás a nemzeti ünnepekhez köthető hagyományok felelevenítésével és a jellegzetes díszítő motívumok és elemek megismerésével.

A testi és lelki egészségre nevelés az alkotói tevékenység folyamatában történő önismereti fejlesztéssel, az érzelmek kifejezésének felismerésével a vizuális művészeti alkotások megismerésének folyamatában zajlik.

Az önkéntesség a segítségnyújtásban, a nevelésben, a másokért vállalt felelősségben, a közös tevékenységekben és a közösen kitűzött célok elérésében jelenik meg.

A médiatudatosságra nevelést a különböző médiákból megszerezhető tapasztalatok gyűjtése, a képi és téri ábrázolás támogatja.

Témakör	**1. Vizuális ábrázolás**	**Javasolt óraszám: 74 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Élőlények, tárgyak sematikus ábrázolása irányítással.	
Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**	
Színek használata a valóságnak megfelelően. A vízszintes és függőleges egyenesek pontos	*Fejlesztési ismeretek* • Festés. • Rajzolás-színezés.	

összekapcsolása. Felismerhető rajzok készítése különböző élőlényekről, jellemző jegyek alapján.	*Fejlesztési tevékenységek* Természeti környezetünk ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (ősz: levélhullás, eső, tél: havazás stb.). Szabad festési gyakorlatok különböző festékviteli módokkal, egyéni és közös munka. Ember- és állatábrázolások gyakorlása. Fej, test, végtagok feltüntetése. Iránykülönbségek érzékeltetése. Virágok ábrázolása sematikusan. Színezés, különböző technikákkal. Tematikus ábrázolások gyakorlása.
Fogalmak	Egyenesek iránya. Ábrázolt tárgyak részei. Színek. Évszakok, természeti jelenségek, színek, hangulatok. Élőlények testrészei. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.

Témakör	**2. Komplex alakító tevékenység**	**Javasolt óraszám: 70 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű használati tárgyak készítése segítséggel.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Egyszerű tárgyak készítése együttműködéssel.	*Fejlesztési ismeretek* • Tárgyak (játékok, képek) készítése jellemző jegyeik alapján. *Fejlesztési tevékenységek* Színes papír kompozíció. Természeti anyagok felhasználásával (levelek, ágak, termények stb.) kompozíció készítése ragasztással. Mozaikkép-készítés különböző anyagokból. Agyag- és só-liszt-edények készítése, díszítése különböző technikákkal (pecsételés, karcolás, rátett díszítés, festés). Agyagbaba, agyagállatok készítése. Egyszerű ünnepi dekorációk készítése különböző anyagokból.
Fogalmak	Eszközök, anyagok. A tárgykészítés részfolyamatai. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy és funkciója.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – jellemző jegyeik alapján felismerhető rajzot készíteni különböző élőlényekről;

	– irányítással pontosan összekapcsolni a vízszintes és függőleges egyeneseket; – irányítással megfelelően használni színeket; – irányítással tematikus ábrát készíteni; – egyszerű tárgyakat készíteni együttműködéssel; – az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Képességeihez mérten alkalmazza a különböző ábrázoló-alakító technikákat.

7–8. évfolyam

A tantárgy – építve az előző évfolyamok fejlesztéseire – segíti a nemzeti azonosságtudat további fejlesztését a díszítő motívumok reprodukálásával, további megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztését az önkifejezés lehetőségeinek kibővítésével, erősíti az érzelmi intelligenciát a testi és lelki egészségre nevelésben.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés a nemzeti díszítő motívumok megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésével történik, az önkifejezés lehetőségeinek bővítése erősíti az érzelmi intelligenciát és a testi és lelki egészségre nevelést.

A pályaorientációt a művészi foglalkozások repertoárjának megismertetésével támogatja a tantárgy, a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztéséhez a külföldi művészeti alkotások megismerésén keresztül járul hozzá.

Témakör	**1. Vizuális ábrázolás**	**Javasolt óraszám: 60 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A természet megfigyelési és ábrázolási igényének kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**	
Összefüggés felfedezése a színek és érzelmek között. Saját élmények megjelenítése irányítással, rajzos formában.	*Fejlesztési ismeretek* • Festés. • Rajzolás-színezés. *Fejlesztési tevékenységek* Természeti képződmények, jelenségek ábrázolása. Jelentős események (pl. ünnepek), személyes élmények (család, hétvégi program) megörökítése. Szabad festési gyakorlatok.	

	Színkeverés: piros-kék, piros-sárga, kék-sárga. Egy-egy élmény megörökítése emberalakkal, tárgyakkal, megfelelő térbeli elrendezéssel. Az élővilág és a tárgyi környezet elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan, élmények alapján, többféle technikával.
Fogalmak	Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak. Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak. Érzelmekkel, hangulatokkal kapcsolatos fogalmak. Ünnepi szimbólumok. A tárgyi környezet elemeinek megnevezése. Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak. Természeti környezettel kapcsolatos fogalmak.

Témakör	**2. Komplex alakító tevékenységek**	**Javasolt óraszám: 60 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív anyagválasztás és a tervezés megvalósítási igényének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Egyszerű tárgyak készítése irányítással. Különböző anyagfajták felismerése és szétválogatása irányítással. Egyszerű tárgyak készítése irányítással.	*Fejlesztési ismeretek* • Komplex alakító technikák. • Anyagok tulajdonságai. • Tárgyak (játékok, képek) készítési módjának megismerése. *Fejlesztési tevékenységek* Szárított növények festése mártással, csokorrendezés. Gyümölcsnyomda (félbevágott alma, körte textilfestékekbe mártva.) Díszpárnavarrás, -kitömés festett textíliából. Agyagedények készítése, festése. Só-liszt falidíszek évszakra jellemző motívumokkal és színekkel. Farsangi álarc készítése, díszítése. Préseltvirág-kompozíció. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint. Őszi falevelekből kompozíció. Gesztenyebábok. Terménymozaik. Agyagedények készítése. Babaház-készítés kartondobozból. Bababútor különböző dobozokból. Fonalbábu-készítés. Ujjbáb pingponglabdából.

Fogalmak	Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy. Elkészítés részfolyamatai. Évszakok jellemzői. Ünnepi jellegzetességek. Az anyagok tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Anyagok, részfolyamatok, elkészült tárgy és rendeltetése.

Témakör	**3. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról**	**Javasolt óraszám: 24 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Művészeti alkotások közül kedvenc kiválasztása indoklással.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Irányítással művészeti alkotások szemlélése, megfigyelése.	*Fejlesztési ismeretek* • Művészeti alkotások jellemzői. *Fejlesztési tevékenységek* Múzeumlátogatás, művészeti kiadványok, albumok nézegetése, beszélgetés az alkotásokról.

Fogalmak	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak, építészet jellegzetességei.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló irányítással összefüggést fedez fel a színek és érzelmek között. Megpróbálja (irányítással) saját élményeit rajzos formában megjeleníteni. Növekvő önállósággal végzi el a feladatokat. Képességeihez mérten elsajátít különböző ábrázoló-alakító technikákat. Képes az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Képes irányítással felismerni és szétválogatni a különböző anyagfajtákat. Képes irányítással egyszerű tárgyakat készíteni. Irányítással megismert néhány népművészeti alkotást. Irányítással szemlélget művészeti alkotásokat, a neki tetszőt kiválasztja, elemzi.

DIGITÁLIS KULTÚRA

A tantárgy célja felkelteni a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók érdeklődését a számítógépek és az irodatechnikai eszközök iránt, bemutatni az eszközök sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szórakozásban. A számítógép részeinek, működésének megismerése, grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása közben ismerik meg a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait, az informatikai eszközök tudatos, célnak megfelelő használatát.

Az digitális eszközözök működtetésének és adekvát használatának gyakorlására a pedagógusnak kell megteremteni a lehetőséget – építve arra, hogy a számítógép használata lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására, különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítására egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben a digitális eszközök mértékletes és fegyelmezett használatára neveléssel, és az információs rendszerek használata során felmerülő etikai kérdések tudatosításával és szem előtt tartásával.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az internetes médiumok által nyújtott kapcsolattartási lehetőségek megismerésének és gyakorlásának; az internethasználat veszélyforrásai és veszélyei megismerésének; a valóság és a virtualitás megkülönböztetési képességének és az információk szűrése és rendszerezése tudatosításának.

Témakör	**1. Számítógép-kezelés**	**Javasolt óraszám: 26 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szakszerű és biztonságos számítógép-használat.	
Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**	
• A számítógép tartozékait megismerni. • A számítógépes környezetben való viselkedés szabályait ismerni.	*Fejlesztési ismeretek* • Ismerkedés a számítógéppel. • Ismerkedés a monitorral, billentyűzettel, egérrel. • A számítógéppel való foglalkozások rendje, a legfontosabb biztonsági tudnivalók. *Fejlesztési tevékenységek*	

	Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel. Alkotómunka megfelelő szoftverekkel. A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység megadott lehetőségek szerint.
Fogalmak	Néhány, a számítógép működtetésével kapcsolatos fogalom (monitor, billentyűzet, a billentyűzeten található rövidítések, jelek, egér) és az alkalmazott programokhoz kapcsolódó fogalom (ikon, jel).

Témakör	**2. Irodatechnika**	**Javasolt óraszám: 8 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	A megismert eszközök szabályos használata.	
Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**	
• A telefont adekvátan használni (amennyiben lehet, mobilkészüléket is). • A kulturált telefonálási szokásokat megismerni. • Fénymásolatot készíteni segítséggel. • Nyomtatványt (meghívó, plakát stb.) készíteni segítséggel.	*Fejlesztési ismeretek* • Telefon működése és használata, a fax, az üzenetrögzítő működése és használata. • Fénymásoló. • Nyomtató. *Tevékenység* Telefonálás. Házi hívás, helyi hívás, mobilszám hívása közötti különbség. Eltérő készülékek használata. Telefonos szolgáltatások lekérése (pl. pontos idő, faxhang stb.). A telefonálás anyagi vonzatának tudatosulása. A szakszerű használat elsajátítása. A másoló használata, saját munkáról másolat készítése. A nyomtatóhasználat elsajátítása, saját munka kinyomtatása.	
Fogalmak	Vonal, kicseng, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, szolgáltató, percdíj, előfizetés, kártyás fizetés, kézibeszélő, telefonzsinór, fax, üzenetrögzítő (a készüléken lévő jelek, rövidítések), fénymásolópapír, festék, nyomtatók, festékpatron/toner.	

Témakör	**3. Dokumentumkészítés**	**Javasolt óraszám: 10 óra**

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás a megismert programokban.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Változások előidézése számítógép használatával (írás – írott szöveg eltüntetése, ábrák színezése, színek változtatása, méret változtatása stb.). • Aktivitás a programok kezelésében.	*Fejlesztési ismeretek* • Oktatási célú programok használata. • Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek. *Tevékenység* A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás. Tanulás, gyakorlás (egyénileg vagy választott társsal).
Fogalmak	Betű, szám, szóköz, sorváltás.

Témakör	**4. Játékprogramok**	**Javasolt óraszám: 28 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert programok önálló használata.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Feladatot megérteni és a végrehajtást próbálgatni. A használt játékprogramot megnevezni és használatának módját (elindítás, bezárás, irányítás) elsajátítani.	*Fejlesztési ismeretek* • Memóriajáték. • Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok. *Fejlesztési tevékenységek* Képek, összekapcsolódó ábrák párosítása. Gyakorlás tanári segítséggel.

Fogalmak	Valaminek a párja (összetartozik), képernyő, kép, színek (az aktuális programok használatához tartozó fogalmak).

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismeri a számítógépes környezetben való viselkedés szabályait. Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni. Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal az egeret és a billentyűket használni. Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni. Képes kulturáltan telefonálást kezdeményezni és folytatni, tisztában van a telefonhasználat anyagi vonzatával. Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni, nyomtatványt, fénymásolatot készíteni (meghívó, plakát). Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat megérteni, végrehajtani. Próbálkozik, segédkezik abban, hogy a képernyőn változásokat idézzen elő (betűnagyság, szín, forma megváltoztatása, rajz, kép készítése, tetszőleges változtatása). Képes különböző típusú játékprogramok használatát elsajátítani egyéni szintekhez mért nehézségi fokon. Képes az általa használt játékprogramot megnevezni. Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.

MOZGÁSNEVELÉS
(Testnevelés)

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók mozgáskultúráját, javítani a mozgás összerendezettségét. A mozgást a motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé tenni a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával, kialakítva olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, amely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.

A tantárgy sajátos módszereivel, versenyekkel, mozgásos játékokkal segíti a tanulók mozgásvágyának fenntartását, valamint élmények gyűjtését.

A pedagógus feladata a megtanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni az alapmozgások gyakorlásával (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, dobás), erősíteni a pozitív személyiségjegyeket. A mozgáskedv felkeltésével a játék az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tehető, rendszeres testedzéssel az ügyességet, az állóképességet, a gyorsaságot, a bátorságot, az edzettséget, a fizikai állóképességet lehet fejleszteni, az izomerőt növelni.

Az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, a tanulók társadalmi mobilizációját elősegíti a téri orientációt, a feladattudatot és feladattartást fejlesztő gyakorlatok, tevékenységek megtervezése. A tanulók társadalmi mobilizációjának elősegítése valósul meg az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakításával. A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségek kialakítása, térbeli irányok, viszonyfogalmak használata, testhelyzetek, mozgások utánzásának gyakorolása, a gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése, ciklikus mozgássorok elsajátítása is ezt szolgálja.

A tantárgyi fejlesztés támogatja a mozgásos emlékezet, mozgáskészség fejlesztését, kontrollált mozgássorok rögzítését, tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használatát.

Csapatjátékokban az együttműködési képesség kialakítása erősödik a játékokkal, versenyekkel és a figyelem, gyorsaság, kitartás és koncentrációs képesség fejlesztése is megvalósul a mozgásos és eszközös feladatokban. A sporttevékenységek teremtenek lehetőséget az egyszerű

szabályok betartásának gyakorlására, a mozgásos versenyhelyzetekben, csapatjátékokban a győzelem és a vereség kulturált megélésének kialakítására.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a mozgásnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

1–2. évfolyam

A tantárgy a segítőkészség, az együttműködés kialakításával, a becsületes és szabályos tevékenységek megalapozásával mozgásos feladathelyzetekben, játékokban támogatja az erkölcsi nevelést.
A nemzeti öntudat, hazafias nevelés céljait a téri tájékozódás fejlesztésével és a helyes testtartásban történő mozgások gyakorlásával segíti.

Fejleszti az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát a pozitív személyiségjegyek megerősítésével, az egészséges önbizalom kialakításával, a fizikai képességek reális megismertetésével, segíti a félénkség és a szorongás érzésének csökkentését a mozgásos tevékenységekben.

Fontos szerepet játszik a felelősségvállalásban a tanuló saját testi épségének, és a társak testi épségének megóvására törekvés. Megalapozódik a siker és a sikertelenség élményének helyes feldolgozása.

A tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben a mozgásos cselekvési biztonság kialakításával, a bátorság megalapozásával vesz részt a feladatok kivitelezése közben, amelyet a motorikus képességek ügyesítésével, az egyensúly, a figyelem fejlesztésével ér el. A balesetveszélyes helyzetek felismerése és az elkerülés technikáinak gyakorlása segít a testi épség megőrzésében.

Témakör	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Javasolt óraszám: 60 óra**

A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli tájékozódás fejlesztése.

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Oszlopba, vonalba sorakozni, körbe állni és járni. • Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe. • Egyszerű cselekvéseket végrehajtani irányítással.	*Fejlesztési ismeretek* • Alakzatok. • Térbeli tájékozódás. • Helyzetgyakorlatok. • Egyszerű utasítások végrehajtása. *Fejlesztési tevékenységek* Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. Az előtte, mellette, mögötte, eleje, fent, lent, vége utasítások alkalmazása. Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás. Irányítással: menj az ablakhoz, ülj le a padra utasítások végrehajtása.

Fogalmak	Kör, oszlop, vonal; elöl, hátul, fent, lent, előtte, alatta, irány.

Témakör	2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	Javasolt óraszám: 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Testtudat, testérzékelés fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Részvétel különféle mozgásszituációkban. • Gyakorlatok végzése utánzással.	*Fejlesztési ismeretek* • Statikus helyzetek. • Testrészek. • Páros gyakorlatok. • Testkép: fej, törzs, végtagok. *Tevékenység* Segítséggel statikus helyzetek felvétele utánzás alapján, ülés, állás, fekvés, guggolás. Testkép: fej, törzs, végtagok. Testrészek mozgatása utánzás alapján. Harangozás, fűrészelés.

Fogalmak	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.

Témakör	3. Légzőgyakorlatok	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Légzés szabályozása.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Utánzással gyakorlatokat végezni. • A helyes légzést gyakorolni.	*Fejlesztési ismeretek* • Álló helyzetben ki-be légzés. • Ki-be légzés. *Tevékenység* Utánzással ki-be légzéskor karok fel-leengedése. Különböző testhelyzetek felvétele. Fújások ki-be légzéskor. Fel-leemelések.

Fogalmak	Ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.

Témakör	**4. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Javasolt óraszám: 90 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labdadobás cél felé.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	*Fejlesztési ismeretek* • Labdagyakorlatok. • Páros gyakorlatok. *Fejlesztési tevékenységek* • Irányítással: ülő és álló helyzetben labdagurítás, ütögetés, elkapás. • Egy-, kétkezes alsó dobás meghatározott irányba. • Labdagurítás egymásnak.

Fogalmak	Gömbölyű, gurul, pattog, pöttyös.

Témakör	**5. Játékos versenyek**	**Javasolt óraszám: 100 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Figyelmeztetésre szabály megtartása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Egyszerű szabályokat felismerni. • Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba.	*Fejlesztési ismeretek* • Gyakorló játékok. • Szabályjátékok. • Sorverseny. *Fejlesztési tevékenységek* Ugrálás. Hintázás. Akadályversenyek, székfoglaló. Sorversenyek: kötélhúzás.
Fogalmak	Verseny, ki a győztes? ki, be, magas, alacsony.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – egyhelyben állni, – segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni, – ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni, kúszni, mászni, – lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé utánlépéssel járni, – saját és társai testrészeit megmutatni, megnevezni, – együttműködni a közös foglalkozásokon, – utánzással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, – a helyes légzést elsajátítani, – labdát dobni, gurítani, birtokba venni, – felismerni egyszerű szabályokat, lehetőség szerint a játékba bekapcsolódni, – együtt játszani társaival, irányítással futkározni.

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést folyamatosan támogatja a szabálykövetési képesség kialakításával, a szabálybetartás igényének megalapozásával, a közösségi tevékenységek során az együttműködés, türelem, önfegyelem fejlesztésével.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés elveit és céljait az egymás segítése iránti érzékenység és a csapatösszetartás érzésének felkeltésével támogatja.

Hozzájárul az önismeret és a társas kultúra fejlesztéséhez a konfliktushelyzetekben az önuralom megtartására, a játékhelyzet és a valós helyzet felismerésére és adekvát viselkedésre ösztönzéssel. Segíti a félénkség, szorongás érzésének csökkenését, az önbizalom fejlesztését sikerélmény biztosításával mozgásos tevékenységekben.

Kialakul az alkalmazkodási képesség, a tanuló saját és mások fizikai teljesítőképességének reális felmérése.

A testi és lelki egészségre nevelésben nagy szerepet játszik a fizikai állóképesség és erőnlét javítása, a mozgásigény felkeltése, a helyes testtartás folyamatos javítása.

Témakör	1. Rendgyakorlatok téri tájékozódás	Javasolt óraszám: 30 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alapvető téri helyzetekben.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Térbeli irányokat alkalmazni segítséggel. • Irányokat helyesen használni.	*Fejlesztési ismeretek* • Tornasor kialakítása. • Testfordulatok. • Térérzékelés. • Egyszerű alakzatok kialakítása. *Fejlesztési tevékenységek* Segítséggel sorakozó magasság alapján. Hol a helyem a tornasorban? Ki mellett álltam? Fordulás jelre: jobbra-balra. Rövid utasítások végrehajtása.

Fogalmak	Alacsony, magas, jobb-bal, oszlop, vonal, kicsi, nagy.

Témakör	2. Alapmozgások	Javasolt óraszám: 80 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé uránlépéssel járni. • Járás közben tárgyakat átlépni. • Egyes járásmódokat felismerni, egyszerű alapmozgásokat reprodukálni bemutatás alapján.	*Fejlesztési ismeretek* • Egyensúlyozó gyakorlatok. • Gurulás. • Statikus helyzetek. • Lépcsőn járás. • Függeszkedés. • Kúszás, mászás, szökdelés. *Fejlesztési tevékenységek* Segítséggel járás tornapadon, lépcsőn. Járás külső-belső talpélen. Guruló átfordulás előre, guggolásba érkezés. Törökülés, nyújtott ülés. Segítséggel: kéz- és lábtámaszok. Lefelé járás lépcsőn folyamatosan utánlépéssel. Bordásfalon függés (térdfelhúzással).

	Kúszás-mászás akadályok alatt. Folyamatosan szökdelés előre-hátra.

Fogalmak	Pad, billeg, egyensúly, előre, hátra, emelkedő, lejtő.

Témakör	**3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Javasolt óraszám: 80 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Társakkal ütem tartása.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. • A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani. • Vezényszavakat ismerni és követni.	*Fejlesztési ismeretek* • Szabadgyakorlatok. • Mozgáskontroll. • Hasi légzés. • Testrészekkel végezhető gyakorlatok. *Tevékenység* Segítséggel: testrészek mozgatása, ütemre: fej, kar, láb, törzs. Tükör előtt végzett gyakorlatok: döntések, hajlítások, kar- és lábemelések. Ki- és belégzés körmozgással ülésben, állásban. Segítséggel szabad- és kéziszer-gyakorlatok. Két egyszerű mozgáselem összekapcsolása (ugrás terpeszbe, taps fej fölött).

Fogalmak	Testséma, légzés, ütem, egyenletes lüktetés, fújni, szívni.

Témakör	**4. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Javasolt óraszám: 80 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labda földhöz ütögetése és elkapása, pattogtatás.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Labdát fogni, elkapni, célba dobni, pattogtatni. • Labdát rúgni, célba juttatni.	*Fejlesztési ismeretek* • Alsó, felső dobás. • Labda pattogtatása minél hosszabb ideig. • Páros labdagurítás.

	Fejlesztési tevékenységek Segítséggel: egy- és kétkezes alsó és felső dobás társnak, megadott célba, levegőbe. Labdagurítás társnak ülő és álló helyzetben.

Fogalmak	Alul, felül, cél, alsó dobás, felső dobás.

Témakör	**5. Játékos versenyek**	**Javasolt óraszám: 90 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a játék során.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Egyszerű játékszabályokat betartani.	*Fejlesztési ismeretek* • Szabályjátékok. • Versenyjátékok. • Fogójátékok. • Mozgásos népi játékok. *Fejlesztési tevékenységek* Bújócska, kötélhúzás, versenyfutás. Labdával végezhető váltóversenyek. Karikafogó, fogócska, sapkafogó, kutyafogó. Bújj, bújj itt, megyek.., Lipem-lopom.., Héja, héja...

Fogalmak	Cél, célba érés, győztes, sorverseny, fogócska, fogó, kiszámoló.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben, a térbeli irányokat alkalmazni. – járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, bemutatás alapján reprodukálni. – lépcsőn segítség és kapaszkodás nélkül járni. – járás közben tárgyakat átlépni. – szóbeli utasításra, utánzással egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. Törekszik a helyes légzésre. A tanuló képes – a labdát kezelni, dobni, elkapni. – egyszerű mozgásos tevékenységekbe bekapcsolódni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani.

	– felismerni és betartani egyszerű szabályokat.

5–6. évfolyam

A tantárgy szerepe különösen fontos a szabályok betartásának, a becsületes játék normáinak elmélyítésében és versenyhelyzetekben az önuralom és az önfegyelem kialakításában.

A nemzeti öntudatra nevelést, hazafias nevelést segíti a csapat tagjává válás igényének felébresztése, a csapattal való azonosulás érzésének, a közösségért végzett aktív cselekvésnek az ösztönzése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a félénkség, szorongás érzésének csökkentésével és a megfelelő önbizalom kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést támogatja az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai állóképesség, izomerő kialakítása, a mozgás megszerettetése, a fizikai aktivitás iránti belső igény megerősítése.

Témakör	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Javasolt óraszám: 40 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Nagyság szerinti sorakozás, vezényszavak megértése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Nagyság szerint sorakozni. • Utasítást végrehajtani. • Vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatot végezni.	*Fejlesztési ismeretek* • Sorakozások. • Testfordulatok. • Térérzékelés. *Fejlesztési tevékenységek* Segítséggel: egyes, kettes oszlop és vonal kialakítása, nyitódás kartávolságra, záródás, sorakozó magasság szerint, elhelyezkedés szóbeli utasításra. Testfordulatok vezényszóra. Segítséggel: térben való elhelyezkedés szóbeli utasításra, bordásfal mellé, szekrény elé, zsámolyra. Sorakozó magasság szerint sípszóra, nyitódás, záródás, kartávolság.

Fogalmak	Nyit, zár, kartávolság, tornaszekrény.

Témakör	**2. Alapmozgások**	**Javasolt óraszám: 70 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Adott jelre tempóváltás.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
Utánzással különféle gyakorlatokat végezni.	*Fejlesztési ismeretek* – Támaszok. – Járások. – Szökdelések. – Gurulások. – Járások. – Mászások. – Függeszkedés. – Távolugrás. *Fejlesztési tevékenységek* Térdelő támasz. Fekvőtámasz. Rákjárás. Pókjárás. Előre, hátra, akadályon átszökdelés. Nyújtott ülésből guruló átfordulás hátra, oldalra gurulás. Önállóan: járás közben akadályok átlépése, guggoló átfordulás előre. Segítséggel: egyensúlyozó járás megfordított padon. Lépés ritmusának változtatása, lépcsőn járás, kapaszkodás nélkül. Bordásfalra fel-lemászás, függeszkedés térdfelhúzással, lábemelgetéssel. Helyből távolugrás.

Fogalmak	Rák, pók, ütem, taps, ritmus, nyújtott ülés.

Témakör	3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	Javasolt óraszám: 60 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Kéziszerek adekvát használata, gyakorlatok önálló végezése.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. • Helyes légzéstechnikát gyakorolni. • Négyütemű gyakorlatokat végezni utánzással.	*Fejlesztési ismeretek* • Kéziszer-gyakorlatok. • Szabadgyakorlatok. • Légzéstechnika. • Összetett gyakorlatok. • Versenyfeladatok. *Tevékenység* Irányítással: labdával, babzsákkal, bottal, szalaggal két ütemre végezhető gyakorlatok. Zenére két mozgáselem összekapcsolása: • karkörzés, karhúzás, • karfordulatok: oldalsó, mellső, magas. Irányítással: levegővétel, benntartás, kifújás ütemezéssel. Hasi légzés, mellkasi légzés. Segítséggel: négyütemű kar-, törzs-, lábgyakorlatok végzése. Szóbeli utasításra kar- és lábtartások. Önállóan: léggömbfújás, pingponglabda-fújás.

Fogalmak	Kéziszerek, funkciójuk, tüdő, ki-belégzés, négy ütem.

Témakör	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Javasolt óraszám: 90 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Labdajáték játszása irányítással.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Célba dobás egykezes alsó és felső dobással. • Célba rúgás. • Labdavezetés (kézzel, lábbal).	*Fejlesztési ismeretek* Labdagyakorlatok. *Tevékenység* Önállóan: labdapattogtatás, egykezes alsó és felső dobás. Nagylabda-dobás, -elkapás. Páros labdagyakorlatok. Önállóan: labdavezetés folyamatosan, célba dobás, kosárra dobás, mozgó labda elrúgása.

Fogalmak	Gurul, cél, kosárlabda.

Témakör	5. Játékos versenyek	Javasolt óraszám: 100 óra
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Versenyek során a siker érdekében együttműködés a társakkal, az eredmény elfogadása.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Alkalmazkodás csapattársakhoz, öröm mások sikerének. • Versenyszellem kialakulása.	*Fejlesztési ismeretek* • Küzdőjátékok elemeinek alkalmazása. • Versenyjátékok. *Fejlesztési tevékenységek* Irányítással: sor-, futó-, váltóversenyek. Mozgásos népi játékok (Héja, héja…). Társsal végezhető versenyek: talicskázás, labdaviadal. Békaugrás akadály megkerülésével. Váltóversenyek: futás labdahordással, labdaadogató. Fogójátékok, ügyességi játékok.

Fogalmak	Játékszabályok, szabályok, váltóverseny.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – nagyság szerint sorakozni. – vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatokat elvégezni. – felismerni és reprodukálni egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat. – egyszerűbb testhelyzeteket utánozni. – segítséggel bordásfalon függeszkedni. – gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – segítséggel, utánzással négyütemű gyakorlatokat végezni. – légzését szabályozni. – egykezes alsó és felső dobással célba dobni. – lábbal irányt tartva labdát vezetni (mindkét lábbal), cél felé elrúgni. – csapatához alkalmazkodni, örül mások sikerének. Kialakul benne a versenyszellem.

TESTNEVELÉS

A tantárgy célja a záró évfolyamokon elsősorban kialakítani a rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt, továbbá a testnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemeket és a gimnasztikai alapformájú gyakorlatokat rögzíteni, térbeli irányokat, viszonyfogalmakat használni, az alapmozgásokat gyakorolni.

Az egészséges testi fejlődést biztosítja, a motorikus képességeket fejleszti, a testi fejlődés zavarait korrigálja a pedagógus egyéni igényekre alapozott munkája. Az évfolyamokon a sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képesség (figyelem) fejlesztése, a labdabiztonság növelése tovább folyik, egyéni igényekhez és adottságokhoz illesztve, alakítva az ügyességet, az erőt, az állóképességet, a kitartást, az edzettséget, a bátorságot, az akaratot. Növekvő elem- és ütemszámú mozgássorok elsajátítása teremt lehetőséget a ritmus és sorrend megtartására a mozgásos feladatokban.

A tantárgy további feladata a sportversenyek elemeinek elsajátíttatása, a sportjátékok alapvető játékelemeinek megismertetése, támogatva a tanulók felkészülését az iskolai sportversenyekre.

A tantárgy az erkölcsi nevelésben fontos szerepet játszik a fegyelemre, a szabályok betartására törekvéssel, és a csapatjátékokban a győzelem és vereség fegyelmezett megélésének az élményével.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése az önelfogadást, és mások tulajdonságainak megismerésével a társaival szembeni toleráns magatartás kialakítását erősíti.

A testi és lelki egészségre nevelést a rendszeres mozgás iránti természetes igény megerősítése, az állóképesség, a kitartás, a mozgáskultúra fejlesztése, az egészséges testi fejlődés biztosítása a megfelelő, életkorhoz, testi erőnléthez igazodó mozgáslehetőségek kihasználásával támogatja. A testi képességek, izomerő fejlesztése, a magabiztos mozgás és egyensúly megerősödése a saját és mások testi épségének megóvását segíti, a másokért vállalt felelősség érzésének megismerése, az önkéntességben rejlő lehetőségek a tanuló személyiségét építik.

A tantárgy hozzájárul az együttműködési hajlandóság fejlesztéséhez, a feladatvállaláshoz a csoportos mozgásokban, versenyekben.

Ha a tanuló gyógytestnevelésben vesz részt, vagy gyógytestnevelésben is részt vesz, a gyógytestnevelés végrehajtása során a testnevelés kerettanterv adaptálható elemeit is alkalmazni kell.

Témakör	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Javasolt óraszám: 50 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Ütemtartással járások, önálló sorakozás.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Irányok biztos ismerete, önálló sorakozás felszólításra. • A gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtása.	*Fejlesztési ismeretek* • Sorakozás. • Járások. • Menetelés. • Testfordulatok. *Fejlesztési tevékenységek* Irányítással sorakozó magasság szerint, járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban. Helyben járással igazodás, sorbontás, jobb-, baloldal érzékelése. Nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra. Mozgásformák összekötése.

Fogalmak	Nyit, zár, jobb, bal, magas, alacsony.

Témakör	**2. Gimnasztikai gyakorlatok**	**Javasolt óraszám: 70 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Vezényszavak biztos ismerete és követése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Egyszerű utasítások megértése. • A feladatok sorrendjének megtartása. • Az alapgyakorlatok végzése	*Fejlesztési ismeretek* • Mozgáselemek összekapcsolása. • Szakkifejezések megértése. • Kéziszer- és szabadgyakorlatok. • Gerincoszlop-erősítő gyakorlatok.

huzamosabb ideig vezényszavak alapján, illetve emlékezetből, esetleg begyakorolt koreográfiák zenére. • Tartásjavító gimnasztikai gyakorlatok végzése.	*Fejlesztési tevékenységek* Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása. Helyben futás magas térdemeléssel, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó használata. Négyütemű gyakorlatok. Zenére változó ritmusú négyütemű tartásjavító gyakorlatok.

Fogalmak	Négy ütem, zenekíséret, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magastartás.

Témakör	**3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok**	**Javasolt óraszám: 80 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Has- és hátizom-erősítő gyakorlatok végzése.	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Szóbeli utasításokat megérteni. • Egyre hosszabb ideig végezni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokat. • A fejlesztést segítő, a szabadban is alkalmazható sporteszközök használatát elsajátítani (helyi adottságokra tekintettel).	*Fejlesztési ismeretek* • Guggolás. • Kúszás. • Függeszkedés. • Távolugrás. • Állórajt. Futás. • Guruló átfordulás. • Kúszás. Mászás. • Egyensúlyozó járás. • Kerékpár, roller, gördeszka, görkorcsolya, korcsolya, szánkó használata. *Fejlesztési tevékenységek* Segítséggel: guggoló járás. Kúszás padok között. Függeszkedés kötélen vagy bordásfalon. Egy lábról elrugaszkodás, távolugrás nekifutásból. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból. Sorozatban guruló átfordulások. Guruló átfordulás hátra. Irányítással: kúszás akadályok között, mászás akadályon át. Pad merevítőjén egyensúlyozás. A sporteszközök biztonságos használata (különös tekintettel a balesetmentes közlekedésre), egyéni megsegítéssel, egyre önállóbban.

Fogalmak	Sorozat, állórajt, méter, időmérés, stopperóra, sporteszközök, használat során felmerült fogalmak.

Témakör	**4. Labdás gyakorlatok**	**Javasolt óraszám: 90 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb labdavezetés és irányítás (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési feladatok	**Fejlesztési ismeretek és tevékenységek**
• Szabályok megértése és betartása. • Dobások, a labda jellegétől függően (helyből, lendületből, egy és két kézzel). • Legalább 2-3 pattogtatás végezni. • Egyre biztosabban labdát vezetni (kézzel, lábbal).	*Fejlesztési ismeretek* • Kislabdadobás, hajítás, lökés. • Átadások. • Labdavezetés. *Fejlesztési tevékenységek* Irányítással: dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó, felső dobás. Célba dobás: helyből, lendületből. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben. Váltott kézzel járás közben akadályok megkerülése, labdavezetések.
Fogalmak	Váltott kéz, labdavezetés.

Témakör	**5. Sportjátékok elemei**	**Javasolt óraszám: 70 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1-2 sportjáték szabályos játszása.	

Fejlesztési feladatok	Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
• Játék közben a szabályok minél pontosabb betartása. • Kedvenc sporttevékenység kiválasztása, mérkőzések figyelemmel kísérése, szurkolás. • Csapatjátékban aktív részvétel, a „mérkőzés” és az eredmény számontartása, a teljesítmény értékelése.	*Fejlesztési ismeretek* • Kosárlabda. • Pingpong. • Tollaslabda. • Labdarúgás. *Fejlesztési tevékenységek* Irányítással: alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kosárra dobás, védekezés. Pingpongozás, átütés, szerválás. Szivacslabda ütögetése. Labdavezetés, kapura lövés.
Fogalmak	Kosárpalánk, kapu, gól, kétkezes mellső átadás, félidő, harmad, szerva, szerválás.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – a vezényszavakat követni, – megállásnál, vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, – irányítással összetett utánzó gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. Ismeri a használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát. A tanuló képes – testtömeghez igazodó erőkifejtésre a gyakorlatok végzésekor, – mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat, – egyensúlyozni változó feltételek között, – kitartóan, javuló technikával futni, – törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, – a megfelelő mozgásmintát követni. Adottságainak megfelelő labdás ügyességgel, együttműködési készséggel rendelkezik. A tanuló képes – aktívan részt venni sportjátékokban, – labdát vezetni, labdát továbbítani, – mérkőzés játszására egyszerűsített szabályok figyelembevételével.

Osztályfőnöki óra

(Közösségi nevelés)

Az osztályfőnöki óra célja az osztályba járó tanulók közösségének kialakítása, fejlesztése, a csoporthoz tartozás, identitás tudatosítása. Az osztályfőnöki óra a pedagógiai folyamatban kiemelt helyet foglal el, céljai és feladatai a nevelési-oktatási folyamat teljes spektrumára kiterjednek. A tantárgy célja a tanulók segítése önismeretük fejlesztésében, személyiségük stabilizálása a lehetséges életpálya elérésének céljai érdekében.

A tantárgy tematikája segíti a szociális képességek (a kapcsolatteremtés, a kommunikáció, az empátia, a tolerancia, a kooperáció, a konfliktuskezelés stb. képességeinek) fejlesztését főként az osztályban megélt saját élmények, tapasztalatok alapján. A tantárgy fontos szerepe a társadalmi beilleszkedés támogatása, az élet különböző területeire érvényes szabályok rendszerezése, a felnőtt élet megkezdésének előkészítése.

Az osztályfőnöki óra lehetőséget ad az iskolai közösségi programokhoz történő kapcsolódás előkészítésére, tervezésére, az ünnepélyeken, megemlékezéseken a csoport szerepvállalására.

5-6. évfolyam

Témakör	**1. Beilleszkedés – Alkalmazkodás**	**Javasolt óraszám: 32 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok, helyes napirend ismerete, kialakítása.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. A szabályok elfogadása. 2. Helyes napirend kialakítása. 3. Veszélyes helyzetek elkerülése. Fejlesztési ismeretek

1. Házirend.
2. Tűz- és balesetvédelem.
3. Napirend. Tanórán kívüli elfoglaltságok.

Tanulói tevékenység

1. A házirenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása).
2. A szabályok megvitatása.
3. Időbeosztás, órarend.
4. Kapcsolatépítés, aktív együttműködés.
5. Veszélyforrások felismerése, megvitatása.

Fogalmak	szabály, veszély, tűz, baleset, óra, tanóra, hiányzás, szabadidő

Témakör	**2. Önismeret – Testi és lelki egészség**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Mondanivaló árnyalt közlése szóban és írásban. 2. Reális önismeret kialakítása.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Tulajdonságok megnevezése.
2. Jó és rossz elkülönítése.
3. Saját tulajdonságaim.

Fejlesztési ismeretek

1. Önjellemzés, reális önértékelés.
2. Milyennek látom társaimat, ők hogy látnak engem?
3. Tulajdonságok összehasonlítása.

Tanulói tevékenység

1. Saját tulajdonságok számbavétele, feltérképezése (külső- és belső tulajdonságok), fénykép nézegetése: régi – új, mi változott?
2. Önjellemzés készítése és megismertetése a társakkal (önelemzés).
3. Jó – rossz, helyes – helytelen, hiba – bemutatása helyzetgyakorlatokban.

Fogalmak	jó, rossz, tulajdonság, helyes, helytelen, elemzés, önelemzés.

Témakör	**3. Aktuális témák**	**Javasolt óraszám: 20 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	1. Osztályközösséget alakítani. 2. Egyéni és társadalmi ünnepeket ismerni, számon tartani.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Szűkebb és tágabb közösségét megismerni, annak életét, történéseit figyelemmel kísérni.
2. Aktivitást és együttműködést tanúsítani.
3. A közös eseményeken aktív részvétel.

Fejlesztési ismeretek

1. Saját teendőinek feltérképezése. 2. A közösség életében adódó aktuális, váratlan események kezelési módjának elsajátítása. 3. Egyéni és közösségi ünnepek, események ismerete, és felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepélyek, külső programok). Tanulói tevékenységek 1. Tervek készítése, dekoráció készítése, öltözék megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az elkészült fotók, felvételek közös megtekintése, a látottak megvitatása. 2. Aktív részvétel ünnepeken (családi és közösségi alkalmakon), az ünnepnek megfelelő szokások, külsőségek megtartása (vendégvárással kapcsolatos teendők, ünnepi műsorban szerepvállalás, fényképezés, beszámoló szóban az eseményről). 3. A közösség életében felmerülő probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita. 4. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése.

Fogalmak	Az ünnepekkel, eseményekkel, osztályközösséggel kapcsolatos fogalmak köre.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes 1. az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására, 2. a veszélyforrások elkerülésére, 3. a szabályok alapvető betartására. 4. aktívan részt venni képességeihez mérten az intézmény és a lakóhely életében.

7-8. évfolyam

Témakör	**1. Beilleszkedés – Alkalmazkodás**	**Javasolt óraszám: 30 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok ismerete és betartása, veszélyhelyzetek felismerése, előkészület a pályaválasztásra.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek
Fejlesztési tevékenységek 1. Az iskolai és otthoni szabályok követésének kialakítása. 2. Veszélyhelyzetek felismerése és azok elkerülése. 3. Ismeretek a készségfejlesztő iskolai képzésekkel kapcsolatban. Fejlesztési ismeretek 1. Iskolai és otthoni szabályok.

2. Tanulói jogok és kötelezettségek.
3. Tűz- és balesetvédelem.
4. A továbbtanulással kapcsolatos ismeretek.
5. Gyakorlati tantárgyakkal kapcsolatos képességek feltérképezése (kézügyesség, kitartás, pontosság, megbízhatóság).

Tanulói tevékenység

1. A házirenddel kapcsolatos kérdések megvitatása (kérdések megfogalmazása).
2. A szabályok megvitatása.
3. Segítségkérés veszélyhelyzetben.
4. Kérdések megfogalmazása a továbbtanulással kapcsolatban (pályaorientáció, alkalmasság).
5. Saját képességek tudatosítása a pályaválasztás érdekében.

Fogalmak	Kötelező tanóra, igazolt-igazolatlan hiányzás, szabály, veszély, mentők, tűzoltó, rendőrség, továbbtanulás.

Témakör	**2. Önismeret – Testi és lelki egészség**	**Javasolt óraszám: 42 óra**
A témakör nevelési-fejlesztési céljai	Reális önismeret. Törekvés a káros szokások elkerülésére.	

Fejlesztési ismeretek és tevékenységek

Fejlesztési tevékenységek

1. Reális önismeret.
2. Az egészség fogalmának ismerete, fontosságának felismerése.
3. A káros szenvedélyek kialakulásának elkerülése.

Fejlesztési ismeretek

1. Önjellemzés, reális önértékelés.
2. Testi, lelki bántalmak, sérelmek következményei.
3. Az emberi természet megnyilvánulása, a helyes életvezetés kialakítása.
4. Veszélyeztető tényezők, a káros hatások kivédése, kialakulásuk megelőzése.
5. Dohányzás.
6. Alkoholizmus.
7. Káros közösségek hatása.

Tanulói tevékenység

1. Önjellemzés készítése és megismertetése a társakkal (önelemzés).
2. Szituációs gyakorlatok a káros hatásokkal való találkozásokról, hogyan lehet kikerülni a fenti helyzeteket (alkohol, cigaretta és drog visszautasítása), a napirend és az egészséges életmód segítségével.

Fogalmak	Konfliktuskezelés, egészségmegőrzés, függőség, elkerülés, megelőzés.

Összegzett tanulási eredmények a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes -képességeihez mérten a reális önértékelésre -az osztályközösség és viselkedéskultúra alakítására, -a káros szokások felismerésére, -a veszélyforrások elkerülésére, -a szabályok alapvető betartására.

Baja, 2025.08.31.

Bencses Beáta

Értelmileg Akadályozottak Általános Iskola

intézményegység-vezető

1. számú melléklet

Bajai Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

www.specialbaja.hu OM: 038450

6500 Baja, Barátság tér 18. Tel: 79/322-599 special.baja@gmail.com

Alulírott …….. nyilatkozom, hogy a 2025/2026-os tanévben ……. nevű gyermekemet az alábbi személyek vihetik el az Értelmileg Akadályozottak Általános Iskolából:

Személy neve	**családhoz fűződő kapcsolat (nagyszülő, testvér, szomszéd.. stb)**	**lakcíme**

Alulírott …….., kijelentem, hogy az adatkezelési folyamattal kapcsolatos tájékoztatót megismertem, tudomásul vettem az abban foglaltakat, az adatok kezeléséhez hozzájárulok.

Dátum: .....

.....

Aláírás